

Gerald Durrell

Autor bestselleru „Zakotvená archa“

**PŘETÍŽENÁ
ARCHA**

PŘETÍŽENÁ ARCHA

PRVNÍ VYDÁNÍ

Gerald Durrell

PŘETÍŽENÁ ARCHA

Vydalo nakladatelství BB art v roce 1998

Copyright © Gerald Durrell 1953

Z anglického originálu ***The Overloaded Ark*** přeložil © 1998 Gerik Císař odborný konzultant

Mgr. Petr Šmerák

Obálka © 1998 Bohumil Fencel Grafická úprava © 1998 Bohumil Fencel s použitím původních ilustrací

Sabine Baurové

First published in Great Britain in 1953 by Faber & Faber Limited London

Sazba: Proxima, s.r.o. Tisk: Centa, s.r.o., Brno

První vydání v českém jazyce

ISBN 80-86070-55-7

OBSAH

Slovo na úvod.....	7
Předehra.....	9

Část první ESHOBI

1. Prales za dne	16
2. Kouř a drobná zvířata.....	26
3. Větší zvířata	36
4. Les v noci.....	47
5. Kousající zkamenělina	61
6. Zvířata a jejich dodavatelé	71
7. Tance, bubny a drilové.....	87

Část druhá

BAKEBE A JEŠTĚ DÁL

8. Hadi a strdimilové.....	98
9. Ahoj, arctocebe!.....	108
10. N'da Ali	118
11. Fungující džú-džú.....	130
12. Život a smrt Cholmondeleyho	138
13. Víska uprostřed jezera	148
14. Archa odplouvá	159
Finále.....	164
Rejstřík	167

JOHNU YEALLANDOVÍ v upomínku na ptáky, zvířata a „silné hovady, co nechcípnout“

AUTOROVO PODĚKOVÁNÍ

Spolu s Johnem Yeallandem bychom rádi poděkovali následujícím lidem, kteří nám za našeho pobytu v Kamerunu nejrozličnějším způsobem radili a pomáhali.

Z Africké společnosti vděčíme panu Bakerovi z Mamfe a panu Milsomeovi ve Victorii za účinnou pomoc při řešení dopravních a zásobovacích problémů.

Představitelům rejdařské společnosti Elders and Fyffes ve Victorii a v Tiku, kteří nám a našim zvířatům zajišťovali zpáteční plavbu. Náš dík patří rovněž kapitánovi i posádce lodi, kteří učinili maximum, aby nám cestu usnadnili.

Oblastním činitelům v Kamerunu, kteří nám všemožně pomáhali, jmenovitě panu Robinsovi, přednostovi okresní správy v Mamfe, jemuž více než komukoli jinému vděčíme za pomoc během našeho pobytu v Kumbě.

Rádi bychom také poděkovali všem Afričanům - najatému personálu, lovcům, průvodcům a nosičům - bez jejichž práce a pomoci bychom téměř ničeho nedosáhli.

Nakonec bych rád poděkoval i slečně Sabině Baurové za péči i námahu, kterou podstoupila při tvorbě ilustrací pro tuto knihu, a také své ženě, jež mi pomáhala s přípravou rukopisu a srdnatě se ujala riskantní úlohy kritika mé tvorby.

Vešli k Noemu do archy vždy pár po páru ze všeho tvorstva, v němž je duch života. (Genesis 7, 15)

SLOVO NA ÚVOD

Toto je kronika šestiměsíční sběratelské výpravy, kterou jsme s mým společníkem podnikli do velkých deštných pralesů v západoafrickém Kamerunu. Existovaly dva důvody, proč jsme tuto cestu uskutečnili: zaprvé jsme hodlali odchytil některé z úchvatných savců, ptáků i plazů této oblasti a dopravit je do Anglie, a zadruhé jsme oba už dlouhá léta toužili poznat Afriku - ne však bělošskou Afriku s prašnými silnicemi, koktejlovými bary a rychlíky, řídicími se zdevastovanou krajinou, kterou blahodárná civilizace zbavila všeho rostlinstva i živočichů, ale snili jsme, že spatříme oněch několik zbylých částí kontinentu, jež tomuto údělu zatím unikly a zachovaly si tak svou původní podobu.

Byla to naše první sběratelská expedice. John Yealland se zajímal především o ptáky, já zase o savce a plazy. Tuhle cestu jsme plánovali i hradili společně, protože takový podnik rozhodně není levná záležitost, jelikož zoologické zahrady, pro něž zvířata odchyťaváte, se na něm finančně přímo nepodílejí. Na druhé straně vám však pomáhají tím, že vám před cestou dají seznam všech zvířat dané oblasti, o která mají eminentní zájem, takže už předem víte, na jaké exempláře byste se měli přednostně zaměřit.

O odchytu divokých zvířat existuje poměrně rozsáhlá literatura, která však z větší části podává naprosto falešný obraz téhle činnosti. Na jedné straně rozhodně není pravda, že život sběratele dvacetkrát denně ohrožují lité šelmy či nepřátelsky naladěné divošské kmeny, ale na druhé straně také nevysedává po celé dny v houpacím křesle a všechnu dřinu nepřenáší na černé služebnictvo. Samosebou, že s podobnou prací jistě riziko podstupuje, ale jeho význam bývá značně přeceňován; v devíti případech z deseti si za ně totiž může sám. Bez pomoci domorodců by měl Evropan jen nevalnou naději, že se mu podaří získat zvíře, po kterém touží, protože jenom oni se dokonale vyznají v pralese, v němž se narodili; ale jakmile jednou zvíře získá, záleží už jen na něm, udrží-

li je zdravé a naživu. Kdyby i tuto starost svěřil domorodcům, málokteré zvíře by patrně přežilo.

Devadesát procent času proto stráví sběratel péčí o ulovená zvířata, zatímco ve zbylé době se trmácí nekonečné míle divočinou, aby se zmocnil živočicha, který mu stále uniká. Ale při psaní knihy, jako je tato, se člověk pochopitelně daleko podrobněji zabývá spíše světlejšími stránkami lovecké expedice, než aby se zdržoval sáhodlouhým popisem nudné rutinní práce. Koneckonců nikdo nezaplní dvě stě padesát stránek textu podrobným vyprávěním o čištění opičích klecí, léčení průjmových onemocnění či popisem jiných trablů, s nimiž se sběratel dnes a denně potýká. A tak setkáte-li se na následujících stránkách s líčením mnoha zajímavých dobrodružství, zdaleka to neznamená, že během naší expedice neexistovala otravná a nudná období plná zaneřádných klecí a nemocných zvířat, kdy si člověk vyčítá, že se vůbec kdy do takto strastiplného podniku pouštěl.

Nakonec bych rád před zraky veřejnosti očistil jméno a dobrou pověst svého partnera, který nejen že si v tropech musel užít své, ale teď aby ode mne ještě dodatečně trpěl v tisku. Nepochybuji však, že svůj osud přijme s jemu vlastním klidem a nadhledem. Přesto je však mou povinností zveřejnit názor, jímž reagoval na mé oznámení, že hodlám napsat knihu o naší expedici. Řekl mi totiž bez obalu: „Tak tohleto bych ti, kamaráde, namouduši neradil...”

Předehra

Naše loď si razila cestu ranní mlhou po moři klidném jako mléčná hladina. Jemný vánek k nám od neviditelných břehů přinášel vzrušující aroma květín, mokré vegetace, palmového oleje i tisícerych dalších opojných vůní, které ze země vytahují první paprsky vycházejícího slunce, dosud zastřeného křehce zářným oparem. Ale jak sluneční kotouč stoupal výš a výš, jeho žár postupně rozpouštěl mlhu, jež až dosud zastírala moře i zemi. V podobě cárů a vířivých chuchvalců se líně zvedala k obloze, až postupně odhalila záliv i pobřeží a otevřela mi tak první pohled na africký kontinent.

Lesklá hladina byla poseta drobnými ostrůvky s vysokou kuželovitou čapkou tak bujné vegetace, že zdánlivě hrozila celý ostrůvek překotit do moře, nebo jej váhou věže listoví a popínavého rostlinstva stlačit pod vodu. Za ostrůvky se do výše tyčila hradba pobřežních strání, hustě porostlých souvislým pralesem, nad nímž se ve zlatavých paprscích ranního slunce rýsovala Kamerunská hora. Barvy této krajiny nám po pastelových odstínech Anglie připadaly až příliš zářivé, téměř oslnivé a prudkou intenzitou bodající do očí. Nad ostrůvky se rychlým letem proháněla hejna papoušků šedých a k našim uším slabě doléhaly jejich šaškovské skřeky a pištění. Dvojice luňáků kroužila nad třpytivou brázdou za lodí, vyhlížeje něco k snědku, a z cárů par pod oblohou se náhle vynořil těžký a impozantní orlosup palmový se zářivě černým a bílým peřím. Nad mořem i zemí, jež tajemně prosvítala trhajícím se mlžným oparem, se vznášela ona magická vůně, kterou jsme už prve zaznamenali, jenomže teď byla náhle těžší, hutnější a plná opojných příslibů hustého pralesa, mokřin prorostlých svěže zeleným rákosím i širokých kouzelných řek pod baldachýnem tropického stromoví.

Strdimil

Přistáli jsme jako ve snu, ale do reálného světa nás drsně probrala půlhodina otřesného handrkování s celníky, kterým jsme jen obtížně vysvětlovali smysl svých výstředních zavazadel. Konečně jsme se však ocitli na prašné červené silnici do Victorie, lemované zářivě rozkvetlými ibiškovými keři i nízkým porostem pronikavě vonících křehkých mimóz. Na první týden, kdy jsme se hodlali trochu porozhlédnout, jsme se ubytovali v bílé noclehárně na vrcholu kopce. Čekala nás celá řada činností, které by se za jiných okolností mohly zdát nudné či otravné: odpovídali jsme na dotazy novinářů, topili se v nezbytných úředních lejtrech a povoleních, nakupovali nejrozmanitější zásoby, večereli se spoustou neobyčejně laskavých lidí, koupali se v moři a po celou tu dobu jsme měli pocit, že žijeme v jakémsi čarovném snu. Kamkoli jsme vkročili, všude jsme nacházeli něco nového a překvapivého. Město Victoria se táhne podél jedné strany zálivu a je plné šumících palem, květy obsypaných ibišků i buganvilií a všechny dvory i zahrady se pyšní vyrovnanými řadami dosny, jejíž jasné plamenné květy ční na útlých, svěže zelených stoncích. Bylo nám tam nádherně, a přesto jsme se už nemohli dočkat okamžiku, kdy se vypravíme do vnitrozemí. Pak konečně nastal onen toužebně očekávaný den.

Nákladní vůz jsme si objednali na půl osmou ráno, protože nejpozději o půl deváté jsme už chtěli být na cestě. Inu, byli jsme tehdy v Africe naprostými nováčky. Ještě v deset jsme nervózně přecházeli po verandě ubytovny kolem hory nachystaných zavazadel a marně vyhlíželi příjezd nedochvilného nákladáku. Přesně o jedenácté se na obzoru zvedl oblak zvířeného prachu a v jeho středu se jako těžký brouk ve vichřici vynořil náš nákladní automobil. Zastavil před ubytovnou a řidič vystoupil. Všiml jsem si živě švitořícího houfu nejmiň dvanácti cestujících, tísnících se na korbě spolu s hromadou slepic, pytlů jamy, tykvovitých nádob s palmovým vínem a dalšími cestovními proprietami. Vyřítl jsem se na řidiče, ale brzy jsem pochopil, že v Kamerunu nemá smysl se kohokoli ptát po důvodu zpoždění; dočkal jsem se nejmiň půl tuctu krkolomných a vzájemně si odporujících vysvětlení, jež nemohla uspokojit nikoho než zase jen řidiče, který je na mne vychrlil. Moudře jsem tedy od dalšího pátrání upustil a místo toho jsem svou pozornost obrátil k tlupě samozvaných cestujících. Dozvěděl jsem se, že tohle je řidičova žena, tohle zase její bratranec, tamten starší pán že je závozníkův otec, tamhle ta paní jeho tchýně a tak podobně. Po delší vzrušené - svou vřavou a zmateností zcela

unikátní - výměně názorů se mi podařilo přesvědčit pasažéry, aby se vším živým i mrtvým inventářem opustili nákladový prostor. Bylo třeba, aby řidič zacouval k verandě s připravenými zavazadly. Tento manévř značně oťřásl mou důvěrou v jeho schopnosti, ježto nejdřív dvakrát zahučel do ibiškového křoví a nakonec tvrdě narazil do zdi ubytovny. Pak naši dopravci naházeli zavazadla na korbu vozu tak bezohledně, že jsem byl na pochybách, podaří-li se nám vůbec něco bez úhony dopravit až do Mamfe. Ale byly to zbytečné obavy. Jak se později ukázalo, drsnému zacházení podlehly jen ty nejdůležitější a zcela nenahraditelné části výbavy.

Mého vyjednávání s řidičem ani genealogického průzkumu pasažérů se John nezúčastnil. Teď, když vřava konečně utichla, obešel najatý nákladák a ke svému neobyčejnému obveselení našel vpředu neuměle vyvedený nápis BOŽSKÝ EXPRES ... VICTORIA - KUMBA. Že dopravce, pyšníci se tak honosným názvem, může mít dvě a půl hodiny zpoždění, připadalo mému partnerovi na výsost komické. Teprve o něco později jsme zjistili, jakým eufemismem je tohle pojmenování. Přesně ve dvanáct se „božský expres“ se řvoucím motorem v mračnech prachu prořítíl ulicemi Victorie, rozháněje cestou hejna vyděšených slepic.

Hned za Victorii začíná cesta stoupat sérií mírných zatáček mezi zdánlivě nekonečnými palmovými plantážemi. Ujeli jsme něco přes patnáct kilometrů, když jsme se konečně jakž takž uklidnili. Zapálili jsme si cigarety a snažili se odhadnout, jak daleko to ještě máme k pralesnímu pásmu. Vtom motor hlasitě škytnul, na chvíli se znovu rozběhl, znovu škytnul a pak definitivně zhasl. Vůz se zastavil.

„Tábořiště číslo jedna,“ hlásil ironicky John a posupně hleděl na husté řady palem, jejichž sklánějící se přední koruny jemně šuměly i v nejslabším vánku.

Všichni se shlukli kolem odkryté kapoty, mluvili jeden přes druhého, střídavě si pálili prsty o rozehrátý motor a pronášeli nejrozmanitější diagnózy stávající poruchy. Za půl hodiny se už jednotlivé součástky motoru povalovaly v trávě okolo nákladáku, nejmíň čtyři snaživci leželi pod vozem a živě se mezi sebou dohadovali. Opravdu jsem se začínal děsit, že by se tahle nudná plantáž mohla stát naším prvním tábořištěm. Navrhl jsem Johnovi, abychom se vydali napřed pěšky a doufali, že nás opravený vůz časem dožene. Můj partner se rozhlédl po částech motoru na silnici i po černých nohou čouhajících zpod nákladáku a s povzdechem usoudil: „Jo, asi půjdeme po svých. Když budeme

mít zvláštní štěstí, tak můžeme doufat, že nás doženou krátce předtím, než se doklopcáme až do Mamfe." Šli jsme tedy, ale cesta byla nesmírně nudná. V palmách nebyli žádní ptáci a jen málo hmyzu oživovalo zaprášený porost po stranách silnice. Konečně nás nákladák dohonil a jeho posádka nás pozdravila s jástem a s ústy rozesmátými na celé kolo.

„Skoro se bojím, že to s tou hrdostí na vlastní mechanické schopnosti kapánek přehánějí," poznamenal John.

Když se „božský expres" po dalších osmi kilometrech znovu zastavil, začal jsem mu v duchu dávat za pravdu. Při třetí poruše jsme už minuli poslední plantáž a vstoupili do lesnaté krajiny, kde bylo požitkem chvíli pokračovat po silnici pěšky. Štěbetání fušerských automechaniků za námi zvolna sláblo, a když jsme prošli první zatáčkou, pohltil nás hluboký mír lesa. Bylo to naše první setkání se skutečným pralesem, a cestou jsme se opájeli tichým šuměním, zvuky i barevnou krásou, jež nás obklopovala. Po jedné straně silnice zela hluboká, hustě zarostlá průrva, na druhé se prudce zvedal horský masiv. Vlevo i vpravo vyrůstaly z mohutných opěrných kořenů obrovité stromy, zavalené epifytickými mechy a kapradinami. Touto spleť si od země až k vrcholům ve složitých smyčkách a spirálách razily cestu liány, aby se z korun lesních velikanů vrhaly rovně jako lano olovnice zpět dolů. Tu a tam zela prázdná místa, kde lidé porazili strom či kde některý sám padl, ale jeho mohutný odumřelý kmen vzápětí ožil mladým porostem a kam oko pohlédlo, tam visely bílé a ostře žluté květy divokého svlačce i spousta dalších růžových hvězdicovitých kvítků. Mezi nimi poletovali strdimilové s kovově lesklým peřím, třpytícím se ve slunečních paprscích, a na malý okamžik se třepotající křídélky zastavovali nad jednotlivými květy. Na mrtvých vybělených pahýlech stromů, jež se perleťovým jasem odrážely od šťavnatě zeleně okolí, usedaly skupinky ledňáček trpasličích, drobných jako střízličci, oděných v zářivě azurové, oranžové a hnědé peří a s karmínově červenými zobáky a nohama. Náš příchod vyplašil hejna zoborožců v korunách, kteří za zběsilého houkání a plácání mohutnými křídly, jež připomínalo zvuk silných kovářských měchů, přelétávali silnici. Po dřevěných mostech jsme překročili celou řadu bystrin, jejichž živý proud se leskl v bělostně písčitých korytech. Na vlhkých a chladivých březích, kde se sluneční paprsky prodíraly svěží trávou, odpočívala hejna motýlů. Po našem příchodu se naráz vznesla a jako pestře barevný ohňostroj, hýřící blankytnými, modrozlatými, žlutými, zelenými a oranžovými

odstúny, se hemžila a míhala, připomínající nekonečně proměnlivý kaleidoskopický ornament.

Příležitostně jsme podél silnice míjeli vísky sestávající z chatrčí obklopených políčky maniokových keřů a osamělými banánovníky s nehybně svěšenými listy koupajícími se ve sluneční záři. Smečky hystericky štekajících venkovských psů co chvíli pronásledovaly náš nákladák a nahatá děcka s vypoulenými bříšky postávala na krajnici, běloskvoucí zuby jim zářily v širokém úsměvu a růžovými dlaněmi nám zběsile mávala na pozdrav. V jedné takové vesnici jsme zastavili a za šestipenci jsme si koupili mohutný hrozen nádherně zralých a voňavých banánů, jimiž jsme se nezřízeně přejedli. Do Kumby jsme přijeli za krátkého nazelenalého soumraku, kdy se papoušci šedí s křikem vraceli na svá lesní hřadiště. Osazenstvu nákladáku jsem dal důrazně najevo, že zítra si přeji co nejdřív vyrazit. Pak jsme se navečeřeli a znaveni se uložili pod moskytiéry.

K našemu překvapení jsme nazítří byli na cestě už o osmé ráno a náš „božský expres“ letěl s větrem o závod, jako by se snažil dohnat všechna včerejší zdržení. V poledne jsme se najedli pod rozložitými stromy u silnice. Pili jsme zteplalé pivo, o sendviče jsme se podělili s místními mravenci a s pomocí dalekohledu jsme se rozhlíželi po okolí. Podobně jako už dřív, i zde dominovalo především ptactvo. Zoborožci žlutohlaví s houkáním prolétávali korunami stromů, ledňáčci trpasličí se třpytivě leskli na mrtvých pahýlech a při jídle nás fascinovaně pozorovala nádherně hnědožlutá kukačka bělobřichá. Půvabná krvavě rudá vážka proletěla nad silnicí, třepotavě zakolísala a nakonec přistála na okraji mé sklenice s pivem. Šest obrovských mravenců mi zvolna a metodicky stoupalo po nohavici a vbrzku se k nim připojila i drobná zelená housenka, jež se na téměř neviditelném vláknu zčistajasna spustila z oblohy.

Navečer jsme dorazili do Mamfe a ubytovali se v prázdných rozlehlých pokojích místní noclehárny, kde jsme pozorovali bleděružové gekonky, jak zvenčí prolézají škvírami okenic a běhají po stropě, živě pronásledující hmyz přilákaný světlem lampy. Nenápadně se vždycky zastavili poblíž odpočívající mûry či mouchy a pak znenadání neuvěřitelnou

rychlostí zaútočili. Jediným chňapnutím zmizel hmyz v útrokách ještěrky. Gekon poté chvilku zamyšleně polykal, aby se vzápětí přesunul do blízkosti své příští vyhlédnuté oběti.

Když jsme v Mamfe složili zásoby a ostatní zařízení, nastal okamžik, kdy jsme se s Johnem rozdělili. Můj partner měl namířeno do čtyřicet kilometrů vzdálené vesnice Bakebe, kde doufal, že se mu podaří ulovit co nejvíc exotických ptáků. Já jsem se chtěl usídlit poblíž Eshobi. To je vesnice, která leží severně od řeky Cross na okraji rozlehlého a téměř neobydleného deštného pralesa, táhnoucího se stovky kilometrů na sever až k rozeklaným horám, kde sídlí gorily. Domníval jsem se, že právě tam najdu ideální místo pro rozbití vedlejšího tábora, zatímco John se podobným způsobem utáboří v Bakebe. I když jsem byl zaměřen především na odchyt savců a plazů, předpokládal jsem, že budu příležitostně sbírat i ptáky pro Johna, podobně jako on se pokusí obstarat mi v Bakebe některá zvířata, o která mám zájem. Tak jsme se dohodli a zbývalo nám tedy jen obstarat skupinu nosičů pro mne (do Eshobi nevedla silnice) a nákladní vůz, který odveze Johna do jeho vsi, která naštěstí ležela při cestě.

Konečně nadešlo jitro našeho loučení a s ním i deset mých nosičů. Přicházeli v době, kdy jsme právě s Johnem snídali pod stromy na paloučku před noclehárnou a musím přiznat, že pohled na ně nepůsobil zrovna povzbudivě.

„Tak nevím, hochu," poznamenal John, když si prohlédl blížící se skupinku, „jestli s touhle partou vůbec kdy dojdeš do Eshobi. Tipoval bych je, že tě snědí hned po prvních pár kilometrech cesty pralesem."

Přesně v tom okamžiku jeden z nosičů zívá a odhalil řadu zubů opilovaných dle starodávného kanibalského zvyku do ostrých špiček. Připouštím, že mi to klidu nepřidalo. V tu chvíli se však dostavil holič. Byl to Johnův vcelku rozumný nápad, abych se dal před cestou do Eshobi ostříhat.

Ledva jsem se však usadil a místní lazebník mě uctivě zahalil bílým prostěradlem, všiml jsem si, že nosiči podivně tančí, poskakují a vztekle se oplácávají. Nevěnoval jsem tomu pozornost až do chvíle, kdy jsem na nohou ucítil náraz stovky bolestivých štipanců. Pohlédl jsem dolů a prvně v životě jsem spatřil útočnou formaci stěhovavých mravenců. Země se černala jejich kypící masou. Rychle jsem uskočil a dva příslušníci mého domorodého personálu mi hned přispěchali na pomoc. Pohotově mi vyhrnuli nohavice a

začali mě zbavovat obtížného hmyzu. Jenomže přesně v tom okamžiku se na místě objevil klučina se dvěma mlád'aty drila, která se ho pevně držela kolem pasu. Moc jsem stál o tyhle paviány, a tak jsem s mláďencem neprodleně začal vyjednávat o ceně a nakonec jsem je skutečně koupil. Kluk mi je strčil do klína a v tu ránu zmizel, protože na něj také začal útočit neodbytný hmyz. Drilové ovšem se změnou pána nesouhlasili a začali se mi v náručí zmítat, kousat a vřeštět jako dvě nezvedené děti. Scéna, která se odehrála na paloučku před noclehárnou, se vymyká jakémukoli popisu: nosiči křepčili a poskakovali, aby se zbavili mravenců, já jsem se rval s drilími mlád'aty (v čemž mě značně omezovalo holičovo prostěradlo) a dva sluhové mi přitom vytrvale oplácávali mravenci obsypaná lýtka. Bylo vidět, že holič se zřejmě už léta tak dobře nebavil: rozzářenými zraky hltal živou scénu, tu a tam častoval nosiče i pomocný personál radami i výtkami a přitom bezmyšlenkovitě šmikal chomáče mých vlasů. V jednu chvíli, kdy poučoval nosiče jak a kterého zavazadla se chopit, se u toho tak rozohnil, že jsem docela vážně čekal, že mi do klína spadne kus ustřiženého ucha.

Nakonec však nosiči vše pobrali a John nás vyprovodil až k provazové lávce, klenoucí se přes údolí řeky Cross. Na druhé straně byl prales a Eshobi. Stáli jsme tam a hleděli na řadu nosičů, postupující třicet metrů nad temným říčním korytem. Když dorazili na druhou stranu lávky, pohltil je pestrobarevný porost pralesa. Poté, co nám poslední z nich zmizel z očí a jejich hlasy zvolna utichly, otočil jsem se k Johnovi.

„Co naplat, hochu," řekl jsem, „musím teď udělat krok do neznáma. Tak zatím... a nashle za tři měsíce."

„Hodně štěstí," popřál mi John. „Myslím, že ho budeš potřebovat..."

Vkročil jsem na rozviklaná prkna lávky, kde přede mnou uskakovaly ještěrky vyhřívající se na sluncem vyběleném dřevě. Na druhé straně jsem se ještě jednou otočil a zamával Johnovi, který mi na tu dálku a pod obrovitými stromy připadal jako drobounký lesní skřítek. Pak jsem se znovu obrátil a rychlým krokem vstoupil na lesní cestu, abych co nejdříve dohnal kolonu nosičů.

Po měsících dlouhých příprav nastal konečně onen dávno očekávaný okamžik...

Část první ESHOBI

KAPITOLA PRVNÍ

Prales za dne

Uvědomoval jsem si, že až se lov rozběhne plným proudem a moje sbírka poroste, budu muset věnovat skoro všechnen čas péči o svá zvířata a na nějaké delší výpravy nebude ani pomyslen. Chtěl jsem proto k cestám do pralesa využít doby budování tábořiště. Vzkázal jsem tedy náčelníkovi Eshobi, že bych se s ním rád setkal. Dostavil se v doprovodu čtyř rádců přesně v kritickém okamžiku, kdy jsem s rostoucí nervozitou sledoval toporné úsilí pěti mužů, snažících se bez valného úspěchu vztyčit můj velký ústřední stan.

Náčelník, drobný, poněkud zmatený stařík, oděný do červené a zlaté suknice a s oranžovým kulichem na hlavě, svíral v náruči obrovského a značně rozhněvaného kačera. Rádcové, úlisní chlápci s uhybavými pohledy, vyprovodili svého představeného mezi rozházeným táborovým náčiním až k místu, kde jsem stál, a tam ho postrčili před sebe, aby pronesl přichystanou zdravici. Děda si odkašlal, pevněji přitiskl k hrudi kačera a spustil. Řečnění mu působilo značné potíže, jelikož netrpělivý kačer ho soustavně plácal křídly do obličeje a v jednom kuse rozhořčeně kejhal. Byl to tak obrovský pták, že jsem co chvíli čekal, že se vznese a vynese drobného náčelníka do povětří, ale představitel vesnice ho nakonec s vynaložením všech sil zvládl a s kulichem posunutým šejdrem udýchaně skončil svůj uvítací proslov. Hned nato mi s viditelným ulehčením předal svůj vzpouzející se dar, který jsem okamžitě svěřil do péče svému osobnímu sluhovi a tlumočníku Piousovi.

Následovala dlouhá výměna zdvořilostních komplimentů mezi náčelníkem a mnou (Piousovým prostřednictvím) spolu s vysvětlením, proč a za jakým účelem jsem přibyl do Eshobi.

Náčelníkovi a jeho rádcům jsem ukázal obrázky nejrozumnějších zvířat, o která jsem měl zájem. Pánové si s úžasem prohlíželi přírodopisné ilustrace, ukazovali si na ně dlouhými hnědými prsty, pokyvovali, jákali a nadšeně vykřikovali nad každým obrázkem, jako by šlo o bůhvíjaký zázrak. Všechno běželo jako po másle a náčelník mi svatosvatě slíbil, že mi jako průvodce pošle své nejlepší a nejzkušenějšího lovce. Poté jsem ho obdaroval dvěma balíčky cigaret a místní potentát se spokojeně vydal s celou svou svitou zpět do vesnice. Ale ještě než mi takhle delegace zmizela z očí, všiml jsem si, jak

náčelníka jeho rádcové nelítostně obrali o dárek ode mne, nikterak nedbající jeho chabých protestů. Svou pozornost jsem tedy opět věnoval stanu, který se v tu chvíli už pošetile bezmocně sesul k zemi.

Nazítří brzy ráno se v táboře objevili dva muži, kteří se prohlásili za lovce vyslané náčelníkem. Pozval jsem je do svého stanu a s nedůvěrou si je prohlížel přes misku se smaženými vejci. První z nich byl pomešší robustní chlápek s klenutým opičím čelem a vyčnívajícími zuby. Tlustá bedra mu kryla dlouhá zelená suknice zdobená křiklavými oranžovými a rudými květy. Druhý byl hubený dlouhán. Mírně se předkláněl a dlouhými prsty nohou čmáral do písku jakési fantastické obrazce. Suknici měl posetou výstřední kombinací purpurových a bílých puntíků na růžovém podkladě.

„Dobrá jitro, mlospán," pozdravil první a roztáhl ústa k širokému úsměvu.

„Dobrá jitro, mlospán," zahučel ozvěnou dlouhán a afektovaně se uculil.

„Jak se jmenujete?" „Cá prsím?"

„Vy váš jméno řeknout," přeložil Pious pohotově můj dotaz do primitivní domorodé angličtiny.

„Elias, prsím," odvětil chraplavě zavalitý prcek.

„Andraia, prsím," pravil čahoun kroutě se rozpaky a položil dlouhou paži na ramena svého druhá.

„Piousi," řekl jsem, „zeptej se jich, jestli pro mě chtějí pracovat jako lovci. Dostanou denně šilink a šest pencí a zvláštní odměnu za každé chycené zvíře. Když to bude vzácné zvíře, které moc potřebuju, odměna bude vysoká. Za obyčejné zaplatím míň."

Pious mě s hlavou nakloněnou ke straně pozorně vyslechl a pak rychle překládal: „Mlospán řeknout, ty a ty budeš lovec pro mlospán, cá? Mlospán platit jeden šilink a jeden šestpenc ten den kdy ty a ty lovit v buš, cá? Když chytnout hovado co mlospán raduje moc-moc, ty dostat moc-moc víc. Když hovado mlospán neraduje, ty dostat málo víc. Ty a ty chápat, cá?"

„My chápat," odpověděli sborem oba lovci.

„Ty a ty souhlasit?"

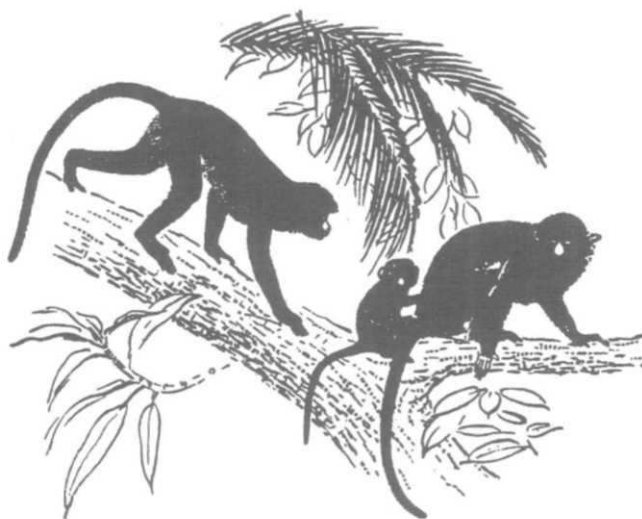
„My souhlasit."

„Oni souhlasí," tlumočil poněkud zbytečně Pious.

Poté jsem jim předložil obrázky zvířat, které oba lovci ohodnotili vzrušeným „ech!" a „och!" i řadou podobných citoslovců, podobně jak to činil při pohledu na obrázky jejich náčelník, a současně mě hned informovali, kde všude v okolí se tato zvířata vyskytují. Stejným způsobem neomylně reagovali na každý obrázek, který jsem jim ukázal. Nakonec jsem se vytasil s fotkou velblouda a nevinně se jich ptal, zda i tohle zvíře se v okolí jejich vesnice vyskytuje. Dlouho na něj koukali, pak cosi drmolili v bantunštině a nakonec se shodli, že „tenhle hovado" jaktěživi neviděli. To mě značně povzbudilo, protože při nadšení, s jakým se domorodci snaží splnit každé přání bílého

muže, bych očekával ujištění, že tahle dvouhrbá zvířata žijí v obrovských smečkách hned kousek za jejich rodnou vesnicí. Prikázal jsem jim tedy, aby se dostavili zítra ráno, obdaroval jsem je cigaretami a s notnou dávkou nedůvěry za nimi hleděl, když odcházeli po cestě k lesu. Tlustý Eliasův zadek se vlnil pod sukní a Andraia nesměle cupital po jeho boku. V životě jsem neviděl dvojici, která by mi připomínala zkušené lovce. Čím déle jsem o nich uvažoval, tím menší důvěru ve mně budili. Vbrzku jsem se však měl přesvědčit o svém omylu, neboť se z nich vyklubali skutečně eminentní lovci a znalci přírody. Elias měl odvalu, zatímco Andraia vynikající schopnost bleskurychle reagovat v jakékoli nečekané situaci.

Strávil jsem s nimi řadu dnů toulkami po pralese a spoustu nocí prolézáním podrostu, kde jsme v bledém světle bateriových svítilen pátrali po drobnějších

Kočkodani bělonosí

obyvatelích lesa. V třicetakilometrovém okruhu kolem vesnice znali oba lovci každou pěšinu, každý potůček i vodopád, ba téměř každičkový keř. S neuvěřitelnou lehkostí tichounce procházeli nejhustší spleť podrostu, zatímco já jsem za nimi těžce hamtal a hlučně se prodíral křovím jako buldozér v akci. Naučili mě, jak si v pralese značit cestu a jak ji pak znovu najít, ale když jsem se o to prvně pokusil, okamžitě jsem zabloudil. Ukázali mi, které divoké plody

jsou jedlé a které nechutné a naučili mě poznávat snítky, jež lze žvýkat proti žizni, aniž se člověk vystavuje nebezpečí otravy.

Prales není žhavým, smrdutým a životu nebezpečným místem, jak nám je líčí někteří spisovatelé, ani hustou a zcela neproniknutelnou spleť vegetace. Jediným místem, kde můžete na takovou houšť narazit, jsou opuštěné domorodé farmy, protože tam došlo ke kácení stromů a vznikla tak prosluněná místa, kde mají naději na život i nižší druhy porostu, deroucí se k zářivé obloze. V hlubokém lese totiž existují jen dva způsoby, jak se rostlina může dostat ke slunci: buď musí přímo jako raketa vyrazit desítky metrů vysoký bezlistý kmen, který se teprve v okamžiku, kdy prorazí lesní klenbu rozvětví a olístí, nebo se musí plazit a ovíjet kolem gigantických kmenů až k nejvyššímu větroví, aby tak nakonec dosáhla životodárných slunečních paprsků.

Vstoupíte-li do pralesa, připadá vám po oslnivé záři tropického slunce temný a chladný jako kamenná máselnice. Světlo, které se prodírá hustým listovým, má zelenkavý nádech, takže se vás brzy zmocní neskutečný pocit, že se pohybujete uvnitř obrovského akvária. Staleté vrstvy spadaného listí se rychle mění v humus, podobající se měkkému, zemitě vonícímu koberci. Všude kolem se na uzlovitých vzdušných kořenech tyčí doširoka rozkročené stromy, jejichž zelené koruny tvoří v téměř stometrové výši nekonečný a neproniknutelný zelený baldachýn. Mezi těmito velikány vyrážejí ze země malé stromky, ještě křehké a zranitelné, jak se právě osvobodily ze sevření prstí, a na útlých kmíncích nesou drobný chomáček bledězelených listů. Rostou v trvalém stínu svých rodičů, odhodláni co nejrychleji vystřelit vzhůru k životodárnému slunečnímu svitu. Kolem nich a mezi jejich tenkými kmeny se na zemi kroutí stezky a stezičky. To jsou silnice pralesa, vyšlapané jeho obyvateli.

Na první pohled je prales zcela opuštěný a s živými tvory se v něm - nevíte-li, kde je hledat - setkáte leda náhodou. Jediným zvukem je nepřetržitý cvrkot cikád a hlas drobného ptáčka, který vás, skryt v podrostu, sleduje na každém kroku a tu a tam se ozve z houští svým jemně naříkavým a jakoby tázavým „úííí... úííí?“ Nesčíslněkrát jsem se pokoušel objevit tohoto plaše se skrývajícího zpěváka, když se ozýval jen pár kroků ode mne, ale nikdy se mi to nepodařilo.

Na některých místech je souvislá klenba větví a listů narušena. Tam se stezky rozšiřují a na okamžik máte možnost zahlédnout útržky blankytně modré oblohy. Těmito průrvami pronikají sluneční paprsky, jež při svém dopadu na zem zlatí spadané listí, nad kterým v mlžně ozářených plácích poletují motýli. Dva jejich druhy jsem si zvlášť oblíbil a hledal jsem je při každé vycházce tak dlouho, až jsem byl odměněn setkáním alespoň s jedním z nich. Ti první byli drobouncí, čistě bílí motýlci, připomínající mrazivé květy na okně, a sledovat jejich let byl hotový požitek. Vzlétali nenadále jako náhlým

poryvem větru unášené pýří, aby se pak snaželi zpět k zemi v ladně tanečních křivkách a piruetách. Na některých místech, zvláště poblíž potoků, jste jich mohli spatřit okolo kaluže třeba dvacet i třicet najednou. Při vyrušení se jako zvířený obláček bílého dřevěného popela na zeleném pozadí lesa vznegli vzhůru přímým či krouživým letem. Poté se klouzavě vraceli, přelétávající tak nízko nad vodní hladinou, že se jejich bílá křídélka zrcadlila na temném povrchu vody.

Ten druhý motýl, kterého jsem si zamiloval, byl velký a krásný, ale setkával jsem se s ním daleko řidčeji než s oněmi bílými. Jeho dlouhá, skoro rovná křídla zářila jasně ohnivou červení. Létal rychle a nevypočitatelně; z ničeho nic zaplála jeho vábivě rudá barva v šeru keře, mihl se vzduchem a stejně nenadále zmizel jako sfouknutý plamen svíce. Vždycky se mi pak zdálo, jako by celý les náhle potemněl.

K nejpozoruhodnějším jevům pralesa patří bezpočet mělkých říček, jež se klikatí všemi směry a tvoří umně složitou spleť průzračně čistých toků, které se lesknou a víří okolo hladkých hnědých balvanů, ve vnějších ohybech nanášejí sněhobílé písečné břehy, a pilně hloubíce prst' pod chamtivě zaťatými spáry vzdušných kořenů, bublají a třpytí se v temných hlubinách pralesa. Pění se a zurčí v miniaturních peřejích, v pískovcových balvanech vyrývají poklidná jezírka, oživená modrými a červenými rybkami, růžovými kraby i drobnými dovádívkami žabkami. Tyhle říčky se v období sucha stávají hlavními silnicemi lesních zvířat. Jsou však nejen „dopravními tepnami“, ale i zásobárnou pití a jídla, neboť se kolem nich shromažďují lovci i jejich kořisti. Písčité břehy kryje množství rozmanitých stop: korálově rozvětvené otisky červenek pralesních, drozdíků modrohřbetých i tlustých holubů zelených a příležitostně i dlouhé stopy chřástalů běloskrvných. V měkkých březích naleznete velké rozryté oblasti, kde štětkouni afričtí hledali chutné hlízy či oblovky, a v blátě pak kanci i bachyně štětkounů zanechali dlouhé hluboké brázdy, mezi nimiž se proplétaly stopy jejich selátek.

Tak tedy vypadá prales, jak mi ho ukázali Elias s Andraiou. Nic strašlivého či nebezpečného jsem v něm nenalezl. Jen okouzlující hvozd plný závrtně vysokých stromů s baldachýnem chvějivého listoví a nádherné, božské, uklidňující ticho, které v něm panuje.

Nikdy nezapomenu na onen první den, kdy mě Elias a Andraia doprovodili do lesa, neboť tehdy jsem spatřil víc zvířat než kdykoli jindy za tak krátkou dobu - bohové přírody mi byli zřejmě zvlášť nakloněni. Svě průvodce jsem požádal, aby mě vyvedli nějakých osm až devět kilometrů přímo do pralesa a poté, jak jsem jim lehkomyšlně přikázal, se mnou v této vzdálenosti opsali široký oblouk kolem vesnice. Mnohokrát jsem za ten den svého rozhodnutí trpce litoval, ale cítil jsem, že v sázce je má prestiž, a tak jsem tvrdošíjně

vytrval až do večera, kdy jsem se do vesnice vrátil jako zmýcená troska na pokraji absolutního vyčerpání.

Vyrazili jsme brzy ráno a já jsem s úlevou zaznamenal vzdalující se hluk mého tábora na okraji vesnice. Najal jsem totiž na stavbu přístřeší pro zvířata nějakých dvacet vesničanů, kteří dokázali při práci tropit nepopsatelný randál.

Procházeli jsme kolem polí s maniokovými keři a olejnými palmami, jež obklopovaly vesnici, a míjeli jsme velké pevnosti termitů z tvrdé červené hlíny. Se zájmem jsem si tyto hrbolaté stavby prohlížel, protože jsem věděl, že se pod nimi často skrývá bezpočet děr, v nichž přebývá celá plejáda nejružnějších živočichů, kteří se k právoplatným majitelům termitů přidružují. Některé stavby byly až tři metry vysoké, jejich základna měřila v průměru přes sedm metrů a země kolem byla tvrdá jako skála. Váhavě jsem se tehdy rozhodl odložit jejich průzkum na pozdější dobu. Termitiště byla dost blízko, takže se sem budu moci vypravit na lov v době, kdy už nebude možné, abych se na delší dobu vzdaloval od svých zvířat. Šli jsme tedy dál a brzy jsme přebrodili mělkou říčku s ledově studenou vodou. Na druhém břehu jsme se chvíli prodírali hustým podrostem, a když jsme brzy nato vstoupili do pralesa, na okamžik jsme se zastavili, aby naše oči měly čas přivyknout zelenému šeru.

Ušli jsme zhruba pět kilometrů po vcelku rovném a pohodlném terénu, když tu se Elias, který šel napřed, náhle zarazil a vztyčenou paží nám dal znamení. Chvíli jsme čekali a pozorně naslouchali. Poté ke mně Elias tiše přistoupil a zašeptal:

„Tam opic, prsím, tam na velká klacek na strom.“

Zvedl jsem hlavu a upřeně se zahleděl do zelené koruny na „velká klacek“ třicet metrů nad sebou, ale neviděl a neslyšel jsem vůbec nic.

„Jaký druh opice?“ zeptal jsem se, napínaje zrak. „Černý opic, prsím, a bílá flek přes huba...“ Kočkodan bělonosý, pomyslel jsem si trpce, ale ať jsem dělal cokoli, stále jsem nic neviděl. „Mlospán opic vidět, cá?“ „Ne, nic...“

„Mlospán do moje strana. Mlospán potom vidět...“

Přešli jsme co nejtíšišeji na místo, které nám Elias ukázal. Ke svému vzteku jsem si teprve nyní uvědomil, že mám u sebe triedr. Rychle jsem ho vytáhl a zaměřil do koruny stromu. Bezúspěšně jsem civěl do rozvlněného oceánu zeleného listí. Iritovalo mě, že oba moji průvodci opice vidí i slyší, zatímco mně se to ani s pomocí dalekohledu nepodařilo. Ale pak se opona listí rozhrnula a na širokou větev vykročilo nádherné procesí. První šel dospělý samec. Ocas měl stočený nad hřbetem a cestou se rozhlížel na všechny strany. Byl černý jako uhel, ale konečky srsti na hřbetě mu hrály do zelena. Prsa měl bílá a nos i přilehlé partie rovněž, na obličejích pak sněhobílou masku ve tvaru srdíčka. Díky dlouhým chlupům, jež mu trčely zpříma na hlavě, připomínal nafoukaně si vykračujícího bubáka. V těsném sledu za ním se objevily i jeho dvě manželky. Obě byly o něco menší a velice plaché, protože každá z nich

opatrovala své mládě. Prvá nesla na hrudi vlastní miniaturní kopii. Její mládě nebylo větší než čerstvě narozené kotě, pažemi obemýkalo mámino hrdlo a drobnými pěstičkami se jako klíště drželo její srsti. Druhé už bylo odrostlejší, a tak opatrně kráčelo za svou mámou, vrhlo ustrašené pohledy do hlubin pod sebou a nařikavým hláskem pisklavě pokníkávalo. Tahle mláďata mi učarovala a v tu chvíli jsem se pevně rozhodl, že nějakého kočkodana bělonosého musím za každou cenu získat, i kdybych měl jeho odchylem strávit celý zbytek života.

„Mlospán střílet, cá?“ zaslechl jsem horečně šeptat Eliase. Sklopil jsem triedr a všiml si, že mi podává pušku. Na okamžik mě málem rozlítlo, že ho vůbec mohlo napadnout střílet po tak roztomilé rodince bubáčků s bílými klaunskými nosy. Vzápětí jsem si však uvědomil, že těmhle lidem bych asi svůj postoj nikdy nevysvětlil; v kamerunském pralese je jakákoli forma přecitlivělosti luxusem, který si mohou dovolit jen dobře živení lidé. Maso je tu velikou vzácností a každý jeho gram má cenu zlata, takže jakékoli estetické ohledy či sentiment jsou vzhledem k trvalému nedostatku živočišných bílkovin naprosto druhořadé.

„Ne, Eliasi, nebudu střílet,“ řekl jsem a znovu zamířil dalekohled do koruny stromu, ale má opičí rodinka mezitím definitivně zmizela.

„Eliasi?“

„Co chtít mlospán?“

„Ty řekni mužům ve vesnici, že já platit pět šilinků za tuhle živou opici, rozumíš mi?“

„Já rozumět, prším,“ odpověděl Elias a oči se mu rozzářily.

Pokračovali jsme ve své bludné pouti mezi věkovitými stromy, až jsme posléze došli k břehům říčky zurčící v mělkém korytě. Půda podél břehů byla mokrá, čvachtala nám pod nohama a pokrýval ji hustý koberec svěže zeleného rostlinstva s širokými a tlustými listy. Brodili jsme se tímto po pás vysokým porostem podél řeky, když Elias znenadání vyskočil a začal zběsile křičet: „Střílet, mlospán, střílet...“ Předě mnou vypukl jakýsi poprask, ale já jsem stále nechápal, na co či na koho bych měl střílet - leda snad na Andraiu, který tam poskakoval jako obrovská vyzáblá kobylka a v jednom kuse vyřvával: „Ech! Ach! Achiachech!“ a tak podobně. Pochopil jsem, že ve vysokém podrostu je patrně nějaké velké zvíře, ale houští bylo tak mohutné, že se tam mohlo skrýt téměř cokoli, od plně vzrostlé gorily až po leoparda, takže mi nebylo jasné, na jaké setkání se mám připravit. Náhle zvířata vyrazila z úkrytu a já jsem s úžasem hleděl na párek dospělých štětkounů afrických, kličkujících mezi stromy. Oba byli nádherně oranžoví s dlouhými chomáčky bílé srsti na uších a vlající bílou hřívou na hřbetě. Byli to nejkrásnější příslušníci prasečí říše, jaké jsem kdy měl možnost spatřit, a já na ně zíral doslova s otevřenými ústy. Překvapivou rychlostí zmizeli v lese. Bylo mi jasné, že Elias i Andraia mají od této chvíle o mých loveckých schopnostech velice nízké mínění.

„To bušprase, ten hovado," pravil smutně Elias do zvuku vzdalujícího se dusotu kopýtek.

„To moc-moc dobrá maso ten bušprase," doplnil ho Andraia. „Moc dobrá maso i pro bílá Evropan, prším," pokračoval, zřejmě aby jeho projevená lítost nevyzněla tak zcela sobecky.

„Tahle puška slabá na bušprase," hájil jsem se spěšně. „V Eshobi mám mnohem větší." „Moc síla v ten puška v Eshobi?"

„Ano, moc-moc síla, může zabít prase, tygra a třeba i slona," vychloubal jsem se.

„Ach, ech, to pravda, mlospán, cá?"

„To pravda. Jednou my spolu do buš a střílet moc-moc bušprase," sliboval jsem, snaže se hovořit jejich angličtinou.

„Áno, prším," odpověděli sborem jako jeden muž mí průvodci.

Pokračovali jsme v cestě, a zatímco se oba domorodci už těšili na báječné vepřové hody, já jsem se v duchu znovu kochal vzpomínkou na párek skvostných zvířat a zároveň se radoval, že má pověst lovce zůstala v domorodých očích netknutá.

Dlouho poté, co jsme potkali štětkouny, v době, kdy jsem už začínal být jaksepatří vyčerpaný, došlo k mému třetímu setkání se zvířecí říší

Štětkoun africký

kamerunského pralesa. Přišli jsme k místu, kde zem vypadala, jako by ji někdo zryl. Listovka byla shrnutá a rozházená, kameny zpřevrácené, větve přelámané a mladé zelené výhonky stromů zohýbané a rozzvýkané. Moji dva lovci pečlivě prozkoumali nalezené stopy a poté Elias tiše přistoupil a zašeptal ono magické slovo - „sumbo“. Sumbo znamená dril a dril je onen přenádherný pavián, který bývá v zoologických zahradách středem pozornosti pro svůj skvostně zářivý zadek i divoce podmračený výraz obličeje. Pro drily mám odjakživa zvláštní slabost, snad proto, že ke zděšení a k zvědavým rozpakům publika s tak odzbrojující otevřeností předvádějí ony partie těla, o nichž se ve slušné společnosti zpravidla nehovoří. Tak či onak, mohl-li jsem Eliasovi věřit, narazili jsme na celou tlupu drilů a já bych se za nic na světě nevzdal vzácné příležitosti spatřit tyto paviány ve volné přírodě. Vrhli jsme se tedy na zem a plížili se směrem, odkud se ozývalo vrčení i rozmrzelé skřeky, jež les odrážel dunivou ozvěnou. Celou hodinu jsme je sledovali přískoky od keře ke keři, občas po čtyřech či přímo po břiše. Sto metrů jsme se dokonce k mé značné rozmrzlosti museli plazit blátem, ale ať jsme dělali cokoli, stále jsme se k nim nedokázali přiblížit na dohled, takže naší jedinou odměnou bylo, že jsme tu a tam zahlédli, jak mezi keři probleskuje šedivá srst. Nakonec jsme to vzdali, zůstali zmožení ležet na zemi, zapálili si vytoužené cigarety a naslouchali vzdalujícím se zvukům tlupy drilů.

Dokončili jsme plánovaný oblouk a k nejzazším chatrčím vesnice jsme dorazili po setmění. Byl jsem celý podrápaný, šaty jsem měl rozervané a cítil jsem se k smrti zmožený, ale zároveň jsem byl šťasten, že se mi podařilo dokončit, co jsem si předsevzal. Kolem ohně před jednou chatrčí dřepěla skupinka černých postav. Jedno dítě se při spatření špinavého a potrhaného bělocha s křikem rozběhlo do blízké chatrče. Rodiče vstali, aby se se mnou pozdravili.

„Vítej, mlospán, vítej.“

„Dobrá večer, mlospán ... ty přichodit, cá?“

Ze všech stran mě zdravily vlídné hlasy, třpytivě bílé zuby svítily v černých obličejích a v chřípí jsem cítil libou vůni hořícího dřeva.

„Tady si chvíli odpočineme, Eliasi,“ rozhodl jsem a s povděkem si dřepěl k ohni. Země byla dosud prohrátá sluncem. Bolest nohou zvolna polevovala a po celém těle se mi rozléval božský klid.

„Mlospán byla chodit do buš?“ zajímal se postarší muž u ohně.

„Ano, my byla chodit do buš,“ přisvědčil důležitě Elias a pak plynule přešel do bantunštiny. Vášnivě vykládal, názornými gesty ukazoval do temného pralesa a nejspíš podrobně vysvětloval, jak dlouhou cestu jsme za dnešek ušli.

Všude kolem se ozývalo překvapené „och“ a „ach“ a na hlavy mých průvodců se sypala řada otázek. Poté se Elias otočil ke mně a s rozzářenou tváří mi sděloval:

„Já byla říknout tady ten muž, že mlospán chodit moc-moc. Mlospán mít moc-moc síla," dodal, neboť se zřejmě domníval, že toužím po lichotkách.

Co nejskromněji jsem se pousmál.

„Já byla on říknout, že mlospán mít síla jako černocho, cá?" pokračoval žertovným tónem a pak se zeptal: „Mlospán radovat jít do buš?"

„Ano, moc... moc se mi to líbilo," přisvědčil jsem pevným hlasem. Všichni okolo se radostně zasmáli při pohledu na bělocha, který touží chodit po pralese.

„Mlospán chtít chodit do buš dnes večer?" zeptal se Elias a v očích mu hrál úsměv.

„Ovšem, já jít do buš rovnou hned teď," opáčil jsem hrdě. „Já lovec, já ne baba."

Na tahle slova se všichni kolem potěšeně rozchechtali.

„To pravda, to moc pravda, mlospán říkat moc pravda!" jásal Elias.

„Mlospán správná chlap," řekl Andraia a usmál se na mne. Rozdal jsem všem cigarety, uvelebili jsme se kolem praskajícího ohně, spokojeně pokuřovali a rozprávěli o „havadách z buše" až do okamžiku, kdy začala padat mlha. Pak jsme si popřáli dobrou noc a vykročili k mému tábořišti po venkovské cestě, jež voněla palmovým olejem, banány a maniokem - večerí místních domorodců. Uvnitř chatrčí planuly ohně a přede dveřmi seděli jejich majitelé, kteří nás vlídně zdravili:

„Ty vrátit, mlospán?"

„Vítej, mlospán, vítej..."

„Dobrá noc, mlospán!"

Cítil jsem, že je krásné být naživu.

KAPITOLA DRUHÁ

Kouř a drobná zvířata

V prvním období, ještě než se novina o potrhlem bělochovi, který vykupuje divoká zvířata, rozletěla po okolních vesnicích a všichni zdraví muži se rozběhli po pralesě, čímž se pomalý pramének jednotlivých přírůstků posléze změnil v mohutný příliv nových zvířat, mohl jsem si dovolit častěji opouštět svůj tábor a osobně podnikat výpravy do divočiny. Jejich hlavním důvodem nebyval ani tak přímý odchyt živočichů, jako spíš hledání vhodných stanovišť pro nastražení pastí, označování dutých stromů pro vykuřování jejich obyvatel a celkové poznávání okolního pralesa. Dokud se totiž dokonale neobeznámíte s terénem, v němž hodláte operovat, máte pramalou naději na úspěšný odchyt volně žijících živočichů, neboť každý z nich obývá jen úzce vymezenou oblast, kterou musíte co nejpřesněji identifikovat. Někdy se nám ovšem i během těchto poznávacích výprav podařilo získat zajímavý úlovek, jako tomu bylo onoho nezapomenutelného dne, kdy jsem se vydal do pralesa v Eliasově doprovodu.

Andraia s námi nešel, protože byl, jak jsem už tehdy věděl, strašlivý hypochondr, který kvůli sebemenší bolístce či náznaku zvýšené teploty okamžitě zalézal do své chatrče, kde se svíjel a žalostným nářkem přiváděl k zoufalství své tři manželky, které se pokaždé upřímně bály o jeho život. Toho dne na tom byl zrovna dost zle, a tak jsem se musel spokojit s Eliasovým slibem, že se mnou tentokrát půjde do lesa sám. Skoro jsem už začínal litovat, že jsem si tuhle výpravu vůbec domluvil, protože to odpoledne panovalo daleko větší vedro než obvykle. Z kolekce mých zvířat se neozval ani hlásek; ptáci nehnutě hřadovali s přivřenými víčky, myši a osináci klímali v pelíšcích z banánového listí, a dokonce i jindy tak energické opice se poddávaly ospalému tichu dusného dne. Z chatrče, obývané mým domorodým personálem, se ozývalo sborové chrápání a já měl tisíc chutí se k nim přidat a hodit si taky šlofika. Ani sebemenší vánek nepohnul splihle visícími listy okolních stromů. Oslnivý žár slunce způsoboval, že člověk byl jako ochromen a připadal si napůl zpitomělý. Když jste se bez hnutí posadili do stínu, brzy jste cítili, jak vám po zádech stékají hojné praménky potu. I v křesle jste po chvíli seděli v mokré loužičce a propocená košile se vám v podpaží odporně lepila na tělo. V tom žaru viselo nade vším tíživé ticho: ptáci nezpívali a ke sluchu vám občas doléhal jen slabý zpěv cikád v korunách stromů.

S krajní námahou jsem se rozhýbal k nezbytným přípravám: do velkého chlebníku jsem nachystal síť, plátěné pytlíky na ptáky a hady, sirky i zásobu cigaret. Menší ranec pak obsahoval náboje, rezervní zápalky, baterku a rozličné zkumavky a kelímky na drobnější úlovky, jako jsou pavouci, štíři a podobně.

Právě jsem končil s čištěním pušky, když se před mým stanem zjevil Elias. Jeho usměvavá tvář byla zalita potem, ačkoli měl na sobě pouze kus špinavého hadru kolem beder. S sebou měl krátký oštěp a nezbytnou mačetu.

„Mlospán, já přichodit," hlásil. „Mlospán připravená, cá?"

„Ano, Eliasi, pojďme. Je horko, co?"

„Slunce moc-moc," přisvědčil lovec a chopil se mých zavazadel.

Úzká červená pěšina nás přivedla k potoku, kde nám chladná voda sahala mírně nad kotníky. Chvilí jsme se brodili hustým podrostem a poté jsme konečně vstoupili do voňavého stínu pralesa, kde se naše cesta klikatila mezi mohutnými kmeny tamních velikanů. Po úmorném vedru, jež panovalo v táboře, nám pot brzy oschl a zelené šero nám konečně dovolilo naplno otevřít oči, které jsme až dosud museli mhouřit před bodavou sluneční září. Elias kráčel bez námahy a téměř neslyšně po skoro neznatelné stezce vinoucí se spadáným listím. Tu a tam mu les ozvěnou vrátil zvuk svistu jeho mačety, když energicky odsekával nízké větve, jež nám znepříjemňovaly chůzi. Pro mne skrývala cesta pralesem jedno velké nebezpečí: všude kolem bylo tolik zajímavých věcí, trvale poutajících mou pozornost, že jsem často nedával pozor kam šlapu. Zářivé květy v korunách stromů mě nutily obracet hlavu vzhůru, jindy mě zase okouzлил pohled na povalený kmen u cesty, posetý barevnými houbami, takže jsem ze samé snahy, aby mi nic neušlo, v jednom kuse škobrtal o kdekakou větev či jinou překážku. Tentokrát jsme si předem nevytkli žádný určitý cíl, a tak jsme každou chvíli opouštěli pralesní stezku, abychom propátrali kdekakou díru v zemi, nadzvedli kdekakou kládu a nahlédli do každé dutiny padlého stromu, zda se tam neskřívá nějaká žabka, štír nebo třeba i větší živočich. Kvůli těmto odbočkám jsme, samosebou, postupovali jen velice zvolna.

Zhruba tři kilometry od tábora jsme narazili na jeden z mnoha pralesních potoků. Vesele zurčel mezi kameny, z nichž každý nesl na vrcholu čapku mechu či rozčepýřeného kapradí. Skoro ve všech rozsedlinách kvetly divoké begonie, jejichž tmavozelené talířovité listy se odrážely od šedých skalisek a křehký vodopád jejich voskově žlutých květů spadal ke zpěněné hladině potoka. Nejméně hodinu jsme s Elieasem šťastně brouzdali mezi těmito balvany, pátrající po nejružnějších drobných kořistech, jako jsou pestrobarevné ropušky, šedé rosničky s ohromnými jantarovými očima a dlouhými přísavnými prsty i obrovští brouci, kteří cvrlikali, když jste je vzali do ruky. Ve svěží vegetaci podél břehů se skrývaly oblovky, obrovští plži, rozměry i váhou připomínající velká jablka, kteří neúnavně kladli svá jemná, perlám podobná vajíčka do úžlabí listů. Pod jedním kamenem jsem našel překrásnou zelenou a kanárkově žlutou žabu, což nás vzápětí přimělo obracet každý kámen, se kterým jsme byli s to hnout, v naději, že učiníme další podobný objev. Elias, který byl kousek přede mnou, vyvrátil mohutný balvan, ale ve chvíli, kdy se kámen s rachotem valil ze svahu, se zděšeným výkřikem uskočil.

„Mlospán, mlospán, to had... To moc špatná hovado..."

Nechal jsem všeho a řítil se k němu. Ve vlhké proláklíně pod kamenem jsem spatřil nanejvýš pozoruhodného hada. Na první pohled vypadal, že vůbec nemá hlavu, protože jeho tělo mělo na obou koncích zhruba stejný průměr. Byl leskle černý, ale tu a tam posetý chomáči ohnivě červených a žlutých šupin. Bedlivým pozorováním se mi konečně podařilo určit, kde má hlavu a kde ocas. Poté jsem si všiml, že jen pár centimetrů od jeho hlavy zeje v zemi úzký otvor. Umínil jsem si, že o tenhle vzácný úlovek nesmím za žádnou cenu přijít, a proto jsem centimetr po centimetru klacíkem posouval kámen, kterým se mi nakonec podařilo zakrýt vstup do hadova podzemního útočiště. Elias postával opodál a v jednom kuse ustrašeně opakoval:

„Mlospán, on raf-raf. Moc pozor, mlospán, to moc-moc zlá hovado, to raf-raf do člověk!"

Had jen rychle vystrkoval a zase zastrkoval jazyk, ale jinak se nehýbal. Byl jsem rád, že se mi podařilo odříznout mu ústupovou cestu.

„Mlospán, to moc-moc jedovatá hovado..."

„Mlč, Eliasi, a radši mi přines ještě jeden delší klacek."

„Áno, prsím," odpověděl chmurně můj průvodce a poodešel.

Had ležel klidně a jen mě nedůvěřivě pozoroval, zatímco já jsem držel kratší klacík tak, abych se jím mohl bránit, kdyby znenadání zaútočil. Byl jsem si sice skoro jist, že je neškodný, ale jeho nápadné zbarvení mě přesto nabádalo k jistému stupni opatrnosti. Udýchaný Elias se vrátil s dlouhou holí a plátěným pytlem. Opatrně jsem ústí pytle nastavil tak, že bylo sotva pár centimetrů od hadovy hlavy, a pak jsem ho holí lehce klepl od ocasu. Čekal jsem, že nebude snadné, přimět ho, aby vlezl do pytle, ale jeho reakce mě zaskočila. Po doteku holí se nejprve svinul a pak se jako uvolněné hodinové pero prudce roztočil a jedním skokem se vrhl přímo do nastraženého pytle. Tam ležel a trpělivě čekal, až otvor spěšně zavážeme. Dosud nikdy jsem se nesetkal s tak dokonale přizpůsobivým plazem.

„Aáách! Éééch!" vykřikoval pln úžasu Elias. „Tahle had nemít strach! Tahle had statečná jako mlospán, cá?" Smál se pln obdivu ještě dlouho poté, co jsme znovu začali převracet další kameny.

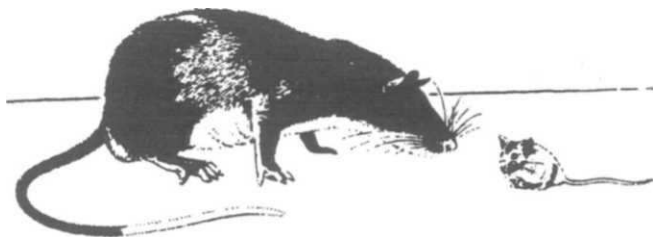
Z hada se vyklubala zemní krajta druhu *Calabaria reinhardti*, odrůda příbuzná velkým škrtičům. Její hlava je zašpičatělá úplně stejně jako ocas, a jelikož tělo má nepravidelně pokryté drobnými kulatými šupinami, dá se jen nesnadno poznat, kde má tak říkajíc zadek a kde zadek. Malá očka mají stejný tvar a velikost jako okolní šupiny, takže jsou od nich prakticky k nerozeznání. Barevné šupiny tvoří pravidelný vzor, ale jsou jakoby náhodně rozházeny po celé délce hadova těla, a tím ještě víc matou každého, kdo by chtěl určit plazův začátek a konec. Tahle zemní krajta je absolutně neškodná a většinu času tráví ve vlhkém podzemí, kde pátrá po drobných kořistech, na něž stačí svými

měkkými čelistmi. Držíte-li ji v ruce, často se stočí a pak znovu vymrští způsobem, který jsem už popsal, ale nikdy vás nekousne a také se vám nikdy rdousivým způsobem neomotá kolem ruky, jak to nezřídka činí mláďata větších krajt.

Krajta *Calabaria reinhardti* byla toho dne naší první řádnou kořistí, a tak jsme s povznesenou myslí pátrali po dalších úlovcích. Ale ačkoli jsme obrátili snad všechny kameny, na něž nám síly stačily, na nic dalšího jsme už nenarazili. Nakonec jsme tedy sbalili sběratelské nádobíčko a pokračovali v cestě, zanechavše za sebou břehy potoka v podobném stavu, jako kdyby tam řádila tlupa drilů či divokých vepřů. Naším konečným cílem byl lesní palouček, vzdálený asi osm kilometrů od vesnice; Elias ho objevil před několika dny a usoudil, že by se na něm daly chytit „nějaké hovady“, ale jaké, to přesněji nespecifikoval. Ukázalo se však, že si cestu na ono místo označil méně pečlivě než jindy, takže po nějakém čase musel přiznat, že přesně neví, kterým směrem je palouček, ani kudy vede cesta zpět do vesnice. Posadil jsem se tedy na nejbližší kládu a odhodlaně jsem prohlásil, že se odtud nehnu, dokud se můj průvodce řádně nezorientuje.

„Prostě tu počkám,“ řekl jsem, „dokud nenajdeš správnou cestu. Pak se sem vrať a budeme pokračovat.“

„Áno, prsím,“ opáčil vesele Elias a zanořil se do nejbližšího houští. Ještě pár minut jsem slyšel vzdalující se zvuk mačety, již si prosekával cestu, ale pak

Myš křečkovitá

vše kolem mne ztichlo. Zapálil jsem si cigaretu a rozhlédl se. Náhle se z kmenu padlého stromu, na kterém jsem seděl, ozval jemný hlas cikády. Ani jsem se nehnul a jen jsem pozorně hleděl na kůru klády. Tyhle cikády jsou namouduši mým prokletím: les je jich plný a jejich hlasitý chvějivý zpěv se tu ozývá dnem i nocí, ale ať jsem dělal cokoli, nikdy se mi nepodařilo žádnou spatřit. Ted', jak se zdá, jedna z nich prozpěvovala sotva třicet čísel ode mne, takže jsem snad

měl naději, že ji konečně uvidím na vlastní oči. Pečlivě jsem si prohlédl kmen stromu i zelený mech, který ho kryl, včetně malých chomáček žlutých a červených muchomůrek, jež vyrážely z jednotlivých škvír padlého dřeva, i pozůstatků lián, jež dosud lpěly na jeho povrchu. Zástup mravenců tiše pochodoval přes tuto miniaturní scénu a drobný pavouk nehnutě číhal nad jedním vyhnílým otvorem. Ale cikádu jsem stále nikde neviděl. Pak, jak jsem nepatrně pohnul hlavou, se v mechu cosi zalesklo, jako by tam někde ležel skleněný střípek. Zaostřil jsem pohled tím směrem a konečně jsem spatřil vytoužený hmyz. Cikáda měla asi pět centimetrů dlouhé tělo filigránsky patinované stříbřitě zelenou barvou, takže se na pozadí mechu a hnědé kůry dokonale ztrácela. Velká křídla se jí ve slunci leskla jako sklo, a ta mě také na ni upozornila. Utvořil jsem z dlaní obrácený kalíšek, opatrně se k ní přiblížil a pak jsem ji rychlým pohybem chytil. Cikáda začala okamžitě zběsile mávat křídélky, jež mi v dlaních šustila jako papír. Pak v zoufalství hlasitě a dlouze zazpívala. Jemně jsem ji uchopil tak, abych si ji mohl dobře prohlédnout. Stříbřité tělo měla tuhé a oči velké a vystouplé. Na křídlech, která vypadala jako ze slídy, se proti světlu rýsovala komplikovaná spleť žilek, připomínající nejnádhernější okno středověké katedrály. Vpředu jí mezi nožkami vyčníval dlouhý sosáček. Tímto křehkým nástrojem cikáda proráží kůru stromu a pochutnává si na jeho míze. Když jsem se nasytil pohledu na tenhle maličký zázrak, podržel jsem ji na rozevřené dlaní, kde chvilku seděla bez hnutí nervózně potřásajíc půvabnými křídly, až nakonec vzlétla a zmizela mezi stromy.

Zrovna jsem uvažoval, bylo-li by možné tenhle hmyz odchovat živý v teráriu z jemné síťoviny na stravě, sestávající z vodou rozředěného medu, a tak ho dopravit do Anglie, když se vrátil Elias. Řekl, že našel cestu, kterou hledal, a že tedy konečně můžeme vyrazit za svým cílem.

Zamířili jsme k vyhlédnutému paloučku. V pralese čas od času narazíte na podobné přirozené světliny všude tam, kde vrstva humusu je příliš mělká, než aby udržela opěrné kořeny mohutných stromů. Takový prostor bývá pokryt nízkým plazivým rostlinstvem, jehož drátovité kořeny se spokojí s několika centimetry živné půdy, kryjící skalnaté podloží těchto palouků. Ze škvír kamenného krunýře vyrážejí trsy hustých travin a z hlubších proláklek, kam deště splavují humus, často vyrůstají křehké zakrslé stromky. Ale tyto sluncem zalité prostory jsou kol dokola obklopeny hustými lesy; až se jednou vrstva životodárného humusu dostatečně zvýší, uchytlí se v ní i semena lesních velikánů a postupující prales udusí a pohltní stávající nízkou vegetaci.

Konečně se stromy lesa, kterým jsme postupovali, začaly snižovat a sluneční svit čím dál tím častěji prorážel jejich korunami, až jsme došli k husté bariéře nízkého porostu obklopujícího palouk. Prodrali jsme se kvetoucím trnitým křovím a ocitli se v po kolena vysoké trávě. Zlatozelená poklidná louka

se před námi zvolna svažovala, ozářena sluncem a obklopena tyčící se hradbou pralesa.

Ulehli jsme do sluncem vyhřáté trávy a zapálili si cigarety. Jak jsme se tak slunili a pokuřovali, začaly k nám zvolna doléhat zvuky svědčící o životě na palouku: vrzání velkých kobylek s růžovými křídélky, pronikavé žabí kvákání od břehů potůčku klikatícího se travou a jemně chraplavé vrkání malého holoubka, jenž se usadil ve větvích keře nad našimi hlavami. Pak jsme z nejzazšího konce mýtiny zaslechli shluk hlasitých výkřiků, jež se ozvěnou odrážely od okrajů lesa: „Karrúúú... karrúúú... kúú... kúú... kúú...”

Znovu a znovu k nám doléhala ozvěna, nesoucí se nad chvějícími se stěbly vysoké trávy. Přiložil jsem k očím polní kukátko a zaostřil do větví stromů na protější straně palouku. A tu jsem je spatřil - trojici velkých, zeleně lesklých ptáků s dlouhými těžkými ocasy a zahnutými hřebínky. Rovně jako šíp přelétali ze stromu na strom a vždycky když přistáli, vydali onen vyzývavě radostný křik. Poté se jali jako králíci skákat po větvích a závodit po nich s takovou lehkostí, jako by to byly pohodlné silnice. Bylo to hejno turaků velkých, snad nejkrásnějších lesních ptáků. Často jsem v pralese slyšel jejich divoký křik, ale dnes jsem je prvně spatřil na vlastní oči. Udivovaly mě jejich akrobatické schopnosti, díky nimž se proháněli a skotačili v korunách stromů. Tu a tam utrhlí nějaký plod, pozřeli ho, zakřičeli a vzápětí se znovu oddali dalšímu dovádění. Jak turakové přelétali z jednoho stromu na druhý, dlouhé ocasy za nimi vlály jako obrovitým strakám a jejich zelené i zlaté perí se nádherně lesklo v záři tropického slunce.

„Vidíš tamty ptáky, Eliasi?”

„Áno, mlospán.”

„Za každého živého zaplatím deset šilinků.” „To pravda, mlospán, cá?” „To pravda. Zkusíš to?”

„Áno, prsím... Deset šilink! Ech! Ach! Achiachech!” zvolal Elias a znovu si s cigaretou v ústech lehl do trávy.

Zahleděl jsem se na skotačící ptáky a kochal se pohledem na jejich hrátky tak dlouho, dokud mi definitivně nezmizeli v lesním šeru a na našem palouku se znovu nerozhostilo ticho.

Brzy jsme se však dali do práce. Rozbalili jsme dlouhé sítě s drobnými oky a rozložili je do půlkruhu tak, že jsme jejich spodní okraj zapustili do země. Nevypínali jsme je, ale nechávali jsme je naopak tak volně, aby se do jejich záhybů každé prchající zvíře bezpečně zamotalo. Na protější straně pomyslného kruhu jsme pak od jednoho konce sítě ke druhému v asi šedesát centimetrů širokém pruhu odstranili všechny porost. Natrhali jsme suchou travu, kterou jsme nanosili do příčného pruhu a svrchu jsme ji lehce obložili vlhkou lesní listovkou. Získali jsme tak uzavřený oblouk, tvořený z jedné poloviny nastraženou sítí a z druhé obnaženým pruhem země se suchou trávou a listovkou. Ushlou travu jsme polili petrolejem a zapálili. Vlhká listovka

hoření částečně dusila, takže tráva spíš jen doutnala a vytvářela hustý kouřový závoj, který vítr zvolna hnal směrem k nastražené síti. S napětím jsme čekali, co nastane, ale nedělo se vůbec nic. Jen hejno velkých sarančat zděšeně prchalo dlouhými skoky z oblasti dusivého kouře. Uhasili jsme tedy oheň, přenesli síť na jiné místo a celý proces stejně bezvýsledně zopakovali. Oči nám slzely kouřem a těla jsme měli ožehlá ohněm a tropickým sluncem. Šestkrát jsme síť přestěhovali a pracně založili oheň, ale ke své zlosti jsme pořád nic neulovili.

Už jsem začínal pochybovat, měl-li Elias pravdu ve svém úsudku, že na téhle loučce nalezneme „spousta hovady“, když se na nás na sedmý pokus konečně usmálo štěstí. Ledva jsme zapálili trávu, už jsem viděl, jak se v jednom úseku síť cosi škube. Rychle jsem proběhl kouřovou clonou a našel velké šedé zvíře s dlouhým šupinatým ocasem, jak se snaží vyplést ze záhybů síť. Rychle jsem je popadl za ocas a zdvihl do vzduchu. Byla to jako kotě velká myš křečkovitá s šedým kožíškem plným velkých, šváby připomínajících parazitů, kteří tyto hlodavce často sužují.

„Já mít zemní hovado, Eliasi,“ zvolal jsem, snaže se hovořit tak, aby mi domorodý lovec snadno rozuměl. Ale ten už tou dobou byl na druhé straně síť, kde měl plné ruce práce s jakýmsi dalším zvířetem, takže jsem si musel se svým úlovkem poradit sám. Nakonec se mi tak či onak podařilo vyhnout se pokousání a dostat hlodavce úspěšně do pytle. Prošel jsem kouřovou clonou na druhou stranu síť, kde jsem spatřil Eliase kličkovat na všech čtyřech a hněvivě brblat:

„Ty mrcha zlá, ty... ty špatná hovado jedna...“

„Co je, Eliasi?“

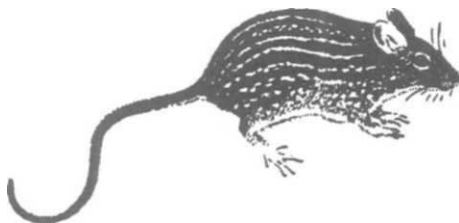
„To lesní krysa, mlospán,“ pravil vzrušeně, „utíkat a taky raf-raf moc-moc! Opatrně, mlospán, krysa raf-raf!“

Mezi chomáči trávy bleskově pobíhalo hejno před kouřem prchajících krys bělobříchých. Bystře uskakovaly a obratně se vyhýbaly okům síť, do níž by se mohly snadno zaplést. Byly hladké a baculaté, s olivově zelenou srstí na těle a s rezavě červenými zadky a čumáčky. Míhaly se nám pod nohama, vyskakovaly z trávy, hbitě mrskajíce růžovými nožkami, a vousiska se jim nervózně třásla. Byly čertovsky odvážné a kousaly jako d'asi. Jak Elias přiklekl do trávy, aby jednu z nich chytil, druhá mu nebojácně vyběhla po noze, vrhla se mu pod bederní roušku a bolestně ho kousla do rozkroku. Pak spadla do trávy a v tu chvíli byla tatam.

„Jáááúúú!“ zaječel Elias. „Ten krysa do mě raf-raf! Aúúú... jééé! To moc zlá hovado!“

Jenomže v tu chvíli se mi další obrovská krysa zahryzla do palce, takže jsem měl dost co dělat sám se sebou a nemohl jsem projevit náležitou účast s Eliasovým čestným zraněním.

Nakonec se nám však podařilo nacytat deset těchto hloavců, ale když jsme se vynořili z oblaků dýmu, oba jsme vypaali, jako bychom právě podstoupili krutý zápas s leopardem. Ruce jsem měl na pěti místech bolestivě

Myš páskovaná

pokousané a obličej zchápaný od trnitého keře, do kterého jsem upadl. Eliasovi tekla krev po nohou, na rukou měl dva kousance a jeden na koleni. Je překvapivé, jak každé zranění v tropech silně krvácí. Často stačí, abyste se jen trochu o něco škráblí, a v tu chvíli se z vás začne řinout krev, jako kdybyste si přetřeli tepnu. Slaný pot nám stékal do otevřených ran a zběsile v nich pářil. Vlasy jsme měli plné bláta a popela. Řekl jsem si, že tyhle krysy se nám rozhodně nevzdaly lacino.

Rozhodli jsme se, že před návratem do tábora vykouříme ještě jeden poslední plácek. Úmornou práci, spojenou s rozkládáním sítí a zakládáním ohně jsme teď konali daleko veseleji, protože myšlenka na získané úlovky nás, jako konečně každý úspěch, řádně povzbudila. Nic není tak ubíjející, jako bez hmatatelného výsledku stále znovu a znovu opakovat nějakou činnost. Naposledy jsme tedy onoho dne zapálili trávu a s napětím sledovali kouř, valící se prosluněnou loučkou.

První propadli panice dva nádherně zbarvení scinkové. Jednoho z nich jsem ulovil sítkou na motýly, druhý se rozběhl k Eliasovi, který se po něm bezmocně ohnal klackem a pak se jen díval, jak mu prchá do nejbližšího křoví.

„Tys tu ještěrku nechtyl, Eliasi?“

„On schovat do keř, mlospán,“ odpověděl sklíčeně Elias.

„Proč jsi ji nechtyl, copak nemáš ruce?“ zeptal jsem se nahněvaně a podržel jsem mu svého chyceného scinka těsně pod nosem.

Elias před ním zděšeně uhýbal.

„Mlospán, to zlá hovado. Když do mlospán raf-raf, tak mlospán umřít teď hned.“

„Nesmysl," zavrčel jsem a strčil scinkovi malíček do otevřené papuly, aby mě mohl kousnout. Necítil jsem nic než úplně nevinné šůpnutí.

„Vidíš? Není to zlé hovado. Nemůže kousat, protože na to nemá dost velkou sílu."

„Ale má moc-moc jed," namítl Elias a s úžasem hleděl na scinka, který mi žužlal prst. „To pravda, že moc zlá hovado, prsím."

„Takže teď umřu, když mě kousnul?"

„Ne, prsím, mlospán neumřít," pravil Elias a předvedl jednu z typických ukázek originální africké logiky, jež naráz znemožní jakoukoli diskusi. „Mlospán neumřít, protože mlospán bílá muž. Černá muž jo, když tahle hovado raf-raf do černá muž, tak černá muž mrtvola. Bílá muž ne mrtvola."

Vložil jsem scinka do plátěného pytlíku a obrátil svou pozornost k síti, kde se v tu chvíli třepotaly tři krásné velké myši páskované a černá bělozubka. Myši páskované měly kulatými, jasně smetanovými skvrnami. Když jsme je zvedli za ocásek, visely klidně a uvolněně, takže jsme s nimi mohli nakládat bez nebezpečí, že nás pokoušou. Později jsem zjistil, že se tyhle myši dají navzdory své plachosti snadno ochočit, takže mi už po dvou dnech života v zajetí dokázaly klidně sedět na dlani a žrát přímo z ruky.

Na druhé straně bělozubka měla povahu stejně černou jako kožíšek. Ačkoli byla dlouhá jen něco přes sedm centimetrů, rvala se se sítí jako lev, a když jsme se ji snažili vymotat, dlouhý čumáček se jí chvěl vztekem a útočila na nás rozevřenou tlamičkou. Sotva se konečně ocitla mimo síť, dřepěla si na zadní, přední tlapy zaťala do pěstiček a začala na nás vzdorovitě křičet, aby nám tak dala na srozuměnou, že se nemáme opovážit na ni byť jen sáhnout. Jen s velkými obtížemi se nám podařilo dostat ji do krabice, kde dřepěla do půl těla v seně a zlobně pofrkávala. Neměl jsem v úmyslu si ji ponechat, protože jsem si nebyl jistý, jak by takový drobeček přestál namáhavou cestu do Anglie, ale chtěl jsem mít možnost pár dní ji zblízka studovat. Pro Afričany byla skutečnost, že dokážu vynaložit obrovskou námahu, abych polapil nějaké zvíře, které - místo abych je snědl či jinak využil - pak zase pustím na svobodu, jen dalším neklamným důkazem mé slabomyslnosti.

Když jsme nakonec balili věci a chystali se k návratu, slunce se sklánělo k západu a jeho šikmo dopadající paprsky měnily okraj pralesa v oslnivě blyštivou hradbu zlatozeleného listoví. Soumrak nás přepadl v lese, kde pod vysokými stromy panovala skoro úplná tma. Škobrtal a klopýtal jsem přes kořeny a co chvíli jsem se praštil do hlavy o převislou větev, což Elias vždy komentoval stereotypním „pardon, mlospán". K polím obklopujícím vesnici jsme došli v okamžiku, kdy se večerní šero začíná měnit v noc; vysoko nad hlavami nám přelétal párek papoušků a jejich křik a hvízdání se ozvěnou vracely od pralesa. Chuchvalce drobných obláčků se barvily do růžova a do zelena. Světla vsi nám zářila v ústrety a vůně dušené podzemnice mě dráždila v

chřípí. Rozmrzele jsem si uvědomil, že dřív než se budu moci vykoupat a něco sníst, musím se především postarat o stravu a ubytování svým novým úlovkům.

KAPITOLA TŘETÍ

Větší zvířata

Větší fauna - neboli „velké hovady“, jak se nazývá v domorodé angličtině - je stejně početná jako malá. Patří sem zvířata od malých koček až po slony. „Velké hovady“ se chytají snáz - především proto, že jsou mnohem líp vidět. Zvíře rozměrů myši či veverky se skryje i v nízkém podrostu, což se antilopě velikosti chocholatky pochopitelně nemůže podařit. Drobní živočichové také často proklouznou oky nastražené sítě, zatímco vběhne-li do ní něco většího, můžete si být úlovkem předem jisti.

Jednoho jitra dorazili Elias s Andraiou v hodinu, která mi připadala nekřesťansky časná. Ležel jsem v šeru svého stanu a slyšel zvenčí, jak se oba lovci polohlasně dohadují s Piousem, zda mě mohou či nemohou vyrušit. Pious neobyčejně přísně sřežil mé pohodlí a trvalo mi dost dlouho, než jsem ho přesvědčil, že nové přírůstky nemohou čekat, až se je uráčím přijmout. Těmto ubohým živočichům, kteří měli za sebou často ne právě ohleduplný způsob odchytu, po něm třeba den bez jídla i pití a navíc ještě dlouhý transport úmorným vedrem v nepohodlném vaku či pytli, hrozilo reálné nebezpečí smrti, budou-li nuceni k dalšímu čekání. Tohle se týká především ptáků. Zprvu mi dalo dost práce přesvědčit domorodé lovce, že chytanou-li v podvečer nějakého ptáka a nedopraví ho do mého tábora nejpozději za svítání, jeho naděje na přežití jsou téměř nulové. Kdykoli jsem se jim to pokoušel vysvětlit, vyslechl jsem vždycky stejnou odpověď: „To moc silná pták, mlospán. Silná hovady nechcípnout, prsím.“

Protože jsem už znal tenhle přístup Afričanů k divokým zvířatům, musel jsem Piousovi důrazně vysvětlit, že přinese-li někdo živý úlovek, musí mě k němu bez ohledu na denní či noční dobu neprodleně zavolat. Po mnoha malérech jsem se domníval, že se mi podařilo svého osobního sluhu o téhle věci přesvědčit, ale podle sporu, který probíhal poblíž mého stanu, jsem usoudil, že Pious na mou veledůležitou instrukci opět zapomněl. Byl jsem si jist, že Elias a Andraia se brzy ráno vypravili na lov a chtějí mi svou kořist předat dřív, než jim zahyne v rukou. To mě nahněvalo.

„Piousi!“ zaječel jsem.

„Prsím, mlospán?“

Za malou chvíli vstoupil Pious do mého stanu s konvicí horkého čaje. To mě poněkud uklidnilo. „Dobré ráno, prsím.“

„Dobré,“ odpověděl jsem a vrhl se po čaji. „Oč běží tam venku? Přinesl někdo hovado?“

„Ne, prsím, ale Elias s Andraiou přijít pro mlospán, aby jít do buš.“

„V tuhle hodinu? Proč, proboha?"

„Oni řeknout," vysvětloval Pious nevěřicně, „že oni najít daleko od tady díra do zem."

„Díru do země - to myslíš jeskyni?" „Áno, prsím."

To byla dobrá zpráva, protože jsem už dávno pověřil oba lovce, aby se poohlédli po nějakých jeskyních, které bychom mohli prozkoumat, ale dosud na nic takového nenarazili. Vstal jsem z polního lůžka a navlékl si svůj křiklavý modročervený župan.

„Dobré jitro, Eliasi. Buď zdrav, Andraio."

„Dobrá jitro, mlospán," odpověděli sborem oba lovci.

„Co je to za jeskyni?" zeptal jsem se s povzneseným výrazem, usrkávaje čaj. Jen s námahou se jim podařilo odtrhnout zrak od mého královského županu.

„Včera já chodit do buš, mlospán," spustil Elias, „a najít tam díra do zem, jak mlospán poroučet. Tam já slyšet hovado bydlet."

„Viděls to hovado?"

„Ne, já nevidět," odpověděl Elias šoupaje rozpačitě nohama. Došlo mi, že se do té jeskyně nejspíš neodvážil, protože si nebyl jist, zda ony zvuky nejsou plodem nějakého *džú-džú*, zlého kouzla, jež se ho snaží vlákat do záhuby.

„Dobrá, tak se tam vypravíme, co říkáš?"

„Mlospán, my najít čtyři muži, aby oni a my dohromady do buš. Pak my vzít síť a lovit ten hovado."

„Dobrá, skočte do vsi a přiveďte další pomocníky. Za hodinu se sem vraťte, ano?"

„My vrátit, mlospán," odpověděli oba lovci a odešli.

„Piouisi, chci se hned teď najíst."

„Áno, prsím," přikývl chmurně sluha. Toho se právě obával, když mě odmítal tak brzy vzbudit. Odběhl do kuchyně, kde škaředě zpéroval kuchaře, že ještě nemá hotovou snídani. „Ty neslyšet, že mlospán řeknout jíst teď hned? Ty tady sedět jako blbá křovák, cá? Ty hned strčit do mě talíř, ty strčit do mě hrnek - fofra, fofra!"

Za hodinu jsme už byli v pralese, kde jsme se mezi divoce propletenými kořeny stromů drápali do příkrého svahu. Krom mých obvyklých dvou průvodců s námi šli další tři Afričani: obratný chlápek s liščím obličejem, kterému podle jeho řemesla přezdívali Tesař, sympatický energický mládenec Nick a vyzáběl mlčenlivé individuum, kterému říkali Thomas. Za námi šel náš táborový sluha Daniel se zásobou jídla pro celou výpravu. Všichni jsme měli dobrou náladu; lovci mezi sebou hlasitě rozprávěli a svou konverzaci každou chvíli prokládali hlasitými echich, ajaj nebo ejejéje. Občas se ozýval ostrý svist mačety, jak nám ti vpředu uvolňovali cestu houštinami. Asi tři čtvrtě kilometru jsme se vlekli do prudkého kopce, ale pak jsme přešli na rovinu, kde byla chůze daleko pohodlnější. Tu a tam jsme narazili na strom, jehož kmen měřil v

obvodu dva metry, ale jeho větve začínaly až kdesi vysoko v neprodyšném baldachýnu pralesa. Tenhle holý kmen byl celý pokryt nesčíslným množstvím drobných, voskových, nádherně růžových kvítků na půlcentimetrových křehkých stoncích. Kvítky byly asi velikosti nehtu na malíčku a hustě pokrývaly rozsáhlé úseky holých kmenů. V kouzelném zeleném šeru lesa, jež samo o sobě navozovalo dojem mořských hlubin, zářily tyhle ježaté útvary jako mohutné větve korálů. Na jednom místě jsme narazili na šest takových stromů, které vyrůstaly ze skupiny balvanů pokrytých zeleným povlakem sametově lesklého mechu a květy žlutých begonií. Mohli jste tímto lesem kráčet celé dlouhé hodiny, a přesto pokaždé, kdy už se váš zrak znavil nekonečnou jednotvárností hladkých kmenů bez větví a křehkého podrostu, narazili jste z ničeho nic na scénérii podobnou této a její fantastické barvy vás vždy znovu nadchly a upoutaly.

Na jednom místě jsem si všiml hned vedle naší stezky ležícího pětáctýřicetimetrového polozetlelého stromu. Ačkoli se musel zřítit už před nějakou dobou, ještě stále byly kolem něj patrné stopy zkázy, kterou svým pádem způsobil mezi okolními nižšími stromky, i průrva v souvislé klenbě lesa, jíž probleskovala zářivě modrá obloha. Vyvrácené kořeny lesního velikána zkrouceně trčely do vzduchu, připomínající fantastickou ruku, v jejíž dlani zel otvor do dutiny obrovitého kmenu. Upozornil jsem na něj Eliase, který si ho zevrubně prohlédl.

„Myslíš, že uvnitř může být nějaké hovado?“

„Někdy hovady schovávat v taková díra,“ připustil opatrně.

„Dobrá, tak se na to koukneme...“

Andraia, Tesař a zachmuřený Thomas se odebrali k vrcholu stromu, zatímco Nick, Elias a já jsme prozkoumávali jeho patu. Bližším ohledáním jsme zjistili, že vstupní otvor měří v průměru asi dva a půl metru, takže v něm lze pohodlně stát. Elias a Nick zalezli pár metrů do dutiny a čenichali tam jako norníci. Já jsem krom hnijícího dřeva a mokré prsti necítil vůbec nic. „Katar-hovado, ty čuchat taky, cá?“ zeptal se Elias.

„Já čuchat taky,“ souhlasil Nick.

Luskoun

Ať jsem však dělal co dělal, já sám jsem pořád nic necítil.

„Co je," zeptal jsem se Eliase, „katar-hovado?"

„Velká hovado, prším. Ona kůže jako had. Ta hovado dělat tak..." dodal a stočil se do klubíčka.

„Dobrá. A jak ho odtamtud dostaneme?" zeptal jsem se.

Elias vystoupil z dutiny a rychle se o čemsi dohadoval s Tesařem a ostatními pomocníky v bantuštině. Pak se mě zeptal: „Mlospán mít svítlna?"

„Ovšem... Danieli, běž a přines z vaku baterku."

Elias znovu vstoupil do dutiny. Tam se spustil na všechny čtyři a s baterkou v ústech zvolna postupoval zužujícím se tunelem, odkud se po chvíli dunivým halem ozývalo jeho funění a hekání. Raději jsem mu nepřipomínal, že právě na takových místech se s oblibou skrývají nejrůznější hadi. Nedovedl jsem si představit, co by si při setkání s nebezpečným plazem počal v tomhle stísněném prostoru, kde nemá ani dost místa na otočení.

Náhle jsme ve vzdálenosti asi šesti metrů od paty stromu uslyšeli bušení a zdušené výkřiky.

„Co máš, co máš?" volal vzrušeně Nick. V odpověď se mu dostala záplava slov v bantuštině.

„Co říká?" naléhal jsem na Nicka v hrůze, že Eliase užuž napadl nějaký smrtelně jedovatý had.

„Elias říkat, že on vidět hovado, mlospán. Tam daleko vevnitř strom. On říkat, ať Tesař udělat malá oheň a kouř co nutit hovado utíkat ven. Pak Elias chytit hovado."

„Dobrá. Tak běž a řekni to Tesařovi."

„Ano, prším. Mít mlospán sirky, cá?"

Podal jsem mu zápalky a Nick je odnesl na druhou stranu stromu. Vstoupil jsem do dutiny. Kdesi v zužující se hloubce jsem spatřil slabý svit baterky, podle kterého jsem poznal, kam až se Elias doplazil.

„Eliasi?"

„Áno, mlospán?"

„Jsi v pořádku?"

„Já v pořádek. Já vidět hovado, mlospán," volal na mne vzrušeným hlasem.

„Jaký druh od hovado?"

„Katar-hovado, prším, co mít moc-moc šlupka na záda." „Můžu se jít podívat?" žadonil jsem.

„Ne, mlospán se nevejit. Tady žádná místo pro mlospán," odpověděl mi a pak se rozkašlal. Oblak čpavého dýmu se valil dutinou stromu, pohltit světlo baterky, dusil mě v plicích a štípal do očí.

„Andraio," ječel jsem, „děláš moc toho kouře - takhle to zvíře i Eliase zabiješ! Zmenši ten oheň, slyšíš?"

„Já slyšet, mlospán," ozvalo se slabě z druhého konce stromu.

Znovu jsem vstoupil do zakouřené dutiny. „Jsi v pořádku, Eliasi?“

„Mít ho! Já ho mít, mlospán!“ volal mezi jednotlivými návaly kašle Elias.

„Přines ho sem,“ poroučel jsem a nedočkavě se vrhl na všechny čtyři, snaže se znakem proniknout oblaka kouře. Zdálo se mi to jako celá věčnost, než se konečně přede mnou objevila ztvrdlá kůže lovcových chodidel a vzápětí vylezl na vzduch úplně nahý Elias. V ruce držel do ranečku svázanou bederní roušku a šťastně se na mne usmíval.

„Já dát hovado do můj zástěra,“ hlásil. „Já strach, že aby neztratit některá šlupka.“

„Dovede tohle hovado rychle utíkat?“ vyzvídál jsem přebíraje od něj ranec s dosud záhadným obsahem.

„Ne, prsím.“

„Kouše?“

„Ne, prsím.“

Uklidněn získanými informacemi položil jsem ranec na zem a rozbízel ho. Spatřil jsem prapodivného tvora. Obsah bederní roušky na první pohled připomínal obrovskou jedlovou šišku, na níž lpěla ještě jedna menší, růžovošedě zbarvená šištička. Poté jsem si uvědomil, že je to do klubíčka stočená samice luskouna bělobřichého s mládětem na zádech.

„Katar-hovado, mlospán,“ pravil hrdě Elias.

„Výtečné hovado,“ pochválil jsem ho.

S jistými obtížemi se mi podařilo sejmut mládě z mámina hřbetu, abych si je mohl lépe prohlédnout. Na rozdíl od staré samice se chovalo zcela nebojácně; dřepělo mi na dlani a krátkozrace na mne hledělo očima, jež vypadaly jako dva vystouplé knoflíky. Od špičky dlouhého čumáčku až po konec šupinatého ocasu měřilo zhruba pětadvacet centimetrů a záda, hlavu, nohy i ocas mu kryly drobné, narůžovělé a dosud měkké, vzájemně se překrývající šupinky ve tvaru lístků. Na břišku, bradě, vnitřní straně nohou i na ustaraných tvářích mu rostla bělavá drsná srst, zatímco spodek ocasu mělo úplně holý. V jednom kuse mi strkalo mezi prsty dlouhý lepkavý čumáček. Na baculatých zadních nohou mělo dráčky, ale na předních po jednom velkém zahnutém drápu, ohraničeném z obou stran menšími dráčky. Těmi se mě až zarážející silou drželo za ruku, zatímco ocásek se mi pokoušelo pro větší bezpečí otočit kolem zápěstí, ale protože v něm dosud nemělo dost síly, pokaždé mu uklouzl. Jeho máma vypadala stejně, až na to, že šupiny měla kaštanově hnědé a na okrajích oděné, bez oněch půvabných tří špičiček, jež dosud ohraničovaly šupiny jejího potomka. Kdyby se neodmítala rozvinout, mohla by podle mého odhadu měřit přes devadesát centimetrů. Stočená do klubíčka byla velká asi jako fotbalový míč.

Lovci se z téhle kořisti viditelně radovali, ale já jsem si vzpomněl na všechno, co jsem kdy o luskounech četl, a tyhle myšlenky mé naplnily řadou chmurných představ. Luskouni se živí výhradně mravenci. Nemají zuby, ale

dlouhý, skoro hadí jazyk, bohatě zásobený vysoce lepkavými slinami. Velkými předními drápy rozbíjejí mraveniště či termitiště, do něhož pak rychlými pohyby zanořují jazyk, na kterém jim zůstává lpět vrstva mravenců. Jako všechna takto jednostranně se živící zvířata, zvykají si luskouni jen velmi obtížně na jakoukoli náhradní stravu a vysloužili si proto pověst zvířat, jež se dají v zajetí udržet naživu jen s krajními obtížemi. Byli to však mí první luskouni a já jsem byl pevně rozhodnut, že boj o jejich zachování rozhodně snadno nevzdám. Mládě jsem vrátil na mámina záda, kde se okamžitě předními drápy zachytilo do škvíry mezi dvěma šupinami a ocáskem se zaháklo za další. Když se takto zabezpečilo, spokojeně položilo čumáček mezi přední nohy a okamžitě usnulo. Uložili jsme tedy tuhle luskouní rodinku do plátěného pytle a vydali se na další cestu.

Za hodinu jsme našli jeskyni, kterou mi Elias po celou dobu sliboval. V tom místě se zvedala prudká stráž, jejíž patu kryly obrovité balvany, některé zcela zapadlé do země, jiné téměř úplně skryté pod kapradinovým houštěm, divokými begoniami a tlustou vrstvou mechu. Pod jedním kamenem zela asi metr široká a necelého půl metru vysoká škvíra. Elias na ni ukázal.

„Díra do zem, mlospán," hlásil hrdě.

„Tohle že má být ta jeskyně?" zeptal jsem se a podezřívavě si škvíru prohlédl.

„Áno, prsím. Mít malá dveře, ale moc velká místo uvnitř. Mlospán koukat přes svítlna."

„Dobrá," souhlasil jsem odevzdaně. Afričané nejprve očistili vchod do jeskyně od hojného porostu, já jsem ulehl na břicho a s baterkou v ruce jsem se přední částí těla nasoukal do škvíry. Elias měl pravdu: vnitřek jeskyně dosahoval rozměrů menšího pokoje a jeho podlaha na protějším konci spadala kamsi dolů do hlubin pod strání. Vzduch tam byl čerstvý a chladný. Podlahu tvořila pevná skála s jemným popraškem bělostného písku. Vycouval jsem a oslovil své pomocníky:

„Někdo musí jít dovnitř s baterkou a svítit, my tam pak vlezeme za ním." Pohlédl jsem na lovce, ale nikdo z nich se do tohoto úkolu zvláště nehrnul. Vybral jsem tedy Daniela, protože byl nejdrobnější.

„Vezmi si baterku a lez napřed," poručil jsem. „Andraia a já půjdeme za tebou..."

Ale jak Daniel tak Andraia váhali.

„Mlospán," fňukal Daniel, „tam někdy být hovado uvnitř..." „Ano?"

„Ten hovado mě chytit..."

„Ty lovec nebo ty ne lovec?" zeptal jsem se přísně. „Jestli ty lovec, tak musíš ty chytit hovado, a ne hovado tebe!"

„Já dovnitř bát," přiznal se rovnou Daniel.

„Eliasi," řekl jsem tedy, „strč tam hlavu a poslouvej, jestli uslyšíš nějaké hovado."

Všichni Afričané mého doprovodu postupně vsunuli kudrnaté hlavy do škvíry u země, ale žádný z nich nic neslyšel.

„Vidíš?“ obrátil jsem se znovu k Danielovi. „Teď můžeš klidně dovnitř. Neboj se, my tě v tom nenecháme. S Andraiou tam vlezeme hned za tebou.“

S odevzdaným výrazem mučedníka se Daniel položil na zem a vlezl dovnitř.

„A teď ty, Andraio...“

Nějaký čas trvalo, než Andraia nasoukal svou skoro dvoumetrovou postavu do jeskyně. Slyšeli jsme, jak nadává Danielovi nejdřív proto, že sedí příliš blízko vchodu (či z Danielova hlediska východu) a podruhé, že mu svítí přímo do očí a oslňuje ho. Nakonec nám však zmizel z očí a byla řada na mně, abych se připravil na vstup do podzemí. Ale ledva jsem tam vsunul ramena, ohlušil mě zoufalý křik z nitra jeskyně, do hlavy mě bolestně udeřila násada síťky na motýly a světlo baterky, jež mi dopadalo přímo do očí, mě úplně oslepilo, takže jsem absolutně nechápal, co se tam vlastně děje.

„Mlospán, mlospán,“ ječel Daniel, třískaje mě síťkou na motýly, „tam velká hroznýš... moc strašná had... jít zpátky, mlospán, honem jít zpátky...“

„Kušuj,“ houkl jsem na něj, „a přestaň mě laskavě mlátit tou zatracenou štanglí!“

Daniel se rázem změnil v třesoucí se hromádku neštěstí. Připlazil jsem se k němu a vzal od něj baterku. Posvítíl jsem kolem dokola a zjistil, že Andraia dřepí hned vedle mne.

„Kde je ten had, Andraio?“

„Já had nevidět, prsím,“ odpověděl lovec. „Daniel říkat, že on vidět had tam...“ S těmito slovy ukázal dlouhou paží do vzdálenějšího konce jeskyně.

„A tys ho skutečně *viděl*?“ vyslychal jsem Daniela. „Ano, prsím, já říkat moc pravda... ttam... vvvevnitř... Já vvvidět kůže od velká had...“

„Dobrá. Teď ticho, budeme poslouchat, jestli něco uslyšíme.“

Zmlkli jsme tedy. Jediný zvuk, který jsme v nastalém tichu slyšeli, bylo drkotání Danielových zubů. Náhle jsem však zaslechl ještě cosi jiného a podle toho, jak Andraia naklonil hlavu ke straně, jsem usoudil, že i on cosi slyší. Z temnot před námi k nám doléhal slabě syčivý, chvílemi vrnivý zvuk. Daniel začal znovu fňukat, ale já ho umlčel plácnutím do holeně.

„Slyšíš, Andraio? Co je to?“ šeptal jsem.

„Já nevěděť, mlospán,“ odpověděl roztrpčeně lovec.

Zvuk z temnot měl v sobě cosi hroživého. Vzduch v jeskyni byl tak chladný, že jsme se všichni třáslí zimou. Chápal jsem, že bude třeba rychle něco udělat, protože jinak si Daniel pomyslí, že zvuk pochází od nějakého zlého *džú-džú* a bude chtít tak překotně uprchnout, že se ve vchodu do jeskyně nakonec všichni potlučeme. Uchopil jsem tedy baterku, oběma chvějícím se lovcům přikázal, aby tu čekali, a sám jsem se vydal k protější, do hlubin se

svažující straně jeskyně. Žádnou velkou radost jsem z tohoto průzkumu neměl, protože mi bylo jasné, že tenhle stísněný prostor rozhodně není vhodným místem k utkání s bůhvíjak velkým škrtičem, zvláště ne tehdy, je-li člověk odkázán jen na vlastní zdroj světla. Když jsem dosáhl okraje srázu, naklonil jsem se a posvítil si do spodní části jeskyně, odkud přicházel onen podivný zvuk. Jak se kužel světla dotkl svažujícího se stropu, měl jsem náhle neodbytný dojem, že celá klenba spodní jeskyně ztratila oporu a s šumivým závanem chladného větru se bortí a řítí proti mně. Na maličký okamžik, kdy se mi černé skalisko valilo přímo na hlavu, jsem zapochyboval, nebylo-li mé pohrdání černošskými kouzly *džú-džú* přece jen trochu nemístné. Pak jsem si však uvědomil, že se onen temný vlnící oblak skládá ze stovek drobných netopýrů. Vzduch jich byl plný, vířili jako obrovský včelí roj a stovky dalších tvořily jemně chlupatý povrch stěn i stropu jeskyně. Kroužili kolem mne, bleskurychle prolétávali světelným kuzelem mé svítilny a máváním křídel třepotavě rozechvívali vzduch jeskyně. Pečlivě jsem s pomocí baterky prohlédl i dno spodního patra jeskyně, ale po Danielově obávaném „hroznýšovi“ nebylo vidu ani slechu.

„Andraio,“ zvolal jsem, „Ne had, ale netopýři...“

Povzbuzeni touto informací, Daniel i Andraia se ke mně připojili.

Společně jsme znovu nahlédli do netopýří přeplněného prostoru. „Ech! Ach! Ach! Ach! Ach!“ ulevil si Andraia.

Daniel to nekomentoval, ale přestal cvakat zuby.

„Tak co,“ zeptal jsem se ho sarkasticky, „kde ten hroznýš, cá?“

Chlapec se rozhiňhal mému pokusu o domorodou angličtinu a Andraia se k němu vzápětí připojil.

„Tak, a teď už dost hloupostí, ano? Běž ven a řekni Eliasovi, ať nám sem pošle provaz. A hod' sebou.“

Daniel se vysoukal z jeskyně.

„Mlospán chtít tyhle hovady?“ zajímal se Andraia v době, kdy jsme čekali na Danielův návrat.

„Ne, o tyhle malé netopýří nestojím, ale chtěl bych ten větší druh. Snad je najdeme tam dole, co říkáš?“

„Snad, když chtít dobrá duchové,“ pravil zbožně Andraia.

Abychom se dostali do spodní jeskyně, bylo třeba spustit se přes horní okraj srázu, na němž jsme nyní dřepěli. Provaz nabízel jedinou možnost, ale marně jsem se rozhlížel po něčem, zač by se dal uchytit. Když se nakonec Daniel vrátil, museli jsme ho znovu poslat ven se vzkazem, aby naši pomocníci volný konec přivázali někde ke stromu. Když se tak stalo, předělili jsme síť tunel, který spojoval obě jeskyně, Daniela jsme zanechali nahoře, aby uvolňoval drobné netopýří, kteří se tu a tam do ní zapletli, a my s Andraiou jsme se spustili po provaze do spodní jeskyně. Skalnatý svah nám na první pohled připadal hladký, ale brzy se ukázalo, že je zvrásněn podélnými rýhami,

připomínajícími brázdy zoraného pole, s hranami ostrými jako břitva. Nakonec jsme se potrhání a do krvava odřený konečně dostali na písčité dno jeskyně. Netopýrů tam byla taková spousta, že vzduch se přímo chvěl jejich křikem a šustotem křídel. Andraia mi svítil baterkou a já jsem několika máchnutími sítkou na delší tyči pár drobných netopýrů nachytl. Chtěl jsem je pouze jako muzejní exponáty, protože tihle drobní hmyzožravci se v zajetí dají jen těžko chovat a dlouhou cestu do Anglie by docela určitě nepřežili. Rozpětí křídel mají zhruba dvacet centimetrů a baculatá chlupatá tělíčka velká asi jako vlašský ořech. Avšak to, co mě přivádělo v úžas, byly jejich hlavy, které jsem si prohlížel ve světle kapesní svítilny. Vyčnívaly z nich velké, průsvitné, okvětním lístkům podobné uši. Kůži na nose měli netopýři holou, ale zvrásněnou do neuvěřitelných reliéfních vzorů, jež připomínaly jakési poněkud nepodařené tudorovské růže v miniaturním provedení. Očka gotických chrličů jim žhnula a v otevřených tlamičkách jim svítily bílé zuby.

Poté jsme se vydali na další průzkum, abychom zjistili, zda tu s malými hmyzožravými netopýry nežijí i jejich větší plodožraví příbuzní - kaloni, ale hledali jsme je marně. Poslali jsme tedy napřed Daniela se sítkami a sami se vysoukali za ním. Když jsem se zamhouřenýma očima vylézal na denní světlo, přiběhl ke mně Tesař, pomohl mi vstát a zdravil mě tak nadšeně, jako bych se vracel z bůhvíjaké dálky.

„Bál ses, že mi tam ublíží nějaké *džú-džú*? Tesaři?“ zeptal jsem se ho.

„Ne, prsím, ale někdy v tyhle jeskyně špatně hovady.“ „A *džú-džú* ne?“

„Ehm... taky... taky někdy,“ připustil.

To už se mezi námi objevil i podrápaný a zamazaný Andraia, s nímž jsme se spokojeně uvelebili na sluníčku, abychom prohřáli své z podzemí zkrehlé údy.

„Kde je Elias?“ zeptal jsem se, když jsem si uvědomil jeho nepřítomnost.

„Bude přijít za málo čas, mlospán,“ odpověděl mi Tesař a pokračoval:

„Elias byl jít koukat na jiná díra do zem.“ „Je tu ještě nějaká další?“ zajímal jsem se. Tesař pokrčil rameny.

„Elias někdy najít,“ odušil spíš trochu skepticky.

Ale mýlil se. Jakmile se Elias vrátil, sdělil nám, že necelý kilometr odtud našel další, mnohem větší jeskyni, která je navíc plná obrovských netopýrů. Ihned jsme se sebrali a šli za ním.

A opravdu, stálo to za to. Vchod do jeskyně krylo bohaté houští, ale hluboká byla dobrých šedesát metrů a její strop, který sahal do desetimetrové výšky, hustě pokrývala vlnící se a kníkající vrstva zavěšených kaloňů. Byl to skvělý objev, za nějž jsem Eliasovi ze srdce poděkoval. Největším problémem ovšem byla právě výška stropu, na který jsme nedosáhli ani sítkami na nejdelších holích. Po krátké úvaze jsem vymyslel bojový plán. Dva muže jsem poslal, aby pro každého z nás uřízli asi šestimetrový mladý stromek, který jsme oklestili a ponechali mu jen štičku větví a listů na horním konci. Když jsme

sítěmi co nejpečlivěji zakryli vchod do jeskyně, přidělil jsem každému členu výpravy jemný plátěný pytel na sběr kaloňů. Poté jsem maličko ustoupil, vzal loveckou pušku, zvenčí zamířil do středu podlahy jeskyně a vypálil z obou hlavních. Zahřmění výstřelu i následnou ozvěnu vzápětí přehlušil pekelný hřmot, který uvnitř propukl. Celá kaloní kolonie, čítající nejmíň pět set jedinců, se naráz vznesla a v naprosté panice kroužila za nepřetržitého křiku a štěbetání mezi stěnami jeskyně. Hluk, působený máváním křídel, se podobal zvuku příboje dorážejícího na skalnatý břeh. Chvilku jsme počkali, abychom se ujistili, že statika stropu se detonací nenarušila a že tedy nehrozí jeho zřícení, a vtrhli jsme dovnitř. Vzduch byl doslova plný kaloňů, kteří kroužili všemi směry, nalétávali nám přímo proti obličejům, aby vždy v poslední chvíli prudce uhnuli, cuchající nám vlasy nárazy vzedmutého větru. Rozběhli jsme se po jeskyni a zběsile přitom mávali klacky s šošolkou větévek na konci. Ukázalo se, že nemá smysl mířit na určitého kaloně, protože tito letouni se vždycky dokázali pohotově vyhnout. Ale jistého úspěchu jsme dosáhli pokaždé, když jsme si vybrali místo nejhustší skrumáže, protože tehdy se nám zpravidla alespoň jednoho kaloně podařilo srazit na jemným pískem pokrytou zem. Pak bylo třeba „zbraň“ rychle odhodit a vrhnout se po kořisti dřív, než se jí podaří vystartovat k dalšímu letu. Údery, které jsme jim uštědřovali, nebyly vzhledem k listí a tenkým větévkám nijak nebezpečné, ale stačily na to, aby kaloň ztratil rovnováhu a zřítíl se na podlahu. Tam sebou chvíli plácal, snaže se vzlětnout. Ale i v tomto bezmocném stavu dokázali kaloni vyvinout překvapivou rychlost, takže chytit je, vyžadovalo značnou míru pohotovosti. Při ukládání do pytlů jsme se museli mít na pozoru před jejich ostrými a značně velkými zuby, jimiž se dokázali účinným způsobem bránit.

Po pětáctřicetiminutovém poskakování a vyčerpávajících piruetách se nám podařilo nacytat celkem pětadvacet živých kaloňů. To už ale začali být chytřejší: některým se podařilo vyletět z jeskyně a usadit se na okolních stromech, kde viseli jako hrozny chvějícího se hnědého ovoce, zatímco ostatní přišli na to, že nám mohou uniknout, soustředili se těsně pod nejvyšším úsekem stropu, kam na ně nedosáhneme. Usoudil jsem, že dvacet pět kusů mi pro začátek stačí a zastavil jsem lov. Usadili jsme se pak kousek od jeskyně, kde jsme s požitkem vychutnávali zasloužené doušky cigaretového kouře a sledovali kaloně ve větvích, jak se postupně vracejí do své jeskyně. Bylo to s největší pravděpodobností prvně po dlouhých staletích, co někdo narušil klidný život jejich kolonie, a bude snad trvat ještě jednou tak dlouho, než se podobná situace zopakuje. Když se to tak vezme, vedou kaloni záviděníhodný život. Celý den prospívá zavěšení v temném chládku své jeskyně, aby se navečer jejich obrovské houkající hejno v paprscích zapadajícího slunce vzneslo nad zlátnoucí koruny stromů a chtivě se sytilo zralými ovocnými plody. Kaloni prolétávají mezi větvemi, srážejíce zralé ovoce, jež padá desítky metrů na lesní zem, kde se jím sytí celá řada dalších nočních tuláků. Při první známce

rozbřesku se kaloni s kožíšky ještě potřísněnými zasychající sladkou ovocnou šťávou vracejí do své jeskyně, kde se pošťuchují a handrkují o nejvýhodnější místa k dennímu zavěšení. Postupně usínají a sladce spí, zatímco hřejivé tropické slunce dává zrát dalším plodům k jejich příští noční hostině.

Když jsme odcházeli, stíny stromů se už začaly prodlužovat a já jsem se ještě naposledy ohlédl k ústí jeskyně. Vchod do ní zel jako černá rozevřená ústa na tváři skaliska a já jsem viděl předvoj kaloni kolonie, jenž začal vylétat a mířit vysoko do korun pralesních velikánů. Poté se objevovali další a další, připomínající pramének kouře, zvolna se rozplývající mezi vzdáleným větrovím. V okamžiku, kdy jsme v houstnoucím šeru klopýтали k domovu, slyšeli jsme vysoko nad hlavami jejich hlasité houkání, jímž ohlašovali svou radostnou cestu k prostřenému stolu divoké přírody.

KAPITOLA ČTVRTÁ

Les v noci

Díky mým každodenním výpravám do pralesa i fenomenálnímu úsilí celé řady vesničanů ze širokého okolí začaly se mé klece v táboře brzy tak plnit všelikými úlovky, že mi péče o nové svěřence posléze zabrala doslova celý den. Na další odchyt jsem tedy mohl pomýšlet vždycky až po skončení všech prací, a proto jsme se mohli vydávat do lesa jen v noci, vyzbrojeni baterkami. Z Anglie jsem si dovezl čtyři velké a neobyčejně výkonné svítilny a čtyři další jsem ještě dokoupil přímo v Kamerunu. S jejich pomocí jsme pročesávali les zpravidla od půlnoci do tří, a tak jsme získali mnoho nočních živočichů, na něž bychom za jiných okolností sotva kdy narazili.

V noci vypadá prales úplně jinak než ve dne: všechno v něm rázem ožívá a posvítíte-li do korun stromů, zalesknou se tam páry očí, jež vás pozorně sledují. Z lesního podrostu se ozývá tajemné šustění i jemné hlasy zvířat a občasné chvění lián vám prozradí, že se kdesi v pětáctyřicetimetrové výšce nad vaší hlavou cosi pohybuje. Čas od času dopadne na zem ulomená větévka či kus zralého ovoce. Neúnavné cikády pokračují v nekonečném zpěvu a co chvíli se lesem mnohonásobnou ozvěnou nese hlasité ptačí „kar... karr... karr”. Snad nejčastěji se v noci ozývá hlas damana pralesního. Začíná v pravidelných intervalech opakovaným jemným hvizdem, který postupně sílí a splývá v pronikavý křik, aby náhle z ničeho nic utál a dal vyznít následné lesní ozvěně. A pak jsou to žaby a ropuchy, jejichž chór zahajuje se soumrakem své nekonečné kuňkání, kníkání, kvákání a cvrlikání. Zdají se být všude: od vrcholků nejvyšších stromů až po mělké prohlubně i jamky pod kameny a v říčních březích.

Prales se za noci jeví daleko větší než za dne; pohybujete se pod nedohledným, jemně šumícím baldachýnem stromů a mimo paprsek vaší svítilny vás všude obklopuje neproniknutelná černá hradba. Ve svitu baterky spatříte barvy lesa, které v umělé elektrické záři získávají až nadpozemsky stříbřitý zelenkavý nádech. Zdá se vám, že kráčíte mořskými hlubinami, kam po miliony let nepronikl jediný sluneční paprsek a kde uboze chabý svit baterky odhaluje monstrózně pokroucené tvary vzdušných kořenů, o něž se opírají pně lesních velikanů, i bledou zeleň listů či perleťově šedé mýry třepotavě nalétávající do světelného kužele, aby z něj vzápětí mizely jako hejna stříbrných rybek. Těžce vonící vzduch je plný rosy a posvítíte-li nad sebe do nekonečné spleti větví a popínavé vegetace, spatříte mženi drobných kapiček, třpytících se a stékajících po haluzích, listech a stoncích lián. Matoucí černé stíny budí dojem, že vysoké stromy ční na fantasticky zdeformovaných

kmenech, jejichž zprohýbané kořeny tančí a šálivě kloužou v temnotách, jako by žily vlastním životem. Je to tajemné, strhující a úchvatné.

Na prvou noční výpravu jsme s Andraiou a Eliasem vyrazili brzy, protože Elias chtěl, abychom lovili na břehu větší říčky která protékala kus cesty od našeho tábora. Tam, jak tvrdil, nalezneme „vodní hovado". Neměl jsem nejmenší ponětí, o jaké zvíře by se mohlo jednat, protože tohoto označení užívají domorodí lovci pro nejrůznější živočichy od žáby až po hrocha. Jediné, co se mi podařilo z Eliase dostat, bylo ujištění, že jde o „moc dobrá hovado", jež „mlospán bude líbit moc", pokud se nám je podaří lapit. Po cestě k lesu jsme ušli asi půl druhého kilometru a právě jsme se vzdalovali od poslední palmové plantáže, když tu se Elias náhle zastavil a posvítíl do koruny menšího stromu. Párkrát ho obešel, snaže se najít správný úhel pohledu, a přitom si stále cosi mumlal pod vousy.

„Co je tam?" zeptal jsem se šeptem.

„Tam králík, prsím," zněla udivující odpověď.

„*Králík?* Nepleteš se, Eliasi?"

„Ano, prsím. Tam opravdická králík. Tam nahoru, mlospán nevidět sedět na ten klacek, cá?"

Zatímco jsem kuželem svítilny bloudil mezi větvemi stromu, horečně jsem v mysli probíral kamerunskou faunu, ale byl jsem si naprosto jist, že žádný králík zatím nebyl v této zemi zaznamenán, a pokud jde o stromové králíky, jak by se bezesporu dali nazvat králíci hovící si ve větvích dvanáctimetrového stromu, pak docela určitě ani kdekoli jinde na světě. A přesně v tu chvíli se nahoře zaleskly dva červeně žhnoucí body. Kousek nade mnou tam seděla tlustá šedá krysa a nonšalantně si čistila vousiska.

„To je druh krysy, Eliasi, a ne králík," konstatoval jsem s jistou dávkou uspokojení nad svými zoologickými znalostmi. Připadalo mi, že objev „stromového králíka" by patrně způsobil v přírodovědném světě značný rozruch.

„To krysa, cá? Tady my říkat králík."

„Myslíš, že bys ji dokázal chytit?"

„Ano, prsím. Mlospán a Andraia budeš čekat tady, já šplhat na ten klacek od strom."

Dál jsme tedy mířili baterkami na hlodavce, zatímco Elias zmizel ve tmě. Podle chvění stromku jsme poznali, že na něj Elias šplhá, což krysu viditelně znepokojilo. Doběhla až na konec tenké větve a znovu se zahleděla pod sebe. Eliasova hlava vykoukla z listů těsně pod větví, na níž zvíře sedělo. „Kde teď být?" zeptal se, mhouře oči v prudkém světle.

„Kousek vlevo od tebe."

Jenomže v tu chvíli krysa popoběhla a vzápětí přistála na větvi asi o čtyři a půl metru níž.

„Králík uteknout, Elias," zaječel Andraia, „ted' vespod pod ty!"

S velkou námahou se tedy Elias přesně dle našich instrukcí soukal o kus níž, aby se znovu dostal do stejné úrovně jako krysa. Ta ted' klidně seděla na větvi a dokončovala svou toaletu. To už se Elias sunul s napřaženou rukou do její blízkosti. Krysa na něj jen pohrdavě hleděla, počkala, až se ještě trochu přiblíží, a pak se znenadání vrhla do vzduchu. Instinktivně jsme ji svítilkami sledovali a viděli, jak zapadla do blízké křoviny, v níž definitivně zmizela. V tu chvíli se seshora ozvalo zaprašnění, po něm úzkostný výkřik a hned na to tlumený zvuk padajícího těla. Rychle jsme opět posvítili do větví, ale Elias už tam nebyl. Seděl v křoví pod stromem a třel si zraněnou nohu.

„Ech... achich... ach!" naříkal, „ta klacek mě neunosit. Ta klacek přeprsknout a já moc-moc bolet."

Pečlivá prohlídka však odhalila jen pár škrábanců. Ty jsem Eliasovi vydezinfikoval jodovou tinkturou a pak jsme znovu pokračovali v další pouti.

Cesta nám ubíhala v živé diskusi o rozdílu mezi králíky a krysami, až jsem si znenadání uvědomil, že kráčíme po bělostném písku. Vzhlédl jsem a zjistil, že jsme z lesa venku a nad hlavami se nám klene noční obloha, jejíž čern kontrastovala s třepotavým jasem tisícerych hvězd. Šli jsme podél řeky, kterou jsem zprvu vůbec neregistroval, neboť její kalné hnědá voda jen líně tekla mezi hladkými břehy, takže nešuměla a nezurčela, ale plynula kolem nás zvolna a tiše jako obrovitý had. Nakonec jsme opustili písčný břeh a zamířili k hustému, po pás vysokému porostu, který tvořil jakousi živou hranici mezi říčním břehem a okrajem pralesa. Tam jsme se zastavili.

„Na taková místo chytat vodní hovado, mlospán," šeptal Elias, zatímco Andraia horlivě přikyvoval. „My chodit tady ticho, aby my najít."

Našlapovali jsme tedy co nejopatrněji a svítilkami jsme pročesávali porost před sebou. Zrovna jsem se na okamžik zastavil, abych z jednoho listu sňal malou rosničku a umístil ji do lahvičky, kterou jsem měl v kapse, když tu Elias po mně hodil svou baterku a jak dlouhý tak široký se natáhl do vysoké trávy. Ve snaze chytit Eliasovu svítilnu pustil jsem svou, ta spadla na kámen a okamžitě zhasla. Hmátl jsem do prázdna a minul Eliasovu baterku, která jako z udělení taky kamsi zapadla. Zůstala nám tedy jen Andraiova, která svítila jako za dušičky, protože měla staré a navíc provlhlé baterie. Elias se mlel na zemi v divokém zápase s jakýmsi zřejmě strašlivě silným zvířetem. Popadl jsem Andraiovu baterku a v jejím skomírajícím svitu spatřil, jak se Elias pere s malou antilopou s nádhernými bílými proužky a skvrnami, která vši silou zoufale kopala na všechny strany.

„Já držet, já držet," funěl Elias a plival kolem sebe trávu a listy, jež se mu dostaly do úst. „Mlospán svítit baterka, rychle svítit, protože ta hovado mít síla moc..."

Chtěl jsem mu rychle přispěchat na pomoc, ale klopýtl jsem o kámen a spadl rovnou na ústa. Poslední baterka mi obloukem vyletěla z ruky. Rychle jsem se posadil a zoufale šmátral kolem sebe, abych ji našel. Slyšel jsem, jak Elias znovu a znovu volá, aby mu někdo přišel na pomoc. Ale přesně v okamžiku, kdy se mi podařilo nahmatat poslední ztracenou baterku, nastalo nenadálé ticho. Posvítíl jsem na Eliase. Naštvaně seděl na holé zadnici a vyndával si z pusy poslední stébla trávy. „Hovado byla uteknout, mlospán," řekl. „To moc škoda, ale ta hovado mít síla jako chlap. Kouknout, jak mě kopat a udělat bolest!" S těmito slovy si ukázal na hrud', kterou měl plnou krvavých šrámů, způsobených ostrými kopýtky vzpouzející se antilopy.

„To nic," utěšoval jsem ho, když jsem mu jodovou tinkturou ošetřoval nová zranění, „tohle hovado chytíme někdy příště, uvidíš."

Po delším hledání jsme našli i zbývající dvě baterky, ale zjistili jsme, že obě mají prasklé žárovničky. Nenapadlo mě vzít s sebou rezervní, a tak jsme nakonec zůstali odkázáni na tu jedinou, která vypadala, že každou chvíli nadobro zhasne. Bylo nám jasné, že musíme dnešní lov odpískat a co nejrychleji se vrátit domů, dokud máme alespoň nějaké světlo k dispozici. Sklíčeně jsme se tedy vydali na spěšnou cestu k domovu.

Když jsme se blížili k polím okolo vsi, Elias se zastavil a ukázal na suchou větev, jež visela poměrně nízko nad cestou. Pohlédl jsem tam, ale byla úplně holá, jen s jediným uschlým listem uprostřed.

„Co je?"

„Hovado na ten mrtvá klacek, mlospán." „Nevidím..."

Probuzen naším šepotem vytáhl ten suchý list hlavu zpod křídla, ustrašeně na nás zamžoural a pak se rozletěl do noci. „To pták, prsím," vysvětlil mi Elias.

Byl to tehdy krajně neúspěšný noční lov, ale zato zajímavý a v mnoha směrech poučný. Skutečnost, že ptáci přespávají tak nízko nad zemí mě překvapila, uvážíme-li, že mají pro své noční hřadování k dispozici řadu daleko vyšších větví. Ale pak jsem na to přišel: když se pták usadí na samém konci dlouhé tenké větve, tak jakýkoli dravec, který by tam za ním chtěl vylézt, větev rozhoupe a spáče probudí. Pokud je tedy větev dlouhá, tenká a pokud možno osamělá, ani tolik nezáleží na tom, jestli je nízko či vysoko nad zemí. Vyptal jsem se na to Eliase a ten mi potvrdil, že ptáci často přespávají takhle nízko, zvláště v zemědělsky využívaných oblastech. Příští noc jsme se tedy vyzbrojili plátěnými pytli a vydali se na průzkum okolních polí. Na vlastní odchyt jsem měl s sebou síťku na motýly.

Nemuseli jsme jít příliš daleko, abychom na jedné tenké větvi asi půl druhého metru nad hlavou objevili spícího bulbula zahradního. Na pozadí zeleného listí byl jen stěží rozpoznatelnou kuličkou šedého peří. Zatímco na něj mí dva domorodí pomocníci svítli, opatrně jsem se přiblížil se sítíkou a pak jí znenadání prudce máchnul. Nepředpokládal jsem, že bulbul projeví takovou

míru pohotovosti, ale každopádně se bleskurychle vznesl a za rozčileného štěbetání zmizel kdesi ve tmě. Teprve pak jsem si uvědomil, že jsem zvolil nesprávný směr pohybu sítě. Šli jsme dál, až jsme narazili na klidně podřimujícího ledňáčka trpasličího. Sít'ku jsem tentokrát nastražil zespodu, takže když se pokusil sletět z větve, chytil se do ní a krátce nato skončil v mém plátěném pytlí. Vložíte-li ptáky do měkkého pytle, leží v něm zcela uvolněně a netřepotají se, takže si během přepravy neublíží. Tahle nová metoda sběru ptactva mě doslova nadchla, protože byla daleko výhodnější a zároveň šetrnější než všechny, které jsem až dosud znal. Tři hodiny jsme strávili v polích a za tu dobu jsme získali pět úlovků: ledňáčka trpasličího, dvě červenky pralesní, dvě hrdličky modroskrvné a jednoho bulbula zahradního. Od té doby jsem to dělal tak, že byl-li jsem někdy příliš unaven na to, abych se v noci trmácel pralesem, vypravil jsem se na ptáky, protože jsem věděl, že stačí abych se hodinku nebo dvě brouzдал mezi poli dva až tři kilometry od vsi, a jen zřídka se stalo, že jsem se z takové výpravy vrátil s prázdnýma rukama.

Elias nesl ztrátu „vodního hovada“ velice těžce, a tak naléhal, abychom se co nejdřív znovu vypravili k řece. Aby mě ještě víc navnadil, zmínil se o tom, že v oné oblasti ví i o několika jeskyních. Vyšli jsme tedy už v osm večer, pevně rozhodnutí strávit tentokrát celou noc tím, že budeme lovit „různé hovady“. Ta noc nezačala nejlíp, protože jsme jen pár kilometrů za táborem narazili na pahýl odumřelého stromu. Zahynul, jako skoro všichni lesní velicí, ve stoje a zůstal tak, dokud mu hmyz a trouchnivina nevyhlodali kmen na pouhou slupku. Dutý peň pak neunesl váhu mrtvého větroví, zlomil se asi deset metrů nad zemí a jeho obrovitý pahýl zůstal trčet na opěrných

Cibetka

kořenech jako pobořený tovární komín - z estetického hlediska ovšem neskonale krásnější. V asi poloviční výši zel v pahýlu velký otvor, a když jsme tam posvítili, zatřpytil se v něm pár očí. Rychle jsme vypracovali bojový plán: my s Andraiou jsme svítili na otvor, zatímco Elias se šel podívat z druhé strany pahýlu, zda by se tam nedalo někudy vylézt. Hned se však vrátil, protože jediné místo, kde by se člověk mohl nohou zachytit, bylo na něj příliš vysoko, takže se tohoto úkolu musel ujmout Andraia. Ten zmizel za kmenem a brzy už jsme slyšeli jeho hekání, které nám prozradilo, že je na cestě k cíli. Přistoupili jsme s Eliaselem o něco blíž, stále míříce svítilnami na otvor. Andraia byl zhruba ve dvou třetinách, když se v temném otvoru objevila chlupatá hlava velké cibetky. Shlížela na nás přes černou masku a na malý okamžik se mi podařilo zahlédnout i její šedé, černě skvrnitě tělo. Vzápětí se však znovu stáhla do svého útočiště.

„Pozor, Andraia, tam buškocour," varoval šeptem Elias svého druha, protože plně vzrostlá cibetka může dosahovat velikosti menší kolie.

Ale Andraia nebyl s to mu odpovédět, protože lezení na hladký kmen vyžadovalo stoprocentní soustředění. Přesně v okamžiku, kdy dosáhl okraje otvoru, cibetka odtamtud vystřelila jako dělová koule. Mihla se vzduchem, všemi čtyřmi přistála Eliasovi na hrudi a srazila ho na zem. Zhlédl jsem její otevřenou tlamu a slyšel sklapnutí čelistí. Elias padal zády napřed a jen proto se zachránil před ostrými zuby šelmičky, které cvakly naprázdno sotva pár centimetrů od jeho obličeje. Cibetka se odrazila od jeho ležícího těla, na malý okamžik se podívala na mne a pak několika rychlými skoky zmizela v pralese. Elias se s hekáním zvedl a začal nadávat.

„Ech... achich... ach! To špatná džú-džú, co spadnout na tenhle lov," usoudil. „Nejdřív my ztratit vodní hovado a teď taky buškocour!"

„Bud' rád, že máš v pořádku obličej," řekl jsem, stále ještě pod silným dojmem zuřivosti, kterou dokázala projevit cibetka, již jsem až dosud pokládal za neobyčejně plachého tvora. Přesně v tu chvíli se nad námi ozvalo přidušené volání. Vzhlédli jsme a spatřili Andraiu, který se jako pavouk zpředu vyšplhal na pahýl a nahlížel teď do jeho dutiny.

„Co máš?" zeptali jsme se sborem s Eliaselem.

„Tam uvnitř ještě hovado," odpověděl Andraia vzrušeným hlasem. „V ta díra něco slyšet..." Sáhł do bederní roušky, s jistými potížemi odtud vylovil kapesní svítilnu a namířil ji do dutiny.

„Echéh!" zvolal radostně, „Tam mládě od buškocour!"

Značnou dobu provozoval Andraia podivnou akrobacii s cílem svítit si jednou rukou do dutiny a druhou odtamtud vylovit „buškotě". Nakonec se mu to povedlo. Triumfálně vytáhl za ocásek prskající a pištící mládě cibetky. Jenomže v okamžiku, kdy nám je ukazoval, mládě se zhouplo a zahryzlo se mu do zápěstí.

Je třeba říci, že pokud šlo o tělesnou bolest, Andraia rozhodně nebyl žádný hrdina. Stačilo, když si do nohy zabodl maličký trn, aby pak bůhvíkolik hodin ostentativně kulhal, jako by mu někdo amputoval všechny prsty u nohou. Špičaté zoubky malé šelmičky cítil na zápěstí jako desítky rozžhavených jehel. S nelidským výkřikem odhodil baterku i cibetku a společně s nimi spadl z pahýlu.

Jak je možné, že se přitom nezabil, zůstane mi nadosmrti hádankou. Baterka byla namaděru, mládě spadlo na hlavu a krátce nato zahynulo. Ale Andraiovi se - až na značné leknutí - dohromady nic nestalo.

„Achichich ach," úpěl, „to pravda, že na nás padnout *džú-džú*," opakoval tvrdošijně. Ale ať jsme byli zakleti zlým kouzlem nebo ne, smůla nás už od té chvíle přestala pronásledovat. Naopak: po zbytek noci jsme měli vysloveně šťastnou ruku. Krátce po příhodě s cibetkou jsme dorazili k širokému, uprostřed necelý metr hlubokému toku. Kalná voda byla čokoládově hnědá, takže ani silné světlo baterky jí nedokázalo proniknout. Věděli jsme, že budeme muset jít asi kilometr řečištěm, abychom pak přešli na cestu, která pokračovala na druhém břehu. Ačkoli hladina vypadala úplně klidně, nohy nám podrážel poměrně silný spodní proud. Voda byla doslova ledová. Jakmile jsme byli uprostřed, postupovali jsme tak rychle, jak nám to jen proud a hloubka vody dovolovaly. Tu jsem si však uvědomil, že v téhle říčce nejsme zdaleka sami. Všude kolem nás, kam jen oko pohlédlo, se vlnily a mrskaly desítky vodních užovek. S hlavami nad hladinou nás zvědavě obeplouvaly a očka se jim leskla ve světle baterek. Andraia si jich všiml hned po mně, ale jeho reakce byla zcela opačná. S výkřikem hrůzy odhodil pytel, který nesl, a pokusil se utéct na břeh. Ale zapomněl, že je skoro po pás ve vodě a že jakýkoli pokus o útěk je předem ztracená bitva. Proud ho, jak se konečně dalo předpokládat, povalil a všechny užovky v tu ránu jako mávnutím kouzelného proutku zmizely pod hladinou. Andraia se vynořil kus dál po proudu a s námahou se postavil.

„No cá, cá?" ptal se Elias potáčeje se v proudu jako raněná velryba. Pochopil jsem, že on si žádných hadů ve vodě nevšiml.

„Tady had-had a moc-moc had-had," prskal Andraia. „Moc hady v tahle voda! Proč my ne na suchá břeh?"

„Hady?" zeptal se nechápavě Elias, světlé si baterkou na teď už naprosto klidnou vodní hladinu.

„To pravda, Elias," dodal jsem na vysvětlenou, snaže se hovořit tak, aby mi rozuměl. „To užovka-užovka. Andraia užovka bát moc-moc."

„Áchichichách, ty hloupá člověk," zvolal rozhněvaně Elias, „ty vědět ne, tohle hovady ne raf-raf, když tady mlospán?"

„Á jo," pravil zkroušeně Andraia, „to já zapomenout..."

„Oč jde?“ zeptal jsem se nechápavě. „Proč hadi Andraia nekousnou, když jsem tu já?“

Zatímco se chudák Andraia snažil uprostřed proudu zachránit pytel, který před chvílí v hrůze upustil, Elias mi celou záhadu vysvětlil:

„Když černá člověk sám do řeka, špatná hovado had ho čuchat a raf-raf. Když do řeka dohromada černá člověk a bílá člověk, špatná hovado had čuchat bílá člověk a bát se moc-moc a proto nepřijít.“

„A tohle všechno platí jen ve vodě?“ zeptal jsem se s úžasem.

„Áno, psím.“

Pochopil jsem, že se mi dostalo užitečné informace, která by se mi v budoucnu mohla docela hodit. Andraia mezitím posbíral všechny věci, které předtím leknutím poztrácel, a já jsem navrhl, abychom zhasli svítilny a potomě vyčkali, jestli se hadi znovu objeví, abychom jich případně pár nacytali. Zůstali jsme tedy stát asi půl hodiny bez hnutí v chladné proudící vodě, abychom poté na daný signál všichni naráz rozsvítili baterky. Jak jsem předpokládal, všude kolem nás se to hemžilo stříbřitě lesklými hady. Chopil jsem se sítky a vzápětí už jsem v ní držel mrskajícího se a syčícího hada, který hned nato putoval do připraveného pytle. Podníceni mým příkladem dali se do díla i Andraia s Eliaselem a v krátké době jsme jich nacytali dvacet. Pak se však užovky poučily a při našem sebemenším pohybu bleskurychle mizely pod hladinou. Spokojili jsme se tedy s dosavadním bohatým úlovkem a pokračovali jsme v cestě.

Nevím, co tyhle hady přilákalo do řeky, ani jsem je dosud nikdy neviděl pohromadě v tak velikém počtu. Velice často jsme za dne - a někdy i v noci - putovali říčním korytem, ale jen výjimečně jsme zaznamenali osamělou vodní užovku. Přitom tentokrát jsme jich za necelý kilometr cesty proti proudu viděli stovky. Zda šlo o jakési hromadné páření, nebo zda je na toto místo do řeky přilákal náhodně vzniklý přebytek potravy, to jsme nikdy nezjistili. O několik týdnů později jsme se v noci brodili řekou na témže místě, ale nespátřili jsme ani jediného hada. V přírodě často narazíte na podobné záhady. Smůla je, že člověk většinou nemá příležitost prozkoumat je do takové hloubky, jak by si přál, a tak se o pravých příčinách toho kterého jevu může jen dohadovat. Na sběratelské činnosti je vlastně nejprotivnější to, že nemáte dost času na řešení podobných hádanek, ačkoli takový výzkum by jistě byl nanejvýš lákavý.

Konečně jsme přišli na místo, kde jsme minule potkali „vodní hovado“, ale ať jsme vysoký porost jakkoli podrobně pročešávali, na žádného živočicha jsme nenarazili. Nakonec jsme to vzdali a po písčitém břehu jsme zamířili k místu, o němž Elias tvrdil, že tam objevil nějaké jeskyně. Když jsme obcházel sluncem vybělený kmen stromu, který nám ležel v cestě, všiml jsem si, že v písku před námi cosi žhne.

„Co je to, Eliasi?“ zeptal jsem se a ukázal před sebe.

„To oheň, prsím," zněla odpověď.

„Oheň? Tady?"

„Áno, mlospán. Tam spát nějaká lovec."

Když jsme přišli blíž, ukázalo se, že záře v písku skutečně pochází od několika žhavých uhlíků malého ohniště. Poblíž se tyčil primitivní přístřešek z větví a lián.

„Hej!" zvolal Elias. „Někdo tam?"

Zpod přístřešku se nejdřív ozvalo štrachání a brzy na nás vykoukl černý rozespalý obličej.

„Kdo tady?" zeptal se cizí Afričan a hmátl po předovce, která ležela vedle něho. Rychle jsme obrátili baterky a posvítili na sebe.

„Ech... achich! To bílá člověk tady?"

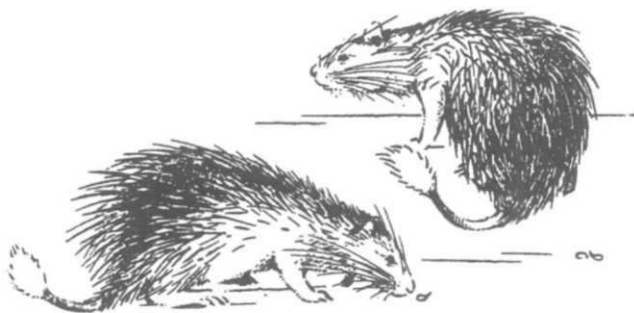
„Ano," odpověděl Elias, „to bílá člověk."

„Co dělat bílá člověk v noc v buš?" zeptal se cizinec stále ještě nedůvěřivě. Snad se obával, že mou podobu na sebe vzalo nějaké strašlivé *džú-džú*.

„My lovit hovady," vysvětlil mu Elias.

Rozdmýchal jsem skomírající uhlíky v malý plamen, usedl k ohni a nabídl všem cigarety. Cizinec ji ode mne vzal, ale stále ještě držel ruku na pušce.

„Eliasi," přikázal jsem, „přines trochu dříví, ať je tu dost světla, aby tady ten člověk viděl, že jsem opravdický běloch a ne nějaké *džú-džú*." Elias i Andraia se rozesmáli. Neznámý muž se také maličko pousmál a sňal ruku z

Osínáci afričtí

pušky.

Seděli jsme kolem plápolajícího ohně a Elias vysvětlil cizinci kdo jsme, co děláme a odkud jsme přišli. Ukázalo se, že onen cizí Afričan je potulný lovec. Tihle lidé žijí v pralese, střílejí na co přijdou a pak maso suší. Když ho mají

dostatek, odnesou je do nejbližšího městečka, prodají na trhu, za získané peníze si obstarají střelný prach a znovu se vrátí do pralesa. Náš nový známý měl štěstí, protože se mu podařilo skolit tři plně vzrostlé drily a rád nám ukázal jejich vyvržená a v kouři vysušená těla. Největší samec musel být za živa mohutný pořez, protože jeho vysušené paže, jimiž nápadně připomínal vyschlou mumii, byly dosud uzlovitě protkané mohutným svalstvem. Suché maso na rukou a lebce těsně lnulo ke kostem, takže se o to víc podobal lidské mumii. Na oplátku jsme lovcí vyprávěli o své činnosti a pochlubili jsme se mu ulovenými užovkami, které ho však nijak viditelně nenadchly. Při odchodu jsem ho podaroval čtyřmi cigaretami a potulný lovec mi za to věnoval sušenou nohu paviána. „To moc dobrá řízek pro bílá a černá člověk,“ ujistil mě. Později jsem si z tohoto masa udělal guláš a musím potvrdit, že lovec nelhal: bylo to skvělé maso chuti hovězího s jemně kouřovou vůní.

Konečně jsme dorazili k jeskyním. Byly ve skalnatém útesu hustě porostlém mechem a kapradím, mezi nímž se proplétaly dlouhé provazce lián, visících z korun stromů, jež rostly na jeho vrcholu. U paty útesu se jako obvykle kupila změt' křovím a keří prorostlých balvanů. Největší jeskyně měla rozměry menšího pokoje a ústila do ní celá řada úzkých skalních tunelů. Ty byly příliš malé, než aby se do nich dalo vlézt, a tak jsme se museli spokojit s tím, že jsme si do nich vleze svítili a doufali, že objevíme něco zajímavého.

Rozdělili jsme si skalnatou stráň na tři úseky a začali pátrat každý na vlastní pěst. Ve svém rajonu jsem našel další skupinu podobných chodeb, a když jsem si na ně svítil, všiml jsem si, že cosi vyskočilo z křoví přede mnou a zmizelo v jedné z nich.

Rychle jsem k tomu místu doběhl, ale velkou nadějí na úlovek, který nalezl útočiště ve skalní chodbě, jsem si rozhodně nedělal. Příkrčil jsem se a posvítíl si dovnitř. Ukázalo se, že jde o falešný tunel, protože chodba po zhruba dvou a půl metrech náhle končila. Její podlaha byla pokrytá různě velkými kameny a stěny byly členité a plné nejrůznějších skrýší a zákoutí. Nepoznal jsem sice, o jaké zvíře se jedná, ale předpokládal jsem, že se skrývá kdesi uvnitř, protože chodba, do níž zaběhlo, druhý východ neměla. Andraia i Elias byli v tuhle chvíli dost daleko a volat na ně by nebylo správné, protože chceme-li nějaké zvíře překvapit, naše práce vyžaduje, abychom dodržovali co největší ticho. Lehl jsem si tedy na břicho, pytle na úlovek jsem si hodil kolem krku, baterku vzal do úst a vsoukal se do skalní chodby. Plížení se sice pokládá za klasickou metodu stopování zvěře, ale pro člověka je, jak jsem brzy pochopil, značně nepohodlné. Kameny, jimiž byla chodba poseta, obdařila eroze ostrými hranami, z nichž mnohé jako by příroda záměrně vytvořila tak, aby se co nejsnáze zařizly do nejcitlivějších částí lidského těla a způsobily tak maximální míru bolesti.

Odhodlaně jsem se plazil dál, až jsem se dostal k jakési okrouhlé místnůstce na konci tunelu, který se odtud svažoval do hlubin země. Dosoukal jsem se k jeho ústí, odkud se ozýval podivný chřestivý zvuk, ten na okamžik ustal, pak se ozvalo dvojí dupnutí a po něm se rozhostilo naprosté ticho. Rychle jsem v myslí prošel kompletní seznam kamerunské fauny, ale protože se mi tenhle zvuk k žádnému jejímu představiteli jaksi nehodil, lezl jsem dál se zvýšenou ostražitostí. Posvítíl jsem si do zúženého tunelu a ke svému radostnému překvapení jsem zjistil, že se jedná o další slepou chodbu, mnohem kratší než je ta, v níž ležím. Když jsem se s pomocí svítilny v nově objeveném prostoru snažil zjistit zdroj toho podivného zvuku, ozvalo se nové zachřestění, cosi na mne vyskočilo, vyrazilo mi baterku a vzápětí mi všemi prsty projela palčivá bolest. Rychle jsem se znovu chopil svítilny, zacouval do prostornější místnůstky a posadil se, abych si své zranění prohlédl. Na hřbetě ruky jsem měl spoustu drobných krvavých vpichů a pár hlubších škrábanců. Vcelku to vypadalo, jako bych neopatrně protáhl ruku hustým ostružinovým keřem. Chvilí jsem nad tím uvažoval, ale pak mi náhle došlo, že mám co činit s jedním z nejběžnějších kamerunských živočichů, jediným, který je s to vydávat onen zvláštní chřestivý zvuk, totiž s dikobrazem, zvaným osinák africký. Skoro jsem se naštval, že mě to hned nenapadlo.

Znovu jsem se opatrně připlazil k ústí zúžené chodby a posvítíl tam. A skutečně: osinák tam stál s naježenými bodlinami napůl otočen ke mně a zběsile mával podivným ocáskem, jímž způsoboval ono zvláštní chřestění. Poté se na okamžik zarazil a vzápětí párkrát výhrůžně zadupal zadní nohou, přesně tak, jak to činí králíci, když je něco poplaší. Osinák byl velký asi jako kočka, i když určitě přesně jeho rozměry nebylo snadné, protože bodliny ho opticky zvětšovaly. Jelikož všechny mířily dozadu, musel ke mně stát zpola zády, ohlížeje se přes rameno vystouplýma tmavýma očkama plnýma strachu i zloby. Skoro celý byl černý, s výjimkou elegantně bíle melírovaných štětín na spodku zad. Dlouhý ocas, který držel stočený do oblouku nad hřbetem, byl bez srsti i bodlin, ale na samém konci měl chomáček měkkých štětín, jež vypadaly jako dlouhé bílé obilné osiny. Právě těmito neškodnými bodlinami prudce chrastil a vydával tak onen zvláštní, jako hrozba míněný zvuk. Bylo vidět, že je připraven co chvíli zaútočit.

Uvažoval jsem, co mám dělat. K jeho polapení by skutečně bylo zapotřebí dvou lidí, ale i kdybych nějak přivolal Andriau či Eliase, oba bychom se do tohoto stísněného prostoru stejně nevešli. Nezbyvalo tedy, než abych se o to pokusil sám. Jedním pytle jsem si pečlivě omotal ruku, druhý jsem položil vedle sebe na zem a opatrně se blížil k osinákovi. Ten zběsile chrastil, dupal a pronikavým způsobem varovně kňučel. Zvolna jsem zaujal výhodnou pozici a pak jsem ho znenadání popadl za ocas, který byl jedinou nechráněnou a zároveň nejdostupnější částí jeho těla. V tu chvíli dikobraz prudce zacouval a

vzápětí jeho ostré bodliny projely pytlou jako kusem papíru a zaryly se mi do ruky. Strašně to bolelo, ale nepustil jsem a táhl zvíře k sobě, protože jsem předpokládal, že by mi teď, kdy už znal můj způsob boje, nedal druhou příležitost chytit ho za ocas. Zvolna jsem couval, až jsme se dostali do většího prostoru na konci prvního tunelu. Tady bylo trochu víc místa, a tak jsem se pokusil přehodit mu přes hlavu připravený pytel, ale osinák zápasil jako lev a zacouval mi na hrud', kde jeho bodliny snadno projely tenkou košilí, kterou jsem měl na sobě, a zabodly se mi přímo do prsou. Omezený prostor mu skýtal jednoznačnou výhodu, protože ať zaútočil z kteréhokoli směru, nikde jsem neměl dost místa, abych se vyhnul jeho ostnům. Pochopil jsem, že musím dál couvat, abych ho dostal ven z jeskyně. Plazil jsem se tedy pozpátku kamenitou chodbou a vlekl za sebou osináka. Poslední metr cesty mi připadal nejmíň jako kilometr. Jen co jsme se ocitli na vzduchu, prudce sebou mrskl, ale já ho svíral tak pevně, že se mi vytrhnout nedokázal. Vrávoravě jsem vstal. Osináka jsem přitom držel za ocas kus od těla, aby nemohl ublížit sobě ani mně. Visel klidně, jako kdyby ho všechen bojový zápal naráz opustil.

„Andraio, Eliasi, rychle sem!“ volal jsem. „Chytil jsem hovado!“

Oba lovci přiběhli, přeskakující nakupené balvany. Když viděli, co držím, užasli.

„To čuk-čuk hovado,“ pravil Elias. „Kde mlospán čuk-čuk chytit?“

„Tamhle v tom tunelu. Ale hodně mě popíchal. Podržte ten pytel, už mě bolí ruka.“

Elias přidržel pod osinákem otevřený pytel a já ho do něj pustil. Bylo to mé první setkání s dikobrazem a byl jsem jaksepatří hrdý, že jsem ho vlastnoručně chytil jen tak do ruky.

Osinák africký, čili čuk-čuk hovado, jak mu říkají domorodci, je v Kamerunu jedním z nejběžnějších zvířat a můžete se s ním setkat doslova na každém kroku. Většina drobných vyšlapaných steziček, které se klikatí lesem, vděčí za svůj vznik nočním toulkám tohoto hlodavce. Osináci se dokáží zabydlet kdekoli, ale po mém soudu nejčastěji dávají přednost jeskyním, zvláště pak jeskyním s malým vstupním otvorem pod mohutnými skalisky či v hromádách balvanů. Téměř v každé takové jeskyni či jeskyňce najdete známky, jež tu po sobě zanechali: stopy na písčné podlaze, pár ostnů či zbytky nedojedeného ovoce. V jedné jeskyni jsem našel čerstvé palmové ořechy, dokazující, že osináci jsou schopni za noc putovat na úctyhodnou vzdálenost, protože nejbližší domorodá farma, kde mohli tuto plodinu získat, byla vzdálená deset kilometrů. V jiné jeskyni jsem našel důkaz, že si osináci hrají podobným způsobem jako naše vydry.

Objevil jsem tam totiž přirozenou skluzavku - asi dva a půl metru vysokou stěnu, která se v pětáctyřicetistupňovém úhlu svažovala k zemi a byla dohladka vyštěná snad stovkami osináčích zadků a těl. Podle stop v písku se dá soudit,

že se vydrápali na vrchol, sklouzli dolů, skalisko obešli a celou akci znovu a znovu opakovali. Museli tak činit po řadu generací, protože skalní skluzavka byla obroušená a hladká jako sklo. Domorodý název osináků je odvozen od slova *čuk*, jímž místní lidé označují jakýkoli hrot či bodec včetně injekční jehly, užívané k podkožnímu očkování. Primitivní domorodá angličtina přitom často tvoří plurál zdvojením podstatného jména, a tak je docela přirozené, že se osinákovi africkému říká „čuk-čuk hovado“. Myslím, že je to dost přiléhavé jméno pro zvíře, s nímž jsem se co nejrychleji hodlal blíž seznámit. Tenhle osinák byl během pouhých dvou dnů natolik krotký, že když jsem přistoupil ke dveřím jeho klece, bral mi jablko přímo z dlaně. Pouze když jsem si dovolil vsunout ruku dovnitř, abych se ho pokusil dotknout, chrastil štětinami a dupal zadními nohama. Později sám chodil až k mřížím a dal se ode mne drbat za ušima a hladit pod bradou, ale to jen tehdy, pokud nás mříže oddělovaly.

Když jsem si tedy po šťastném lovu vykouřil zaslouženou cigaretu a svým průvodcům do všech detailů chvástavě popsal prožité dobrodružství s dikobrazem, vydali jsme se na další cestu. Zanedlouho jsme získali nový úlovek, který sice nebyl tak pozoruhodný jako předchozí, ale přesto mi ještě víc zvedl náladu. Asi tři metry nad zemí narazil zvědavě slídící paprsek mé baterky na párek spících chameleonů. Leželi tam těsně u sebe se zavřenýma očima a matnými, stříbřitě bledězelenými těly. Jednoduše jsme ulomili větev, na které seděli, a setřásl je do připraveného pytle dřív, než si uvědomili, co se to s nimi děje. Vzhledem k jejich pozici jsem předpokládal, že u nich probíhalo či právě proběhlo páření. Moje domněnka se potvrdila, když samice za pár týdnů ve své kleci snesla pět malých vajíček, podobných vrabčím.

Tou dobou jsem už byl v tak bujaré náladě, že bych snad byl ochoten pustit se holýma rukama do křížku s leopardem, kdybychom náhodou na nějakého narazili. Naštěstí jsou však velké kočky v Kamerunu značně na ústupu. Zato jsme ve světle baterky brzy narazili na dvojici komb. Komby se v Kamerunu vyskytují ve třech druzích, z nichž dva jsou neobyčejně vzácné a podle mých informací je tou dobou nevlastnila ani jedna britská zoo. Jelikož je prakticky nemožné přesně identifikovat zvíře, které spatříte ve slabém světle kapesní svítilny ve větvích stromu nějakých šest metrů nad hlavou, nutně se musíte řídit zásadou, že zhlédnete-li živočicha, který třeba jen vzdáleně připomíná kombu, je třeba jeho polapení věnovat všechny síly i energii. Pustili jsme se tedy do pronásledování tohoto páru, který tancoval po liánách a příležitostně na nás shlížel velkýma, jako obrovské rubíny zářícíma očkama. K téhle práci bylo rozhodně třeba dvou lidí; pověřili jsme tedy Andraiu svícením a my s Eliaselem jsme se vyšplhali na strom každý z jedné strany, abychom si vzájemně zvířata nadehnali. Komby vypadaly jako párek chundelatých koťat, přeskakujících s lehkostí a grácií pohádkových skřítků z jedné liány na druhou. Elias se zvolna přibližoval a já jsem užž natahoval ruku s připravenou sítkou, abych

vyhlédnutou kořist polapil. Po předchozím úspěchu se osinákem a dvěma chameleony mi tenhle úkol připadal jako hotová hračka. Jenomže přesně v okamžiku, kdy jsem se nakláněl, abych máchnul sít'kou, staly se v překvapivě rychlém sledu hned tři věci: rukou jsem se opřel o cosi tenkého a chladného, co sebou prudce mrsklo, ucukl jsem a současně pustil sít'ku, která spadla pod strom. Komby se polekaly a jedním skokem zmizely kdesi ve tmě. Bez hnutí jsem dřepěl na větvi, protože jsem si nebyl jist polohou ani druhem hada, kterého jsem se před okamžikem dotkl.

„Andraio,“ zavolal jsem dolů, „posviť mi sem. Je tu někde had a když ho neuvidím, tak mě může kousnout.“

Andraia mě uposlechl a posvítil do větví mého stromu a já vzápětí hada spatřil. Byl obtočený kolem chomáče větévek asi třicet centimetrů od mé ruky. Ostražitě jsem si ho prohlédl: zadní částí těla se držel větviček, zatímco předek mu visel dolů zahnutý do ladného S, věštícího připravenost k boji. Byl to velmi štíhlý, asi šedesát centimetrů dlouhý hádek s hnědou, tmavě vzorovanou kůží a tupou hlavou s párem enormně velkých očí. Hleděli jsme na sebe s přibližně stejnou mírou vzájemné nedůvěry. Neměl jsem nic, čím bych ho mohl polapit, snad jen s výjimkou nedlouhého špagátku, který jsem po zběsilém hledání objevil v kapse kalhot. Uvázal jsem na něm kluznou smyčku a pak jsem ulomil delší větev, na niž jsem tuhle improvizovanou past přivázal. V tu chvíli se ale had rozhodl k útěku a s plynulou lehkostí se začal sunout po větvích pryč ode mne. Koleno a jednou rukou jsem se držel stromu a třikrát za sebou jsem se marně pokusil přehodit smyčku kolem jeho štíhlého hrdla, a teprve počtvrté se mi to skutečně podařilo. Zatáhl jsem a brzy se do klubíčka stočený had mrskal na konci provázku. Bezpečný konec klacíku jsem označil uvázaným kapesníkem a pak jej spolu s příslušnými instrukcemi hodil dolů Andraiovi. Než jsem slezl, byl už další úlovek bezpečně v pytli. Ztráta obou komb mě však nepřestávala mrzet, protože během celé řady následujících nočních lovů jsme už na žádné další nenarazili.

KAPITOLA PÁTÁ

Kousající zkamenělina

Trvalá nejistota patří k nejpřitažlivějším rysům sběratelství. To se třeba vydáte se sítěmi a pytli na odchyt netopýrů a do tábora se vrátíte s živou krajtou v síti, pytli plnými ptáků a s kapsami přecpanými obrovskými mnohonožkami. Můžete strávit celé dlouhé dny marným pátráním po určitém druhu veverek, a když to nakonec v naprostém zoufalství definitivně vzdáte a vrátíte se do tábora, zjistíte, že si párek těchto zatrachtilých hlodavců hraje ve větvích stromu nad vaším stanem. Řeknete si, že tentokrát nebudete spoléhat na náhodu a vypravíte se do pralesa s dvaceti domorodými pomocníky, vyzbrojenými všemi myslitelnými nástroji na odchyt čehokoli od slona až po motýla, ale během celodenní chůze nenarazíte na jednoho jediného živočicha. Víte třeba, že nějaké zvíře žije výhradně v určitém typu krajiny, dejme tomu na travnatých lesních paloucích. Nikde jinde ho dosud nikdy nikdo nespasil - dokud ho tam ovšem nezačnete hledat. Pečlivě proslídíte všechny travnaté palouky široko daleko, líčíte pasti, vykuřujete široké oblasti a systematicky je pročesáváte. Nachytáte přitom úctyhodný počet nejrůznějších krys, myši, sarančat, hadů a ještěrek, jednoduše všechno na světě - krom hledaného zvířete. Protože však víte, že se vyskytuje jen a jen na těchto travnatých plochách, tvrdošíjně pokračujete v marném hledání. Když jste takhle prozkoumali luční výměru srovnatelnou s argentinskými pampami, nakonec vám nezbude, než prokazatelně neplodného úsilí zanechat, abyste na své zvíře o týden později narazili v hustém lesním podrostu třicet kilometrů od nejbližšího travnatého palouku. Samosebou, že takovéhle věci mohou někdy jít člověku pěkně na nervy, ale jak jsem už řekl, má to své kouzlo, brouzdat křížem krážem pustinou a nevědět, vrátíte-li se s prázdnou či s půl tuctem nejvzácnějších zvířat, jaké si jen lze představit. V Kamerunu - právě tak jako na jiných místech světa - žije obrovská spousta živočichů, které třeba v Anglii nikdy nikdo živě nespasil, a s mnohými z nich se nemůžete setkat nikde jinde, než jen a jen v jejich rodném pralesu. Existují zvířata, jež jsou tak vzácná, že od nich známe jen dvě nebo tři kůže uložené ve světových muzeích, ale o jejich zvycích a způsobu života v přírodě nemáme ani nejmenší ponětí. Víme o nich tedy jen tolik, že existují. Po takových exemplářích pátráme, to dá rozum, s největším zaujetím. Existují jen dva způsoby, jak se seznámit se životem zvířat a s jejich zvyky: jedním je pozorování živočichů v přirozeném prostředí a druhým jejich studium v zajetí. Jelikož většina přírodovědců nemůže dost dobře trávit celý život v divočině sledováním života zvířat, je třeba dopravit tyto živočichy za nimi. Proto také pokládám za mnohem důležitější přivést domů zvíře, které dosud nikdy nežilo

v zajetí, i kdyby šlo jen o určitý druh myši, než se obtěžovat s většími, leč dobře známými představiteli živočišné říše. Bohužel i sběratel zvířete musí být z něčeho živ, a bývají to pohříchu právě větší a pro laika zajímavější zvířata, za něž jsou zoologické zahrady ochotny dobře zaplatit.

V Kamerunu žije jedno zvíře, po kterém jsem toužil daleko víc než po jiných, a tím je poto bezocasý, malý, ale výjimečně vzácný představitel čeledi outloňovitých, který se krom v kamerunských pralesích nikde jinde nevyskytuje. Představitelé londýnské zoologické společnosti na mne naléhali, abych se pokusil obstarat exemplář této poloopice, o niž je mezi zoology i anatomy nebývalý zájem. Vlastnil jsem jen jednu kresbu tohoto neobyčejně vzácného tvorečka, a ta byla už značně špinavá a umaštěná, jak jsem ji v jednom kuse ukazoval všem domorodým lovcům, které jsem horem dolem přesvědčoval, aby se mi pokusili alespoň jednoho pota obstarat. Ale týdny ubíhaly, a když se pořád žádný poto neobjevoval, začínala se mě už pomalu zmocňovat beznaděj. Zvedl jsem cenu, již jsem za tohle zvíře nabízel, ale nic to nepomohlo. Jelikož jde o výhradně nočního živočicha, domníval jsem se, že bychom na něj nejspíš mohli narazit při některé noční výpravě, a proto jsem při každé příležitosti vybízel Eliase a Andraiu, aby mě zavedli do takových částí lesa, kde se hojně vyskytují parazitní popínavé rostliny, neboť poto bezocasý žije na stromech a v takovém prostředí se tedy nejspíš vyskytuje. Právě během jednoho z těchto neúspěšných lovů jsme narazili na sice úplně odlišné, ale přesto zajímavé a svým způsobem podobně vzácné zvíře.

Jedné noci jsme se toulali dlouhé kilometry lesem, vylezli na bezpočet liánami porostlých stromů, aniž jsme spatřili jediného živého tvora. Nakonec jsme usedli na zem, zapálili si cigarety a roztrpčeně uvažovali o své smůle, když tu Elias navrhl, abychom se šli podívat k nedaleké říčce, kde bychom dle jeho mínění mohli najít alespoň nějaká krokodýlí mláďata. Řekl jsem si, že mládě krokodýla je pořád lepší než nic, a souhlasil jsem. Tu noc jsme byli čtyři: Andraia, Elias, já a ještě mládenec jménem Amos, jehož jsme si přibrali jako nosiče pytlů a sítí, abychom mohli pohotově vyšplhat na kterýkoli strom, kdyby se tam něco ukázalo. Nazvat Amose natvrdlým nemešlo by byl čirý eufemismus. Zdá se, že ani v nejmenším nepochopil, oč nám vlastně běží, a po dobrém či zlém ho přesvědčovat, že nehlučný pohyb je prvním předpokladem, abychom vůbec nějaké zvíře spatřili, neřku-li polapili, byla úplně marná námaha. Plácal se lesem, s děsivým rachotem ztrácel plechovky a nejrůznější náčiní, nebo se i se zavazadly beznadějně zamotával do kdejaké křoviny. Tak se stalo, že jsme strávili daleko víc času vymotáváním Amose z trní než vlastním lovem. Už mi namouduši došla trpělivost, a tak jsem mu pohrozil, že jestli ještě jednou způsobí kravál nebo se do něčeho zašmodrchá, vezmu flintu a ustřelím mu nohy. Tahle výstraha ovšem vcelku paradoxně způsobila, že Amos se celou následující půlhodinu nekontrolovatelně hihňal a nakonec

zahučel do jakési průrvy, která byla plná uschlého křoví. Když se drápal ven, znělo to, jako by se lesem hnalo stádo bizonů.

Pralesní říčka tekla po žulových kamenech, mezi nimiž proudící voda vyhloubila celou řadu jezírek a drobných vodopádů. Tu a tam vyryla několikanasobné brázdy, takže proud se tam dělil do několika ramen ohraničených kamennými hřbety. Na některých klidnějších místech naplavila voda bělostný písek, který se v záři našich světilen leskl jako slonovina. Na břehu jsme si ulomili vidlicí zakončené větve a vydali se středem říčky proti proudu. Za půl hodiny se na písčném břehu před námi zaleskl pár ohnivých očí. Opatrně jsme k nim postupovali a našli malého, necelého půl metru dlouhého krokodýlka, který tu ležel a s pozorně vztyčenou hlavou sledoval náš příchod. Nepřetržitě jsme mu svítili přímo do očí a zároveň se k němu přiblížili natolik, abychom ho mohli rozsochou větve přitisknout za krk k zemi. Pak jsem ho zvedl a po krátké hádce s Amosem, který v tu chvíli i se všemi zavazadly kamsi utekl, se mi podařilo nacpat ho do připravené bedničky. Tahle kofist nám konečně trochu spravila náladu, a tak jsme pokračovali, až jsme došli k asi šest metrů vysoké skalní stěně, po níž se valila zpěňená voda říčky. Povrch stěny v okolí vodopádu byl mokrá a z hojných škvír tam vyrazelo kapradí a divoké begonie. Začali jsme šplhat vzhůru po útesu, když tu asi v polovině cesty, právě když jsem neohroženě vstoupil na úzkou skalní římsu přímo nad vodopádem, jsem pod jedním kapradinovým trsem uviděl trunit přenádherně zbarvenou ropuchu. Byla hořčičně žlutá, rychle oddychovala a hleděla na mne typicky nepřítomným pohledem těchto obojživelníků. Nikdy předtím jsem takhle zbarvenou ropuchu neviděl, a proto jsem se pevně rozhodl, že ji musím pro svou sbírku stůj co stůj získat. Nebylo to však tak snadné, jak to na první pohled vypadalo, protože jsem stál na velice úzké římsě a jen konečky prstů se přidržoval skalní stěny. Ta byla tak hladká a kluzká, že jsem se musel pohybovat s nejvyšší opatrností, nechtěl-li jsem se zřítit tři metry hluboko mezi balvany v patě vodopádu, kde se černal zvířený vodní proud. Vzhlédl jsem a uviděl Eliase, který už dřepěl na vrcholu útesu a ochotně mi svítil na cestu.

„Eliasi,“ zavolal jsem na něj, „je tady hovado, ale nemůžu ho chytit. Spust’ mi sem kus plátna, abych se ho přidržel a uvolnil si tak jednu ruku.“

Elias si okamžitě odmotal bederní roušku, podržel ji za jeden konec a druhý mi hodil. Jenomže rouška se ukázala příliš krátká. Proklínal jsem se, že jsem s sebou nevzal provaz.

„Vezmi si ještě Andraiovu roušku a svažte je dohromady,“ poručil jsem.

Čekal jsem, zatímco se mí dva domorodí pomocníci vášnivě dohadovali. Andraia si potrpěl na svůj zevnějšek a představa, že má stát na vrcholu vodopádu jen v Adamově rouše, mu zjevně byla proti mysli. Nakonec se však ke mně snesl dlouhý kus plát na s mohutným uzlem uprostřed. Chytil jsem se

ho a uvolnil si tak jednu ruku na lov ropuchy. Pak jsem však zjistil, že tvoreček, po němž prahnu, odhopkal, takže byl nyní asi dva metry daleko. Držel jsem se plátna a postupoval za ním. Ropucha se usadila v místě, kde byla skalní stěna vyboulená, takže jsem se musel zaklonit přes hlubinu, téměř celou vahou zavěšen na plátně. Krátce jsem se pomodlil a pak jsem jedním prudkým hmatem chytil ropuchu za zadní nohu. Tento pohyb způsobil, že jsem na okamžik visel v oblouku přímo nad patou vodopádu. Instinktivně jsem vzlhl a ke svému zděšení spatřil, jak uzel, držící oba kusy plátna pohromadě, zvolna proklouzává. Do bezpečné polohy jsem se dostal přesně ve chvíli, kdy definitivně povolil. Andraia, který svrchu vše sledoval, viděl letět vzduchem svou bederní roušku, jež posléze skončila v miniaturním víru pod vodopádem.

Když jsme konečně byli na vrcholu útesu, vrátil se Andraia pro svůj oděv a já jsem si mohl v klidu prohlédnout svůj nový úlovek. Dovedete si, myslím, představit míru mého zklamání, když jsem zjistil, že nejde o žádnou vzácnost, ale o úplně nejběžnější kamerunskou ropuchu, která v době před pářením takhle nápadně mění své zbarvení. Pustil jsem ji tedy na svobodu a sledoval, jak s trochu udiveným výrazem mizí pod nejbližším keřem.

Šli jsme dál pralesní říčkou, která se nyní tříštila mezi nakupenými balvany, a vyhlíželi malé krokodýly na jejich březích. Brzy se nám podařilo chytit ještě další dva, pak jsme ale po celou hodinu na žádného živého tvora nenarazili. Jen jednou nad námi ve větvích stromu zasvítla dvojice oček, ale ať jsme dělali co chtěli, jejich majitele jsme neobjevili. Zmožený Amos se soustavně opoždřoval a v pravidelných intervalech hlasitě naříkal. Věděl jsem, že to nemyslí nijak zle a jen si tím ulevuje, přesto mě to nepříčetně dráždilo a byl bych mu snad nejradši utrl hlavu, aby už konečně zmlkl. Elias a Andraia šli vpředu a svítili, já jsem šel za nimi a nesl hole s vidlicemi, aby oba lovci měli volné ruce k manipulaci s baterkami. Když jsme za dobu, která mi připadala jako celá věčnost, vůbec na nic nenarazili, udělal jsem největší pitomost: v návalu vzteku jsem vidlice odhodil, protože jsem si řekl, že bude-li třeba, můžeme si koneckonců kdykoli ulomit jiné. Jenomže krátce nato se Elias náhle zastavil, a svítě stále do jednoho místa na břehu, natáhl volnou ruku za sebe, abych mu do ní vložil jeho hůl s vidlicí. Nezbylo mi než přiznat, že jsem hole ztratil.

Elias vztekle zavrčel cosi nesrozumitelného, pak uchopil mačetu a vykročil na břeh. Když jsem se snažil rozeznat, co tam vidí, spatřil jsem tvora, který tvarem i velikostí skutečně připomínal krokodýlí mládě. Elias se vrhl vpřed a pokusil se zvíře tupou stranou mačety přitisknout k zemi, ale to se mu prosmýklo mezi nohama, vklouzlo do vody a velikou rychlostí plavalo k Andraiovi. Ten se po něm vrhl, ale zvíře uhnulo a rychlostí miniaturního torpéda se řítilo přímo na mne. Až do té chvíle jsem byl přesvědčen, že je to krokodýlí mládě, a proto jsem počkal, až se dostane na mou úroveň, a pak jsem se vrhl do vody a položil se mu celým tělem na záda, ale když jsem je chtěl sevřít, prsty mi po něm sklouzly jako po oleji. Zbýval už jediný Amos, kdo mu

ještě mohl přehradit cestu ke svobodě. Elias, Andraia i já jsme na něj volali, co má udělat. Ale Amos jenom stál s pootevřenou pusou a hloupě čučel. Zvíře kolem něj proplulo, zanechavše na hladině zpěněnou brázdu, která se rychle rozplývala, až posléze zmizelo v hromadě balvanů vyčnívajících z pralesní říčky.

„Ty trdlo," hromoval Elias, „ty pitomá nemehlo, proč ty hovado nechytit?"

„Já vidět hovado," bránil se Amos, „hovado pod tamten kámen..."

Všichni tři jsme se tedy vrhli k místu, které nám Amos označil. V mělčině u břehu tam ležel balvan, pod ním byla hluboká jáma a do té se zvíře ukrylo. Elias i Andraia se v návalu snaživosti tak prudce sehnuli, že se srazili hlavami, až to žuchlo. Po krátké hádce se Andraia sehnul a vsunul ruku do prohlubně pod kamenem. Jenomže přesně na něco takového zvíře zřejmě čekalo, protože chudák lovec ruku vzápětí s bolestným výkřikem znovu vytáhl. Z ukazováku mu crčela krev.

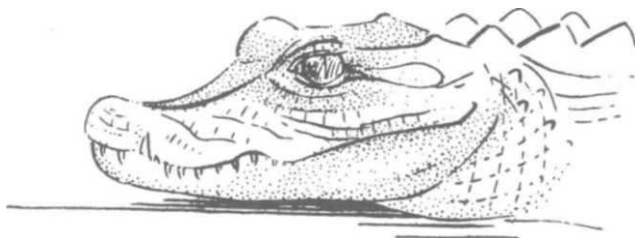
„To hovado kousat do člověka," pravil Elias, jako by šlo o bůhvíjaký objev.

Andraia, který měl z nás ze všech nejdelsí paže, se nakonec po prudké hádce v bantunštině, při níž padla a byla znovu popřena mnohá obvinění ze zbaběloství, přece jen dal Eliasem přemluvit, aby znovu strčil ruku do díry a zjistil, jak je hluboká. Lehl si tedy do patnáct centimetrů hluboké vody na břicho a opatrně prozkoumával podvodní prostory. Rozhostilo se napjaté ticho, rušené jen občasným Andraiovým hekáním, jak se pokoušel zmocnit se ukrytého živočicha. Náhle triumfálně vykřikl a vstal. Voda z něj crčela, ale v natažené ruce svíral za ocas nečekaný úlovek.

Až do tohoto okamžiku jsem totiž byl přesvědčen, že pronásledujeme další krokodýlí mládě, a tak mi pohled na ulovené zvíře doslova vyrazil dech. V bledém světle bateriové svítilny jsem totiž uviděl, že Andraia drží za ocas syčícího a prskajícího vydříka - zvíře, o němž jsem nikdy nevěřil, že se mi ho podaří získat. Byl jsem tak ohromen, že jsem zůstal stát bez hnutí s otevřenými ústy. Vydříka ale zjevně přestalo bavit dát se tímhle způsobem držet za ocas, a proto se s elegantní pružností prohnul do oblouku a zahryzl se Anrdaiovi do palce. Hrdý lovec vyskočil jako čamrda a začal pronikavě ječet, snaže se za každou cenu zbavit zakousnutého vydříka. „Aúúú," hulákal, „Elias, Elias, vzít pryč ta hovado! Jáááúúú, Jéžiši, to je bolest, rychle, Elias, honem! Jéééááúúúééé!" a tak pořád dokola. Elias, pravda, dělal, co mohl, ale vydřík držel jako klíště a ještě čas od času škubl hlavou, aby dokázal, že boj stále ještě nepokládá za skončený. Po delším úsilí, během něhož jsme pod přívaly Andraiova bolestného křiku málem ohluchli, se nám nakonec podařilo vztekle syčícího a mrskajícího se vydříka odtrhnout a umístit do připraveného pytle. Pak jsem měl konečně čas prohlédnout si Andraiovo zranění. Z posledního článku palce mu řinuly proudy krve, a když jsem mu ho omyl, uviděl jsem spoušť, kterou natropily zvířecí zuby. Projely bříškem palce až ke kosti a z

prstu Andraiovi visely zkrvavené kusy potřhaného masa. Rozhodl jsem se tedy k okamžitému návratu jak kvůli Andraiovi, kterého jeho zranění určitě dost bolelo, tak proto, abych mohl svůj převzácný úlovek co nejrychleji umístit do vhodné klece. Vraceli jsme se tedy rychlým krokem do vsi a Amosovy vzdechy spolu s Andraiovým úpěním dodávaly našemu malému průvodu spíše zdání pohřebního konduktu než triumfálního návratu.

Zatímco jsem se v táboře převlékal do suchých šatů, zaběhl Elias do vsi vzbudit Tesaře, aby mi přišel na pomoc s výrobou důstojného příbytku pro vzácný úlovek. Když jsme zatloukali poslední hřebík, nebe na východě se už zelenalo úsvitem. Opatrně jsem rozvázal pytel a vpustil vydříka do jeho nového domova. Asi minutu čenichal kolem sebe a zvědavě mrskal hustými bílými

Krokodýl pralesní

vousisky, ale pak bez dalšího váhání vklouzl příslušným otvorem do tmavé ložnice. Chvilí jsem ho ještě slyšel rachtat v suchém banánovém listí, ale brzy se tam rozhostilo naprosté ticho. Vydřík snášel zjetí naprosto klidně. Nechtěl jsem ho zklamat, a tak jsem všechny své dočasné zaměstnance poslal k řece, aby mi nachytali co největší počet ryb, žab, užovek a krabů; současně jsem neprodleně poslal dva muže do Mamfe, aby obstarali plechový barel na výrobu bazénu pro vydříka. Zatímco se toto vše dělo, běhal jsem každých pět minut k vydříkově kleci, aby mi neunikla žádná známka života. Brzy jsem měl k dispozici plný koš krabů, šest žab, deset ryb a jednu poněkud nedomrlou vodní užovku. To vše jsem si postavil na dosah a pustil se do krmení vydříka.

Po chvilce bušení na stěnu jeho ložnice se můj vzácný host laskavě uráčil vstoupit do otevřeného prostoru klece, a jelikož už mezitím vyšlo slunce, dostalo se mi první příležitosti, abych si ho pořádně prohlédl. Měřil skoro šedesát centimetrů, ale víc než polovinu této délky tvořil ocas. Tuhle silnou a svalnatou část těla neměl zploštělou svrchu a zespodu, jako je tomu u vydry, ale naopak ze stran. Srst měl krátkou a tak hladkou, že ocas vypadal jako z černé naleštěné kůže. Celý vršek těla mělo zvíře černý, ale tlapky, břicho, hrdlo

a hrud' čistě bílé. Tělo měl vydřík drobné a baculaté, ale hlavu podivně plochou. Z nafouklých tváří u čumáku mu rašila hustá změť bílých vousisek. Seshora jeho hlava tak trochu připomínala vršek kladiva. Nožky měl drobounké a očka vyhlížela jako černě třpytivé špendlíkové hlavičky napůl skryté v husté srsti.

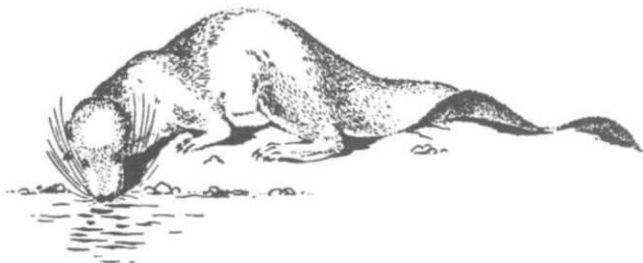
Otevřel jsem dvířka klece a hodil mu tam hada. Vydřík k němu přičichl a zamrskal vousisky. Had se maličko pohnul, vydřík znovu začenichal a pak s pobouřeným syčením, jaké vydával už včera, když projevoval značnou nelibost, utekl do nejzazšího konce klece. Odstranil jsem tedy hada a zkusil to s žábou, ale bohužel se stejným výsledkem. Pak jsem mu nabídl rybu, která je, alespoň podle dřívějších pozorování, jeho výhradní potravou, ale vydřík ji odmítl stejně jako předchozí lahůdky. Začal se už tvářit značně rozmrzele a stále častěji vrhal toužebné pohledy ke své ložnici, když jsem mu hodil do klece velkého sladkovodního kraba. Přistoupil k němu, začenichal a dřív než si krab stihl nastražit klepeta, vydřík ho obrátil na záda a jedním prudkým útokem ho téměř překousl ve dví. Hned nato se do něj pustil a neuvěřitelně rychle ho za slastného mlaskání a chvění vousisky pozřel. Během třiceti minut spořádal čtyři kraby, čímž byl problém jeho výživy alespoň pro tuto chvíli vyřešen.

Nazítří se vrátili mí dva poslové z Mamfe, odkud přivlekli obrovský barel od nafty. Ten bylo třeba po délce rozříznout, pečlivě zbavit rzi a čtyřiaadvacet hodin v něm vařit vodu, aby se zbavil sebemenších stop po naftě. Pak jsme vydříka přestěhovali do jiné, provizorní klece, abychom mohli jeho příbytek na spodku obohatit padacími dvířky. Celou klec jsme poté připevnili na vršek podélně přepůleného sudu tak, aby zvíře mohlo po otevření padacích dvířek snadno vstupovat a vylézat ze svého soukromého bazénu. To se vydříkovi náramně líbilo, a tak večer co večer za velkého frkání, prskání a pochrochtávání slídl po krabech, které jsem mu do jeho sudu nachystal. Zjistil jsem, že voda se vždy velice rychle znečistila, takže ji bylo třeba navzdory pochopitelnému roztrpčení chlapce, který měl donášku vody na starosti, třikrát denně vyměňovat. Vydřík, jenž byl teď přiměřeně ubytován a měl volný přístup k vodě, zajetí rychle přivykl a každý den spořádal dvacet až pětadvacet krabů, což bylo značně lukrativní především pro vesnické kluky, kteří mi pro něj tohle krmivo obstarávali.

Vydřík je patrně jedním z nejzajímavějších západoafrických zvířat. Je to doslova a do písmene pravěký tvor, jedním slovem teplokrevná, dýchající a kousající zkamenělina. Vydříka, neboli *Potamogale velox*, jak zní jeho vědecké jméno, prvně objevil Du Chaillu, pán, který se v devatenáctém století zdiskreditoval svým odpudivým popisem lovu goril. S ohledem na jeho zálibu v barvitém líčení a značnou dávku bujné fantazie, brali zoologové jeho údaje s rezervou. V případě *Potamogale* se Du Chaillu, jak se zdá, spolehl na

vyprávění domorodců, a proto přisoudil tomuto živočichovi zcela nesprávné zvyky i druh potravy.

Tohle zvíře nemá na celém světě žádné příbuzné, s výjimkou jako myška drobného tvorečka, který se jmenuje *Geogale* a žije na Madagaskaru. Protože se nenalezla jeho fosilní podoba, stáří *Potamogale* nelze přesně určit, ale přesto víme, že je prastarého původu, neboť už před mnoha věky existoval v období křídý tvor, jehož vědci obdařili jazykolomným jménem *Paleoryctes*. To je vůbec nejstarší známý hmyzožravec, který musel být přímým předchůdcem čeledi *Potamogale*, protože měl téměř identický, i když mnohem menší chrup. A tak se může vydřík chlubit rodokmenem, jehož kořeny sahají do doby, kdy člověk - alespoň v současné podobě - na tomto světě ještě vůbec neexistoval. Krom toho má ještě jednu zvláštnost, kterou se odlišuje od všech ostatních

Vydřík

hmyzožravců a která svědčí o jeho prastarém aristokratickém původu: vůbec nemá klíční kosti!

Začal jsem se nyní v duchu obírat veledůležitým problémem: čím ho budu krmit po dobu dlouhé cesty do Evropy? Pravda, mohu se vybavit dostatečnou zásobou sladkovodních krabů, ale i ta mi jednoho krásného dne dojde a v Anglii, alespoň pokud je mi známo, by se něco podobného shánělo jen velice těžko. Jedinou možností tedy bylo, přivyknout ho náhradní stravě, ale tahle myšlenka mi rozhodně žádnou radost nedělala. Pak jsem si však uvědomil, že kamerunští domorodci chytají sladkovodní krevety, suší je na slunci a pak je na tržištích prodávají jako oblíbený přídatek do pokrmů z podzemnice olejné a palmových ořechů. Poslal jsem tedy jednoho svého člověka na nejbližší tržiště pro pár kilo tohoto výrobku. Pak jsem drobné, jako psí suchary vysušené krevety použil jako základ, do kterého jsem přimíchal syrové vejce a něco jemně mletého masa. Nakonec jsem vzal dva velké kraby, zabil je, vnitřek vydlabal a vyplnil touhle ne příliš lákavou matlaninou. Vydříkovi jsem nejprve

hodil do klece malého živého kraba, kterého pohotově slupl a už se ohlížel po dalším. A tehdy jsem mu nabídl vycpaného kraba. Vydřík se do něj pustil, párkrát si kousnul a pak se zarazil. Se zatajeným dechem jsem sledoval, co se bude dít dál, ale asi za minutu se vydřík k náhradní stravě vrátil a k mé úlevě celou porci snědl.

Postupně jsem ho převáděl na tento nový druh potravy, až ji nakonec přijímal rovnou z misky, a dostal-li jako zákusek čtyři nebo pět živých krabů, docela se na krmení těšil. Už jsem se nemohl dočkat, až se jím po příjezdu do Bakebe pochlubím Johnovi a jak se budu důležitě tvářit při přednášce o náhradním krmení vydříků v zajetí, když moje nejmilovanější zvíře znenadání zahynulo. Večer byl spokojený, najedený a v dobré náladě, a přesto jsem ho příštího jitra nalezl v kleci mrtvého. Když jsem ho pak zachmuřeně ukládal do lahve s formalinem, se smutkem v duši jsem si uvědomil, že to nejspíš byla má první i poslední šance získat tohle fascinující zvíře živé.

Avšak jednou z nepsaných zákonitostí sběratelství je skutečnost, že často vynaložíte nekonečné úsilí, abyste získali první exemplář nějakého vzácného zvířete, ale když se tak stane, jako by se roztrhl pytel a hrnou se vám další a další. Proto mě za nějaký čas sice potěšilo, ale nepřekvapilo, když do mého tábora napochodoval domorodý chlapec s potranou proutěnou pastí na ryby, ve které dřepělo roztomilé mládě vydříka. Byla to samička a domnívám se, že nemohla být starší než pár měsíců, protože od hlavy až ke konci ocásku měřila nějakých třicet centimetrů, zatímco onen dospělý kus, který jsme předtím chytili, byl dvakrát tak dlouhý. Měl jsem z nového přírůstku obrovskou radost, protože jsem předpokládal, že tahle samička, která je dosud mládě, si na náhradní potravu přivykne daleko snáz a rychleji než dospělý jedinec. Měl jsem stoprocentní pravdu, opravdu během pouhých čtyřiaadvaceti hodin už s naprostou samozřejmostí přijímala předloženou potravu a s náramným funěním a radostným šploucháním se proháněla ve svém bazénku. Dokonce mi dovolila, abych ji drbal za ušima, což jsem si k předchozímu vydříkovi rozhodně dovolit nemohl. Měsíc žila spokojeně ve své kleci, hodně jedla a utěšeně rostla. Věřil jsem, že se stane prvním představitelem svého druhu, který živ a zdrav dorazí do Anglie. Ale jako by mě sám osud chtěl varovat před nemístným optimismem a dokázat mi, že sběratelství není zdaleka tak jednoduchou záležitostí, jak to třeba může na první pohled vypadat, jednoho rána jsem přistoupil ke kleci, abych zjistil, že i tohle mládě zahynulo. Samička zemřela stejně záhadně jako její velký předchůdce, protože podobně jako on byla předchozího večera zdravá a plná života, dobře se najedla a nejevila nejmenší známky jakéhokoli onemocnění.

Tak či onak, vydřík byl nejvzácnějším úlovkem, jaký jsme během nočních lovů získali. S výjimkou pota bezocasého (zvířete, na něž jsem tehdy začínal hledět skoro jako na nějakou vymyšlenou pohádkovou bytost) nemohl být tento

úspěch ničím překonán. Po celé týdny slídila neuvěřitelná spousta domorodých lovců, které jsem navnadil nabízenou odměnou za vydříka, široko daleko ve všech okolních tocích, ale žádný z nich neměl štěstí. Po čtrnácti dnech pravidelných nočních lovů, během kterých jsem zcela marně pátral po vydříkovi a potovi, musel jsem od těchto výprav upustit, protože mě péče o stále rostoucí sbírku živočichů nutila zůstat trvale v táboře.

KAPITOLA ŠESTÁ

Zvířata a jejich dodavatelé

Mé tábořiště se rozkládalo na obdélníkovém pozemku, vzniklém odstraněním hustého porostu poblíž pralesa. V patnáctimetrové vzdálenosti vyhloubila říčka v jílovém podloží mělké údolí, na jehož okraji jsem vybudoval své stanoviště. Můj stan byl pro lepší ochranu kryt vrstvou banánového listí a hned vedle něj stála zvířecí chatrč: rozlehlá primitivní budova, zkonstruovaná z palmových rohoží upevněných na kostře z klacků svázaných liánami. Naproti stála její menší replika, jež sloužila za kuchyň, a za skupinou vzrostlých keřů byla chatrč mých dočasných domorodých zaměstnanců.

Vybudovat tábor přesně dle mých představ dalo dost práce a také to nějaký čas trvalo. V jednom období se na téhle činnosti podílely tři pracovní čety, které dokázaly způsobit příšerný zmatek a hluk. Celý prostor budoucího tábora byl po kolena plný lián, palmových rohoží, beden s konzervami, drátěných pastí, sítí, klecí a ostatního vybavení. Všude se hemžili Afričané, kteří se s neobyčejnou energií životu nebezpečným způsobem oháněli mačetami. A do toho všeho se nepřetržitě trousily povadlé ženy s plochými prsy a nakrátko ostříhanými šedinami, bafající z krátkých tlustých dýmek, i kypré mladice s lesklými těly a pronikavými hlasy. Některé přinášely jídlo svým manželům, jiné vlekly nádoby z tykví plné žab, brouků, krabů a drobných sumců, které nachytaly u řeky, a teď se mi je pokoušely prodat.

„Mlospán... mlospán," volaly na mne, ohánějíce se nádobami plnými cvakajících a bubliny vypouštějících krabů, „mlospán koupit hovady, cá? Chtít mlospán taková hovado, prsím?"

Zpočátku, kdy jsem ještě nebyl vybaven dostatečným počtem klecí, musel jsem všechny podobné nabídky odmítat. Báł jsem se, že tím vesničanky znechutím a že mi přestanou cokoli nabízet, ale byla to zbytečná starost: některé se vracely a nosily mi stejné živočichy tři až čtyřikrát denně, aby se přesvědčily, jestli jsem si to mezitím nerozmyslel.

Dřív, než začnu vykupovat zvířata, chtěl jsem mít tábor jakž takž pohromadě a potřeboval jsem i dostatečný počet vhodných klecí, abych měl místo na nové přírůstky. Najal jsem proto místního tesaře, který uprostřed všeho toho budovatelského zmatku po celý den dřepěl na bobku obklopen hromadou rozlámaných bedniček, ze kterých stloukal další a další příbytky pro mé budoucí zvířecí chovance. Brzy jsem měl zásobu klecí, která mi umožňovala počítat předem s nejrůznějšími možnostmi, a když se po okolních vsích rozneslo, že „bílý mlospán už kupovat hovady," příliv těch, kteří mi nabízeli své úlovky, se změnil v záplavu, jež zamotala hlavu mně i mému

tesařovi. Někdy jsme na výrobě klecí pracovali za svitu petrolejek do dvou či tří hodin v noci, zatímco na zemi vedle nás ležela řada vaků a pytlů, v nichž se zmítali jejich příští obyvatelé.

Ti, kteří mi zvířata pravidelně přinášeli, se dělili do tří kategorií: děti, ženy a lovci. Od dětí jsem kupoval takové věci jako sklípky, velké hnědé nosatce, nejrůznější chameleony a půvabné stříbrné i hnědé lesní scinky. Ženy mi nosily kraby, žáby i ropuchy, užovky a čas od času i želvy, čerstvě opeřená ptáčka i velké sumce z blátivých vod. Ale skutečně pozoruhodné kusy mi nosili lovci: promyky, osínáky, veverky i ostatní vzácnější lesní zvířata. Děti se dávaly vyplácet velkými západoafrickými pennny s otvorem uprostřed, ženy většinou žádaly polovinu odměny v podobě soli a druhou v šilincích, zatímco lovce jsem honoroval výhradně v hotovosti. Nestáli však o papírové peníze, a než by ode mne vzali bankovku, raději si odnášeli pár librových mincí. A tak přicházeli - od dětí, jež se teprve nedávno naučily chodit, až po starce a stařeny vlekoucí se o holi - všichni s nějakými živočichy v nádobách z tykví, v pytlích či přivázanými na tyči, nebo jindy zase se zvířaty v krabicích i v pěkných proutěných koších. Někteří se neostýchali přijít úplně nazí, protože svůj úlovek nesli zabalený ve své bederní roušce. Každá dostupná bednička či koš se měnily v klece a klícky, každý prázdný barel se po pečlivém vymytí stal dočasným příbytkem žab či klubka hadů. Všude kolem visely bambusové klece s ptáky a na provazech byly ke kůlům i sloupkům uvázané opice a promyky. Má sbírka se utěšeně rozrůstala.

Jednoho rána, když jsem se zrovna holil před svým stanem, vešel do tábora zasmušilý chlápek s palmovým pytlém přes rameno. Hodil mi ho k nohám, maličko ustoupil a tázavě na mne pohlédl. Zavolal jsem Piouse, který zrovna v kuchyni dohlížel na přípravu mé snídaně.

„Co to ten člověk přinesl?“ zeptal jsem se ho.

„Jaká druh hovado ty mít?“ přeložil pohotově můj sluha.

„Vodní hovado.“

„Vodní hovado,“ opakoval poněkud zbytečně můj sluha. „Ale jaké vodní hovado? Koukni se, Piouso, já zatím dokončím holení.“

Pious tedy přikročil k pytli, přeřízl provaz, kterým byl zavázán, a nahlédl dovnitř.

„To krokodýl, prsím,“ řekl, „ale já myslet, že on mrtvola.“ „Nehýbe se?“

„Ne, mlospán, on vůbec nehýbat,“ odpověděl Pious a současně vyklopil metr třicet dlouhého krokodýla na zem. Zůstal tam ležet nehybně se zavřenýma očima.

„Mlospán, mrtvola, prsím,“ pravil Pious a poté oslovil lovce: „proč ty nosit mrtvola od hovado, cá? Proč ty nedat pozor, aby neudělat rána do hovado, cá? Ty myslet mlospán blbec a platit ty za mrtvola, cá?“

„Vodní hovado ne mrtvola, prsím,“ odvětil lovec.

„Ne mrtvola, cá?“ rozohnil se Pious. „A co být tohle, cá?“ opáčil a majznul krokodýla prázdným pytlem přes hlavu. Ten náhle otevřel oči a z ničeho nic neuvěřitelnou rychlostí ožil. Prosmýkl se zděšenému Piousovi pod nohama, mihl se kolem lovce, který se ho marně pokusil zastavit, a nezadržitelně se řítit k táborové kuchyni. Pious, já i lovec jsme se vrhli za ním. Krokodýl, který v mžiku zjistil, že ho pronásledujeme, došel k závěru, že obíhat kuchyň by byla zbytečná ztráta času, a vrhl se proto rovnou proti rohožové stěně chatrče. Pro kuchaře a jeho pomocníky to byl, toť se ví, blesk z čistého nebe. Když jsme doběhli do kuchyně, krokodýl byl už napůl venku z protější stěny, nemluvě o spoušti, kterou za sebou nechal. Kuchtík upustil pánev se snídaní rovnou na zem. Kuchař, který v tu chvíli seděl na prázdném plechovém barelu od nafty, přepadl dozadu a vletěl rovnou do koše s vejci a přezrálými papájovými plody. V zoufalé snaze o znovunalezení rovnováhy úspěšně převrhl hrnec se studeným gulášem. V tu chvíli už ale krokodýl i s kousky guláše, které mu ulpěly na šupinách zad, neodvratně mířil k blízkému lesu. Strhl jsem ze sebe svůj parádní župan, ragbyovým skokem jsem se vrhl po krokodýlovi a omotal mu ho kolem tlamy. Povedlo se mi to doslova na poslední chvíli, protože po několika metrech by zdivočelý plaz dorazil k hranici vysokého podrostu na okraji tábořiště. V oblacích prachu jsem tiskl k hrudi zjančeného krokodýla a současně smlouval s lovcem o jeho ceně. Nakonec jsme se dohodli a krokodýl putoval do ohrady s jezírkem, kterou jsem pro tyto plazy vybudoval. Bohužel mi při té příležitosti odmítl vrátit můj nóbl župan, který si okamžitě nacpal do tlamy, a tak jsem mu ho musel nechat na hraní tak dlouho, až se ho dokonale nabažil. Netřeba zdůrazňovat, že po návštěvě krokodýlího jezírka už to nikdy nebyl týž župan co dřív. O nějaký čas později nám utekl další krokodýl, který si počínal úplně stejně: i on propochodoval stěnou kuchyně, k smrti vyděsil personál a kompletně mi zničil oběd. Od té doby jsme už krokodýly vybalovali zásadně uvnitř krokodýlí ohrady a minimálně tři lidé museli být vždy v pohotovosti pro případ eventuálního pokusu o útek.

O něco později se v mém táboře objevil další přírůstek, který způsobil sice jiný, ale nemenší poprask než prchající krokodýl. Ten večer jsem dlouho pracoval na výrobě klecí a do postele jsem se dostal někdy o půlnoci. Asi za hodinu mě ale probudil hluk z vesnice. Ozývaly se tam hlasité artikulované i neartikulované výkřiky, tleskání a rytmická zvolání. Domníval jsem se, že běžím o předehru k nějakému lidovému tanci, a tak jsem se obrátil na druhý bok a snažil se zase rychle usnout. Ale hluk byl stále hlasitější a zřetelně se blížil. Mezi stromy se míhala světla a vzápětí jsem viděl, jak k mému táboru míří mohutný zástup Afričanů. Vyhrabal jsem se z postele, spěšně se oblékl a přitom si lámal hlavu otázkou, co mohlo, u všech všudy, přimět takovou hromadu lidí, aby mě přišli vyrušit v tuhle nekřesťansky pozdní hodinu. V samém středu hlučícího a gestikulujícího zástupu kráčeli čtyři muži, kteří nesli

obrovský proutěný koš ve tvaru enormně velkého banánu. Postavili mi ho k nohám a v tu chvíli celý dav jako na povel umkl. Vystoupil z něj jakýsi vysoký, dost škaredý chlápek, oblečený do potrhaných zbytků khaki tuniky a s děsivě umouněnou tropickou helmou na hlavě. Hluboce se mi uklonil. „Vážená mlospán," spustil velkohubě, „já přinosit nádherná hovado. Já přinosit pro mlospán moc-moc nejvíc nádherná hovado od celá země. Já moc-moc velká lovec, já nikdy nedělat strach, a proto já jít do buš a vidět tahle hovado rovnou do díra. To moc-moc silná hovado, mlospán, ale ne tak silná jako lovec já. Já velká síla moc, nejvíc moc veliká, já..."

Nijak si mě tímhle proslovem nezískal. Protivil se mi jeho pseudocivilizovaný oděv, právě tak jako nabubřelý proslov, jímž mě oblažoval. Jediné, nač jsem byl zvědavý, bylo zvíře, které mi přinesl. Chtěl jsem je vidět, domluvit cenu a jít si zase lehnout.

„Poslyš, kamaráde," přerušil jsem ho, „já vím, že ty velká lovec, co přemoct lesní kráva. Ale proč ty mi nejdřív neukázat tvoje hovado, cá?" pravil jsem našťavaně, snaže se hovořit tak, aby mi rozuměl.

„Áno, prsím," pravil zahanbeně hrdina a přitáhl velký koš do světla petrolejové lampy, abych na něj dobře viděl.

„To moc-moc velká had, mlospán," vysvětloval, „obrovská hroznýš."

A skutečně, uvnitř koše, který zcela vyplňovala, ležela jedna z největších krajt písmenkových, jakou jsem kdy v životě spatřil. Byla tak obrovská, že se celá do koše nevešla, a tak jí přečnívající metr ocasu liánami pevně přivázali k jeho vnější stěně. Vztekla mě z koše pozorovala jako uhel černýma očima a hlasitě syčela.

„Koukni, kamaráde," oslovil jsem jejího majitele, „takhle v noci si tvoje

Chocholatka Ogilbyova (dospělá)

hovado nemůžu prohlédnout. Ty jít teď domů a přijít ráno. Potom my dívat na hovado a domluvit cena, cá?"

„Áno, prsím," souhlasil lovec. S pomocí ostatních čumilů jsme těžký koš přenesli do zvířecí chatrče. Vylil jsem na kraju dva kbelíky vody, protože jsem předpokládal, že musí mít velkou žízeň. Poté jsem přerízl provazy, kterými měla připoutaný ocas. Vesničané je tak utáhli, že se místy bolestně zařizly do nádherné hadí kůže. Chvilí jsem krajtě ocas masíroval, abych se alespoň pokusil obnovit krevní oběh, který musel být těmito uzly silně narušen. Pak jsem vesničany poslal domů a šel si znovu lehnout.

Hned ráno jsem si kraju pořádně prohlédl. Zdála se mi v pořádku, i když asi byla dost zhmožděná těsným košíkem, který vypadal, že ho kolem ní dodatečně upletli. Po dlouhém smlouvání, jež zabralo celou dobu snídaně, jsem hada nakonec koupil za mnou navrženou cenu. Pak samosebou vyvstal problém, kam s ním. Vybral jsem největší bednu, jakou jsme v táboře měli, a pověřil tesaře, aby ji přebudoval na prostorný příbytek pro obrovského hada. Kolem poledního byla klec hotová a vystlaná suchým banánovým listím, aby se v ní krajtě pohodlně leželo. Nato se ovšem objevil další problém, jak ji tam z koše přemístit.

Máte-li k dispozici pár spolehlivých pomocníků, pak je za normálních okolností přenesení jakkoli velké krajty v podstatě snadnou záležitostí. Jeden člověk ji popadne za hlavu, druhý za ocas a ostatní se chopí těla. Držíte-li velkého škrtiče rovně, aby se nemohl kolem něčeho obtočit, pak je relativně bezbranný. Jenomže právě těch pár spolehlivých lidí mně chybělo. Afričané pokládají kraju za jedovatého hada, který má jed nejen v jazyce, ale i v ocase. Marně jsem své lidi přesvědčoval, že sám budu kraju držet za hlavu a oni aby se ujali zbytku těla. Namítali totiž, že právě ocasem by je mohla snadno zabít. Rozhodně jsem neměl náladu pustit kraju z koše a pak s ní zůstat úplně sám, protože se všichni mí pomocníci v tu chvíli rozprchnou. Po delší plané diskusi jsem se už pořádně naštvál.

„Tak poslyšte," oznámil jsem svým lidem, „jestli ten had nebude během půl hodiny tady v té bedně, tak nikdo z vás nedostane plat."

S těmito slovy jsem rozřízl boční stěnu koše, popadl kraju pevně kolem krku a metr po metru jsem ji začal vytahovat. Jak se tak dělo, jednotlivé páry černých rukou se váhavě připojovaly a postupně začaly hada přidržovat. Držel jsem ho za hlavu a zároveň čekal, až se objeví konec ocasu, kterého jsem se rovněž chopil. Krajta teď tvořila kružnici. Já jsem ji držel za hlavu i za ocas a k smrti ustrašení Afričané podepírali její chvějící se tělo. Poté jsem jí do připravené bedny strčil nejprve ocas a nakonec jsme ji tam opatrně kousek po kousku nasoukali celou. Když byla konečně uvnitř, s úlevou jsem zaklapl víko a posadil se na ně. Moji zaměstnanci byli nadšeni vlastním hrdinstvím, a tak stáli kolem, živě gestikulovali a vzájemně si ukazovali, jak kdo hada držel, jak

byl těžký a tak podobně. Poslal jsem jednoho člověka do vsi, aby mi tam koupil slepici, protože jsem usoudil, že chudák krajta je asi dost hladová, a hned jak se můj posel vrátil, slepici jsem jí nabídl. Přes noc ptáka snědla, takže pro tuto chvíli jsem měl vystaráno. Pak ale nastal jeden z oněch obrátů, které tak často znepríjemňují práci sběratele: krajtin poraněný ocas, který měla tak dlouho nelítostně přivázaný ke koši, zachvátila sněť. Tohle nebezpečí hrozí každému příliš pevně svázanému zvířeti i v chladnějším klimatu, ale v tropech dokáže sněť postupovat děsivou rychlostí. Byl jsem bezmocný. Po deseti dnech už jsem pro svého obrovského plaza nemohl absolutně nic dělat. Jedl dobře, ale stav ocasu se navzdory antiseptické léčbě stále zhoršoval. Jen nerad a s velkou lítostí jsem tedy nakonec krajtu z jejího trápení vysvobodil. Natažená měřila pět metrů šedesát tři centimetry. Pitvou jsem zjistil, že to byla samice, která měla v sobě pár zpola vyvinutých vajíček. Už nikdy jsem tak obrovskou krajtu písmenkovou nespatriil, ba dokonce ani žádnou jinou, která by se jí v téhle délce alespoň blížila.

Lidé si zoologické sběratelství zpravidla představují tak, že člověk jednoduše nějak získá zvíře, které pak šoupne do klece a tím to pro něj končí. Ve skutečnosti však tím všechna námaha teprve začíná! Chytit či obstarat nějaké zvíře může být obtížné, ale je to hotová hračka ve srovnání se vším, co je třeba udělat pak: najít vhodnou náhradní stravu, přesvědčit zvíře, aby ji přijalo, úzkostlivě sledovat, zda v důsledku zajetí neonemocnělo či zda mu stálý kontakt s prkennou podlahou nepřivodil oděrky na nohou. K tomu všemu pochopitelně patří i každodenní čištění klecí, krmení i potřeba zajistit tomu kterému zvířeti přiměřené množství slunečního svitu a tak podobně. Některá zvířata po svém zajetí jednoduše odmítají jakoukoli stravu, a sběrateli pak nezbývá, než trávit dlouhé hodiny vymýšlením kdejakých lahůdek a následnými pokusy tak či onak na ně svého nového svěřence nalákat. Někdy máte štěstí a po několika experimentech objevíte něco, co novému zvířeti zachutná. Ale jindy odmítá úplně všechno a vám nezbude, než takového živočicha s těžkým srdcem zase pustit na svobodu. V některých - naštěstí dost ojedinělých - případech se však stane, že nezjistíte, čím uspokojit mlsný jazýček svého zvířete, ale na svobodu je přitom také pustit nemůžete. To se stává především u mláďat. Nejhorší zkušenost jsem v tomhle směru udělal s chocholatkami Ogilbyovými.

Chocholatky tvoří samostatnou podčeď afrických antilop, jež se rozměry pohybují od velikosti foxteriéra až po bernardýna a zbarvením od břidlicově šedé až po nápadnou liščí červeň. Právě chocholotka Ogilbyova byla, jak se zdá, v okolí Eshobi nejběžnějším druhem. V době mého pobytu zjevně probíhalo období množení a lovci nelítostně odstřelovali jak všechna mláďata, na která narazili, tak mámy, jež je doprovázely. V takových případech živé mláďe chytili a přinesli mi je. Jen tak mimochodem je třeba podotknout, že kamerunské zákony zvěř s mláďaty vůbec nijak nechrání, takže lovec, který si

takto počíná, je z právního hlediska zcela nepostižitelný. Naopak! Takovou trefu pokládá za opravdické terno, protože k dospělému kusu získá i mládě, aniž na ně musí plýtvat dalším střelivem. Dle počtu mlád'at, která mi přinášeli, soudím, že tahle každoroční jatka v průběhu množení dosahují obrovských rozměrů, a ačkoli chocholátka Ogilbyova je momentálně zcela běžným druhem, je otázka, jak dlouho si ještě tohle postavení může udržet.

Když mi přinesli první mládě, koupil jsem je, vyrobil mu vyhovující klec a byl jsem nadšen krásou svého roztomilého přírůstku. Velice brzy jsem si však uvědomil, že s chocholátkami bude daleko těžší práce než s kterýmkoli jiným sudokopytníkem, se kterým jsem až dosud přišel do styku. První den mládě absolutně nic nejedlo a bylo značně nervózní. Hned druhý den však pochopilo, že mu nehodlám ublížit, chodilo za mnou jako pejsek a důvěřivě ke mně vzhlíželo svýma velkýma, temnýma a usazenýma očima. Ale láhev s dudlíkem stále odmítalo. Vyzkoušel jsem všechny triky, které jsem znal: koupil jsem kůži dospělé chocholátky, hodil jsem ji přes židli a když ji mládě začalo očichávat, vystrčil jsem zpod ní dudlík kojenecké lahve. Mládě si párkrát trochu cuclo, ale pak se otočilo a šlo pryč. Zkusil jsem horké mléko, teplé mléko, studené mléko, sladké mléko, kyselé mléko, hořké mléko - všechno marně. Navlékl jsem mláděti obojek a vyvedl je na okraj blízkého lesa, protože jsem si říkal, že je ve věku, kdy by se snad mohlo odstavit a doufal jsem, že si najde nějaké lístky či bylinu, která mu zachutná. Brouzdali jsme sem a tam, ale jediné, co mládě udělalo, bylo, že si ve spadáném listí kopýtky vyhrabalo malý dolík a olízalo zem. Den ze dne sláblo a já jsem už začínal propadat zoufalství. Nakonec jsem je zkoušel krmit násilím, ale tak jsem je vyděsil, že jsem tím nadělal víc škody než užítku. Poslal jsem tedy kuchaře do nejbližšího města pro dojnou kozu. V lesních oblastech lidé kozy nechovají, a tak trvalo tři dny, než koza doputovala. Tou dobou už bylo mé mládě mrtvé. Kuchař mi přivedl tu nejškaredější a zároveň nejpitomější kozu, jakou jsem kdy měl tu smůlu poznat. Byla totálně k ničemu. Během tří měsíců, kdy jsme ji živili, nám velice neochotně dala dva hrníčky mléka. Když jsme k ní přivedli další mládě chocholátky, sklonila hlavu a snažila se je potkat. Tři lidé ji museli držet, mělo-li se mládě aspoň trochu napít. Nakonec skončila v kuchyni, kde konečně posloužila jako chutná ingredience do rozličných druhů karí.

A tak mi lovci přinášeli další a další mlád'ata chocholeček, která odmítala potravu, chřadla a posléze umírala. Jednu dobu jsem měl naráz šest těchto líbezných tvorečků, kteří se smutně potulovali po mém tábořišti a čas od času táhle a smutně zabečeli stejným hlasem, jakým se ozývají hladová telátka. Pokaždé, když mi na provázku přivedli takové mrně, opakovaně jsem se zapřísáhal, že už je nekoupím, ale když mi vlhkým čumáčkem očenichalo dlaň a pak ke mně vzhlédlo svýma velkýma tmavýma očima, byl jsem vždycky znovu ztracen. Snad, utěšoval jsem se, tohle mládě bude jiné a dá se přimět k

napítí. A tak jsem je koupil - jen abych posléze zjistil, že je stejné jako ta předchozí. Šest hlady bečících mládřat, toulajících se po táboře, a přesto odmítajících jakoukoli potravu, to je cosi, co nikomu náladu nepozvedne, a proto jsem nakonec další výkup mladých chocholatek definitivně zastavil. Uvědomoval jsem si, že v důsledku toho skončí pod nožem a v lovcově hrnci, ale na druhé straně je tak alespoň čeká rychlá smrt místo dlouhého a strastiplného umírání. Do smrti nazapomenu na nekonečný zápas, který jsem sváděl s těmito maličkými antilopkami; na nekonečné hodiny strávené na okraji lesa, kam jsem je vedl, aby okusily alespoň některé lístečky či traviny; na zdoluhavé zápolení s kojeneckou lahví, kdy jsme byli mládě i já od hlavy až k patě potřísnění mlékem, a přesto se ho do antilopího hrdla dostalo sotva pár kapek; na to, jak jsem vstával ve tři hodiny v noci, abych v polospánku opakoval tuhle mokrou akci, při níž mládřata kopala kolem sebe hlava nehlava a ostrými kopýtky mi rozervávala pyžamo. Pak následovalo období malátné chůze a stále matnější srsti, kdy se velké oči mládřat stále častěji obracely v sloup, až se jejich pohled zcela zakalil. Právě takhle zkušenost mě poučila, že sběratelství není zdaleka taková legrace, jak to může na první pohled vypadat.

Právě v té době, kdy jsem procházel oním trpkým obdobím marného zápasu s chocholatkami, najal jsem si nočního strážného neboli ponocáře, jak v Kamerunu takovému člověku říkají. Měl jsem k tomu hned dva důvody. Zaprvé jsem potřeboval někoho, kdo mi předem ohřeje vodu na noční krmení chocholatek a zároveň mě k této svízelné akci včas probudí. Druhým, daleko vážnějším úkolem ponocáře však bylo střežit tábor před nečekanou návštěvou stěhovavých mravenců, jejichž proudy se objevovaly nečekaně a dokázaly postupovat nevídanou rychlostí. Nikdo, kdo na vlastní oči neviděl kolonu těchto mravenců na pochodu, nedovede si představit množství, rychlost ani zuřivost tohoto hmyzu.

Kolony bývají nějakých pět centimetrů široké a tři až pět kilometrů dlouhé. Na okrajích pochodují asi dva a čtvrt centimetrů dlouzí vojáci s mohutnými hlavami a velkými zahnutými kusadly. Uprostřed mašírují dělníci, kteří jsou sice mnohem menší, ale přesto vás také dokáží bolestivě poštipat. Tyhle kolony se valí lesem a pohltní vše, nač přijdou. Dospějí-li do oblasti, kde mají dostatek oblíbené potravy, roztáhnou se tak, že se zem během několika minut promění v černý, hemžící se koberec agresivního hmyzu. Kdyby některý takový proud dosáhl chatrče zvířat, všechny klece by se za pár minut změnilly v umrlčí kobky svíjejících se zaživa požíraných tvorů.

Můj ponocář byl vysoký štíhlý mladík s maličkou bederní rouškou, ozbrojený neuvěřitelně dlouhým kopím. Přicházel za soumraku a tábor opouštěl za svítání. Hned od počátku byl skálopevně přesvědčen, že ho platím za to, aby se do růžova vyspal u kuchyňského ohniště. Tomu jsem se pokusil udělat rychlou přítrž tím, že když jsem ho hned první noc načapal, jak spokojeně chrápe, vzal jsem loveckou pušku a vypálil mu těsně u ucha. Takle lekce

měla za následek, že si od té doby dovolil spát jen tehdy, když si byl jist, že jsem příliš unaven, než abych ho přišel v noci kontrolovat. Zpočátku nebral své povinnosti nijak zvlášť vážně. Přes den pracoval ve vinném výčepu a jako snad každý výčepák pilně ochutnával své zboží, aby zjistil, hodili se pro jeho zákazníky. Když se večer dopotácel, lehce zmožen po denní šichtě, svalil se v kuchyni u ohně a rychle usnul. Střelba z pušky ho však jaksepatří probudila. Ale pokud jde o mravence, za žádnou cenu se mi ho nepodařilo přesvědčit, aby nás před jejich příchodem střežil a včas varoval. Obchůzky konal lajdácky, a teprve mohutný a nečekaný útok stěhovavých mravenců jím doopravdy otřásl.

Vždycky jednou za čtrnáct dní pořádali vesničané na své hlavní ulici taneční zábavu. To byla velká společenská událost, na kterou se všichni oblékli do svých nejlepších barevně potištěných šatů, aby pak za kvílivých zvuků flétny a dunění bubínků strávili celou noc křepčením kolem skomírávého světla petrolejky s chráněným knotem. Když mě jednou na takovou slávu pozvali, oblékl jsem si pyžamo a župan, vyzbrojil se nezbytným stolem i židlí a vzal s sebou také svou největší přetlakovou lampu. Tu uvítali tanečníci s obrovským jásotem, protože v jejím svitu dokonale viděli, kam šlapou a mohli si tedy dovolit mnohem komplikovanější a efektnější figury a skoky. Upřímně se snažili mě pobavit, a tak když jsem po dvou hodinách opouštěl tancem zhypnotizované domorodce, nechal jsem jim tam svou lampu s pokynem, aby mi ji ráno přinesli do tábora. Tohle mé gesto dobré vůle se setkalo s vřelým ohlasem a od té doby jsem jim pokaždé, kdy mi moje povinnosti zabránily účastnit se jejich veselice, posílal alespoň svou výkonnou lampu, za což se mi pravidelně dostávalo potlesku a radostných výkřiků, spojených s voláním „my děkovat mlospán, my děkovat moc-moc," které ke mně často doléhaly až do tábora.

Jednoho večera mi ze vsi vzkázali, že hodlají uspořádat veselici speciálně na moji počest, a zda bych se tedy - pochopitelně i se svou lampou - zúčastnil chystané slávy. Odpověděl jsem, že mi bude ctí, a pokud by mě zdržely jiné povinnosti, svou lampu jim samosebou zapůjčím. Ten den jsem však byl s veškerou prací kupodivu brzy hotov, takže jsem se rozhodl k návštěvě tancovačky. Před odchodem jsem nařídil ponocáři, aby mě okamžitě zavolal, kdyby se přihodilo cokoli neobvyklého. Poté jsem se spolu se dvěma sluhy, z nichž první nesl přede mnou lampu a druhý krácel za mnou se židlí a stolem, odebral na domorodou veselici. Lidé tančili dlouho a neúnavně. Za nějaký čas jsem si uvědomil, že nazítří budu muset vstávat dost brzy a že je tedy čas jít si konečně lehnout. Silnou lampu jsem zanechal tanečníkům a sám se - tentokrát s chabou petrolejkou vpředu a následován židlí a stolem - vracel do tábora. Hned při vstupu jsem si všiml, že ponocář provozuje za svitu své lucerny jakýsi podivný tělocvik. Poskakoval jako zběsilý, oplácával se, v jednom kuse mrskal o zem košťátkem z větví a strašlivě nadával ve své rodné bantuštině.

„Co je, ponocář, co se děje?“

„To mravenci, moc-moc mravenci, prsím!“

Přeběhl jsem pozemek a zjistil, že ponocář je pokrytý mravenci a zem pod ním se změnila v černý koberec a proud posil se nepřetržitě valil z blízkého lesa. Mravenci se už rozprostřeli do široké plochy a část jejich předvoje se začínala blížít ke stěně zvířecího příbytku. Teď záleželo na každé vteřině, chtěl-li jsem mravencům zabránit, aby se dostali až ke klecím.

„Piousi,“ zaječel jsem, „Augustine, Georgi, Danieli, rychle sem!“

Přiběhli úprkem. Tou dobou jsem už byl také pokryt mravenci, takže mi nezbylo, než odhodit všechno, co jsem měl na sobě. Úplně nahý jsem organizoval protiútok své rovněž nahaté družiny bojovníků.

„Georgi, dones suché dříví a listí... pohyb, pohyb! Piousi, skoč pro kanystry s petrolejem. Ponocář s Danielem rozdělají v kuchyni velký oheň a přenesou ho sem... rychle, rychle!“

Rozběhli se splnit mé příkazy a já jsem zatím popadl hrst listnatých větévek a zaútočil jimi na kolonu, jež se nebezpečně blížila ke zvířecímu domu. Jednou rukou jsem vši silou odmetal mravence a druhou jsem shazoval ty, co mi lezli po těle. George se brzy objevil s plnou náručí klestí a suchého listí, které jsme naházeli přímo na hlavní kolonu stěhovavých mravenců, jež se valila z lesa. To vše jsme polili petrolejem a zapálili. Druhý kanystr jsem rozléval okolo zvířecí budovy, zatímco Daniel běhal za mnou, vršil tam klestí a zapaloval je. To, že se nám podařilo vybudovat kolem zvířat ohnivou bariéru, mě trochu uklidnilo, ale zároveň bylo nutné oheň úzkostlivě střežit, aby odlétavající jiskry nezapálily střechu ze suchého banánového listí a nezpůsobily tak katastrofální požár. Povedlo se nám to doslova na poslední chvíli, protože předvoj mravenců už byl tak blízko, že by v několika minutách pronikl stěnami a dostal se tak přímo mezi klece s nebohými zvířaty. Piouse a George jsem pověřil udržováním ohnivého valu a sám jsem se běžel podívat do svého stanu. Říci, že byl plný mravenců, by bylo slabé. Hemžili se všude: zelené stanové plátno se změnilo v černou pohyblivou oponu. Tři bedny s kůžemi vypnutými k sušení jich byly plné a kůže už pochopitelně vzaly za své. Několik tisíc mravenčích vojáků bedlivě prozkoumávalo mé lůžko a jiní našli do pouzder na pušky, do bedny se šatstvem, do pastí a sítí a dokonce i do příruční lékárničky. Jen vyčištění mého stanu zabralo celé tři hodiny a teprve k ránu jsme mohli s jistotou konstatovat, že se nám podařilo mravenčí invazi definitivně odrazit.

Když jsem se umyl, oblékl a jakž takž uklidnil, dlouze a důkladně jsem si podal nedbalého nočního hlídače. Poté jsem ho dal spoutat a hlídat dvěma silnými muži. Oznámil jsem mu, že ho předám okresní koloniální správě a obviním z trestuhodného zanedbání strážní služby, z pokusu o zničení mé sbírky, spánku na hlídce, nevyvolání včasného poplachu a z hromady dalších zločinů. Zlomyslně jsem ho upozornil, že okresní správce bude jeho trestné činy posuzovat velice přísně a že ponocář bude moci mluvit o štěstí, napaří-li

mu jenom dva roky nepodmíněně. Bledý jako křída a s třesoucími se koleny mě hlídač začal prosit o milost. S velikým zdráháním a ostentativní nechutí jsem mu slíbil ještě poslední šanci. Varoval jsem ho však, že jestli se stěhovaví mravenci dostanou sto metrů od tábora a on nás na jejich příchod včas neupozorní, čeká ho ten nejvyšší možný trest. Dokonce jsem poněkud mlhavě naznačil i možnost doživotního vězení. Má hrozba dokonale zabrala a od té chvíle ponocář vzorně střežil náš spánek a každé kolony mravenců si dlouho předem povšiml.

Dále jsem ponocáře upozornil, že unikne-li během jeho služby nějaké zvíře ze zajetí, bude za ně osobně zodpovědný. Dvakrát se stalo, že některé zvíře objevilo uvolněné prkno či špatně přitlučený růžek pletiva a zmizelo v lese, zatímco ponocář spokojeně chrupal na svém oblíbeném barelu v kuchyni. Krom výhrůžné přednášky jsem z toho žádné další závěry nevyvodil, protože takhle zvířata patřila ke zcela běžným druhům, které se dají snadno znovu obstarat. Ale rozhodl jsem se, že jen co se naskytne vhodná příležitost, dám ponocáři jaksepatří za vyučenou. Jednou večer krátce po setmění mi jakýsi lovec přinesl zpola dospělého luskouna. Koupil jsem ho, vložil do provizorní bedničky a její víko jsem zatížil hromadou krámů, abych mu zabránil v úniku. Protože jsem však věděl, jakou sílu mají takhle zvířata v předních drápech, předem jsem nočního hlídače upozornil, aby luskounovi věnoval zvýšenou pozornost. Před spaním jsem měl ve zvyku ještě jednou obejít zvířata a ujistit se, že dvířka klecí jsou bezpečně zavřená a všechno je tedy v naprostém pořádku. Když jsem však nahlédl do bedničky s luskounem, zjistil jsem, že je prázdná. Bylo mi záhadou, jak mohl uniknout, protože věci, které jsem předtím na víko navršil, byly stále na svém místě. Ale už jsem si zvykl, že ve snaze o únik zvířata často dokáží kouzelnické kousky, za něž by se nemusel stydět ani proslulý Houdini, a tak jsem jakékoli úvahy na toto téma pokládal za zbytečnou ztrátu času. Zavolal jsem si ponocáře a ukázal na prázdnou bedýnku.

„Ponocář, katar-hovado pryč," pravil jsem. „Mlospán, to já nevidět, prsím," koktal strážný a vyděšeně čučel na bedničku. „To vím taky, žeš to

nevidět, protože ty konat svou službu špatně. Tohle hovado neumět utíkat rychle-rychle. Takže teď ještě nebýt v buš. Ty vzít světlo a jít ho hledat. Když ne najít, já vzít pět šilinky z tvoje výplata. Je ti to jasný, cá?"

Chocholatka Ogilbyova (mládě)

„Já slyšet, mlospán," pravil zkroušeně ponocář. Vzal lampu a kopí a vydal se do blízkého podrostu. Hodinu jsem ho slyšel, jak se tam brouzdá, funí a povzbuzuje se samomluvou:

„Katar-hovado, ty jedna, ééchicháách, ty mi dávat... Kam ty schovat, katar-hovado? Taková trable mi dělat... Na jaká strana ty blbá hovado? Já nevidět a nevidět... Katar-hovado, ty strašná blbec, ty mě ničít..."

Avšak náhle ke mně dolehl výkřik jásavé radosti:

„Mlospán, mlospán, já najít hovado, mlospán!"

„Dobrá, tak ho přines."

Brzy se ponocář objevil a se zářící tváří mi podával luskouna, kterého držel za ocas. Nesl jsem ho k bedně a připouštím, že mi ve světle petrolejky připadal, že trochu povyrosl. Odstranil jsem věci z víka, vsunul ruku do suchého banánového listí na dně a dotkl se čehosi teplého a kulatého. Vespod spalo původní zvíře - ponocář tedy chytil úplně jiného luskouna! Šoupnul jsem ho rychle dovnitř a šel si lehnout. Problém byl v tom, že podle mých vlastních zásad bych měl ponocářovi za nový úlovek řádně zaplatit. Ale kdybych mu řekl, že jsem se zmýlil a že mu předtím žádný luskoun neutekl, celá lekce, kterou jsem mu uštědřil, by tím vzala za své. Rozhodl jsem se tedy, že budu mlčet, a vlastní svědomí jsem uchlácholil tím, že jsem ponocáře těžce přeplatil za pár žab, které mi o několik dní později přinesl. Ten chlap musel být opravdovým dítkem štěstěny, protože za pár týdnů se mu úplně totéž přihodilo s jedním sklípkanem. Ten ovšem tehdy unikl doopravdy, ale ponocářovi se podařilo objevit hned za táborem stejně velkého představitele jiného, neskonale vzácnějšího druhu. Když mi ho opatrně nesl na konci klacku, málem zašlápl toho původního, který se mezitím spokojeně špacíroval po táboře.

Tihle velcí sklípkaní patří k několika málo živočichům, které jsem si nikdy nedokázal upřímně oblíbit. Tělo mají velké asi jako slepičí vejce, a roztáhnou-li nohy, dosahují obvodu menšího talířku. Mají lesklou, temně čokoládovou barvu a jsou porostlí jemnou srstí. V malých lesklých očích se jim zračí zlobná nenávist. Dráždíte-li je větévkou, většinou se dají na ústup, ale najdou se i tací, kteří okamžitě zaútočí. Jediným skokem se dokáží přenést až šedesát centimetrů daleko, přičemž se vznesou do patnácticentimetrové výšky. Umějí se předklonit tak, že nastaví mohutné zahnuté jedové zuby a přední pár nohou přitom rozpráhnou tak, jako by vás lákali do smrtícího objetí. Věděl jsem, že jejich kousnutí je jedovaté, ale pochybuji, že by mohlo být smrtelné, leda snad pro někoho, kdo je snadno náchylný k otravě krve.

Jednoho dne přišel do tábora člověk s dvěma proutěnými košíky. V jednom nesl tlustou, krásnou a smrtelně jedovatou zmiji gabonskou, zatímco ve druhém měl tyhle dost odporné sklípkaní. Když jsem od něj živočichy koupil, zeptal se mě, zda bych mu neošetřil zranění na ruce, které měl ovázané kusem ušmudlaného hadru. Šlo o hlubokou, do zelena zbarvenou a mírně oteklou ránu na palci. Omyl jsem mu ji, vydezinfikoval a ovázal sterilním obinadlem. Pak jsem se ho zeptal, jak k tomu zranění vlastně přišel.

„Hovado raf-raf," pravil lakonicky s pohledem na košíky. „Bože můj!" zvolal jsem vyděšeně, „Které hovado - had nebo tamto?"

„Ne, mlospán, had ne, tamta hovado, to bolet moc-moc. Mlospán dát mi medicína na ten bolest, cá?"

Dal jsem mu dva aspiriny a na zapití velkou sklenici křiklavě žlutého limetového džusu a ujistil ho, že mu to určitě pomůže.

Byl mi náramně vděčný a nazítří se objevil znovu, a zda bych prý mu ještě jednou nedal tu medicínu, co mu tak moc-moc pomohla. Nabídl jsem mu tedy další dva aspiriny, ale on je odmítl. Ne, tuhle medicínu prý nechce, ale tu žlutou, protože ta ho doopravdy vyléčila.

Další ukázkou typicky kamerunské mentality byl případ, kdy mi jakýsi kluk přinesl želvu. Při bližším ohledání jsem však zjistil, že má v krunýři vyvrtnou dost velikou díru. Zvíře tím bylo naprosto znehodnocené, a tak jsem, pochopitelně, želvu klukovi vrátil a vysvětlil mu, proč ji nechci. Netrvalo ani půl hodiny a objevilo se další děcko s touž želvou. Řekl jsem si, že snad ten první kluk mi dost dobře nerozuměl, a proto jsem i tomuto dítěti své odmítnutí rozumně vysvětlil. Krátce nato mi o něco větší dítě doneslo téhož plaza. V průběhu dne se pak dostavil bůhvíjak velký počet nejrozumnějších osob - od batolat až po starce - kteří mi všichni nabízeli tu děravou želvu.

„Proč, proboha," zeptal jsem se posledního z nich, „mi nejrozumnější lidi nosit to samé hovado, cá? Já přece říkat všechny lidi, že nekupovat, protože mít díra tady, ty vidět díra, cá? Proč mi nosit pořád hovado s díra?"

„No... když třeba mlospán nekoupit od já, tak koupit od jiná člověk," vysvětlil mi dočasný majitel poškozené želvy.

„Poslyš, kamaráde, teď běž a řekni svojí rodině, že tahle hovado já nekupovat, chápeš? A jestli mi to hovado ještě jednou někdo přinese, tak že mu udělám ještě jedna ta samá díra do jeho záda, jasný?"

„Áno, prsím," odušil s úsměvem ten chlápek. „Mlospán nechtít tahle hovado."

Tehdy jsem onu děravou želvu viděl naposledy.

Dalším charakteristickým rysem způsobu uvažování mých dodavatelů byla neochvějná víra, že bez ohledu na zdravotní stav zvířete či míru jeho zmrzačení od nich koupím každý úlovek, budou-li do mne dostatečně dlouho hučet, že zvíře vůbec není zraněné a že s největší pravděpodobností zůstane ještě celá léta naživu. Tohle se týkalo nejčastěji ptáků. Tak zaprvé parta kluků, kteří nařezávali pralesní popínavé rostliny, aby z nich získávali kaučukovitou hmotu užívanou jako ptačí lep, byla skálopevně přesvědčena, že netoužím po ničem jiném, než právě jen a jen po jimi chycených ptácích. Dokud takový ptačí ubožák ještě dýchal, čerta jim záleželo na tom, zda postrádá většinu perí, nebo má zlomenou jednu či obě nohy. Trvalo mi dost dlouho, než jsem je po mnoha hádkách a tahanicích přesvědčil o opaku. Zlom nastal až v případech chřástalů běloskvrnných.

Jednou zrána jsem si prohlížel obvyklý přísun proutěných pastí na ryby plných zmrzačených ptáků, které mi vesniční kluci přinesli, a znovu jsem jim důtklivě vysvětloval, jak je ohleduplné zacházení s těmito úlovky důležité. A právě ve chvíli, kdy jsem dštil síru na tuhle přešlapující skupinku bosých teenagerů se zuboženými ptačími úlovky, objevila se v táboře malá, snad šestiletá holčička s půvabně utkaným košíčkem z listů a suchých travin. Zastavila se přede mnou, pohlédla na mne, maličko zaváhala a mlčky mi podala křehkou schránku.

„Co tam je?“ zeptal jsem se.

„Tam pták-pták, prsím,“ pípala holčička.

Vzal jsem od ní schránku a nahlédl pod víko, předem přesvědčen, že tam naleznu další pochroumané a pro mne zcela nepotřebné živočichy. Ke svému radostnému překvapení jsem však uvnitř spatřil tři krásné malé ptáčky, absolutně zdravé a nezraněné, kterým nechybělo snad ani jedno jediné pírkó. Měli křehké nožky s dlouhými jemnými prsty, jež by se v rukou běžných domorodých ptáčníků docela jistě polámaly. I pera v křídlech, která kluci svým úlovkům běžně vytrhávají, aby jim znovu neuletěly, byla všechna na svých místech. Šlo o trojici chřástalů běloskvrnných v bezvadné kondici. Viděl jsem, že se mi právě naskytla skvělá příležitost, jak dát svým malým dodavatelům perfektní lekci. Vyňal jsem jednoho ptáčka a ukázal ho zírajícím chlapcům.

„Koukat,“ řekl jsem, tahle dítě-žena ukázat vy všichni dítě-muž, jak správně chytat pták. Koukat, pták ne rána, ne provaz kolem noha-noha. Tyhle pták-pták já koupit, protože neumřít. Když tahle dítě-žena umět chytat pták, proč vy dítě-muži neumět, cá? Ted' dívat, co já platit za tyhle pták-pták.“

Chřástal běloskvrnný

Poté jsem se otočil k holčičce a zeptal se jí, kolik chce za svoje úlovky.

„Dva-dva šilink-šilink,“ odpovědělo děvče, čímž mi sdělilo, že požaduje po dvou šilincích za každého chřástala běloskvrnného.

„Vy slyšet?“ zeptal jsem se kluků. „Tahle dítě-žena říkat dva šilink-šilink za každý pták. To dobrá cena. Ona přinést dobrá pták-pták, chytit jemně, ne zranění a ne provaz na noha-noha. Protože ona moc víc dobrá než vy všichni, já platit pět šilink-šilink za každý zdravý pták.“

„Achichi, áchichach,“ ozývaly se ze všech stran výkřiky plné úžasu i závisti. Holčičku, která mi navzdory mé upřímné snaze o domorodou angličtinu dost dobře nerozuměla, natolik překvapil víc než dvojnásobný honorář, že přitiskla mince k hrudi a co jí tlusté nožky stačily pelášila směrem k vesnici, protože se bála, abych si to ještě dodatečně nerozmyslel. Kluci se pak za vzrušené diskuse trousili za ní. Ale úlovky, které mi od té doby nosili, byly až na nepatrné výjimky zcela vynikající. Spokojenost byla oboustranná, protože místní omladina si slušně mastila kapsy, zatímco moje klece se utěšeně plnily půvabnými obyvateli.

Dětští domorodí ptáčníci ovládali dvě metody odchytu, a ačkoli obě byly stejně efektivní, za výhodnější pokládám prvou, které říkali „nemehlo“. V lese roste určitý druh popínavky, kterou když naříznete, bohatě roní hustou bílou šťávu. Tu kluci sbírají, a když jí mají asi půl hrnečku, přimíchají do ní šťávu ze zvláštního červeného ovoce, jež chutná skoro stejně jako citron, a vzniklou směs pár hodin zvolna vaří na mírném ohni. Poté ji nechají přes noc vychladnout. Do rána tak vznikne hustá, elastická, neobyčejně lepkavá kaše. Pak si ptáčníci obstarají dlouhá střední žebra palmových listů, která omatljí získaným přírodním lepidlem. Odnesou je k lesním jezírkům, o kterých vědí, že se k nim ptáci často slétají, a tyhle lepkavé provazce vějířovitě rozprostrou na písčný břeh. Když se ptáci slétnou k pití, z jakýchsi zvláštních příčin raději než do písku usedají na tahle zdánlivá bidélka. Jenomže když zjistí, že se přilepili, plácají sebou až přepadnou vpřed či vzad na další rozprostřená listová žebra, jež se jim přilepí na peří, takže jsou nakonec úplně bezmocní. Za pár hodin však tenhle ptačí lep uschne a ptáci jej sami dokáží běžným pročesáváním z peří snadno odstranit. Vedle chytání do sítí je to zdaleka nejuspokojivější ptáčnická metoda, jakou jsem kdy v životě poznal.

Druhý způsob je založen na použití zvláštní důmyslné pasti. To se vezme pružná tyčka, která se zahne jako luk a stejným způsobem zajistí. Na spodek oblouku se však připevní přesně vyvážené bidélko, jež udržuje luk ohnutý. Na bidélko se umístí návnada a tenká smyčka, uvázaná k tětivě. Pták přiletí k návnadě a usedne na bidélko, to se převáží a uvolní tím tětívu, ohnutý klacek se prudce narovná a zatáhne smyčku kolem jedné či obou nohou lapeného ptáka. Tahle metoda je sice velice účinná, ale potíží je v tom, že je-li luk příliš velký, zatáhne smyčku tak silně, že může ptákovi polámat nohy. Ale i když se to nestane, nepřijdete-li mu brzy na pomoc, chycený pták se tak zoufale třepotá, že si podobné zranění snadno přivodí sám. Protože jsem metodu s ptačím lepem pokládal za bezpečnější, vykupoval jsem časem výhradně ptáky získané

tímhle způsobem. Vypadalo to, že na lep se dá chytit prakticky cokoli: černí a šarlatoví snovatci rudokrcí s ocelově modrými pěnkavčími zobáky, drozdíci modrohřbetí s bílými oblouky nad očima a s křídly zdobenými azurově modrými skvrnami, červenky pralesní, jež se velikostí i zbarvením nápadně podobají našim červenkám obecným, až na to, že mají temněji hnědá záda, ohnivěji oranžové náprsenky a na tvářích po okrajích zobáku malé bílé flíčky. Hrdličky modroskvrnné, elegantně šedě a jelenicově zbarvení ptáci s křídly zdobenými do zelena lesklými pery i mnohé další druhy hrdliček a holubů, podobně jako skvostní ledňáčci trpasličí, ledňáčci měniví i nekonečná řada snovačů.

PŘETÍŽENÁ ARCHA

KAPITOLA SEDMÁ

Tance, bubny a drilové

S krmením obrovského množství hmyzožravých ptáků byly spojeny nemalé potíže, které jsem překonal tím, že jsem si najal partu asi dvaceti děcek, ta jsem vybavil lahvičkami a poslal je na lov sarančat. Platil jsem je podle množství přineseného hmyzu, nikoli podle času, který jim lov zabral. Obvyklá cena byla jeden penny za třicet kusů. Jinou partu jsem pak pověřil, aby mi přinášela zvláštní termitiště houbovitého tvaru, jež se vyskytovala na stinných místech lesa. Když se tahle tmavohnědá termitiště ze ztvrdlého bláta na kusu plátna rozpúlila, z chodbiček uvnitř se vyhrnuly tisíce drobných termitů i jejich tlustých bílých mlád'at. A právě ta ptáci nejvíc milovali. Termitiště se dala skladovat čtyřicet hodin, než je jejich obyvatelé pod rouškou tmy (protože jsou světlopláši) opustí, a proto v rohu zvířecí chatrče bývala trvale hromada čerstvých termitišť, připravených pro krmení, a zároveň se do tábora prakticky po celý den trousily skupinky baculatých prcků s těmito houbovitými útvary na hlavách. Často mi švitořící a rozesmátý zástup mrňat s houbami na kudrnatých černých kebulkách připomínal pohádkovou scénu trpaslíků, vracejících se po směně z lesa do chaloupky.

Tihle malí sběrači nezřídka nacházeli při svých cestách do lesa rozmanité drobné živočichy, které mi pak spolu s termitišti vítězoslavně přinášeli. Nejčastěji to byli chameleoni, o nichž věřili, že jsou smrtelně jedovatí, proto je opatrně nosili na samém konci dlouhých tyčí a pokaždé zděšeně vykřikovali, když některý vykročil jejich směrem. Nejběžnějším druhem byl jasně zelený, asi dvacet centimetrů dlouhý chameleon druhu *Ch. cristatus*. Ten je neobyčejně bojovný a je-li chycen, změní barvu na špinavě šedou se zlověstně vyhlížejícími hnědými skvrnami a za hlasitého syčení se s otevřenou tlamou pohupuje z jedné strany na druhou. Když se v téhle situaci pokusíte některého jedince chytit do ruky, bez váhání tvrdě zaútočí, i když do krve vás zranit nedokáže. A právě tyhle syčící, kývající se miniaturní pravěké netvory, kteří po celou dobu výhrůžně kouleli obrovskýmá očima, snažíce se hledět současně na všechny strany, přinášely děti do tábora na klaccích, jichž se chameleoni pevně drželi nohama, připomínajícima papouščí pařáty.

Právě sběrači termitišť mi také přinesli prvního rohatého chameleona (*Ch. oweni*), stvoření tak fantastické, že jsem málem nevěřil vlastním očím. Je totiž menší a daleko křehčí. Na hlavě nemá onu velkou zelenou přilbu, obroubenou jasně modrou kůží, kterou se chlubí *Ch. cristatus*, a ani jeho barvy nejsou zdaleka tak křiklavé. Má však naprosto neobyčejnou hlavu. Z kořene nosu mu vyřazují dva ostře zašpičatělé, mírně zahnuté, asi třináct milimetrů dlouhé rohy,

které vypadají úplně stejně jako zahnuté kly miniaturního slona. Z vrcholu nosu mu kousek před špičkou roste další, umístěný uprostřed mezi dvěma předchozími, jen posunutý poněkud víc dopředu. Ten je ale úplně rovný, takže připomíná roh bájněho jednorožce. Za hradbou těchto klů se otáčejí plaché, ale neobyčejně inteligentní oči. Zvíře má elegantní perleťově šedé zbarvení s bohatými světlehnědými znaky. V okamžicích vzrušení získává tento chameleon tmavě kaštanovou, téměř černou barvu s rezavě červeným mramorováním. Předpokládal jsem, že rohy užívá k obraně a eventuálně při bojích o sexuálního druhu, a tak jsem využil volných chviliek k vlastním experimentům. Když jsem po něm hmátl, bránil se kousáním, ale nesnažil se mě trkat do ruky, jak jsem původně očekával. Protože jsem se domníval, že snad není dostatečně rozdrážděný, posadil jsem ho na zem a dorážel na něj větévkou. Ačkoli změnil barvu, syčel a chňapal po větvičce, ani tentokrát svých rohů neužíval. Když mi krátce nato přinesli dalšího rohatého chameleona, vzal jsem si do hlavy, že zjistím, nejsou-li jeho kly vyhrazeny speciálně pro boj s představitelem vlastního druhu. Oba chameleony jsem posadil na dlouhou větev v třiceticentimetrové vzdálenosti čelem proti sobě. Nejprve tam jen seděli a po šoku, způsobeném náhlou změnou, se jim zvolna navracelo původní zbarvení. Když byla proměna dokonána, začali postupovat vpřed. Čekal jsem, že teď konečně dojde k boji. Jakmile však dospěli nos proti nosu a bylo jasné, že se oba vedle sebe na úzkou větev nevejdou, jeden z nich jednoduše s typicky neosobním plazím výrazem přešel druhému přes záda a oba pak pokračovali v procházce. Lehce rozmrzen jsem je znovu posadil proti sobě, ale opět se navzájem přelezli, tváříce se, jako by ten druhý vůbec neexistoval. A tak mi zůstal účel jejich rohů stejnou záhadou jako na počátku. Po celou dobu, kdy jsem měl tyhle plazy v držení, jsem ani jednou neviděl, že by je použili ať k obraně či boji.

Vždycky jsem si myslel, že chameleoni se dají snadno držet v zajetí, ale brzy jsem zjistil, že když se jim zamane, dokáží být stejně jankovití jako opice nebo chocholatky. Zdálo se mi, že ve své klínce nemají dostatek vzduchu a slunečního svitu. Jednou jsem tedy tři z nich umístil na přímé slunce, ale oni v zápětí zahynuli. Nakonec jsem po mnoha pokusech objevil nejvýhodnější způsob péče o ně. Mezi čtyři nízké stromky v rohu svého pozemku jsem dal natáhnout střechu z banánových listů a pod ní jsem uvázal své chameleony, zajištěné jemným konopným motouzem, který jsem jim ovázal kolem hrudníku. Umístil jsem je ve zhruba metrových rozestupech, takže se nemohli vzájemně přelézat a zašmodrchat si provázky. Před každého jsem položil kousek hniјícího masa. To přivábilo stovky much, na které dřepící chameleoni valili očka a čas od času vystřelili patnáct centimetrů dlouhý jazyk, jímž vždy některou chytili. Třikrát denně je bylo nutné postříkat vodou, což jim sice, jak se zdá, dvakrát nevyhovovalo, ale bez této operace by onemocněli a zahynuli.

V Kamerunu existoval ještě třetí druh chameleonů, a musím říci, že mé první setkání s tímhle vzácným plazem bylo přinejmenším značně nezvyklé. Jednou odpoledne jsem uspořádal výpravu k několika velkým termitištím, jež se nacházela mezi poli v nízkém podrostu za vsí, nedaleko mého tábořiště. Najal jsem si okolo dvaceti pomocníků, protože jsem měl v úmyslu obklopit sítěmi poměrně velký prostor kolem termitišť, a k něčemu takovému potřebujete značný počet lidí, aby strážili jednotlivé úseky sítě pro případ, že se tam nějaké zvíře zachytí. Když jsme přišli k prvnímu termitišti, k mohutné, červené, tři a půl metru vysoké pevnosti se základnou, jež v obvodu měřila skoro deset metrů, začali jsme odklízet okolní podrost, abychom obnažili prostor kolem termitiště. Tím jsme odhalili řadu tajemných vstupních otvorů do podzemí. Po okrajích vymezeného prostoru jsme napjali síť a podél nich v pravidelných rozestupech rozmístili nedočkavé pomocníky. Poté jsme ucpali vnější otvory termitiště, zapálili hrst sena, nacpali ji do jednoho z otvorů v zemi a ustoupili v očekávání, co bude následovat. Kouř zvolna postupoval podzemními chodbami a tu a tam se v podobě bílých obláčků vynořoval z okolních děr, aby se posléze měnil ve stále hustší a neprostupnější oblaka dýmu, která jsme pilně přižívovali stále novým a novým palivem. V tichosti jsme čekali, co bude následovat. Uběhla čtvrt hodina, ale ze spleti chodeb se nevynořil ani živáček. Už jsem si začínal myslet, že v tomhle prostoru nic neulovíme, když tu jsem na druhém konci vymezené oblasti zaznamenal jakýsi rozruch. Ale sotva jsem tam doběhl, zastihl jsem Eliase i Tesaře, jak se doslova válejí smíchy. Dusíce se chechotem ukázali mi do oblaků kouře, kde jsem v ústí největší díry spatřil drobného, asi sedm a půl centimetrů dlouhého chameleona, který se vrávoravým krokem vypotácel na čerstvý vzduch.

„Mlospán, mlospán, my dnes chytit moc-moc velká hovado, cá?“ kuckal se smíchy Elias a mlátil se přitom do baculatých stehen.

Zdvihl jsem chameleona a položil si ho na dlaň. Jak jsem už řekl, neměřil ani osm centimetrů a měl čtyřcentimetrový ocásek, půvabně stočený do podoby hodinového pera. Na konci vzhůru vztyčeného nosu měl malý roh, který mu dodával nafoukaně povznesený výraz. Byl světle jelenicové barvy s jemnými, rezavě červenými flíčky a čmouhami. Jednalo se o mého vůbec prvního trpasličího chameleona druhu *Rhampholeon spectrum*, a tak mě jeho drobné rozměry, rozvážné pohyby i povýšený výraz doslova uchvátily. Nedovedl jsem pochopit, kde se tenhle principiálně stromový živočich vzal v podzemních chodbách termitiště, ale skutečně tomu tak bylo. Později, když jsem se s ním už blíže seznámil, objevil jsem u něj další zajímavosti. Tak například jsem ho nikdy neviděl jíst, ačkoli stravu rozhodně neodmítal a za dlouhou dobu, kdy jsem s ním byl pohromadě, utěšeně ztloustl. Nedokázal jsem ho také přimět ke změně zbarvení ani drážděním, ani barevnou změnou prostředí, v němž byl umístěn. Měnil se jedině v noci, kdy zavřel oči a získal popelavě šedou barvu, takže se ještě víc než jindy podobal drobnému uschlému lístku. Posléze se mi

podařilo získat čtyři tyhle zábavné tvorečky, ale nikdy jsem neměl to štěstí spatřit je na vlastní oči v přírodě, s výjimkou onoho prvního, kterého jsme vypudili z termitíště, ale to se, myslím, nepočítá. Pokaždé, když mi nějakého přinesli, zajímal jsem se, kde byl nalezen, a vždycky se mi dostalo odpovědi, že na zemi, kde si zpravidla vykračoval po domorodé stezce. Všichni ostatní chameleoni byli bez výjimky chyceni na větvích, jen tenhle trpasličí na zemi. Začínal jsem pochybovat, jsou-li tito drobní plazi skutečně stromovými živočichy, za něž bývají pokládáni, a rozhodl jsem se, že si to na svých čtyřech exemplářích experimentálně ověřím. Umístil jsem je tedy do terária, ve kterém byla krom spousty větví na podlaze vrstva zeminy, pokrytá suchým listím s úlomky větévek. Až dosud byli totiž chameleoni k životu na větvích vlastně nuceni, protože podlahu svého terária měli úplně holou. Ale jakmile se v něm objevil přirozený terén, okamžitě opustili větve a od té doby trávili všechn čas na dně terária, kde se spokojeně schovávali do suchého listí.

Jediný zvyk, který je spojoval s jejich většími bratráčky, byla záliba v tanci. Je to ta nejpodivnější činnost, již se chameleoni oddávají, a člověk je přitom musí vidět na vlastní oči, má-li to dokonale ocenit. Ať je umístíte na zem či na větev, chameleoni stojí vždy asi minutu úplně nehybně, jen oči se jim pohybují na všechny strany. Pak velice zvolna natáhnou jednu přední nohu do vodorovné polohy a vzápětí i zadní na opačné straně. S těmito dvěma končetinami ve vzduchu se několik vteřin rytmicky pohupují vpřed i vzad. Poté opět chvíli stojí bez hnutí na všech čtyřech, aby vzápětí celou akci zopakovali i s druhým párem končetin. Po celou tu dobu jim velké oči rotují kolem dokola, hledíce střídavě vzhůru, dolů, vpřed i vzad.

Jak Afričané, tak i moje opice chameleony nijak nemilovali. Afričané by živého či mrtvého chameleona nikdy nevzali do ruky, a když mě viděli, jak s nimi manipulují a dovolím jim, aby mě kousali do prstu, vždycky tohle divadlo provázeli vzrušenými výkřiky údivu a nadšeným luskáním prstů. Všechny chameleony pokládali za smrtelně jedovaté a nic na světě je nedokázalo přesvědčit o opaku. Opice zase před nimi dávaly zřetelně najevo svůj odpor i strach, i když poněkud jinak, než kdyby se jednalo o hady. Chameleoni je totiž fascinovali, ale zároveň se jim hnusili. Opice byly přes den uvázané ke kolíkům hned vedle chameleonů a nikdy je neznudilo sledovat, jak tihle plazi zvolna lezou po větvích. Kdykoli některý z nich vystřelil dlouhý jazyk, aby jím polapil mouchu, všechny opice instinktivně ucukly jako uštknuté a pronikavými výkřiky dávaly najevo svůj údiv i živý zájem.

Tou dobou sestávala kolekce mých opic z jednoho exempláře kočkodana červenonosého, čtyř kočkodanů bělonosých a šesti drillů, s nimiž se všemi jsem se rozhodl k zajímavému experimentu. Když jeden z mých chameleonů zahynul, vzal jsem jeho mrtvolku a šel ji zblízka ukázat opicím. S respektem mě obklopile a se zájmem si chameleona prohlédly. Po chvíli si nejstarší drill dodal odvahy a letmo se chameleona dotkl, ale hned zase ucukl a rychle si

očistil ruku o zem. Kočkodany se mi však za žádnou cenu nepodařilo přesvědčit, aby přistoupili do těsné blízkosti uhynulého plaza. Drilové se však posléze natolik osmělili, že si s mrtvolkou začali hrát a dokonce s ní strašili bojácnější kočkodany. Tomu jsem ovšem byl nucen zabránit, protože drilové se chovali dost sprostě a kočkodani proti jejich počínání hlasitě protestovali. Pak jsem udělal další pokus: vzal jsem velkého živého chameleona a pustil jsem ho volně mezi opice. Ačkoli před ním uhýbaly a všelijak se na něj mračily, žádný bůhvíjaký strach z něj rozhodně neměly. Pak jsem totéž zkusil se středně velkou užovkou. Tentokrát se o upřímné hrůze opic nedalo pochybovat: bleskurychle se vyšplhaly na své kůly a odtud vztekly křičely a nadávaly, dokud jsem hada neodstranil. Drilové byli největší rošťáci a uličníci mé opičí kolekce. Ať jste jim dali cokoli, nejprve zjišťovali, je-li to požitavé. Pokud nebylo, pak si s tím chvíli hráli, ale brzy o to ztratili zájem. Pokud však šlo o cokoli jedlého (a jen málo předmětů do téhle kategorie nepatřilo), počínali si s tím dvojím způsobem. Byla-li to nějaká lahůdka jako třeba kobyłka či saranče, rychle si ji nacpali do úst, aby je o ni někdo nepřipravil. Když to bylo něco méně lákavého, dlouho si s tím hráli, příležitostně si tu a tam maličko ukousli, až jim nakonec už k další hře nic nezbylo. Ačkoli jsou drilové ve srovnání s jinými opicemi vlastně škaredí, mají přesto své vlastní osobité kouzlo. Jejich valivá, poněkud psí chůze, způsob, jakým krčí nosy, odhalující přitom zuby v odporlivé grimase, kterou zřejmě pokládají za zvlášť lichotivou, způsob, jak se k vám pozpátku blíží, vystavující jako projev nejvyšší přízně na odiv své jasně růžové zadky, to všechno mi je svým způsobem přibližovalo. Vždy znovu mě dojímal nadšením, s nímž se mi pokaždé, když jsem se mezi nimi objevil, vrhali k nohám, objímali mě všemi čtyřmi, škytali požitkem a hleděli mi do očí pohledem plným důvěřivé oddanosti.

Těchto šest drilů po dlouhý čas vládlo nad všemi ostatními mnohem krotšími opicemi. Křehcí a nervózní kočkodani se vždycky dali přesvědčit, aby se rychle vzdali kobyłky či tučného sarančete, když je napadl některý dril a vyzval je k tomu zlobným hrdelním pokašláváním. Ale jednoho dne jejich panování skončilo. Do tábora totiž vešel muž, který na dlouhém provaze vedl ze tří čtvrtin vzrostlého babuina. Na vzdory svému mládí byl nejmíň třikrát tak velký jako největší dril, a tak se od chvíle, kdy jsem ho koupil, ujal neomezené vlády nad ostatními opicemi. Krom tělesné velikosti na něm byl nápadný i chundelatý žlutohnědý kožich, mohutné zuby a dlouhý, jakoby lví ocas. Zdá se, že právě tenhle ocas probouzel v drilech největší pocit méněcennosti, neboť si ho dlouho s velikým zájmem prohlíželi a pak se vždy otočili a zklamaně civěli na své vlastní zadky, zdobené pouze krátkým zahnutým ocáskem. Tomuhle babuinovi jsem dal jméno George, protože mi nápadně připomínal jednoho místního venkovana téhož jména. George vládl ostatním opicím vlídně a laskavě, ale jakoukoli drzost vůči své osobě jim netrpěl. Někdy si dokonce lehl na zem a s výrazem božského transu v očích dovoľoval kočkodanům, aby mu v

srsti pátrali po kouscích soli. Krátce po jeho příchodu se drilové shlukli a pokusili se mu nabančit, aby tím potvrdili své dominantní postavení, ale George se dokázal ubránit a rozdat přitom víc ran, než kolik jich sám schytl. Od té doby k němu drilové chovali náležitý respekt a vždycky, když se rozhodli šikanovat některého kočkodana, přesvědčili se, zda to George nevidí, protože jeho způsob řešení jakýchkoli potyček spočíval v tom, že rovným dílem energicky mlátil a kousal jak útočníka, tak i napadeného.

Protože byl krotký a ochočený, stal se George miláčkem veškerého táborového personálu, a tak trávil ohromnou spoustu času v kuchyni. Tomu jsem však musel nakonec učinit přítrž, protože George se stal oblíbenou záminkou pro nejrůznější druhy výmluv. Opozдила-li se večere, George převrhl pánev; kdykoli se něco ztratilo, našli se vždy nejmíň tři svědci, kteří na vlastní oči viděli George, jak to kamsi odnáší. Proto jsme ho nakonec uvazovali s ostatními opicemi, nad kterými dokázal panovat, aniž mu jeho dominantní postavení stouplo do hlavy. V tomto smyslu byl opravdu světlou výjimkou, protože téměř každá opice, když vidí, že ji ostatní respektují, změnil se velice rychle v nejodpornějšího tyrana, jakého si jen lze představit. Udělal také něco, čím přivedl v úžas nejen ostatní opice, ale i nás, kteří jsme to pozorovali. Protože jsem se domníval, že bude vůči chameleonům projevovat stejný respekt jako jiné opice, uvázal jsem ho na poměrně dlouhý provaz, ale první, co George udělal, bylo, že přistoupil těsně k jejich přístřešku, vztáhl ruku, suverénně sňal z větve prvního chameleona a s viditelným požitkem ho sežral. Rychle jsem mu úvaz zkrátil.

Samička kočkodana červenonosého byla z těchto opiček nejroztomilejší. Nebyla větší než malá kočka, měla krásně zelenožlutou srst se žlutými skvrnami na tvářích, obruba rezavých chlupů jí kryla uši a na nose měla velkou ryšavou skvrnu ve tvaru srdíčka. Měla štíhlé končetiny s dlouhými kostnatými prsty, jaké mívají velice staří lidé. Každá opice dostávala denně hrst sarančat. Pokaždé, když mě s nimi samička kočkodana červenonosého viděla přicházet, stavěla se na zadní, štěbetala jako pták a prosebně ke mně natahovala dlouhé ruce se štíhlými prsty. Oběma rukama si pak sarančata nacpala do pusy, a

Dril

když je do posledního spořádala, pečlivě si svrchu i zespoda prohlédla ruce, aby se ujistila, že už tam žádný hmyz doopravdy nezbyl, a pak ještě s nesmírným zaujetím v bystrých světlehnědých očích prozkoumala zem pod sebou. Byla to vůbec nejmírnější opička s jakou jsem se kdy setkal a její lahodné, téměř ptačí švitoření i táhlé úúúíp, úúúíp, kterým se pokoušela přilákat k sobě něčí pozornost, se nápadně odlišovalo od drsně škytavého chrochtání a hlasitých skřeků, jež vydávali drilové, nebo pronikavého vřeštění kočkodanů bělonosých. George, jak se mi zdálo, sdílel mou slabost pro tuhle opičku a i ona se cítila nejbezpečněji, mohla-li se skrýt za jeho rozložitou postavou a zpoza jeho chundelatých zad si čas od času dokonce troufala pošklebovat se drilům.

O polednách, kdy slunce plnou silou pražilo na les i na můj tábor, všichni ptáci zmlkli a jediným zvukem, který k nám z hloubi lesa doléhal, byl vzdálený zpěv cikád. Ptáci podřimovali s přivřenýma očima na bidýlkách a krysy i myši ležely na zádech v hlubokém spánku, bezděčně poškubávající drobnými nožkami. Pod přístřeškem z palmového listí opice polehávaly na vyhráté zemi a s andělským výrazem blaženě snily. Jediným, kdo nedržel siestu, bývala samička kočkodana červenonosého, která dřepěla nad zhluboka oddychujícím ležícím Georgem a systematicky se mu probírala srstí, občas sama sebe povzbuzujíc polohlasným kníkáním. Byla tak zabraná do své činnosti, že chvílemi připomínala starou venkovanku nad kolovratem. Dlouhými prsty pečlivě rozdělovala srst a usilovně studovala růžovou pokožku pod ní. Blechy nehledala. Je třeba vždy znovu a znovu vyvracet pověru o tom, že opice se tímhle způsobem navzájem zbavují blech. Kdyby během probírky srsti (což je dost nepravděpodobné) náhodou na nějakou narazily, pochopitelně by ji snědly. Ale hlavní příčinou, proč si opice takto počínají, jsou drobné vločky soli, jež ulpí na kůži po odpaření potu. Právě ty jsou totiž v opičím světě pokládány za největší lahůdku.

Opice, která je hledá, bývá odměněna tím, že je může sníst, zatímco prohledávaná se zase těší z příjemného lechtání, spojeného s důsledným pročesáváním srsti. Občas si však s Georgem role vyměnili, malá opička ulehla se slastně extatickým výrazem do trávy a velký opičák se jí začal mohutnými neohrabanými prsty probírat jemným kožíškem. Někdy se do toho tak zabral, že na okamžik zapomněl, že nemá co do činění se stejně mohutnou opicí, jako je on sám, a začal s ní jednat poněkud drsněji. Drobná opička pak bojácně zaprotestovala jemně švitořivým zaúpěním, při němž si George okamžitě svou chybu uvědomil a odpověděl jakýmsi omluvným zabručáním.

Na noc jsme opice odvazovali od kůlů, dávali jim napít mléka s přídavkem rybího tuku a pak jsme je uvazovali uvnitř chatrče, kterou jsem dal speciálně pro ně vybudovat hned vedle svého stanu. Čím blíže jsem je měl, tím jsem byl klidnější, protože nikdy jsem si nemohl být zcela jist, zda některý místní leopard nedostane během nočního lovu zálsuk na opici, a kdybych je nechal

uvázané uprostřed tábora, neměly by na záchranu nejmenší šanci. A tak jsme každý večer vodili mlékem omatlané opice do chatrče. Ty se pravidelně vzpouzely a hlasitě protestovaly, protože jako malé děti odmítaly jít na kutě. George býval na řadě poslední, a tak zatímco jsme drily a kočkodany uvazovali, spěšně obešel všechny vyprázdňené misky od mléka, aby se přesvědčil, zda tam přece jenom někde alespoň kapka nezbyla. Poté byl i on navzdory hlasitým protestům odveden spát. Ale jednoho večera se vzbuřil. Poté, co se všechny opice odebraly na kutě, navečeřel jsem se a vydal se do vsi, kde se ten den konala obvyklá taneční zábava. George mě musel škvírou mezi prkny své ložnice vidět odcházet a došel k závěru, že mohu-li si večer vyrazit z tábora já, může si to dovolit i on. Obratně odvázal své vodítko z háčku a bez problémů prošel stěnou z palmových listů. Pak přešel přes táborové prostranství, ale když zamířil na stezku do vsi, zahlédl ho ponocář.

Stražný se strašně polekal, popadl banán a rozběhl se za Georgem, aby ho nalákal zpět. George se zastavil a koukal, jak se k němu blíží. Nechal ho dojít asi třicet centimetrů od konce svého uvolněného vodítka, ale pak vyrazil vpřed, kousl toho chudáka do lýtky a bleskurychle vyrazil po cestě do vsi, zatímco ponocářúpěl bolestí a zoufale poskakoval na jedné noze. Po příchodu do vsi George nesmírně překvapilo, když spatřil takovou spoustu lidí kolem zářící lampy. Právě v tu chvíli spustila „kapela“ a kruh Afričanů se dal do houpavého tance, který byl tou dobou v Eschobi posledním šlágreem. George tanečnický chvíli s úžasem pozoroval a posléze usoudil, že tuhle báječnou taškařici uspořádali vesničané speciálně na jeho počest. S pronikavým skřekem se vrhl do středu tanečnicků, několika z nich podtrhl nohy vodítkem, které vlekl za sebou, a poté se oddal divokému křepčení, jež provázel občasnými výpady proti jednotlivým účastníkům veselice. Brzy se mu podařilo převrhnout tlakovou lampu, která pochopitelně hned zhasla. Vyděšen náhlou tmou a všeobecným zmatkem, který rázem propukl, vrhl se s žalostným úpěním k nejbližšímu člověku a pevně se k němu přitiskl.

Nakonec se podařilo lampu znovu uvést do provozu a George se mi po mírném, leč zaslouženém výprasku usadil na klíně, kde se už od toho okamžiku choval celkem vzorně, nadšeně pozoroval taneční rej a pokaždé, když jsem se nedíval, nenápadně upíjel z mé sklenice. Tanečníci, kteří ho po očku obezřetně sledovali, znovu utvořili kruh. Po chvíli jsem si dal přinést malý bubínek, George jsem postavil na zem a přistrčil ho k nástroji. Protože předtím pozorně sledoval počínání domorodé kapely, okamžitě pochopil, co má dělat. V radostném šklebu šťastně vycenil velké špičáky a dal se nadšeně do bubnování. Jeho nedostatek smyslu pro pravidelný rytmus a chybná hra však brzy způsobila mezi tanečnický novou vlnu zmatku, takže mi nakonec nezbylo, než Georgovi bubínek odebrat a navzdory jeho hlasitým protestům ho poslat na kutě.

George se však zúčastnil ještě jednoho tanečního reje, a to na přímou žádost Afričanů. Dva dny před mým plánovaným odchodem z Eshobi, po němž jsem se měl v Bakebe připojit k Johnovi, navštívil mě sám náčelník a sdělil mi, že vesnice hodlá uspořádat na mou počest večírek na rozloučenou v podobě mohutného tanečního reje. Rádi by prý mezi sebou přivítali nejen mne, ale i mého opičáka, protože na slavnost se dostaví i jeden náčelníkův přítel, který by hrozně rád poznal zvíře hrající na bicí nástroje. Za sebe i George jsem tedy potěšeně přislíbil naši společnou účast. Dal jsem vyčistit obě tlakové lampy a hodinu předem jsem je poslal do vesnice. Oděn do pyžama a županu dorazil jsem posléze v doprovodu George, jenž mi na vodítku důstojně kráčel u nohy, mezi vesničany, kteří mě bouřlivě pozdravovali. Překvapila mě velikost davu účastníků veselice, vyparáděných do nejlepších šatů, což zahrnovalo celou škálu oděvů, od dvoudílného „obleku“ jednoho chlapce, vyrobeného z pytlů od mouky včetně modře vytištěného jména výrobce, které se mu hrdě táhlo přes zadek, až k vznešeným ceremoniálním róbám náčelníka a jeho stařešinů. Eliase jsem málem nepoznal. Zastával totiž funkci hlavního ceremoniáře, a za tím účelem se také náležitě vyparádil. Na velkých nohou měl tenisky a na sobě jasně zelenou košili a hnědé pruhované kalhoty. Na konci obrovského řetězu na hodinky měl velkou píšťalku, na kterou v jednom kuse zběsile hvízdal, aby tím zajistil náležitý pořádek. Kapela byla tentokrát rozšířena: skládala se ze tří bubnů, dvou fléten a triangu.

Jakmile mi Afričané na čestné místo ustavili stůl a židli a já si potřásl pravicí s náčelníkem a jeho rádci, s nimiž jsem zároveň prohodil pár zdvořilostních frází, Elias vplul do středu hlavní ulice, kde se celá sláva odehrávala, postavil se mezi obě zářící tlakové lampy a ostrým hvizdem si zjednal ticho. Pak spustil:

„Vy všichni lidi věděť, tenhle poslední tanec my věnovat náš mlospán. Proto vy tancovat moc-moc, aby mlospán ukázat, jak dobrá tancovat my v Eshobi, cá?“

Odpovědí mu byl nadšeně souhlasný křik shromážděného davu, po němž Afričané utvořili kruh, Elias se postavil do jeho středu, pokynul hudebníkům a rej se započal. Elias tančil uprostřed, kroutil zadkem a vykřikoval instrukce tanečníkům:

„Dopředu ... proti sobě a točit ... doprava ... všichni, všichni točit... a teď zpátky ... a znova ... dopředu ... kolem sebe točit... a znova zpátky,“ a tak podobně. Domorodci se pohupovali, posouvali a obtancovávali dle jeho pokynů, paže, nohy, těla, oči, to vše na nich tančilo a jejich dlouhé stíny se groteskně proplétaly na červené prašné zemi. Bubínky vytvářaly komplikovaný rytmus a flétny do toho ječely svou pisklavou melodií. Znovu a znovu vířil taneční rej, stále rychleji a rychleji, rozjásané tváře jeho účastníků se leskly ve světle lamp, oči jim svítily, těla se prohýbala a země pod jejich nohama temně duněla. Diváci se kroutili na místě, rytmicky tleskali a čas od

času povzbuzovali tanečníky obdivnými výkřiky, zejména když se některému mladíkovi podařil zvlášť obtížný a komplikovaný krok či obrat. Nakonec se vyčerpaná kapela odmlčela a úvodní tanec tím skončil. Udýchaní tanečníci i jejich diváci usedli na zem a rozproudila se živá debata.

Ještě několikrát se rozběhl a znovu ustal tanec, když tu se posléze přede mnou vynořil Elias s krajně odpudivým mladíkem, jehož mi představil jako Samuela. Tohle odporné individuum bylo typickým produktem misijní školy, kde se naučil hovořit krajně šroubovanou angličtinou, kterou odjakživa z duše nenávídím. Byl však, jak mi Elias vysvětlil, jediným vesničanem, který ovládal gramaticky správnou podobu tohoto jazyka, a proto ho vybrali za tlumočníka, jelikož první stařešina hodlal pronést slavnostní řeč. Domorodý hodnostář se postavil na protější straně ulice, těsněji se zahalil do půvabné světle růžové róby a zahájil hlasitý, mnohomluvný a neobyčejně temperamentní projev v bantuštině. Samuel stál po jeho boku a pozorně poslouchal. Pak se po každé větě rozběhl napříč přes ulici, přeložil mi řečníkova slova a zase běžel nazpátek, aby stihl začátek následující věty. Zpočátku stařešina vždycky počkal, až se Samuel k němu vrátí, ale posléze se dal strhnout proudem vlastní výmluvnosti, takže chudák tlumočník byl nucen stále rychleji běhat sem a tam. Byla teplá noc a Samuel, který nebyl zvyklý tělesné námaze, se tak honil, že jeho zprvu běloskvoucí košile byla brzy úplně šedivá od potu. Projev, který mi překládal, vyzněl přibližně v tomto smyslu:

„Lide Eshobi! Vy všichni víte, že jsme se tu dnes večer shromáždili, abychom se rozloučili s pánem, který tu s námi dlouho žil. Nikdy v dějinách Eshobi jsme se dosud s takovým pánem nesetkali. Peníze z něj prýštily jako voda v říčním korytě. (Jelikož bylo právě období sucha a většina řek se změnila v zanedbatelný pramének, zdráhal jsem se tato slova pokládat za bůhvíjaký kompliment.) Silní mužové odcházeli do lesa lovit zvířata, za která dostali skvěle zaplacen. Starci, ženy a děti měli možnost získat sůl i peníze chytáním sarančat a bílých termitů. My, stařešinové obce, bychom byli rádi, kdyby se tu náš pán usadil natrvalo. Dali bychom mu půdu a postavili krásný dům. Ale musí se vrátit do své země, aby tam odvezl zvířata, která jsme pro něj my, lidé z Eshobi, nachytali. Přáli bychom si, aby náš pán pověděl všem lidem ve své zemi, jak jsme mu my v Eshobi pomáhali, a doufejme, že až se k nám příště vrátí, zůstane tu ještě mnohem déle než tentokrát.“

Po tomto proslovu následovaly bouřlivé ovace, během nichž absolutně zchváceného Samuela kdosi odvedl. Vstal jsem a poděkoval všem za jejich laskavost a slíbil, že se vrátím, bude-li to jen trochu možné, protože jsem si Eshobi a jeho obyvatele upřímně zamiloval. V tom jsem ani trochu nelhal. Hovořil jsem nejlepší domorodou angličtinou, jaké jsem byl mocen, a zároveň jsem se omluvil, že neovládám jejich mateřštinu. Odpovědi mi byly nadšené ovace, hojně podněcované zaníceně vířkajícím Georgem. Pak kapela znovu spustila a George dostal bubínek, do kterého tak vehementně třískal, že to

budilo radostný úžas všech shromážděných příslušníků kmene. Byla už pozdní noční hodina, když jsem zmoženého a na celé kolo zívajícího George vedl zpět do tábora. Tanec však ve vsi pokračoval až do rozbřesku příštího dne.

Před odchodem z Eshobi jsme pracovali celou noc, protože bylo třeba umístit všechna zvířata do příhodných přepravek a svázat je do zavazadel, uzpůsobených k nošení na hlavě. O páté už byla na nohou celá vesnice: polovina obyvatel se změnila v nosiče mé rozsáhlé zoologické sbírky, druhá polovina mě přišla vyprovodit. Kuchaře jsem poslal napřed, aby mi v Mamfe, kde už čekalo nákladní auto, přichystal snídani. Můj tábor se zvolna vyprazdňoval. Náklad byl pečlivě rozdělen a nejvzácnější exempláře dostali na starost jen nejspolehlivější pomocníci. Napřed šly ženy, které nesly palmové rohože, sběratelské náčiní, kuchyňské zařízení a ostatní ne příliš cenné předměty. Za nimi se vydali na cestu nosiči s ulovenými zvířaty. Hromadu prázdných plechovek a lahví jsem rozdělil lovcům a vesničanům, kteří mi přišli dát sbohem, protože tyhle věci měly v jejich očích nezanedbatelnou cenu. Pak jsem se spolu s Afričany, kteří mě přišli vyprovodit, vydal k břehům říčky za vesnicí, kde začínala lesní stezka do Mamfe. Tam nastalo další potřásání rukama, bělostné zuby zářily v černých obličejích a vzduchem se nesly srdečné pozdravy, když jsem přebrodil říčku, abych se pokusil dohonit nosiče, jejichž hlasy se přede mnou zvolna ztrácely pod hustou klenbou lesa.

Rozbřesk nastal právě ve chvíli, kdy dlouhá řada nosičů vyšla husím pochodem z lesa na travnatá luka. Obloha byla azurově modrá a vycházející slunce zlatilo vrcholky lesních velikánů. Nad loukou, po níž se táhla řada nosičů, přeletěla trojice teskně houkajících zoborožců. Elias se ke mně otočil. Po tváři mu stékaly praménky potu a na hlavě vyvažoval velkou klec plnou kaloňů.

„Ta pták moc líto, že mlospán pryč z Eshobi,“ poznamenal. I mně bylo velmi, velmi líto, že opouštím Eshobi...

Část druhá

BAKEBE A JEŠTĚ DÁL

KAPITOLA OSMÁ

Hadi a strdimilové

V Bakebe jsem zjistil, že John získal povolení usadit se v rozlehlé domorodé chatrči, jež kdysi sloužila jako skladiště dělníkům, pracujícím na stavbě silnice. Byl to trojhranný barák, světlý a vzdušný, trůnící na vrcholu kopce nad vesnicí. Měli jsme nádherný výhled na nekonečné vlnící se moře lesů, táhnoucích se až k hranicím Francouzského Kamerunu a ještě dál. Všechny představitelné odstíny zeleně se podílely na kompozici tohoto obrazu, tu a tam oživeného ohnivě zářícími šarlatovými květy koly, kol nichž poletovali strdimilové. Byly tam jako pírkó jemné, bled'ounce zelené stromy; podsadití, dubům podobní chlapíci se sytě olivově zeleným listovým; vysoké, aristokraticky vznosné stromy se stříbřitými kmeny, tyčícími se do obrovské výšky, jejichž štíhlé větve podepíraly masu chvějivých žlutozelených listů a nerovnoměrně rozsetých trsů sytě zelených orchidejí i stromových kapradin, které vyrůstaly zpod jejich kůry. Kam oko dohlédlo tyčily se nad lesem pítorské kopce ve tvaru pravidelných jehlanů, jiné byly hranaté jako gigantické cihly či hrbolaté jako hřbet starého krokodýla, ale každý z nich až po vrchol zarostlý chundelatou lesní čupřinou. Brzy ráno kryl lesy kolem našeho kopce neprodyšný závoj mlžných par, které pod dotykem hřejivých slunečních paprsků stoupaly v podobě rotujících sloupců vzhůru k obloze, takže to chvílemi vypadalo, jako by byl celý prales v plamenech. Brzy nato cáry mlhy ovíjely už jen jednotlivé kopce, jež pak připomínaly ostrovy, plouvoucí v mléčném oceánu.

Bakebe, jak jsem se brzy přesvědčil, bylo skvělým místem pro sběr plazů. Osm set metrů od našeho tábora tekla široká a poměrně hluboká řeka, odkud nám co chvíli vesničtí kluci přinášeli ve smyčkách z motouzu mláďata krokodýlů pralesních. Hned po svém příchodu jsem pro tyto plazy vybudoval oplocený pozemek s jezírkem, které jsem brzy byl nucen podstatně rozšířit. Nejméně jednou týdně jsem musel jeho obyvatele přepočítat, nechtěl-li jsem se

vystavovat nebezpečí, že budu pořád dokolečka vykupovat stále stejné exempláře. Tohle sčítání bývalo dost napínavým podnikem, který zpravidla končival několika zafačovanými prsty mých spolupracovníků. Je až k nevíře, jak tvrdě dokáže člověka kousnout i patnácticentimetrové krokodýlí batole, když se k tomu rozhodne. Netřeba podotýkat, že naši domorodí zaměstnanci se na tuhle pravidelnou akci, kterou pokládali za krajně nebezpečnou, nijak netěšili, a proto se z ní snažili pokud možno vyvléci.

Jednoho dne prováděli mí lidé přidělené práce mnohem liknavěji než jindy, a tak jsem jim - spíš z trestu než z nutnosti - nařídil přepočítat krokodýly. Brzy ke mně dolehl nářikavý výkřik, po němž následoval rachot a žblunknutí. Přiběhl jsem a zjistil, že v krokodýlí ohradě panuje nepředstavitelný zmatek: když totiž Daniel chtěl přelézt plot, uklouzl a upadl na něj tak, že celou jednu sekci ohrady, která rozhodně nebyla na takový nápor stavěná, úplně povalil. Dílo zkázy pak dovršil tím, že se skulil do jezírka, čímž vyplašil asi čtyřicet krokodýlích mlád'at, která se okamžitě vybatolila na břeh a otvorem v plotě se vyhnula na svobodu. Než jsem tam dorazil, zem se už doslova hemžila krokodýly, kteří se s hrozivě rozevřenými tlamami neuvěřitelnou rychlostí rozbíhali všemi směry. A stejně hbitě před nimi uskakovali i bosí Afričané. Okamžitě jsem svolal posily v podobě kuchařů i domácího personálu včetně zaměstnanců určených k péči o ptáky. V takových chvílích musí přiložit ruku k dílu každý, kdo je zrovna nablízku, bez ohledu na své běžné pracovní zařazení. Úplně poslední se za Afričany - jako vzorné ztělesnění příslovečného klidu Angličana - svým nespěchavým volným krokem objevil John. Než ovšem dorazil na místo pohromy, většina krokodýlků se už stačila skrýt v okolním vysokém podrostu. John se rozhlédl, a když uviděl jen dva krokodýly, pochopitelně se zajímal, proč jsme kvůli takové prkotině nadělali tolik hluku.

„Myslel jsem, že všichni krokodýli utekli," pravil dotčeně. „Proto jsem taky přišel."

V tu chvíli pět krokodýlků jako na povel vylezlo z podrostu a společně zamířili Johnovi k nohám. Můj partner na ně chvilku zamyšleně hleděl a pak se, nedbaje varovného křiku ptačích ošetřovatelů, pomalu sehnul, uchopil jednoho krokodýla za ocas a zamával jím na mne.

„Hele, starouši, tady máš hned jednoho," zažertoval pobaveně.

„Johne, takhle ho nechytej," zvolal jsem. „Může se otočit a..."

Jako kdyby mě slyšel, krokodýlek se v tu chvíli prohnul do oblouku a zakousl se Johnovi do prstu. Ke cti mému společníkovi dlužno podotknout, že zaťal zuby a nevydal ani hlásku, s vynaložením nemalé námahy setřásl krokodýlího rabiáta a rozhodl se opustit bojiště.

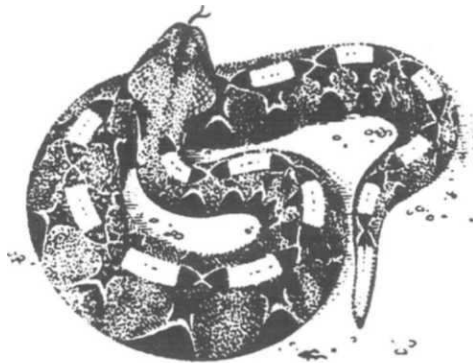
„Jestli ti to nebude moc vadit," pravil, cumlaje si ukazovák, „tak myslím, že se téhle akce nezúčastním. Koneckonců já tady figuruju jako ornitolog, takže nevím, proč bych měl chytat krokodýly, že?" Po těchto slovech se odebral do

chatrče, kde si ohromným kusem obinadla ovázal zraněný prst a vytrval tam, dokud jsme všechny uprchlé krokodýly nepochytali a neopravili plot kolem jejich jezírka.

Tenhle incident byl v Johnově životě počátkem celého řetězce vzrušujících příhod, jež se všechny tak či onak týkaly plazů. Vinil mě, že jsem strůjcem těchto dobrodružství, neboť, jak nikdy neopomněl zdůraznit, před mým příchodem z Eshobi vedl klidný, spokojený a naprosto „plazuprostý“ život. Jakmile jsem se však na scéně objevil já, celý plazí svět se na něj okamžitě sesypal. John se hadů neštítel, ale jednal s nimi opatrně a s respektem, a i když byl s to z uctivé vzdálenosti obdivovat jejich krásu, nesnášel, aby se mu pletli pod nohama. A tak skutečnost, že všichni plazi - a hadi obzvlášť - v něm jaksi rázem začali nacházet zvláštní zalíbení, se mu stala zdrojem neustálého trápení. Krátce po příhodě s krokodýly, sotva se mu pokousaný prst začínal šťastně hojit, došlo k dalšímu incidentu.

Byl jsem právě na odchodu, protože jsem chtěl zkontrolovat několik pastí, které jsem v blízkém okolí nalíčil, když se u naší chaty objevil chlápek s proutěným košem na ryby, plným vodních užovek. Věděl jsem naprosto jistě, že nejsou jedovaté, a protože jsem měl naspěch, v rychlosti jsem za ně zaplatil, provizorně hady šoupnul do prázdné plechovky od petroleje, kterou jsem zakryl prknem, protože jsem si řekl, že jejich definitivní umístění klidně pár hodin počká. Hned po svém návratu jsem však zjistil, že náš truhlář si prkno vzal na opravu jakési klece a všechny užovky v důsledku toho uprchly. Protože se tak stalo venku, domníval jsem se, že už jsou dávno kdesi v lese. Truhlářovi jsem vyčínil, ale tím to pro mne skončilo. O půl hodiny později John cosi tropil v ptačím oddělení, a když nadzvedl jednu zvlášť masivní klec, aby ji někam přemístil, našel pod ní stočené klubko pěti tlustých užovek. Lekl se tak, že si těžkou bednu, kterou zrovna držel, pustil hranou na nárt. Následovala hektická honička, během níž John musel postupně nadzvednout snad všechny ptačí klece, protože hadi se bleskurychle přesouvali zpod jedné pod druhou. Můj partner ovšem jejich počínání za žertovné nepokládal, jak jsem mohl soudit ze zlobné samomluvy, v níž posílal do horoucích pekel celý plazí svět, do něhož poněkud nepochopitelně zahrnul i mne.

O pár dní později příběhl kluk z vesnice, že prý tam mají na jednom banánovníku hada, kterého si mohu přijít chytit. Jako z udělení byli všichni naši lidé na nejrůznějších pochůzkách, takže John byl v tu chvíli jediný, koho jsem mohl požádat o pomoc. Velmi váhavě přerušil krmení svých ptáků a sešel se mnou dolů do vsi. Tam už jsme uviděli nejmíň padesát venkovanů, kteří se shlukli okolo banánovníku za jednou domorodou chatrčí a za velkého křiku nám s rozzářenýma očima ukazovali vzhůru na hada. Až na samém vrcholu palmy byl stočený dílem uvnitř a dílem okolo mohutného banánového trsu a zlobně po nás blýskal očima. Na Johnův dotaz, je-li tenhle had jedovatý, musel jsem odpovědět, že jak to vypadá, půjde nejspíš o nějaký druh stromové zmiže,

Zmije gabonská

jejíž uštknutí by asi znamenalo dost velkou polízanici. John ustoupil tak daleko, jak mu jen shromážděný dav dovolil, a pak se mě zeptal, jak hodlám toho hada chytit. Zdálo se mi, že nejlepší způsob by byl odseknout banánový trs, v němž se skrýval. Pečlivě jsme tedy nejjemnější sítí obkroužili nevelkou oblast, kam jsme předpokládali, že trs dopadne, a klackem vyzbrojeného Johna jsem pak požádal, aby se postavil vně tohoto kruhu a hada zahnal zpět, kdyby se pokusil překonat zmíněnou bariéru. Pak jsem si od jednoho domorodce vypůjčil mačetou a zeptal se shromážděných vesničanů, nebude-li mít majitel palmy námitky, když si dovolím useknout nezralý trs. Několik hlasů mě ujistilo, že ani v nejmenším, ale když se později onen člověk dostavil, dal se jakž takž uklidnit teprve pěknou hromádkou šilinků. Zatvářil jsem se tedy jako řádný profík, a suverénně mávaje mačetou, přistoupil jsem k banánovníku. Dav se nyní ještě rozrostl, protože kdekdo byl zvědavý na to, jak si běloch poradí s nebezpečným hadem. Jakmile však vyšlo najevo, že mačetou na trs nedosáhnu, náramně se tím bavili.

„Budu muset podetnout celý strom,“ oznámil jsem Johnovi.

„Tak jo,“ souhlasil můj společník, „jen se budeme muset nějak zbavit toho davu okolo, protože ta potvora by mohla někoho uštknout.“

Perlička chocholatá

„Neměj strach," uklidnil jsem ho. „Kdyby ten had proti nim vyrazil, tak jsou v tu ránu všichni pryč, to mi můžeš věřit."

Zaťal jsem mačetu do kmenu. Jenomže dřevo banánovníku je dost zrádné. Je zdánlivě tvrdé, ale ve skutečnosti je porézní a šťavnaté, takže se dá velice snadno přeseknout. To jsem ovšem do té doby nevěděl, a tak mě úplně zaskočilo, že hned na druhé máchnutí mačety se celý strom poroučel k zemi. To, že spadl přesně na místo, kde stál John, byla ovšem vyloženě nešťastná náhoda. S čilostí, kterou bych u něj nikdy nečekal, můj přítel uskočil, takže koruna palmy ho o vlas minula. Banánový trs se rozpadl a rozkutálel se mu k nohám, zatímco had se za vztekklého syčení začal plazit vpřed. Dav se, jak jsem správně předpokládal, okamžitě rozprchl a mezi Johnem a rozhořčeným plazem byla jen chatrná síť. Zjevně jsem velikost hada špatně odhadl, protože se síťi hravě protáhl, a dřív než tomu John mohl zabránit, prosmýkl se mu pod nohama a zmizel ve vysokém podrostu. Pátrat po něm v hustém křoví nemělo smysl, a tak jsem začal odmotávat potrhanou síť z trosek banánovníku. John mě u toho našťavaně pozoroval.

„Došel jsem k závěru," pravil po chvíli, „že mi tyhle hadí hrátky nijak nenesdí. Příště si ty potvory chytej beze mě."

„Ale zdá se, že tě hadi mají rádi," podotkl jsem. „Přímo je fascinuješ. Někdy si říkám, že by stačilo nastražit ti kolem nohou síť, a hadi, co za tebou v jednom kuse běhají, by se do nich sami zapletli. Mělo by ti to lichotit, protože jen málokdo působí na plazy takhle přitažlivě."

„Za ten nápad se síťi ti mockrát děkuju," kabonil se John, „určitě na tom něco bude, ale obávám se, že by mě to poněkud omezovalo v pohybu, nemyslíš? Takže já se napříště spokojím se svými ptáky a nebudu svůj repertoár rozšiřovat ještě o plazy, když laskavě dovolíš." Po těchto slovech začal stoupat zpět k našemu domu na kopci, zanechav mě na pospas majiteli banánovníku, který se právě vrátil.

K dalšímu maléru došlo o tři dny později. Jeden upovídaný lovec mi donesl malý košík, v němž si hověla krásná, tlust'oučká zmijs gabonská. Kůži těchto robustních, hranatě působících hadů kryje nádherně složitý barevný vzor, takže jsem neodolal a hned jsem běžel svůj nový přírůstek ukázat Johnovi. Had se před krátkým časem zbavil staré kůže, a tak doslova zářil celou škálou barev od růžové, červené, cihlové až ke stříbrné a čokoládově hnědé. John tohle vybarvení sice ocenil, ale zároveň mi připomněl, abych zmijsi dobře uzamkl.

„Je přece jedovatá, ne?" zeptal se.

„Ovšem. Smrtelně," ujistil jsem ho.

„Tak jí, pro všechno na světě, poříd' bezpečnou klec. Vzpomeň si na ty užovky. Nerad bych, kdyby se to mělo opakovat."

„Neměj péči, hochu, dám si pro ni vyrobit zvlášť bytelnou bednu."

Tak se i stalo a vcelku líná, ale smrtelně jedovatá zmijs gabonská získala nový příbytek. Všechno by bylo v úplném pořádku, nebýt té náhlé bouřky. Z

ničeho nic propukla právě ve chvíli, kdy jsem ležel ve vaně, a protože jsem si uvědomil, že všichni hadi jsou venku, zavolaal jsem na své lidi, aby je rychle přenesli dovnitř. Jakmile totiž bedny namoknou, začne dřevo pracovat a člověk by nevěřil, jak malá škvíra stačí hadovi, aby se jí protáhl, pokud si to vezme do hlavy. Afričané tedy přinesli bedny s hady a umístili je hned vedle opičích klecí. A to byl právě ten malér...

John seděl v pyžamu u stolu a z plechovek od kompotů pilně vyráběl ptačí napáječky. Zrovna jsem dokončoval svou toaletu, když jsem si všiml, že se ve stínu pod Johnovou židlí cosi pohybuje. Navlékl jsem si župan a šel se podívat, oč běží. Na podlaze, asi patnáct centimetrů od Johnových nohou s naboso navlečenými pantoflemi, ležela zmije gabonská. Podle toho, co jsem si o podobných situacích přečetl v literatuře a co radí zkušený herpetologové, je v okamžicích krajního nebezpečí třeba k ohroženému člověku mluvit klidným, nevzrušeným hlasem, aby nepropadl panice a vyvaroval se prudkých náhlých pohybů. Proto jsem si odkašlal a pravil jsem klidně a téměř něžně:

„Hele, starouši, zůstaň v klidu a nevyskakuj, máš pod židlí zmiji gabonskou.“

Když tak na to dodatečně vzpomínám, docházím k závěru, že jsem měl ve svém pokynu jakoukoli zmínku o zmiji přece jen raději vynechat. Takto měla má poznámka na Johna nečekaně prudký účinek. Vymrštil se ze židle tak úžasnou rychlostí, že by nebylo nijak přehnané, kdybych jeho pohyb nazval ukázkou náhlé levitace. Kladivo, plechovka, kterou právě držel v ruce, i kleště na plech se rozletěly do všech stran chatrče a stůl s nachystanou večeří se rázem převrhl. Zmije gabonská, již ten náhlý rozruch polekal, se odhodlaně vydala kamsi za opičí klece. Vrhla jsem se za ní a po několika minutách pronásledování jsem ji chytil do sítě na motýly a v pořádku dopravil zpět do její bedny. Tehdy jsem také zjistil, proč vlastně uprchla: bedny s plazy stály v těsné blízkosti opic a jedna samice drila se bavila tím, že prostrčila ruku mřížemi a zotvírala všechny hadí klece, které měla na dosah. Nu a jako z udělení, prvá z nich byla právě ta, v níž sídlila nebezpečná zmije gabonská. John toho moc nenamluvil, ale to, co řekl, bylo jadrné a směřovalo přímo k věci. S jeho tvrzením, že v případě uštknutí by neměl nejmenší naději na záchranu, jsem ovšem byl nucen stoprocentně souhlasit. V Kamerunu, pokud vím, žádné hadí sérum tehdy neměli, nejbližší doktor byl tak jako tak čtyřicet kilometrů daleko a žádný dopravní prostředek stejně nebyl k dispozici.

„Proč už zase neodjedeš?“ zeptal se mě skoro plačtivě můj společník. „Už je to nejmíň tři neděle, co ses vrátil z Eshobi, tak máš, myslím, nejvyšší čas vydat se znovu někam do pralesa chytat další ‚hovady‘.“

„Inu, po pravdě řečeno jsem na to už taky myslel, pokud by ti nevadilo zůstat na naší základně a tak říkajíc hlídat pevnost.“

„A kam máš vlastně namířeno?“

„Na N'da Ali," odpověděl jsem.

„Kristova noho, to je přece nápad! Při troše štěstí se třeba na některém z těch útesů můžeš i zabít," poznamenal vesele John.

N'da Ali byla nejvyšší hora v okolí. Tyčila se za našimi zády a shlížela na celý kraj, vesnici i náš kopec. Téměř z kteréhokoli místa se vám otevřel pohled na její impozantní, v mracích zahalený masiv, jehož vrcholek střežily zvrásněné žulové štíty s tak příkrými svahy, že na nich nebylo čeho se zachytit. Denně jsem toužebně hleděl na její vrchol a obdivoval nesčíslné proměny tajemné hory. Za rozbřesku byla N'da Ali monstrózní, do mlžných par zahalenou nestvůrou; o polednách zářila zelení svých lesů, v nichž se růžově leskly sluncem zalité skalnaté útesy; z večera se pak měnila zprvu v purpurovou beztvárovou masu, jež se zapadajícím sluncem zvolna černala. Čas od času se hora skryla za mraky a setrvala v jejich objetí někdy i dva až tři dny. Každodenně jsem pozoroval skalnaté útesy, střežící přístup k hustým lesům na rozeklaném hřebenu, a den ze dne jsem byl stále pevněji rozhodnut, že se tam vydám a zjistím, co mi může tato tajemná hora nabídnout. Věděl jsem, že N'da Ali náleží k sousední vesnici Fineshang a že má, jak také jinak, své vlastní mocné *džú-džú*. Při dalším pátrání vyšlo najevo, že zatímco obyvatelům Fineshangu toto *džú-džú* dovoluje - dá-li se to tak říci - lovit a rybařit na spodních svazích hory, existuje jen jeden člověk, který smí vystoupit až na její vrchol. Bylo mi řečeno, že na tento vrcholek vede jen jediná cesta a že onen vyvolenec je shodou okolností zároveň jediným člověkem, který ji zná. I poslal jsem mu vzkaz, že bych byl rád, kdyby mě vzal na jednodenní obhlídku hory, při níž bych si mohl předem zvolit budoucí tábořiště. Zároveň jsem požádal svého posla, aby se ho dotázal, zda by byl posléze ochoten mě tam spolu s mými lovci a ptáčníky doprovázet jako vrchní dohlížitel a znalec místních poměrů. A tak zatímco jsem s nervozitou očekával jeho odpověď, nedočkavě jsem den po dni s rostoucí touhou vzhlížel ke strmým svahům mohutné hory.

Johnova ptačí kolekce tou dobou dosáhla úctyhodných rozměrů a znamenala pro něj plnou celodenní zátěž. Krom přípravy jídla (vaření vajíček na tvrdo, mletí vařeného masa, máčení sušeného ovoce a tak podobně) pravidelně přecházel od klece ke kleci s plechovkou plnou sarančat, vosích larev a s pinzetou v kapse, protože své ptáky krmil individuálně. Jedině tak si totiž mohl být jist, že každý jedinec dostane svou dávku živé stravy, která je nutná pro jeho zdraví. Bylo radost pozorovat Johnovu trpělivost i horlivou snahu, díky níž jeho ptáci prospívali a šťastně pěli ve svých dřevěných klecích. Největší trápení míval s raněnými a polomrtvými ptáky, které mu vesničtí lovci v jednom kuse vnucovali. Nejednou mi v dlani přinesl ukázat nádherně barevného ptáčka. „Tak se na to, starouši, koukni," říkával rozněvaně. „Taková nádhera, a přitom úplně k ničemu, protože ty trdla nedokážeš jednat aspoň trochu šetrně. Pták se zlomeným křídlem je na nic, ale člověk by brečel,

když to vidí." S těmi slovy poodešel a vzápětí se rozproudila následující konverzace s neobratným lovcem:

„To ne dobrý pták," řekl John. „Je zraněný a umře."

„Ne, mlospán," odpovídal stereotypně ptáčník, „to ne zraněná, prsím."

„Má zlomené křídlo, vidíš? Držels ho moc pevně."

„Ne, prsím, to silná hovado, to nechcípnout."

„Co bys těm pitomcům řek?" ptával se mě John. „Vždycky se mě snaží přesvědčit, že pták nezdechne, i kdyby neměl jedinou kostičku celou."

„Já vím, ale dělají, co se dá, aby tě ukecali."

„Mě už to ale nebaví. Tak třeba za tohohle ptáka bych klidně dal pět šilasů, kdyby byl v pořádku. Ale můžeš jim to vykládat horem dolem, stejně je nepřesvědčíš. Je to absolutní beznaděj."

Jednoho dne se objevil lovec, který přinesl perličku chocholatou, jako slepice velkého ptáka s šedomodrým perím, pokrytým bílými skvrnami, a s šošolkou kučeravého černého perí na hlavě. Perlička na tom však byla velice zle, a když si ji John prohlédl, usoudil, že je už jednou nohou na onom světě.

„Nekoupím. Ten pták umírá," oznámil vesničanovi.

Ale jeho odmítnutí vyvolalo v lovcu bouřlivou odezvu.

„Ne, prsím," odsekl, „nechcípnout. To silná hovado. Já mlospán ukázat," pravil a postavil perličku na zem. Jenomže přesně v okamžiku, kdy začal znovu horlivě popírat Johnovu diagnózu, perlička chocholatá se převálila na záda, párkrát zaškubala nožkami a zdechla. Potupený lovec se pak schlíple vracel dolů do vsi, ještě dlouho provázen posměšky, které za ním vykřikovali naši domorodí zaměstnanci.

Krátce před touhle událostí získal John jinou perličku chocholatou včetně hnízda s osmi vajíčky, na nichž seděla, když ji jeden domorodec ulovil. Po jistých potížích se nám podařilo ve vsi sehnat vhodnou kvočnu, kterou jsme si vypůjčili. Poctivě seděla na podložených vejcích, z nichž se posléze vylíhlo osm zdravých kuřat. Byli to roztomilí, i když trochu rozčepýření drobečci, nadšeně se sbíhající pod křídla své náhradní matky, jak už to kuřata dělávají. Bohužel jejich kvočna byla velká, svalnatá slepice na mohutných pařátech, která na své svěřence v jednom kuse bezohledně šlapala. Sice na ně byla jaksepatří hrdá, ale hamtala po nich s naprosto neúčastným výrazem ve své pitomé slepičí tváři. V naprostém zoufalství se John pokusil obstarat kuřatům jinou, poněkud křehčí a ohleduplnější kvočnu, ale neuspěl. Velká neohrabaná slepice postupně zašlápla a zlikvidovala všechna nebohá kuřata perličky chocholaté. Ještě jednou pak lovcí přinesli další várku těchto vajíček, ale i když se nám tentokrát podařilo obstarat menší a křehčí kvočnu, nic se z nich nevylíhlo, protože nálezce je měl buď příliš dlouho u sebe, nebo s nimi nešetřně zacházel a poškodil je. Johna tahle situace velice roztrpčovala, protože i když měl pět slípek perličky chocholaté, velice toužil alespoň po jednom

kohoutkovi, aby mohl do Anglie přivést základ chovu. V ideálních podmínkách dobře vedené voliéry by zoologická zahrada mohla oplodněným vajíčkům jako kvočnu nabídnout buď neocenitelnou bantamku nebo slípku kura hedvábného, takže mláďata by měla reálnou naději na zdárný vývoj.

John si prošel hrozným obdobím, kdy v jeho sbírce vypukla epidemie zhoubné mykózy, která se jako požár šířila z jedné klece do druhé a vyžádala si mezi jeho nejceněnějšími exempláři celou řadu obětí. Jde o smrtelnou chorobu, jež zachvacuje ptačí plíce a neuvěřitelnou rychlostí se pak šíří i do ostatních orgánů, až nemocného ptáka nemilosrdně zahubí. Příznaky téhle choroby se však objevují teprve v posledním stadiu, kdy pták těžce dýchá, jako by trpěl nachlazením. Jenomže tou dobou už je na jakoukoli záchranu pozdě. Když takhle zhoubná choroba propukla, John dělal co mohl, aby svou kolekci zachránil, ale počet úmrtí přesto stále rostl. Přicházel o jedince, jejichž odchytu věnoval celé měsíce dřiny a které právem pokládal za zcela nenahraditelné. Řekl mi, že existuje jeden jediný prostředek, s jehož pomocí by snad mohl téhle pohromě čelit, a tím je jodid draselný. Bylo nám ovšem záhadou, kde bychom ho mohli uprostřed kamerunských pralesů získat. V Mamfe byla malá nemocnice, kde jsem se byl na tenhle preparát přepatat, ale nic takového tam neměli. Jak to vypadalo, celá Johnova kolekce byla dříve či později ztracena. Ten den jsem náhodou něco nakupoval i v místní filiálce Africké obchodní společnosti, kde jsem v temném rohu skladiště objevil hromadu zaprášených lahví s jakýmsi záhadným obsahem. Při bližším zkoumání jsem ke svému nevěřícnému úžasu zjistil, že jde o nejmíní deset lahví, na jejichž vinětu se skvěl nápis JODID DRASELNÝ. Okamžitě jsem se vydal hledat vedoucího.

„Tamty lahve ve skladišti skutečně obsahují jodid draselný?“ zeptal jsem se ho pln naděje.

„Jo - čert aby je vzal. Poslali nám to poslední kanoí z Calabaru. Nevím na co, protože ten krám za žádnou cenu nemůžu prodat,“ odpověděl mi.

„Už jste ho prodal,“ pravil jsem nadšeně.

„Na co, pro všechno na světě, potřebujete deset flašek?“ zeptal se pln údivu vedoucí pobočky.

Obšírně jsem mu to vyložil.

„Ale víte jistě, že potřebujete všech dvanáct? Je to děsná spousta jodidu, chápete?“

„Když okamžitě něco nepodnikneme, přijdeme o všechny ptáky,“ odpověděl jsem, „a nevezmu si ho jen trošku, abych dodatečně zjistil, že nám to nestačí, a když se pak vrátím pro další, vy už to mezitím nemusíte mít. Ne, беру všechno. Kolik budu platit?“

Vedoucí jmenoval částku, která by mi připadala vysoká i za železné plíce, ale věděl jsem, že tuhle chemikálii nutně potřebujeme, a tak jsem lahve naložil na nákladák a pln dobré nálady je odvezl Johnovi.

„Přivezl jsem ti ten tvůj jodid draselný," hlásil jsem, jen co jsem dorazil, „takže od teďka už o svoje ptáky nepřijdeš."

„Dobrá práce," liboval si John, ale jakmile pohlédl na bednu, kterou jsem přivezl, jen zalapal po dechu. „*Tohle všechno* je jodid draselný?" zeptal se trochu zděšeně.

„Jo, říkal jsem si, že bude lepší, mít ho trochu ve forotě. Nevěděl jsem, kolik toho potřebuješ. Myslíš, že to bude stačit?"

„Stačit?" pípl John. „Tohle množství musí vydržet padesáti sběratelům nejmiň na dvě stě let, kamaráde."

A měl pravdu. Ještě další dlouhé měsíce jsme s sebou vláčeli lahve s jodidem draselným. Nijak jsme se nedokázali toho neřádu zbavit. Při každé příležitosti se nám některá láhev převrhla na čistě vyprané košile nebo do nádoby s jedlou sodou. Ale onu strašlivou mykózu jodid nakonec zdolal, a to bylo nejdůležitější.

Mezitím jsem málem zapomněl na vzkaz, který jsem poslal onomu lovcí stran N'da Ali, takže mě mile překvapilo, když se můj posel vrátil z Fineshangu. Vyřídil mi, že můj budoucí průvodce je velice polichocen a rád mě vezme na jednodenní obhlídku hory, kdykoli se mi to bude hodit. Určil jsem proto datum a vzkázal do Fineshangu, že se tam ráno příslušného dne dostavím. Průvodci jsem zároveň poslal balíček cigaret a láhev piva, abych tím případně předem usmířil zlé *džú-džú*, jež vládne nad horou.

„Ale!" zvolal John, když uslyšel tu radostnou novinu. „Takže ve čtvrtek odcházíš? Fakt si myslíš, že za jeden den zvládneš výstup na vrchol i cestu zpátky?"

Oba jsme přitom hleděli na útesy N'da Ali, růžově se lesknoucí v záři zapadajícího slunce.

„Myslím, že jo," odpověděl jsem. „Přinejmenším se budu ztraceně snažit, aby mi to vyšlo."

KAPITOLA DEVÁTÁ

Ahoj, Arctocele!

Jasný a slunečný den mé horolezecké výpravy nadešel. Zrána se N'da Ali halila do mlžného závoje a z okolních lesů stoupaly sloupce páry. Drobnější pahorky se vylupovaly z bělostného oparu a podobny fantastickým člunům se plavily po oblačném moři. Z prizmatu ranního mžení se zvolna vynořovala bledá zeleň pralesa.

Lehkomyslně jsem příslibil, že do jedenácti hodin budu ve Fineshangu. Ale až do včerejšího večera mi ovšem nedošlo, že tam budu muset dojít pěšky, a jelikož cíl mé cesty byl šestnáct kilometrů daleko, představa dlouhého putování po rozžhavené prašné silnici mě rozhodně nijak nelákala. Z narychlo svolané porady s mými domorodými spolupracovníky vyplynulo, že v současné době pobývá ve vesnici krajský koloniální pověřenec, jenž vlastní zbrusu nový bicykl. Zmíněný činovník se projevil jako velice vstřícný úředník, který byl ochoten zapůjčit mi svůj silostroj, jenž byl na jeho laskavý pokyn za ranního rozbřesku dopraven až k naší chatrči. Rozhodl jsem se vzít s sebou Daniela, protože byl ze všech mých zaměstnanců nejlehčí, a dal se tudíž nejsnáž přepravit na rámu neuvěřitelně těžkého cestovního kola. Krom tohoto pasažéra jsem musel naložit i ranec se sběratelským náčiním a další batoh plný sendvičů a piva, určený k relativně snadnému přežití fyzicky náročného sportovního výkonu. Právě v okamžiku, kdy jsem tato zavazadla upevňoval na nosič, objevil se na scéně John.

„Na co se vlečeš s tou spoustou piva?“ zajímal se.

„Zaprvé budu mít třeba při výstupu žízeň, nehledě ke skutečnosti, že právě pivem se dá nejspíš uchlácholit zlý vliv *džú-džú* a eventuálně i d'ábelské úmysly jeho původce.“

V tu chvíli se dostavil Daniel. Z jeho nervózního pohledu jsem usoudil, že mým cyklistickým schopnostem zrovna dvakrát nedůvěřuje.

„Prsím, mlospán, kde já sedět?“ zeptal se.

„Tady na rámu,“ odušil jsem.

Sklonil jsem se a posadil ho na jeho místo. Křečovitě se chytil řídítek a zakvedlal jimi tak vehementně, že jsme se v tu ránu oba váleli na zemi.

„Tedy jako zahájení vědecké expedice mi tvůj start zrovna dvakrát nepřipadá,“ poznamenal suše John. „Spíš jako únos dítěte,“ dodal po chvíli.

mlčky jsem zvedl z prachu náš dopravní prostředek a znovu usadil Daniela na rám, což se mi tentokrát zdařilo bez větších potíží. Vrávoravou jízdou jsme se vydali po svažující se cestě do vsi.

„Tě péro, starouši,“ volal za námi John.

„Ty mně taky," zmohl jsem se na nepříliš vtipnou odpověď, vyhýbaje se hlubokému výmolu na cestě.

„A večer nashle," dokončil můj společník poněkud nepřesvědčivě naše rozloučení.

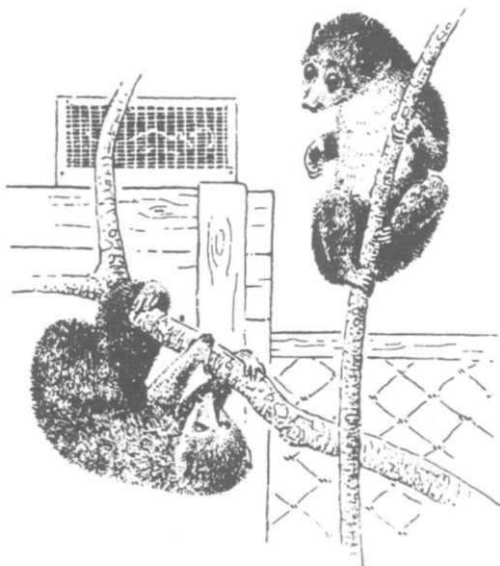
Řítíli jsme se z kopce a na silnici jsme vplachtili jako mírně přiožralá sluka. Tady se mi už jelo daleko snáz, ale i tak spočíval hlavní problém v tom, jak přimět Daniela, aby uvolnil křečovitě sevření řídítek a umožnil mi tak snáz korigovat směr a vyhýbat se nenadálým překážkám na cestě. Jízda na kole po kamerunských silnicích je vskutku nezapomenutelným zážitkem. Po celou dobu vás i s kolem obklopují mračna hedvábně jemného červeného prachu, jámy a klikatě zvrásněné výmoly se na vozovce před vámi vynořují v nejnečekanějších okamžicích a nutí vás k zoufalému kličkování sem a tam napříč silnicí; zhruba každých sto metrů vjedete do oblasti poseté kamením nejrůznější velikosti, kde zlomená pánev je patrně tím nejmírnějším zraněním, jež hrozí odvážnému cyklistovi. Každých osm set metrů přejíždíte lávku či most zhotovený z dvojice klád spojujících oba břehy a soustavy příčných prkének, nebo - jak tomu také někdy bývá - z podélně kladených fošen. Právě v tom druhém případě se mi nevyplatilo, když jsem se nerozumně pokusil podobnou lávku přejet bez sesednutí: přední kolo se mi totiž beznadějně vklínilo do škvíry mezi dvěma prkny a Daniel, já i všechen náklad jsme se okamžitě sesypali na jednu hromadu. Tou dobou se slunce vylouplo z mlh a vedro začalo být na otevřené silnici doslova nesnesitelné. Dle milníků jsme byli přesně v polovině cesty. Pot ze mne lil proudem a ústa i oči jsem měl plné rezavého prachu. Sjeli jsme z dalšího kopce, na jehož úpatí jsme narazili na nevyhnutelnou lávku přes širokou mělkou říčku, kterou lemovaly bělostné písčité břehy s vysokými stromy, vrhajícími hluboký, konejšivý stín. Zaváhal jsem...

„Chvíli se tu zdržíme, Danieli," pronesl jsem chraplavě. „V takovýchhle místech člověk někdy najde zajímavé hovady."

Až moc dobře jsem věděl, že zrovna tady žádné „hovady" nejspíš nenajdeme, ale toužil jsem osvěžit své zmožené údy v chladivé říčce. Kolo jsme nechali v příkopu, seběhli jsme ze stráně, svlékli se a s rozkoší vklouzli do osvěžujícího proudu, pozorující červený prach, který čistá voda v podobě krvavých pramének zvolna smývala z našich znavených údů. Ještě po půl hodině jsme tak seděli v mělčině, chladili se a relaxovali, když tu jsem znenadání spatřil cosi, co mě okamžitě z ospalého snění vyburcovalo. Dlouhá hnědá šňůra vodního rostlinstva, vlající v proudu kousek ode mne, se z ničeho nic odpoutala od skaliska, na němž do této chvíle lpěla, a rychle odplovala proti proudu. Chvíli jsem na to v úžasu hleděl, pak jsem se s výkřikem vymrštil a dal se do pronásledování podivné rostliny, jež po pár metrech vklouzla pod kámen na dně. S Danielovou pomocí jsem kámen odvalil a tu zvláštní

„rostlinu“ úspěšně polapil. Ve spojených dlaních jsem držel prapodivnou rybu. Byla dlouhá, štíhlá a hnědá, takže nebyl žádný div, spletl-li jsem si ji v první chvíli s vodní vegetací. Měla ústa protažená do malého rypáčku a kulaté oči, které působily daleko inteligentněji, než je u ryb obvyklé. Okamžitě jsem si ji dokázal zařadit, jelikož jsem strávil mnoho šťastných chvil lovem jejích příbuzných v jižním Středomoří. Tam šlo o takzvané mořské jehly.

Připadlo mi zcela neuvěřitelné, že by se sladkovodní forma této ryby

Poto bezocasý

mohla vyskytovat v africké řece. Vyhloubil jsem malý rybníček a rybku do něj umístil, abych si ji mohl lépe prohlédnout. Ihned se přichytila ke kameni a rázem se opět změnila v nenápadný kus vegetace. Byl jsem z toho doslova nešťastný: toužil jsem po bližším vysvětlení, byl bych rád poznal zvyky této rybky, zjistil, odkud připlula a kde se tu vzala, kam klade jikry, kde se líhne její potomstvo a stovky dalších věcí, ale - jak jsem si znovu ke své zlosti uvědomil - při sběratelské práci člověk nemůže ztrácet čas tím, že bude po libosti sledovat život a zvyky kdejaké obskurní ryby. Nerad a váhavě jsem tedy jehlu vysvobodil a pustil do hlubiny. Ale tahle příhoda mě alespoň dokonale probudila z dosavadního transu.

Vylezli jsme tedy z vody, oblékli se a znovu nasedli na bicykl, který jsem už v tu chvíli začínal z té duše nenávidět. Naštvaně jsem šlapal kupředu a pozoroval oblaka červeného prachu, který se mi znovu začal hojně usazovat na těle i na šatech.

O půl hodiny později, zrovna když jsme sjížděli z táhlého kopce, jsem si v dálce všiml postavy, jež nám kráčela vstříc. Jakmile jsme přijeli blíž, zjistil jsem, že je to muž s palmovým košíkem, nepochybně tedy někdo, kdo mi chce nabídnout nějakého živočicha.

„Ten muž nosit nějaká hovado, Danieli?“ zeptal jsem se.

„Já tak myslet, mlospán.“

Když se chodec přiblížil, smekl čapku a usmál se, poznal jsem v něm jednoho lovce z Eshobi.

„Bud' zdrav," zvolal jsem. „Ty jít za mnou, cá?“

„Dobrý den, mlospán," odpověděl mi a nastavil svůj zelený košík. „Já mít hovado, mlospán.“

„Já doufat, že to dobrá hovado," opáčil jsem přebíraje od něj košík, „protože jinak ty jít dlouhá cesta zbytečně.“

Daniel si s lovcem potřásl rukama a pustili se do hovoru v bantuštině, zatímco já jsem přivlekl víko košíku a nahlédl dovnitř.

Dnes už vlastně nevím, co jsem čekal, že tam uvidím. Snad myš křečkovitou, možná nějakou veverku, ale rozhodně nic zvlášť neobvyklého. A přesto: z nitra košíku na mne zírala velká zlatá očka pota bezocasého!

V lidském životě jsou některé, žel velmi vzácné okamžiky štěstí, ze kterých se člověk má umět jaksepatří radovat. A to jsem taky udělal, i když mě Daniel s tím lovcem v tu chvíli patrně pokládali za naprostého cvoka. Uprostřed prašné cesty jsem zatančil jakýsi zběsilý válečný tanec a juchal při něm tak hlasitě, že se všichni zoborožci v širokém okolí vznesli do povětří a za zděšeného houkání odletěli kamsi do pralesa. Nadšeně jsem plácal po zádech nejdřív lovce, pak Daniela a kdyby to šlo, tak bych snad nakonec plácal po zádech i sám sebe. Po dlouhých měsících marného hledání a po řadě zklamání jsem teď náhle držel v rukou skutečného živého pota bezocasého a radost z něj mi stoupala do hlavy jako opojné víno.

„Kdy ty chytit tahle hovado?“ zeptal jsem se, jakmile jsem se trochu vzpamatoval.

„Včera noc, prsím.“

To ovšem znamenalo, že převzácné zvíře strávilo bez jídla nejmíň čtyřiaadvacet hodin. Bylo tedy nezbytně nutné, abych se okamžitě vrátil do Bakebe a dal mu napít a něco k snědku.

„Danieli, já teď moc-moc rychle zpátky Bakebe dát jídlo tohle hovado. Ty teď jít s tenhle lovec, cá?“

„Áno, prsím.“

Svěřil jsem tedy Danielovi všechno lovecké nářadí i pivo, košíček s potem jsem si zavěsil na krk a vydal se na kole zpět do Bakebe. Letěl jsem jako šíp, nedbaje na výmoly a vratké lávky, kterých jsem si snad cestou ani nevšiml. Toužil jsem jen po jednom: zajistit pohodlnou klec pro převzácného živočicha a moci mu co nejrychleji nabídnout přiměřenou zásobu ovoce a mléka. Konečně jsem dorazil do vsi, kde jsem zanechal bicykl, a vzápětí jsem už supěl do příkrého svahu k našemu ležení. Ale v půli cesty mě napadla děsivá myšlenka: možná, že jsem se při rychlé identifikaci zmýlil a zvíře, které nesu, vůbec není poto bezocasý, ale jen mládě velice podobného pota velkého! Rozechvěle jsem znovu otevřel košík a opět si zvíře prohlédl. V rychlosti jsem prověřil všechny identifikační znaky malého chlupáče: tvar i počet prstů předních končetin, velikost uší, chybějící ocas. S úlevou jsem konstatoval, že skutečně běží o pota bezocasého. Uklidněn jsem pak pokračoval v cestě do příkrého vrchu.

Jakmile jsem se dostal k naší chatrči a spatřil Johna, jak krmí své ptáky, hned jsem na něj vzrušeně vychrlil neuvěřitelně radostnou zprávu:

„Mám ho, Johne, mám ho! Tady v tom košíku je POTO! Poto bezocasý, namouduši, fakt, živý a zdravý! Johne, copak neslyšíš, co ti povídám?"

Na tenhle můj pokřik se seběhlo snad celé kompletní osazenstvo našeho tábora. Kdekdo toužil na vlastní oči spatřit vzácného živočicha, kterého jsem už dávno hledal a za nějž jsem nabízel fantastickou odměnu. Všichni se nadšeně smáli a jeden přes druhého vzrušeně brebentili. Jedině Johna jako by takhle převratná zvěst vůbec nezajímala; jen se lhostejně ohlédl a poznamenal: „Dobrý, starouši, fajn," a pokračoval v krmení ptactva. Nebýt tak navýsost šťasten, byl bych ho snad za tuhle lhostejnou reakci schopen kopnout do holeně.

Žádný jiný přírůstek nezpůsobil takový rozruch a zmatek v celé mé dosavadní sbírce. Poklidně spící rodinka myši křečkovité byla nemilosrdně přestěhována do náhradní klece, aby tu svou po řádném vyčištění propůjčila k dočasnému ubytování převzácného hosta. Náš truhlář dostal velkou bednu, aby z ní pod hrozbou nejprísnějšího postihu v rekordním čase vyrobil parádní novou klec. Táboroví zaměstnanci obdrželi instrukce, podle nichž se rozběhli do všech stran, aby obstarali vajíčka, papájové plody, banány a mrtvé ptáky. Čistě vymetenou klec po myších jsme vybavili dostatečnou zásobou větví a na pilinami pokrytou podlahu jsem postavil misky s jídlem a pitím. Konečně nadešel onen velký okamžik, kdy jsem obklopen hloučkem zvědavců vyňal pota z palmového košíčku a umístil ho do jeho dočasného domova. Chvilku stál na podlaze a rozhlížel se, ale hned nato přešel k jedné misce, vzal do pusy kus banánu, hbitě se s ním vyšplhal do větví, tam si pohodlně přidržel a s chutí se pustil do jídla. Příjemně mě to překvapilo, protože po zkušenostech s jinými plachými a nervózními zvířaty jsem nečekal, že se hned po příchodu do zajetí

pustí do jídla. Když jsem ho pozoroval, jak se radostně cpe, cítil jsem pošetilou pýchu, jako bych to byl já sám, kdo tohle vzácné zvíře ulovil.

„Johne," volal jsem horečně polohlasem, „pojď se přece na něj kouknout!"

„Jo, je to docela roztomilý zvířátko," odtušil můj společník.

To bylo vůbec to nejvyšší ocenění, jaké jsem od něj mohl očekávat vůči jakémukoli tvorovi, který postrádá peří. Ale měl pravdu, poto byl skutečně roztomilý. S hustou zlatavou srstí, ohnutým hřbetem a zlatýma očima vypadal úplně jako malý dětský medvídek na hraní. Velký byl asi jako čtyřtýdenní kotě, ale jeho nohy vypadaly proti chlupatému a baculatému tělu štíhlé a dlouhé. Ruce měl podobné lidským, až na to, že místo malíčku a prsteníku měl jen krátké pahýly. To však dodávalo jeho stisku větší sílu při uchopení větve, jíž se dokázal držet jako přikovaný.

Pln posvátné úcty jsem celou půlhodinu sledoval vzácného tvorečka, který za tu dobu sloupal půlku banánu, vyšplhal se na vhodně nakloněnou větev, které se pevně chopil všemi čtyřmi, hlavu sklonil mezi ramena, takže se čelem opíral o dřevo, a posléze spokojeně usnul. Ohleduplně jsem jeho klec zakryl kusem plátna, aby ho nerušil sluneční svit, a po špičkách jsem se tiše vytratil.

Každou půlhodinu jsem se však vracel k jeho kleci a kradmo do ní nahlížel, abych se ujistil, že nezemřel či nezmizel působením nějakého nepřejícného *džú-džú*, ba co víc, prvé dva dny jsem se vždy rovnou z lůžka řítil k jeho kleci ještě dřív, než mi sluha přinesl šálek ranního čaje. Dokonce i John, kterého jsem nakonec svou nervozitou také nakazil, vykukoval zpod své moskytiéry jako datel z dutiny stromu a pozorně sledoval, jak odhrnuji roušku, jež kryla přední stranu klece.

„V pořádku?" ptával se. „Jedl?"

„Jo. Půlku banánu a mrtvého ptáka."

Celý tenhle rozruch kolem pota bezocasého - či *Arctoceba calabarensis*, jak zní jeho vědecký název - měl hned několik vážných příčin. Tou prvou byla skutečnost, že jde o neobyčejně vzácného živočicha, který se vyskytuje pouze v lesích Britského a Francouzského Kamerunu, ale ani tam není nijak běžný. Druhou příčinou byl fakt, že londýnská zoo měla o něj eminentní zájem a speciálně nás požádala, abychom se za každou cenu pokusili získat alespoň jeden exemplář.

Ačkoli je poto bezocasý znám už od roku 1859, ve sbírkách Britského muzea existuje sotva tacet exponátů tohoto druhu a všichni přírodovědci, kteří se kdy pokoušeli ulovit ho živého, se shodují v tvrzení, že je nesmírně těžké ho v přírodě vůbec najít. Poto bezocasý je poloopice z nadčeledi outloňovitých. Dosud jen jedinkrát se podařilo studovat ho v zajetí, ale teprve my se pokusíme dopravit ho živého do Anglie. Věděl jsem, že podaří-li se nám to, budou mít naši zoologové a anatomové poprvé možnost na vlastní oči zkoumat životní zvyky tohoto živočicha. Proto je přirozené, že jsme dělali vše, abychom udrželi

naživu tehle exemplář, neboť nám bylo víc než jasné, že najít druhého pota bezocasého se nám patrně vůbec nepodaří.

Ke cti drobného primáta je třeba říci, že jsme s ním neměli nejmenší potíže. Od první chvíle si zamiloval banány a tlustá ptačí prsíčka, která zapíjel několika doušky mléka. Ke svačině zpravidla slupl půl tuctu kobylek a pak šel na kutě. Celý den prospal pevně přitisknut k větvi, s hlavou zabořenou mezi předníma nohama. Krátce před soumrakem se probouzel, zběžně se upravil, jednou či dvakrát zív, přičemž nám ukázal růžový jazyk, a poté se vydal na okružní procházku, aby dostal chuť na večeři. Slezl na jedné straně, po podlaze přešel na druhou, vyšplhal se do větvi, přelezl zpět na protější stěnu a tak pořád dokola. Těhle obchůzce se věnoval asi tak hodinu, než nadešel čas večerního krmení. Jakmile do jeho klece doputovala plná miska, bez nejmenších známek strachu se pouštěl do jídla. Někdy postával na podlaze klece se skloněnou hlavou a nahrbeným hřbetem, a tehdy víc než jindy připomínal miniaturního měďu. Jindy zase, pokud se miska s jídlem ocitla ve výhodné poloze pod některou větví, spustil se nad ni zavěšen za zadní končetiny, růžovými ručkama vybíral kousky banánu a za horlivého mlaskání a olizování čumáčku si je cpal do pusy. Za celou dobu jsem ho neslyšel vydávat jakékoli zvuky krom poněkud kočičího mručení a nepříliš hlasitého syčení, pokoušel-li jsem se s ním manipulovat. Sejmout ho z větve vyžadovalo značné úsilí, protože se jí dokázal všemi čtyřmi držet pevně jako klíště. V takovém případě jste ho museli uchopit kolem hrudníku, ale zároveň počítat s tím, že skloní hlavu a jako jehličky ostrými zoubky vás bude hryzat do palce.

Po týdnů, kdy jsem si už byl docela jist, že si Arcto, jak jsme našeho pota pojmenovali, na nové prostředí docela zvykl, rozhodl jsem se k novému pokusu o průzkum hory N'da Ali. Znovu jsem se tedy s Danielem na rámu kola kodrcal prachem a přes výmoly, ale tentokrát nás už nic k návratu nepřinutilo, takže jsme zmýceni a zplaveni potem okolo jedenácté dopoledne přijeli do Fineshangu. Lovec, s nímž jsem měl domluvenou schůzku, už na nás čekal, ale musím konstatovat, že hnusnější figuru člověk hned tak nepotká. Krom protivného obličejce měl obě nohy nateklé elefantiadou a plné odporných kožních skvrn, jaké někdy domorodci mívají. Ty vypadají jako rozsáhlá mateřská znamení, jež postrádají normální hnědou pigmentaci, a místo toho se vyznačují hrůzně bleděružovým zbarvením a lesklým povrchem, připomínajícím lakovanou kůži. Neprodleně jsme vyrazili. Daniela jsem zanechal ve vsi, protože jsem se bál, že by náročný horský výstup kladl na jeho křehkou fyzickou konstituci příliš velké nároky. Ještě jsme však nebyli ani v půli cesty, když jsem si uvědomil, že i já na tuhle túru sotva stačím.

Lovec stoupal do vrchu strmého jako střecha děsivou rychlostí a já jsem za ním bez dechu vrávorl s tvářím zmáčenou potem, snaže se ze všech sil zachránit reputaci bílého muže. Jen jedinkrát můj průvodce přerušil rychlou chůzi, a to v okamžiku, kdy se před námi jako blesk mihla mamba zelená, snad nejrychlejší

a nejjedovatější západoafrický had. Vynořila se zpoza kmene jednoho stromu, proplazila se necelý metr před lovcovými znetvořenými nohama a zmizela v křoví. Chlap rázem strnul a zbledl tak, že vypadal jako kus špinavého tvarohu. Vztekle pohlédl za hadem, pak se otočil ke mně a pravil: „Fuj!“

Byla to první poznámka, kterou za celou dobu naší cesty pronesl, a tak jsem usoudil, že i já bych měl projevit větší sdílnost. „Fuj,“ přisvědčil jsem tedy. Dál jsme už pokračovali opět mlčky.

V půli cesty mě lovec zavedl k mělkému jezírku u paty horského vodopádu, kde si svlékl bederní roušku a vstoupil do vody. Učinil jsem totéž, ale obezřetně jsem si vybral místo kus proti proudu, protože jsem měl strach, abych od něho nechytíl nějakou nevábnou kožní chorobu. Když se můj průvodce omyl, mlaskavě se napil, hlasitě krkaje mezi jednotlivými doušky, což byl sice odporný, ale na druhé straně svým způsobem podivuhodný výkon. Vybral jsem si na břehu kámen, na který jsem usedl a vytáhl pivo. V tu chvíli jsem však zjistil, že s sebou nemám otvírák. Krátce jsem se pomodlil za duši onoho nešťastníka, který mi balil věci do chlebníku, urazil jsem hrdlo lahve o skálu a zhluboka se napil doufaje, že se dovnitř příliš mnoho střepů nedostalo. Lovec se nyní s u něj nečekanou ohleduplností skryl za blízkým skaliskem, odkud se vzápětí začaly linout příšerné zvuky, jež budily dojem, že se mu snad prvně po roce daří dosáhnout střevní katarze. Nechtěl jsem ho v této navýsost intimní činnosti vyrušovat, a tak jsem se šel mezi balvany u paty vodopádu poohlédnout po nějakých žábách.

Nakonec se průvodce znovu objevil a pokračovali jsme v cestě. Někaký čas jsem šlapal napůl v transu, protože mi proudy potu volně stékaly přímo do očí. Vzpamatoval jsem se teprve v okamžiku, kdy jsme vkročili na sluncem sežehnutou louku, odkud se vynořila tlupa kočkodanů mona a za šustotu listů se vrhla do korun blízkých stromů. Slyšeli jsme, jak se tam prohánějí a pokřikují na sebe svým typickým „oink... oink... oink.“ Lovec mě dovedl na samý okraj louky, kde nad útesem, po němž jsme vystoupili, trčelo jako dům velké skalisko. Když jsme se na ně vyškrábali, otevřelo se nám nádherné panorama.

Pod námi se všemi směry táhl prales; nekonečné míle zvlněné krajiny, z níž tu a tam vystupovaly pahorky bizarních tvarů, hustě porostlé stromy všech myslitelných odstínů zeleně.

Hluboko pod námi se jako tenounká křídová čára vinula silnice, na jejímž konci jsem rozeznával Bakebe i velkou chatrč s naší sbírkou na temeni přilehlého kopce. Před námi se vrchovina táhla až k hranicím Francouzského Kamerunu a kus dál vpravo jako mlžný fantom vystupovala z horkem se tetelícího vzduchu impozantní, sto třicet kilometrů vzdálená Kamerunská hora. Byl to úchvatný pohled, při němž jsem si snad poprvé plně uvědomil nepředstavitelnou rozlohu pralesa, jenž se od planiny, na níž jsme seděli, táhne téměř bez přerušení napříč Afrikou až ke keňským, tanganickým a

rhodesijským savanám. Bylo to závratné pomyšlení. S rozkoší jsem vdechoval kouř zasloužené cigarety a snažil se odhadnout množství divoké zvěře, připadající na čtvereční míli pralesa, ale po několika minutách intenzivních výpočtů jsem to vzdal, protože se mi zatočila hlava nad astronomickými čísly, k nimž jsem se v duchu blížil.

Můj průvodce se uvelebil na skalisku a okamžitě usnul. Já jsem mezitím s pomocí dalekohledu prozkoumával nekonečné lesy, nemoha se dostatečně nasytit vši té nádherou, která se mi rozkládala pod nohama. Sledoval jsem let zoborožců nad korunami stromů, podobajících se z této vzdálenosti zelným hlávkám, a zaregistroval jsem i tlupu opic, o jejíž přítomnosti svědčil pouze pohyb listů košatého stromoví.

Ve zvláštní tečce, jež se podobala exotickému červenému brouku, zvolna lezoucímu po silnici směrem od Mamfe na Kumbu, jsem rozpoznal nákladňák, vířící za svými koly mračna prachu. Nějaký čas jsem ho sledoval, ale pak mou pozornost upoutalo cosi jiného. Byla to chyba, protože o necelý kilometr dál se pod nákladňákem prolomil most a vůz se zřítíl z šestimetrové výšky do řeky pod ním, což jsem se pochopitelně dozvěděl až po svém návratu od Johna, který strávil celé odpoledne poskytováním první pomoci zraněným pasažérům, kteří cestovali na jeho korbě.

Jelikož lovec stále ještě klidně podřimoval, slezl jsem ze skaliska, abych obhlédl travnatou planinu. Na protější straně jsem asi šest metrů od okraje objevil mezi lesními velikány travnatou světlinu, kde se kolem mechem porostlých balvanů klikatil úzký lesní potůček. Usoudil jsem, že by se tam dalo vybudovat ideální tábořiště. Když jsem náležitě prozkoumal půdu pod nohama a nahlédl i pod několik menších balvanů, pokračoval jsem v cestě lesem. Brzy jsem však stanul na další loučce, tentokrát mnohem větší, než byla ta prvá. Tábořiště, pro které jsem se rozhodl, se tedy rozkládalo na lesním výběžku, z obou stran ohraničeném travnatými planinami. To mi připadalo doslova vynikající, protože právě na těchto loučkách by se mohla vyskytovat nejruznější zajímavá zvířata.

Vrátil jsem se tedy ke skalisku a oznámil svému průvodci, že se vrátíme, protože se už připozdívá a já jsem našel vše, co jsem hledal. Bez jediného slova mě odvedl zpět. Byl to patrně ten nejmlčenlivější obyvatel Kamerunu, na jakého jsem kdy narazil. Cesta dolů byla daleko snazší a zvládli jsme ji také za mnohem kratší dobu. Když jsme sestupovali z posledního svahu, zvedl se náhlý vítr, který přinesl ostrou dešťovou spršku. Poryvy větru s deštěm rvaly ze stromů listy a slabší větévky, jež poletovaly kolem nás, a v dálce jsme slyšeli praskot, většicí pád mohutné větve či celého stromu, jenž podlehl větrnému náporu.

Do Fineshangu jsme dorazili promoklí skrz naskrz a já jsem našel dočasné útočiště v odporně páchnoucí chatrči svého průvodce, kde se k nám připojil i Daniel. Když jsme chvíli mlčky pokuřovali a lovec se stále neměl k tomu, aby

se jakkoli vyjádřil, zeptal jsem se ho rovnou, kdy mé lidi dovede na zvolené tábořiště a kolik bude za tuto službu požadovat.

„Mlospán mi zaplatit dvacet libry," odtušil suverénně.

Překvapením jsem se rozesmál, což ho viditelně popudilo, protože spustil sáhodlouhou tirádu o nebezpečném *džú-džú* této hory, které dokáže zvládnout jen on sám a nikdo jiný, že usmiřování onoho *džú-džú* je strašlivě riskantní činnost, a tak dále a tak dále. Pak mě ale doopravdy rozčilil prohlášením, že bez něj na tuto horu vystoupit nemohu, takže mi nezbude, než zaplatit sumu, kterou požaduje. Mezitím přestalo pršet, a tak jsem vstal a zpříma na něj pohlédl.

„Tak poslyš, kamaráde," řekl jsem, „jestli mě a moje lidi povedeš na tu horu, já ti dát dva šilinky na den a krom toho odměnu, když chytit hovady, co já líbit, jasný? A jestli nechceš, tak já tam jít bez tebe. Najdu si jiného lovce, jasný? Takže jestli ty souhlasit, tak mi to říct hned teď."

Lovec si mě pohrdavě přeměřil a odpověděl cosi ve své mateřštině, na co Daniel bouřlivě zareagoval. „Souhlasí s tím, Danieli?" „Ne, prším, on nesouhlasit."

„Pojď, jdeme, na toho pitomce se vykašleme," rozhodl jsem. Na práh páchnoucí chatrče jsem položil tři šilinky, s maximální důstojností, jíž jsem byl mocen, jsem nasedl na vypůjčený bicykl a odkvačil ze vsi.

KAPITOLA DESÁTÁ

N'da Ali

Výpravu na N'da Ali jsme zahájili v nekřesťansky časnou hodinu, takže v době, kdy první sluneční paprsky začaly prorážet ranní mlhu, stáli jsme už na úpatí horského svahu. Výstup byl od samého počátku nesmírně namáhavý a mí nosiči vzdychali a stěží popadali dech, jak se vlekli od skaliska ke skalisku, vyhýbajíce se obrovským všelijak pokrouceným vzdušným kořenům. Právě v takovémhle terénu jsem nosiče nejvíc obdivoval a pociťoval k nim hlubokou úctu. Jediné, co jsem nesl, byla lovecká puška a triédr na krku, a přece jsem těžce dýchal, srdce mi bušilo až v krku a po každém kilometru jsem se musel na chvíli posadit a trochu si odpočinout. Ale dlouhá řada nosičů kráčela vytrvale s těžkými bednami a žoky umně vyváženými na kučeravých hlavách, s tvářemi lesklými potem a s námahou naběhlými provazci svalů na šíjích. Spolu s lovcem, jemuž přezdívali Krejčík, jsem šel napřed, abychom nosičům vybírali pokud možno nejschůdnější cestu, kterou pak Krejčík značkoval hlubokými záseky mačetou do zelené kůry mladých stromků. Kdykoli jsme došli k místu, kde byla cesta zvlášť nebezpečná, nebo kde bylo třeba překročit padlý strom hustě porostlý spleť líán, počkali jsme na řadu nosičů, abychom jim jednotlivě pomohli přes překážku. Každého z nich jsem přitom vždy k pobavení ostatních oslovil domorodou angličtinou:

„Dávat moc-moc pozor tady.“

„Díky, mlospán.“

„Ty moc-moc síla, kamarád, cá?“

„To pravda, mlospán.“

„Ty nosit velká váha, kamarád.“

„Já snažit, mlospán.“

Zpocení chlapi se zubili a vzájemně se upozorňovali na nebezpečné úseky. Jakmile se některý šťastně dostal na druhou stranu, ostře hvízdal jazykem mezi zuby, až se tento hlasitý zvuk vracel mnohonásobnou ozvěnou.

Po vytrvalém hodinovém výstupu jsem usoudil, že jsme zhruba v půli cesty k vyhlédnutému tábořišti, a proto jsem na relativně rovném paloučku vyhlásil přestávku. Nosiči s úlevným vzdechem odložili svá břemena a těžce dýchající se posadili na bobek. Hned nato jim Krejčík rozdál cigarety, které jsem jim přinesl. Po půl hodině si muži znovu ovinuli hlavy kusy plátna či malými palmovými rohožemi, zvedli na ně svá zavazadla a vydali se na poslední úsek namáhavé poutě.

Na dolní svah N'da Ali jsme začali stoupat o půl osmé a zhruba v jedenáct jsme dosáhli lesní rovinky, jež tvořila jakýsi „schod“, který se táhl podél boční

stěny horského masivu. Zanedlouho jsme pak vstoupili na menší travnatou plošinu, na jejíž protější straně se tyčil úzký výběžek lesa s čistým horským potokem. Tam mí lidé odložili zavazadla a dali se do práce. Vztyčili ústřední stan, z trávy a kmínků menších stromů vybudovali táborovou kuchyň a nosiči si mezi vysokými podpěrnými vzdušnými kořeny nedalekého obrovitého stromu postavili přístřešky, připomínající domky lesních skřítků. Když byla všechna práce řádně rozdělena, Krejčík, já a mládenec, který u naší výpravy zastával funkci ptáčníka, jsme se společně vydali do lesa, abychom obhlédli vhodná místa ke kladení pastí. Chlapec si pak šel nařezat pár prutů a větví nutných k výrobě pastí, Krejčík se vrátil na staveniště tábora a já jsem se vydal podél úzkého potoka, který se klikatil mezi balvany pár metrů od mého stanu, protože jsem doufal, že v něm naleznu vhodné místo ke koupeli. Potůček se zanořil do hustého podrostu, kde tekł přes široké ploché skalisko, do něhož vyhloubil několik půvabných jezírek. To největší bylo dlouhé asi čtyři a půl metru a hluboké zhruba šedesát centimetrů. Ohraničovaly ho bělostné písčné naplaveniny a shluk žlutých oblázků. Byla to dokonalá přírodní vana, a tak jsem se nedočkavě svlékl a ponořil se do vody. Ale šok, který jsem utrpěl, opravdu stál za to. Nížinné vodní toky bývaly rovněž chladné, ale dalo se to vydržet. Jenomže tohle se spíš podobalo koupeli v břečce z tajícího sněhu, v níž vás okamžitě začnou zábst všechny končetiny i jednotlivé tělesné výčnělky. Statečně jsem se tam asi minutu čváchal a pak jsem se, drkotaje zuby, rozběhl s šatstvem i botami v náručí k travnatému palouku. Ujistiv se, že tam není nic nebezpečnějšího než hejno sarančat, lehl jsem si na slunce, aby mě osušilo.

Na okamžik jsem zdříml, a když jsem posléze otevřel oči, spatřil jsem ve vzdálenosti necelých deseti metrů elegantní skvrnitou kočku, která si mě zamyšleně prohlížela. Na krátký okamžik jsem se zděsil, že je to leopard, ale brzy jsem si uvědomil, že jde o servala, což je mnohem menší šelma s hnědou srstí a malými kulatými skvrnami. Tohle setkání mě nesmírně překvapilo, protože každý lovec - ať černý či bílý - i kterákoli odborná literatura vám potvrdí, že pokud jde o velké kočky, můžete hovořit o štěstí, podaří-li se vám některou zahlédnout tak jednou za padesát let. Není tedy divu, že se v tu chvíli ve mně mísily obavy s radostí, když mi bylo dopřáno setkat se krátce po probuzení na tak nepatrnou vzdálenost s živým, divoce žijícím servalem.

Serval stál bez hnutí a zpytavě si mě prohlížel, zatímco špičkou ocasu lehce províval stébła trávy. Týž pohled, spojený s mírnými záchvěvy ocasu, jsem doma v Anglii nejednou pozoroval u domácí kočky, číhající na vrabce, a připouštím, že mi u toho dvakrát dobře nebylo. Krom toho jsem byl úplně nahý a uvědomoval jsem si, že bez oděvu se člověk v kritických okamžicích cítí dvojnásob zranitelný. Koukal jsem na servala, přál si mít na sobě alespoň trenýrky a zároveň jsem horečně uvažoval, jak šelmu chytit, aniž bych riskoval, že mě rozsápe. Jenomže při pohledu na servala jsem měl náhle pocit, že má sto

chutí uvelebit se vedle mne na sluníčku a dát si taky maličkého šlofíka. Přesně v té chvíli však vypukla v nedalekém táboře z nějakého důvodu nepopsatelná vřava, jejíž zvuk dolehl až k nám. Velká kočka se polekaně ohlédla a vzápětí plynutím pohybu tiše vklouzla do nejbližší houštiny. Bleskově jsem si navlékl šortky, vletěl do bot a rychle se vnořil do křoví, kam serval utekl, ale už tam po něm nebylo vidu ani slechu. V prohřátém vzduchu se však stále ještě vznášel pronikavý pach šelmy a v měkké hlíně po ní zbyl otisk tlapy. Proklínaje sebe, potrhle nosiče i servala, vrátil jsem se do tábora, abych zjistil příčinu hluku, která kočku tak vyplašila. Zřítíla se tam boční stěna kuchyně a mí lidé stáli kolem, křičeli a vzájemně se obviňovali, zatímco kuchař s trávou ve vlasech vřískal a vztekle poskakoval okolo vzniklé spouště. Vzal jsem stranou Krejčíka a tak, aby mě ostatní neslyšeli, jsem mu ve stručnosti sdělil, s jakým zvířetem jsem se nablízku setkal. „Byl to tygr?“ zeptal se.

Tygr znamená v domorodé angličtině leopard, typická ukázka nesprávného způsobu, jakým tento zjednodušený jazyk pojmenovává jednotlivé živočichy.

„Ne, tygr to nebyl, ale vypadal tak, jenomže je menší a má moc-moc menší skvrny.“

„Áno, prsím, tohle hovado já znát, mlospán,“ odvětil Krejčík.

„Jak by se dal chytit?“ zajímal jsem se. „Když je tady jeden, musí tu být i další, cá?“

„Tak, tak, mlospán, to pravda. Jenomže my potřebovat lovecká pes-pes. Já znát člověk blízko od Bakebe a ten mít moc-moc dobrá pes-pes. Přát si mlospán poslat pro ten člověk a jeho pes-pes?“

„Ano, zaříd', aby sem zítra ráno přišel, jestli to půjde.“

Krejčík hned odešel shánět domorodého psovoda a já jsem se vydal zachránit z trosek zřícené kuchyně zbytky svého oběda.

Odpoledne jsem se sám vypravil do lesa. Abych nezabloudil, držel jsem se pořád tak, že jsem měl svah N'da Ali stále po levici. Neměl jsem žádný zvláštní cíl, a tak jsem šel zvolna a jen čas od času pátral v kdejaké skrýši či křovině po jakýchkoli známkách života. Zrovna jsem pozoroval obrovského osamělého mravence, jak se s námahou drápe na hromadu spadaneho listí, když tu se z koruny nedalekého stromu ozval zvláštní prskavý zvuk: „Čak! Čak-čak... čak...“ Když jsem tam pohlédl, spatřil jsem prohnutou větev, na níž se proháněla dvojice maličkých veverek s dozadu nataženými ohony. S potěšením jsem si uvědomil, že to jsou poměrně vzácné lesní veverky druhu *Funisciurus leucostigma talboti*, s nimiž jsem se dosud osobně nikdy nesetkal. Byly nesmírně roztomilé. Měly oranžově zbarvené hlavy s úzkým černým proučkem kolem uší; hřbet mírně do zelena; na bocích se jim táhl podélný pruh z drobných bílých teček a břicha s hrudí měly žlutooranžová. Ale nejvíc mě okouzly svými ocasy, které byly svrchu jemně černobíle pruhované, ale zespodu jasně oranžově červené. Když pobíhaly po větvích, držely ocasy rovně natažené, ale kdykoli se zastavily, vztyčily si je za zády tak, že se jim špice

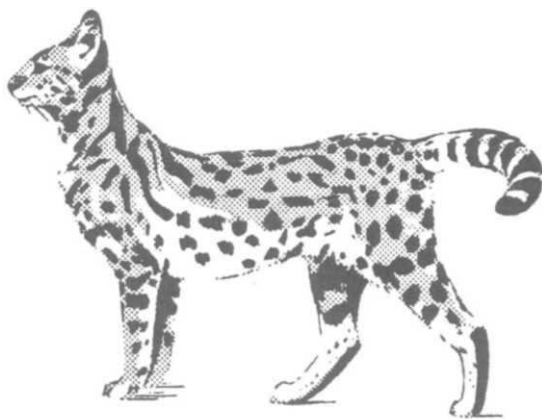
ocasů překlápěla téměř až k nosu. Chvilí seděly úplně klidně, ale vždy po několika vteřinách se jim ohon zavlnil, až jeho živě zbarvená spodní část zazářila jako větrem unášený plamen svíce. Půl hodiny jsem je pozoroval, jak dovádějí v korunách stromů, a musím připustit, že jen málokdy jsem byl svědkem tak zábavných hrátek mezi dvěma zvířaty. Jak tak přeskakovaly z jednoho stromu na druhý, šel jsem s kukátkem u očí tiše za nimi. Pak jsem však ke svému vzteku neopatrně šlápl na suchou větvíčku. Veverky strnuly, sameček vykřikl, ale tentokrát ne laškovně, nýbrž ostře a varovně. V následující vteřině obě zmizely a jen chvění rozhoupaného listoví prozrazovalo, kde ještě před malým okamžikem seděly.

Pokračoval jsem v procházce a uvažoval o štěstí, které mě potkalo: během pouhých několika hodin jsem viděl servala i dvojici vzácných veverek, což je na jediný den hotový rekord. Usoudil jsem, že jelikož jen málo lidí navštěvuje tuhle horu, zvířata jsou tu patrně daleko krotší než ta, co žijí v nížině. Svou roli navíc hraje i skutečnost, že prales je v těchto místech méně kompaktní: tu a tam ho přerušují skalnaté útesy či otevřené loučky, na kterých jsou zvířata daleko snáz viditelná. Jak jsem tak hloubal o tomhle jevu, ticho lesa náhle přerušil hrůzný, srdceryvný skřek, následovaný děsivým výbuchem šíleného chechtotu, který vřeštivou ozvěnou duněl mezi lesními velikány, aby nakonec přešel do nervy drásajícího kňučení, jež posléze zvolna utichalo. Stál jsem jako zkamenělý a vlasy se mi zježily hrůzou. Nejednou jsem už slyšel podivně hrozivé zvuky, ale neznám nic, co by se tomuto ďábelskému ječení mohlo být jen zdaleka rovnat. Znělo to jako mnohonásobně zesílené skřeky choromyslých zoufalců, vriskajících ve vypolstrované cele blázince. Po několika minutách jsem si však dodal odvahy a zvolna pokročil směrem, odkud se před chvílí ozval onen zběsilý křik. Avšak náhle to vypuklo znovu: bublavě zalykavý smích, prokládaný vriskavě pronikavými skřeky, jenže teď se to vše ozývalo z větší vzdálenosti, a tak mi hned bylo jasné, že strůjce těchto zvuků nemohu dosáhnout, ať už je jím kdokoli či cokoli. Ale vtom jsem si zároveň uvědomil, oč běží: byla to odpolední serenáda šimpanzí tlupy. Mnohokrát jsem v nejruznějších zoologických zahradách slyšel šimpanzí smích i vřeštění, ale dosud nikdy jsem neměl příležitost ocenit koncert tlupy šimpanzů ve volné přírodě, kde nekonečný prales vrací jejich řev mnohonásobnou ozvěnou. Vsadím se, že neexistuje na světě hrdina (včetně těch, kteří mají osobní zkušenost se šimpanzy), který by dokázal stanout na úbočí N'da Ali a naslouchat křiku těchto lidoopů bez pocitu mrazení v zádech.

Po několika dnech pobytu na N'da Ali jsem už blíž poznal zvyky šimpanzů. Brzy ráno vřeštěvali a smáli se nad námi na vysokých horských útesech, o polednách sestupovali do pralesních houštin, kde nacházeli chladivý stín - tou dobou bývali téměř úplně tiší - a zvečera se shromažďovali na široké horské římsě, na níž ležel náš tábor, a obšťastňovali nás nekonečně dlouhým a nervy

drásajícím koncertem. Za noci pak utichali a jen tu a tam se ze tmy ozvalo ojedinelé zavrnění. Jejich přesuny se děly naprosto pravidelně, takže podle směru, odkud se právě ozývali, se dala poměrně přesně určit denní doba.

Po návratu do tábora jsem zjistil, že ptáčníkovi se podařilo získat první dva úlovky. Jednak mi přinesl červenku pralesní, což nebyla žádná bůhvíjaká vzácnost, protože jsem věděl, že John má už těchto ptáků přehršli, a krom toho mi ptáčník ukázal fádniho ptáčka, který byl téměř k nerozeznání podobný obyčejnému evropskému drozdovi. Byl tak nenápadný a nezajímavý, že jsem

Serval

ho chtěl v první chvíli pustit zpátky na svobodu, ale pak jsem si řekl, že nic nedám za to, ukážu-li ho přece jen Johnovi, aby ho přesněji určil, a tak jsem oba ptáky umístil do přepravky a poslal je po rychlém poslovi dolů do Bakebe.

Posel se vrátil hned nazítří ráno a ještě při snídani mi ukázal dopis od Johna. Z něj jsem vyrozuměl, že ten nenápadný, fádni ptáček je ve skutečnosti drozd kamerunský, který se stal vítaným obohacením Johnovy sbírky. Můj společník mě ve svém listě nabádal, abych mu - bude-li to v mé moci - obstaral co největší množství exemplářů právě tohoto druhu. Když jsem si uvědomil, že moc nechybělo, a já pustil na svobodu ptáčka, jenž se honosí vznešeným jménem *Zoothera cameronensis*, ztuhla mi krev v žilách. Neprodleně jsem zavolal ptáčníka a oznámil mu, že za každého dalšího drozda kamerunského, kterého mi přinese, obdrží zvláštní prémii.

„Mlospán myslíš ten pták s červená předek?“ zeptal se mne.

„Ne, ne! Myslím toho s tečkovaným předkem.“

„Ale," namítl ptáček s jistou dávkou uspokojení, že se mu podařilo nachytat mě na švestkách, „mlospán přece řeknout, že už ten pták nepotřebovat."

„Ano, já vím. Ale teď chci moc-moc zrovna tenhle pták-pták, jasný?"

„Áno, prsím," odvětil pokorně mládenec a vzdálil se, aby mohl v klidu uvažovat o nepochopitelných vrtoších bílého muže.

Ještě než jsem dojedl snídani, objevil se Krejčík v doprovodu mladšího ramenatého chlápka s protáhlou inteligentní tváří a velice zvláštníma, jantarově žlutýma očima. V patách mu šla čtyřčlenná smečka flekatých, dlouhonožých, na pohled dost zanedbaných psů.

„To ten lovec, mlospán, co vodit pes-pes," představil Krejčík svého společníka.

Když jsem se s psovodem pozdravil, zeptal jsem se ho na způsob, jak svých psů používá. Místo odpovědi zašmátral ve vaku, který měl přehozený přes rameno, a vylovil z něj čtyři dřevěné zvonce, které zavěsil psům na obojky.

„Ta pes," řekl, „jít v buš a čuchat cesta kde hovado a utíkat rychle-rychle. V buš ty nemocť vidět skrz strom-strom, ale jít za zvuk od zvon-zvon a tak chytit hovady."

Tahle nejspíš značně únavná procedura zněla mým uším dost nepravděpodobně, ale pro jednu jsem to byl ochoten zkusit.

„Dobrá," řekl jsem. „Jdeme do buše a pak se uvidí..."

Krejčík, Žlutoočko, já a tři další nosiči, jimž jsem svěřil pytle na úlovky a sítě, jsme se tedy ihned vypravili do lesa. Psi běželi před námi a horlivě čenichali všemi směry. Hodinu jsme se tak trmáceli, ale nic se nedělo. Tu a tam našel některý pes odpornou mršinu, o kterou se s ním ostatní okamžitě porvali. Nakonec se však vždycky nějak podělili, ale my jsme v důsledku toho většinu cesty kráčeli zahalení oblakem odporného smradu. Už jsem skoro Krejčíkovu nápadu s loveckými psy domorodců začal vážně nedůvěřovat, když tu nejmenší fenka s čumákem u země párkrát pronikavě zaňafala a horempádem se vrhla do nejbližšího takřka neproniknutelného houští. Zbytek smečky ji s hlasitým štěkotem následoval, takže nám všichni psi vzápětí zmizeli z dohledu. S hlasitým křikem, kterým nejspíš své psy povzbuzoval k většímu loveckému zápalu, vrhl se Žlutoočko rovnou do spleti křoví a lián, kam ho Krejčík se zbytkem mé družiny neprodleně následovali. Nechtěl-li jsem se jim ztratit, nezbylo mi, než se vydat za nimi. Dral jsem se trnitým houštěm, neproniknutelným podrostem a hustou spleť popínavých rostlin, proklínaje v duchu psy, že museli chytit stopu v tak zoufale neschůdném terénu. Prodíral jsem se vpřed, klopýtal i škobrtal, zraňoval se o ostré trny a píchal o nescíslné větévky. Nakonec jsem dohnal ostatní, kteří kupodivu bez větších nesnází poskakovali mezi liánami a nacházeli relativně pohodlné průchody mezi křovinatým podrostem. Smečka před námi byla až na občasné řafnutí zticha,

ale zvuk dřevěných zvonků nás nepřetržitě informoval o směru, jímž se pohybuje.

Po dobu, která mi připadala jako celá věčnost, jsme se zběsile hnali vpřed, až jsme se nakonec udýchaně zastavili, ale ač jsme napínali sluch jak to jen šlo, náhle jsme neslyšeli ani štěkot psů, ani jejich zvonce. Žlutoočko pronikavě zajódloval, ale bez odezvy - smečka se nám ztratila. Šťasten, že mám možnost si aspoň chvíli odpočinout, ulehл jsem do trávy a zhluboka oddychoval. Ještě pořád jsem se nezbavil pocitu, že mi prudce bušící srdce co chvíli propochoduje hrudníkem. Žlutoočko s Krejčkem zmizeli kdesi v hloubi lesa, ale netrvalo dlouho, a jejich vzdálené jódlování přimělo nosiče i mne, abychom je následovali. Po chvíli cesty jsme i my zaslechli zvonce psů. Zvuk zněl stále zřetelněji a brzy se k němu přidal i horlivý štěkot. Poslední úsek cesty jsme sbíhali ze stráně plné výmolů, klád a rozsetých balvanů, takže náš úprk co chvíli hrozil pádem a nebezpečným zraněním. Konečně jsme dorazili na malý palouček, kde se nám naskytla nevídaná podívaná: psi obklopili úpatí asi desetimetrového, mechem a divokými begóniemi porostlého útesu, a za nepřetržitého štěkotu a zuřivého vrčení se pokoušeli vyskočit na úzkou, zhruba tři metry vysokou skalní římsu, na níž ležel vztekle syčící obrovský varan nilský, hrozivě mávající mohutným ocasem. Ať už jsem si představoval cokoli, ve snu by mě nenapadlo, že se tu setkám právě s varanem, protože jsem se odjakživa domníval, že tihle impozantní ještěři žijí výhradně při velkých afrických řekách. Ale mýlka byla nemožná, jelikož tenhle exemplář měřil i s ocasem nejmiň půl druhého metru. Jeho mohutné tělo podpíraly tlusté sloupovité nohy a zašpičatělý ocas měl přichystaný k drtivému úderu. Z

Varan nilský

nadouvajícího se hrdla se mu dral chrčivý dech a dlouhý černý jazyk v pravidelných intervalech vymršřoval z tlamy.

Na skalní převis se evidentně vyškrábal pomocí svých dlouhých ostrých drápů, když prchal před smečkou psů, aby se dostal někam, kam za ním jeho

pronásledovatelé nemohou. Jenomže nad římsou byla skalní vyboulenina, přes kterou se dál nedostal. Psi šileli vzrušením, vyskakovali a štěkali jako diví, ale na varanovu římsu nedosáhli. Žlutoočko je svolal a uvázal k menšímu stromku, s nímž zuřivě cloumali, až se jeho kmínek prohýbal jako natažený luk. Pak jsme vzali nejpevnější síť, jakou jsme měli s sebou, upevnili ji na dva klacky a připlácli na skalní římsu s varanem. V tu chvíli plaz vyskočil proti síti, zapletl se do ní a s rachotem se zřítíl na zem. Vrhli jsme se na něj, ale nebyl ještě zcela zneškodněn, protože volné záhyby sítě mu stále umožňovaly kousat a ohánět se nebezpečným ocasem. Dalo nám dost práce vymotat ho, zabalit do pytlů, ovázat provazem a upevnit mezi dvě nosné tyče. Měl tuhou černou kůži, tu a tam pokrytou jako špendlíková hlavička drobnými zlatými tečkami, a jeho zlatočerná očka připomínala filigránský klenot. Ostré zahnuté drápy by mu leckterý dravý pták mohl jen závidět. Triumfálně jsme se s ním vrátili do tábora a spolu s Krejčíkem jsme pak ještě dlouho do noci vyráběli z kulatiny velkou přepravní bednu, v níž jsem ho hned ráno po nosičích poslal dolů do Bakebe.

Nazítří jsme se povzbuzeni předchozím úspěchem vypravili do lesa hned zrána, a tentokrát zachytili psi čerstvou stopu téměř okamžitě. Běželi jsme za nimi zhruba půl druhého kilometru, ale pak jsme je uprostřed hlubokého lesa náhle ztratili. Dlouho jsme se motali v kruhu snažíce se je zaslechnout, když tu náhle Žlutoočko naklonil hlavu ke straně a zaposlouchal se. Napjal jsem sluch a zdálo se mi, že slyším šumění vzdáleného vodopádu.

„Někdy pes-pes jít k voda," supěl udýchaně Žlutoočko, „a my proto neslyšet."

Běželi jsme tedy dál, hukot vodopádu sílil a zanedlouho jsme už klopýtali po kamenitých březích zurčící bystřiny. Před námi se z patnáct metrů vysoké skalní stěny řítíl lesní vodopád, dopadající mezi hustý shluk balvanů porostlých zeleným mechem a šťavnatou vegetací. Vše obklopovala mlžná vodní tříšť a nad hřebenem vodopádu se ve vlhkém oparu chvějivě vznášel duhový oblak sluncem prozářených kapek, který se scvrkával a zase rozpínal v pulsujícím rytmu zpěněných vod. S hukotem vodopádu se nyní zřetelně mísil hlas dřevěných zvonců a zpod hustého podrostu se vzápětí vyřítíl hystericky řafající pes.

Pracně jsme přeskákali z jednoho kluzkého kamene na druhý, až jsme dospěli k patě vodopádu, abychom zjistili, koho tam vlastně psi zahnali. Netrvalo dlouho a v temné průrvě mezi dvěma balvany jsme objevili dalšího varana, proti němuž ten, co jsme ho lapili předchozího dne, vypadal doslova jako trpaslík. Byl prohnutý jako napjatý luk, ale stál nehybně, jen žebra se mu dmula pravidelným dechem. Měl otevřenou tlamu a jeho syčení chvílemi přehlušovalo rachot vodopádu. Zvolil si skvělé útočiště, protože ho ze tří stran chránila skaliska, zatímco přístup zepředu byl vzhledem k varanovým drápům,

ocasu a čelistem přinejmenším krajně riskantní. Psi si tuhle skutečnost dobře uvědomovali, jen jedna mladá a dosud nezkušená fenka se vlastním hysterickým štěkotem vybičovala k pošetilému hrdinství, v němž ji naše náhlá přítomnost zřejmě ještě utvrdila. Dřív než jsme tomu mohli zabránit, vrhla se do průrvy, a spíš díky náhodě než vlastní obratnosti se jí podařilo zatnout zuby do volné kůže na varanově krku. Plaz však švihnul ocasem po drobném fencině těle a pevným stiskem ostrých čelistí se jí zakousl do ucha. Fena se tím dostala do obtížné situace, protože se v důsledku železného stisku plazovy tlamy nemohla vytrhnout a utéci. Varan se zvolna a s rozvahou vztyčil a postupně vložil nejprve přední a posléze i zadní nohy nešťastné feně na hřbet. Pak se přikřčil a prudkým kopnutím zadních nohou jí zahnutými drápy rozerval kůži zad. Fena bolestí zakňučela, pustila se varanova hrdla a ten k mému nesmírnému překvapení své sevření rovněž hned uvolnil. Avšak v okamžiku, kdy fena prchala, plaz ji ještě prudkým úderem ocasu odmrštil mezi kamení. Kňučící fenka se odpotácela a na kraji potoka si pokoušela olizovat škaredé rány na hřbetě. Varan krom škrábance na krku žádné zranění neutrpěl a vypadal, že se povzbuzen prvním úspěchem hotoví k dalšímu zápasu.

Krejčíka jsme nechali na místě, aby dál držel varana v šachu, zatímco Žlutoočko a já jsme uvázali zbývající tři psy a nebohé fence omyli rány. Od středu hřbetu až na zadek se jí táhlo sedm dlouhých krvavých rýh, které vypadaly jako by jí je někdo způsobil silným tupým nožem. Zrovna jsem končil s ošetřováním zraněného psa, když nás Krejčíkovo volání vrátilo k varanovi, který mezitím o pár metrů povylezl, ale sotva nás viděl přibíhat, rychle se vrátil do své skalnaté průrvy. Marně jsme se pokoušeli hodit přes něj síť, protože nám chyběl dostatečný manévrovací prostor a síť se nám v jednom kuse zachytávala o kamenné útesy. V tu chvíli se dalo dělat jen jedno: dostat se nějakým způsobem nad něj a přehodit mu přes hlavu zatahovací smyčku. Prikázal jsem tedy ostatním, aby byli připraveni vrhnout na varana síť přesně v okamžiku, kdy se mi ho podaří zalasovat, a poté jsem se začal zvolna šplhat na vysoko položený skalní výběžek nad plazovou hlavou. Musel jsem si počínat co nejopatrněji, protože nohy se mi na vlhkém skalním povrchu v jednom kuse smýkaly a slizký mech na balvanech se mi pod chodidly měnil v odporně kluzký film. Nakonec jsem však dospěl až na ostroh tyčící se přímo nad mou kořistí. V sedě na bobku jsem v rychlosti na konci dlouhého, tenkého provazu uvázal kluznou smyčku. Tu jsem pak spustil nad hlavu plazu, dřepícího necelé dva metry pode mnou. V trestuhodné nedočkavosti mě však nenapadlo uvázat druhý konec provazu k něčemu pevnému, a na dovršení slabomyslnosti mého počínání jsem si ještě navíc klekl na jeho volný závit, což můj hanebný pád do hlubin dokonale zpečetilo.

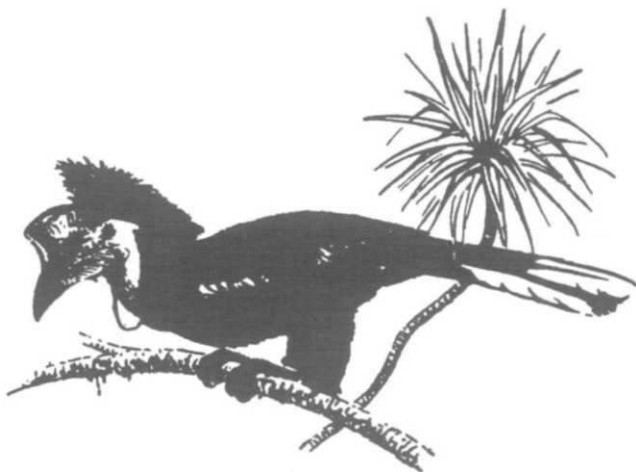
Smyčku jsem nejprve spustil asi třicet centimetrů nad varanovu hlavu a pak jsem mu ji jedním švihem navlékl na krk.

V tu chvíli jsem pocítil hřejivý nával oné příslovečné pýchy, která, jak známo, téměř vždy předchází neodvratný pád. Jakmile varan ucítil smyčku, jež se mu zadrhla kolem krku, vyrazil zběsile vpřed, vyrval mi provaz z rukou a vzápětí mi podtrhl kolena, takže jsem sklouzl po skále a v navýsost nedůstojné poloze jsem se stále rychleji řítit z kamenného svahu.

V onom krátkém okamžiku, než jsem s děsivým rachotem dopadl na dno strže, jsem ještě stihnul vyslat k nebesům krátkou modlitbu, aby můj pád varana natolik polekal, že se sám vrhne proti nastražené síti. Po tom, co provedl s chudákem fenkou, jsem ani v nejmenším netoužil po příležitosti pustit se do křížku s bojovným plazem. Naštěstí jsem ho skutečně tak vyděsil, že se přední polovinou těla okamžitě zapletl do sítě, kterou drželi mí pomocníci. Krejčík i Žlutoočko se bleskurychle vrhli po jeho kmitajícím se ocasu a obratně ho zamotali do zbytku síťoviny. Když byl varan bezpečně svázaný a znehybnělý, prohlédl jsem mu zranění na krku, jež mu způsobila nerozumně odvážná fenka, ale ke svému uspokojení jsem zjistil, že nejde o nic vážného, protože psí zuby pouze pronikly varanovou kůží, ale hlouběji se nedostaly.

Oba mohutní ještěři se stali - především s ohledem na své rozměry - vítanými přírůstký naší sbírky. V Bakebe jsem měl větší množství mláďat, ale ta se s těmito kusy vůbec nedala srovnávat. V mládí jsou varani křehcí a jejich kůže má zvláštní zelenočerný odstín s hustě rozsetými žlutozelenými skvrnami. V průběhu dospívání se jim barva kůže mění ve špinavě černou a žluté skvrny blednou téměř do ztracena. S krmením nebývají potíže, protože varani jedí jakákoli menší mrtvá zvířata či ptáky. Ze všeho nejvíc ovšem milují vajíčka, takže s pomocí téhle lahůdky se nám je podařilo do té míry ochočit, že se od nás nechávali hladit po drsných zádech a dovolili nám, abychom jim v době shazování kůže odstraňovali uschlé kožní šupiny.

Když jsme se později vrátili do tábora, v pastích jsme našli hojnost ptactva, mezi nímž k mé velké radosti nechybělo

Zoborožec

ani několik drozdů kamerunských. Ačkoli se už připozdívalo, usoudil jsem, že tahle specialita by se měla do Johnových rukou dostat co nejrychleji, a proto jsem se rozhodl poslat je do podhůří společně s varanem nilským. Nosiči sice reptali a namítali, že než se dostanou do údolí, bude už skoro tma. Měli obavu jak z tamních leopardů, kteří se prý vyznačují zvláštní divokostí, tak z neblahých účinků zlého *džú-džú* zakleté hory. Přidělal jsem jim tedy zvlášť výkonnou svítilnu a dohlédl jsem, aby se neprodleně vydali na cestu.

Protože tou dobou bylo ještě světlo, vyšel jsem si po jejich odchodu na malou procházku do okolí tábora. Asi po osmi stech metrech jsem došel na horní okraj zhruba třicetimetového útesu. Ve výši očí jsem měl vrcholky stromů, jež rostly v průrvě pode mnou, a předposlední řada větví splývala s hustým podrostem na hraně útesu. Když jsem se položil na samý okraj, ocitl jsem se v úrovni korun, což byla skvělá pozorovatelná, na níž jsem si připadal, jako by mě cosi vyneslo až do nejvyššího podlaží pralesa. Ukryl jsem se pod rozložitý keř, zaostřil dalekohled a jal se v listoví systematicky pátrat po známkách života.

Ležel jsem tam dost dlouho, ale nic se nepříhodilo. Odkudsi z údolí pod horou se ke mně slabě neslo houkání zoborožců. Poté jsem za svými zády uslyšel slabé šustění. Maličko jsem se pootočil, abych zjistil původce toho zvuku, když tu cosi hlučně dopadlo do větví keře, pod níž jsem se skrýval. Pár vteřin panovalo naprosté ticho, ale pak se ozval hlasitý hrdelní hlas: „Oink! Oink... oink!“ a já jsem si rázem uvědomil, že jsem se dostal do blízkosti tlupy kočkodanů mona. Následujících třiceti minut jsem strávil v neuvěřitelně těsném styku s opičím životem.

Opičák nad mou hlavou byl, soudě dle mohutných rozměrů, vůdcem celé tlupy. Když obhlédl koruny stromů za okrajem útesu a došel k závěru, že se v nich neskrývá žádné nebezpečí, dal své tlupě hlasitý signál „vzduch čistý“ a sám se první vrhl jako hozený kámen do hlubiny. S rozpřaženýma rukama i nohama proletěl vzduchem a bezpečně přistál na vrchní větvi přímo před mými zraky. Jen co si našel pohodlnou rozsochu, usadil se v ní, znovu se rozhlédl, a ujistiv se, že prostor je zcela bezpečný, několikrát temně zavrčel.

Téměř okamžitě se keř nade mnou znovu zachvěl a vzápětí další opičí tělo proletělo vzduchem a přistálo poblíž starého samce. Všechny opice si počínaly neobyčejně ukázněně: kdykoli jedna z nich přeskočila na vrcholek stromu ve strži, další se okamžitě nachystala ke startu z keře nade mnou. Napočítal jsem celkem třicet dospělých kočkodanů, ale mnohých samic se při skoku držela jejich mláďata. Slyšel jsem je, jak při letu pronikavě vřískají, bůhsud' zda strachy či rozkoší. Když byly konečně všechny opice pohromadě, rozběhly se po větvích a začaly se živit tmavými plody, které tam rostly. Špacírovaly se po větvích, trhaly ovoce, cpaly si je do úst a přitom se v jednom kuse typicky opičím způsobem rychle a nervózně rozhlížely. Některá větší mláďata se pustila mámina kožíšku, třaslavými hlásky kníkala své „uík... uíík“ a pobíhala

sem a tam po větvích. Dospělí komentovali jejich počínání hrdelním pobrukováním. Neviděl jsem ani jednu potyčku; jen tu a tam se našel silnější jedinec, který slabšímu druhovi vytrhl z rukou šťavnatý kus ovoce, ale krom pohoršeného zavrčení oběti k žádnému většímu narušení vnitřního míru večerící tlupy nedošlo.

Náhle se ozvalo prudké zašumění a za horlivého plácání perutí přistáli mezi hodujícími opicemi dva zoborožci, kteří přiletěli odkudsi z údolí. S připitomělým výrazem dosedli opile vrávoravým způsobem, který tihle ptáci nejspíš pokládají za vrchol elegance, přitiskli se k větví a zpod rozčuchaných helmic, jež jim zdobí hlavy, podobni protáhlým mičudám, s potěšením mrkali na kočkodany. Pak se každý zoborožec krabím pohybem přišoural ke kousku ovoce, popadl ho jemně do zobáku, zaklonil hlavu a spustil si ho do hrdla. Po jednotlivých soustech si zoborožci vždycky maličko přidřepli a rychlým pohybem těžkých víček šibalsky zamrkali na opice ve svém sousedství. Kočkodani tyhle rozčepýřené šašky s profilem Cyrana z Bergeraku ignorovali a nerušeně pokračovali v jídle. Byli na ně zvyklí, protože zoborožci jsou v Kamerunu opicím přesně tím, čím jsou jinde supi lvům. Kdekoli uvidíte hodovat tlupu opic, tam se dříve či později objeví i zoborožci, hlásící se na míle daleko ryčným houkáním a hlasitým třepotáním. Opice tyhle velké ptáky nejspíš z duše nenávidí, ale nezbyvá jim, než strpět jejich trvalou přítomnost.

Posléze zoborožci s rachotem odletěli a krátce nato i vůdce tlupy kočkodanů usoudil, že je čas pohnout se zase o kus dál. Párkrát zavrčel, mámy si přitiskly na prsa své ratolesti a poté jedna opice po druhé znovu spořádaně seskočila do nižších podlaží rozložitého stromu, až mi nakonec všechny zmizely v nekonečném moři zeleného listí. Ještě chvíli jsem je však slyšel skákat z jednoho stromu na druhý a pravidelné úder dopadajících těl zněly mým uším jako zvuk vzdalujícího se příboje, dorážejícího na skalnaté pobřeží. Když už jsem je ani neslyšel, zvedl jsem se, protáhl zdřevěnělé údy, otřepal ze sebe suché větévky i dotěrné mravence a zšeřelým lesem jsem se vydal na cestu zpět do tábora.

KAPITOLA JEDENÁCTÁ

Fungující džú-džú

Následující dva dny, které jsme věnovali lovu s pomocí psů, nám štěstí zvlášť přálo. První den jsme chytili mladého varana a dospělou chocholátku, ale zvlášť významný úlovek nás čekal hned nazítří. Pár hodin jsme bláznivě pobíhali za smečkou, která, jak se zdálo, v jednom kuse sledovala nejružnější nikam nevedoucí stopy, až jsme se nakonec zastavili ke krátkému odpočinku ve skupině mohutných balvanů. Zpocení a udýcháni jsme usedli na kameny, zatímco naše hrdá psi smečka se nám s vyplazenými jazyky rozložila u nohou. Jen jsme však trochu popadli dech, psi se rozeběhli do blízké křoviny, kde za rachotu dřevěných zvonků a hlasitého ňafání horlivě čenichali. Pak jeden z nich s radostným štěkotem vyrazil z houští a zbývající tři ho okamžitě následovali. Ve spěchu jsme posbírali lovecké náčiní a rozběhli se za nimi. Stopa, kterou psi chytili, nás vedla zprvu přímo z kopce, z něhož jsme se o zlom krk řítili, klopýtající mezi výmoly, kameny a vyčnívajícími kořeny. V jednom místě jsme obíhali mladý stromek s nízkou větví, pod níž se mí průvodci v rychlosti sehnuli, ale já jsem ji prudkým mávnutím paží odhodil stranou. V témže okamžiku se mi před očima vyrojil oblak černých teček a vzápětí jsem na hrdle i obličej ucítil palčivou bolest nesčíslných žihadel. Na větví, kterou jsem tak lehkomylně odstrčil, totiž viselo skryto v listí jako jablko velké vosí hnízdo. Drobné lesní vosy, jimž patřilo, jsou neobyčejně rychlé a popudlivé, a jak jsem zjistil, útočí bez nejmenšího zaváhání. Když jsem pak běžel dál, zoufale se oháněl a proklínal bolestivě bodající hmyz, došlo mi, že lovci si hnízda museli všimnout, a proto se také před větví sklonili. Nejspíš si mysleli, že učiním totéž, ale v tom mě přecenili. Od té chvíle jsem je už ve všem otrocky napodobil, ale hlava i obličej mě nesnesitelně pálily.

Byla to až do té doby naše nejdelší štvаницe; trvala nejméně hodinu a ke konci už jsem byl tak vyčerpán a udolán bolestivými vosími žihadly, že mi bylo málem jedno, jestli něco chytíme nebo ne. Nakonec jsme však smečku, která obklopila dutý kmen padlého stromu, přece jen dohnali. Pohled na zvíře, jež vykukovalo z otvoru dutiny, mi okamžitě vrátil chuť do života. Velké bylo asi jako naše liška, mělo těžkou, jakoby medvědí hlavu a roztomilá kulatá ouška. Jeho dlouhé prohnuté tělo mělo, podobně jako hlava i ocas, krémovou barvu, ale křehké, štíhlé nožky byly čokoládově hnědé. Byla to mangusta černonohá, snad nejvzácnější představitel západoafrických promykovitých šelem. Jakmile jsme se objevili, bleskurychle zmizela v dutině. Psi se okamžitě za divokého štěkotu vrhli k otvoru, ale dovnitř se žádný z nich neodvážil.

Teprve teď si moji lovci všimli, že jsem pobodaný, protože jsem měl oteklý obličej i krk a jedno oko mi tak napuchlo, že jsem proti své vůli vypadal, jako když na někoho v jednom kuse přisprostle pomrkávám. Lovci se mi horlivě omlouvali, že mě dost zřetelně nevarovali, a Krejčík hned zaběhl k blízkému potoku pro chladnou vodu na má zranění. Studený obklad mi natolik ulevil, že jsem byl s to vrátit se k lovu vzácné mangusty. Kmen stromu, v němž se opevnila, byl už našťěstí značně prohnílý, takže se dal pod kůrou snadno proseknout. Přes vchod do dutiny jsme přehodili síť a na protější straně jsme vydlabali otvor, v němž jsme z vlhkého listí a větévek založili oheň. Ten pak Krejčík pomocí velké haluze jaksepatří rozdmýchal, takže se kouř začal táhnout dutinou padlého stromu. Jak jsme přidávali další a další zelené listí, čpavý dým houstl a po chvíli jsme slyšeli, jak mangusta uvnitř prská a kašle. Posléze už to nemohla vydržet, a tak znenadání v oblaku kouře vypálila jako bílá miniaturní dělová koule z ústí obrovitého kanonu a vzápětí se zamotala do nastražené sítě. Povedlo se to tak dokonale, že nám dalo značnou práci ji vymotat, ale nakonec se nám to podařilo, strčili jsme ji do připraveného pytle a utmácení, leč šťastni a v dobrém rozmaru jsme se vrátili do tábora. Triumfální pocit velkého vítězství mi dokonce dal zapomenout i na palčivou bolest, způsobenou nescetnými vosími žihadly.

Nazítří jsem se probudil polomrtvý. Hlava mě bolela jako střep a obličej jsem měl tak opuchlý, že jsem skoro nedokázal otevřít oči a na svět jsem hleděl jen dvěma úzkými, věčně usazenými škvírečkami.

Navíc se k mému vzteku ukázalo, že jsme se probudili do jednoho z oněch dní, kdy se N'da Ali halí do neproniknutelného hávu mračen; dokonce i táborovou kuchyni, která stála jen pár kroků od mého stanu, jsem jen stěží rozeznával. Zatímco jsem s námahou přežvykoval zbytky snídaně, z mlhy se vynořil Pious v doprovodu drobného odporného skřeta s velkým košíkem na hlavě.

„Ta člověk byl přinosit hovado, mlospán,“ hlásil Pious a starostlivě hleděl na můj oteký obličej.

Chlap se pokorně ukláněl a v liščím úsměvu na mne cenil žluté vyžrané zuby. Od prvního okamžiku mi byl protivný a znechutil se mi ještě víc, když jsem otevřel jeho košík a místo očekávané zoologické vzácnosti jsem spatřil prašivou krysu s amputovaným ocasem. Řekl jsem mu, aby si tohle „hovado“ strčil za klobouk a vrátil jsem se ke své snídani. Pious si však s chlapem ještě pár minut cosi šeptali a oba na mne přitom čas od času vrhali nenápadné pohledy. Nakonec si Pious dodal odvahy a znovu ke mně přistoupil.

„Mlospán prominout, ale tahle člověk byl přijít z Fineshang a mluvit, že muset něco říknout do mlospán.“

Chlap přicupital, znovu se uklonil a sprásknul vrásčité ruce.

„Mlospán,“ zakňoural, „lidi z Fineshang moc zlobit, že mlospán chodit na tohle hora.“

„No a...?“

„Lidi z Fineshang včera uřeknout *džú-džú* na mlospán...“

„Cáá?“ zaječel Pious a majznul dědka přes hlavu, až mu špinavá hučka spadla přes oči. „*džú-džú*? Jaká *džú-džú*, uřeknout na mlospán, cá?“

„Ne zlá *džú-džú*, já přísahovat!“ bránil se chlápek, „jenom taková, aby mlospán už nechytit na tohle místo žádná hovady, nemít štěstí, moc-moc zmoknout a nemohnout zůstat na hora.“

„Jdi a pověz lidem ve Fineshangu, že se jejich *džú-džú* nebojím,“ odpověděl jsem vztekle. „Zůstanu tady a odejdu, až sám budu chtít, jasný? A jestli se tu kdokoli z Fineshangu objeví, popadnu tuhle moc-moc velkou flintu a poženu ho svinským krokem, chápeš, ty křováku - cááá?“

„Áno, prším,“ zakňoural dědek. „Ale proč mlospán křičíš na já, když já nemluvit do mlospán?“

„Tak já ti něco povím, kamaráde: Ty moc dobře víš, že by to vaše *džú-džú* nefungovalo, kdybys se o něm nedozvěděl, a tak tě poslali, abys mi to vyřídil, je to tak?“

„Ne, mlospán, já nemluvit do mlospán.“

„Tak teď koukej padat do Fineshangu, nebo začnu já mluvit do tebe, jasný?“

Dědek ustrašeně zmizel v mlze a Pious ho sledoval rozhněvaným pohledem.

Mangusta černonohá

„Přát si mlospán, aby mu já dát přes hubu, cá?“

„Ne, nech ho běžet.“

„Já tohle *džú-džú* nelíbit, prším.“

„Jo, ale druhým nic neříkej. Nechci, aby zpanikařili.“

Bylo to prvně, co na mne někdo uvalil *džú-džú* a zajímalo mě, co se z toho vyvine. Nikdy bych si netroufl tvrdit, že *džú-džú* je pouhá snůška nesmyslných pověr a jsem si jist, že každý, kdo zastává tento názor, je pošetilec, neboť *džú-džú* znamená v celé Africe neobyčejně mocnou sílu, jejíž působení bývá v mnoha případech racionálně nevysvětlitelné. Snad nejběžnější formou uřknutí je případ, kdy *džú-džú* vyžaduje aktivní spolupráci oběti. To znamená, že uřknutý musí *vědět*, že nad ním byla tato kletba vyslovena. Věřil-li v magickou moc *džú-džú*, je zralý stát se jeho obětí. Proto bývá za takovým nešťastníkem vyslán „dobrý přítel“, který nebožáka informuje o skutečnosti, že na něj bylo vloženo *džú-džú*, čímž ho - pokud v toto neblahé kouzlo věří - vystavuje dlouhotrvajícímu trýznivému napětí. Postupně ho stále další a další „dobří přátelé“ (kteří si se svými evropskými protějšky zpravidla v ničem nezadají) informují o zlobných podrobnostech onoho *džú-džú*, jež pro něj znamená pozvolné chátření, končící zpravidla smrtí oběti. Chlap, který mě právě navštívil, dozajista patřil k těmto „dobrým přátelům“. Teď, když jsem byl o svém osudu informován, záleželo už další působení více méně na mé osobě. Nejpodivnější na celé věci je to, že *džú-džú* skutečně fungovalo, ale nakolik se to dělo v důsledku mého vlastního podvědomého úsilí a nakolik bylo vše jen dílem náhodných shod okolností, to jsem nikdy nezjistil.

Do příštího dne mi otok obličeje jakž takž splaskl, a tak jsme se s Krejčíkem v doprovodu dalších čtyř lovců vypravili k úpatí mohutných útesů, vzdálených několik kilometrů od naší základny. Tyhle útesy byly protkané řadou jeskyň, kde jsem hodlal nachytat nějaké netopýry či kaloně a případně ještě další zvířata, na něž tam eventuálně narazím. N'da Ali se mezitím také trochu umoudřila, a dokonce nás obdarovala příjemně chladivým vánkem. Na zlolajné *džú-džú* jsem pro tuto chvíli (alespoň jsem si to myslel) svatosvatě zapomněl.

Abychom se dostali ke vstupním otvorům do jednotlivých jeskyní, museli jsme se spustit až na samé dno zhruba dvanáct metrů hluboké skalní průrvy. Vbrzku jsme zjistili, že naše provazy tak daleko nedosáhnou, takže nám nezbylo, než se spolehnout na „pralesní lana“ - zvláštní druh tenkých, ale neobyčejně pevných lián, které v těch místech hojně rostly. S jejich pomocí se nám nakonec podařilo spustit se do horské strže. Na jejím dně jsme se rozdělili a každý z nás se na svou pěst pustil do průzkumu jednotlivých sekcí skalního bludiště. Všechny jeskyně byly plné letounů, od malých hmyzožravých netopýrů až po velké plodožravé kaloně, ale ačkoli kolem nás dvě hodiny poletovali, chytit se nám nepodařilo ani jednoho.

Při potulce podzemním labyrintem jsem v jedné jeskyni narazil na Krejčíka, který fascinovaně zíral na hromadu kamení ve vzdálenějším koutě. Šeptem mi sdělil, že v oněch místech zahlédl až kdesi u stropu jeskyně jakýsi podezřelý pohyb. Zatímco jsme se potichu dohadovali, přidal se k nám další člen naší

výpravy a všichni společně jsme posvětili baterkami na onen kamenný val, ale ničeho neobvyklého jsme si nevšimli.

„Víš to jistě, žeš tam něco zahlédl?“ zeptal jsem se Krejčíka.

„Áno, prším, určitě. Tam na ten hromada.“

Znovu jsme se tam zahleděli a vtom jsme uviděli jakýsi černý nahrbený stín, který se za temného mručení vztyčil nad kupou kamení.

„To tygr, mlospán,“ konstatoval Krejčík.

Ano, souhlasil jsem, že by to mohl být leopard, protože na cokoli jiného bylo zvíře příliš velké. Po tomhle konstatování se třetí účastník naší náhodné skupiny okamžitě vytratil, zanechav Krejčíka a mne na pospas krvelačné šelmě.

„To blbec, mlospán,“ pravil na jeho adresu pohrdavě Krejčík, ale všiml jsem si, že ruka, v níž držel baterku, se mu maličko chvěje. Sám jsem si nebyl jist, co bych měl v téhle situaci udělat. Kdyby leopard zaútočil, bylo by použití pušky krajně riskantní, protože výstřel v jeskyni by mohl způsobit sesuv stropu. V tu chvíli mi připadalo snesitelnější čelit holýma rukama leopardovi, než být zaživa pohřben pod několika tunami kamení.

Mezitím se shrbený stín ještě několikrát nejasně mihl za vyvýšeninou na druhém konci jeskyně a znovu jsme odtamtud zaslechli ono temné mručení, provázené občasným rachotem sesouvajícího se kamení. Ve tmě se nedalo dost přesně určit, kde se v příštím okamžiku šelma objeví, a proto jsem se už málem rozhodl, že dám pokyn ke strategickému ústupu, když tu se nad kamenným vrcholkem objevila lidská hlava a pravila: „Mlospán, já byl chytit hovado.“

Byl to nejmenší a nejméně úspěšný člen naší lovecké družiny, jistý Abo, který v jeskyni pronásledoval jakousi krysu. Plazil se za ní po břiše za hromadu kamení, kde jsme čas od času zahlédli stín jeho zad a slyšeli ho funět námahou. Tohle vyústění dosavadního napětí nás jaksepatří rozveselilo. Krejčík se smál, až mu tekly slzy, plácal se do stehén a vykřikoval:

„Achich, Abo, ty jedna pitomec! Vědět, že mlospán tě málem zastřelovat? Áchichách, Abo, ty trouba jedno, ty náramná tygr,“ kuckal se smíchy.

Abo se vydrápal zpoza hromady kamení a hrdě mi ukazoval miniaturního hlodavce, kterého s tak obrovským vynaložením všech sil ulovil.

„Já bojít, že ten krysa kapku poranit, mlospán,“ pravil omluvně. Bylo to poněkud nepřesné označení stávající skutečnosti, protože maličká krysa, kterou mi hrdě strkal pod nos, byla totálně mrtvá.

Zatímco jsme v jeskyni pátrali po dalších hlodavcích téhož druhu, zaslechli jsme zvenčí mnohonásobnou ozvěnu divokého hromobití. Když jsme vyhlédli z ústí jeskyně, zjistili jsme, že se venku náhle setmělo a nad okolními skalisky se zatáhla temná dešťová mračna, jako by se co chvíli chystal konec světa. V zoufalém spěchu jsme tedy začali balit lovecké nádobičko. Z ničeho nic nad námi zahřmělo tak hlasitě, až jsme na okamžik měli dojem, že se sama hora chvěje v základech, a v příštím okamžiku se z oblohy spustily přívaly ledového

deště. V životě jsem nezažil tak strašlivou průtrž. Snad ještě dřív, než jsme si vůbec stačili uvědomit, co se to vlastně děje, byli jsme na kost mokří a zuby nám drkotaly pronikavým chladem. Nebesa křížovaly blesky provázené ohlušujícím rachotem hromu a odkudsi zleva se ozýval vydešený křik tlupy šimpanzů.

Lovci v rychlosti posbírali zavazadla a všichni společně jsme se vydali na spěšný pochod zpět do tábora. Neušli jsem však ani patnáct metrů, když mi na mokřém kameni uklouzla noha a vzápětí jsem se s rachotem řítíl z příkrého svahu a o zlom krk přistál na vykotlaném kmeni padlého stromu s pravou nohou bolestně zkroucenou pod zboulovaným tělem. V prvním okamžiku jsem byl přesvědčen, že mám nohu bůhvíkolikrát zpřelámanou, ale když jsem se s námahou napřímil, zjistil jsem, že jde „jenom“ o vymknutý kotník. I to však stačilo, protože jakýkoli pokus postavit se na zraněnou nohu byl provázen téměř nesnesitelnou bolestí. Bezmocně jsem trčel v hromadě mokřých spadáných větví, obklopen houfem zimou se chvějících domorodých lovců. Do tábora jsme to měli dobrých šest kilometrů a kotník mi vteřinu po vteřině čím dál tím víc otékal. Bylo jasné, že tu nemůžeme trčet bůhvíjak dlouho, tím spíš, že těžká mračna na obloze příchod soumraku docela jistě urychlí. Krejčík mi tedy ze silného klacku vyrobil primitivní berli, s jejíž (i jeho) pomocí jsem se zvolna a bolestně vydal na belhavou cestu do tábora. Brzy jsme dorazili na jakž takž rovný terén, kde k nám však znenadání dolehlo hlasité šumění vodního proudu. Poněkud mě to překvapilo, protože jediný tok, který jsme na cestě z tábora překročili, byl mělký potůček, jenž nám sahal sotva po kolena, ale tohle znělo jako mohutná rozvodněná řeka. Udiveně jsem pohlédl na Krejčíka. „Ten malý voda být přeteknout,“ pravil.

Bylo to prvně, kdy jsem na vlastní oči spatřil, jakou neuvěřitelnou rychlostí se nenápadný potůček - zvláště v horách - dokáže během průtrže mračen změnit v rozvodněnou řeku. Tok, který byl původně mělký jako ptačí brouzdaliště, se nyní v podobě zpěněné, po pás hluboké kalné břečky valil do údolí, unášeje s sebou větve, kořeny, listí i rozervané květy, vířící a klokotající mezi rozeklanými balvany. Nejmělčí možný brod se nám nabízel v místě, kde rozvodněný proud opouštěl lesní planinu a po plochém skalnatém útesu se o kus dál valil do údolí. Lovci vyrazili jako první a po nich jsem do vody vkročil i já, opíraje se z jedné strany o primitivní berlu a z druhé o pevnou Krejčíkovu paži. Uprostřed řeky proud zesílil, protože se v těch místech valil mezi dvěma mohutnými skalisky. A přesně tam jsem se holí opřel o kámen na dně, který se zvrtil, berla mi vyklouzla z ruky a vzápětí ji už divoký proud unášel po hladké skalní stěně kamsi do údolí a v témže okamžiku jsem se i já řítíl do zpěněného proudu.

Jen bleskurychlý železný stisk Krejčíkovy paže mě zachránil od osudného následování ztracené berle, ale moc nechybělo, a mohli jsme oba skončit stejně. Nakloněn přes hřeben peřeje přivolal můj zachránce ostatní lovce, a ti

mě všichni společně horko těžko dopravili na protější břeh. Těžce oddychující a chvějící se zimou jsme se pak vydali na další klopotnou pouť do tábora.

Posledních osm set metrů nám dalo zabrat nejvíc, protože jsme museli šplhat z příkrého srázu a přeskakovat z balvanu na balvan, abychom se konečně dostali na plošinu, na níž se nacházelo naše tábořiště. Jen vyhlídka na suchý oděv a teplé jídlo mě jakž takž držela při životě. Ale když jsme konečně dorazili do tábora, naskytla se nám strašlivá podívaná. Nevinný potůček, který až do té doby mírumilovně zurčel a bublal šest metrů od mého stanu, se nyní změnil v divoké peřeje. Opojen vlastní nenadálou silou vylil se z břehů a zaplavil celé tábořiště. Křehké chatrče nosičů zmizely, jako by nikdy neexistovaly, kuchyně byla zpoloviny v sutinách a voda v ní sahala až po kolena. Jenom můj stan, který stál na mírné vyvýšenině, byl jakž takž v bezpečí, i když půda všude okolo čvachtala a bořila se pod nohama. V celém táboře nebylo kouska suchého dřeva, a tak se jídlo dalo trochu přihrát jedině na tlakové petrolejce. Za těchto okolností nezbylo, než abychom se všichni - to jest já a dvanáct Afričanů - nastěhovali do mého stanu, který byl původně určen jen pro dvě osoby! Na lampě jsme si ohřáli pár litrů sladké čokolády, kterou jsme popíjeli z nejrůznějších nádob, od plechovek až po zvířecí misky. Tři hodiny jsme tak seděli a poslouchali, jak hustý déšť bubnuje na napjaté stanové plátno. Teprve pak se průtrž zklidnila a celá hora se oděla do cárů bělostných mračen. Nosiči se pustili do obnovy svých přístřešků, a jak jsem je tak pozoroval, vzpomněl jsem si na *džú-džú*, jež bylo na mne uvaleno. Pravda, v prvním kole zvítězilo: nohu jsem měl jako konev, déšť všechno ještě ztěžovalo a na lov nebylo ani pomyšlení. Tu noc jsem špatně spal, noha mě bolela jako d'as a příští den od svítání až do soumraku bezútešně lilo jako z konve. Nerad a váhavě jsem se smiřoval s myšlenkou, že *džú-džú* nade mnou nakonec přece jen zvítězilo. Vráť-li se do Bakebe, budu si moci vyléčit kotník a koneckonců tam můžu udělat ještě kus užitečné práce, zatímco z dalšího vyčkávání na N'da Ali nic dobrého nekouká. Vydal jsem tedy příkaz k balení, který mí lidé přijali s nelíbenou radostí.

Jitro našeho odchodu bylo zářivě krásné. Slunko hřálo a na blankytné obloze se neobjevil ani mráček. Ale statisíce dotěrných muchniček, jež se bůhví odkud vyrojily, nás po celou cestu do údolí nelítostně štípaly, jako by se nám ještě na poslední chvíli triumfálně vysmívaly. Jakmile jsme však dosáhli okraje lesa na úpatí N'da Ali, zmizely stejně rychle a záhadně, jako se předtím objevily.

Zatímco jsem škobrtavě kulhal do Bakebe, utěšoval jsem se vědomím, že jsem přinejmenším získal několik vzácných exemplářů. Otočil jsem se a znovu pohlédl na horu, která mě nepřijala. V čirém ranním světle vypadala tak blízko, jako by stačilo vztáhnout ruku a prsty pročíslnout hustou kštici jejího lesního porostu. Skalnaté útesy zářily do růžova a tu a tam se na nich ve slunečních

paprscích třpytily stuhý vodopádů, jediné to pozůstatky dvoudenní horské bouře.

KAPITOLA DVANÁCTÁ

Život a smrt Cholmondeleyho

Krátce předtím, než jsme se z chatrče na vrcholu kopce u Bakebe přestěhovali do našeho posledního tábořiště v Kumbě, přivítali jsme mezi sebou neobvyklého hosta v podobě Cholmondeleyho, přáteli zvaného jednoduše Chumley.

Chumley byl plně dospělý šimpanz, který se pro svou velikost stal svému majiteli, úředníkovi koloniální správy, značnou přítěží, a proto, se jeho dosavadní pán rozhodl darovat ho londýnské zoo. Požádal nás tedy, zda bychom Chumleyho při návratu do Anglie nevzali s sebou, což jsme mu samosebou ochotně slíbili. Myslím, že jsme tehdy s Johnem neměli ani nejmenší představu o Chumleyho rozměrech; alespoň já jsem si představoval nějaké tři roky starého a necelý metr vysokého lidoopa. Příchod

Obří mnohonožky

Cholmondeleyho pro mne tehdy znamenal skutečný šok.

Dorazil na korbě menšího nákladáku, kde v poklidu seděl v obrovské bedně. Když se její dveře otevřely a Chumley z ní vykročil se sebejistotou filmové hvězdy, nevěřil jsem vlastnímu zraku, protože na pokrčených nohou ve svém typicky šimpanzím nahrblém postoji mi dosahoval až k pasu, ale když se narovnal, měl jsem jeho hlavu ve výši prsou. Měl mohutné paže a obvod jeho chlupatého hrudníku musel být nejmíň dvojnásobný než můj. Vinou špatně rostlého chrupu měl vyboulené tváře, což mu dodávalo vzezření vysloužilého profesionálního boxera. Jeho oči byly malé, hluboko posazené a inteligentní.

Temeno hlavy měl téměř holé, což byl - jak jsem později zjistil - nejspíš důsledek jeho mánie neustále si dlaněmi hladit lebku. Nebyl to vůbec žádný šimpanzí mladíček, za něhož jsem ho předem bůhvíproč pokládal, ale osm či devět let staré, plně vyspělé a neobyčejně silné chlapisko, z jehož výrazu se dalo soudit na bohaté životní zkušenosti. Ačkoli nebyl žádný krasavec (viděl jsem už daleko hezčí představitele jeho druhu), byl na první pohled silnou osobností. Z jeho drobných očí zářila vysoká inteligence a měl jsem dojem, že mne pozoruje s mírně ironickým nadhledem, čímž mě, přiznám se, uváděl do mírných rozpaků.

Stál na zemi, zvědavě se rozhlédl a pak mi na pozdrav nabídl měkké ruce s růžovými dlaněmi. Učinil tak s mírně znuděným výrazem politika, který bývá často nucen potřásat si v jednom kuse pravicí s nekonečným zástupem dotěrných příznivců. Krk mu obepínal silný řetěz, jehož druhý konec visel přes sklopenou zadní desku nákladáku a směřoval kamsi do nitra přepravní bedny, v níž přicestoval. U zvířete s méně výraznou osobností by něco takového bylo známkou zajetí a zotročení. Ale Chumley nesl svůj řetěz s povýšenou důstojností hodnou primátora. Poté, co jsme si potřásli rukama, zvolna a s naprostou samozřejmostí vytáhl čtyři a půl metrů dlouhý řetěz, který nebyl nikde upevněn, pečlivě ho stočil do smyček, ty si přehodil přes ruku a s majetnickým výrazem domácího pána vykročil směrem k naší chatrči. Tím hned v prvních minutách projevil svou nadřazenost a zároveň nám dal najevo, že do nového obydlí vchází ne proto, že si to my přejeme, ale protože se k tomu sám rozhodl. Zmocnil se mě neodbytný pocit, že bych se mu snad měl omluvit za nepořádek na svém stole.

Chumley usedl na židli, stočený řetěz odložil na podlahu a pak ke mně tážavě vzhlédl. Bylo celkem jasné, že po namáhavé cestě očekává nějaké občerstvení. Křikl jsem do kuchyně, aby nám připravili čaj, protože jsem byl předem informován, že náš nový host tento nápoj zbožňuje. Když jsem viděl, jak kritickým zrakem přehlíží naše skromné obydlí, zanechal jsem ho na okamžik samotného a vrátil jsem se k jeho bedně, kde jsem v zadním koutě našel jídelní misku a veliký otlučený plecháček na pití. Jakmile jsem se s tímhle nádobím vrátil, Chumley nezastíral své potěšení a zašel dokonce tak daleko, že hlasitými projevy ocenil mou (pro něj zřejmě překvapivou) inteligenci.

„Óóóó, umfff!“ pravil, hodil si nohu přes nohu a zkoumavým pohledem pokračoval v inspekci našeho obydlí. Usedl jsem proti němu a vytáhl balíček cigaret. Než jsem si však stačil jednu vzít, Chumley potěšeně zamručel a žádostivě ke mně přes stůl natáhl dlouhou černou ruku. Zajímalo mě, co udělá, a tak jsem mu podal cigaretu, kterou si k mému úžasu s naprostou samozřejmostí vložil do koutku úst. Zapálil jsem si, a protože jsem se domníval, že tím svého společníka jaksepatří popletu, podal jsem mu krabičku zápalek. Otevřel ji, vyňal sirku, škrtl, s naprostou samozřejmostí si zažehl cigaretu, sfoukl zápalku a odložil ji na stůl. Prohodil si zkřížené nohy,

pohodlně se opřel a vděčně vdechl kouř, který pak s požitkem zkušeného kuřáka vypouštěl nosem. Bylo jasné, že má nejspíš řadu neřestí, o kterých zatím nemám ani zdání.

A přesně v tom okamžiku vstoupil Pious s podnosem, na němž nesl konvici s čajem, cukr a mléko. Když mne spatřil, jak sedím u stolu a v družném společenství pokušuji se šimpanzem, málem ho ranila mrtvice.

„É-eegh... áhckgg!" vyhrkl a couvl zpět ke dveřím.

„Úúúááúúhh... húúú!" pravil nadšeně Chumley při pohledu na čajovou konvici a radostně zamával pravicí.

„Prsím, mlospán, a... a... to... cááá?" kníkl Pious ode dveří.

„To je Chumley," představil jsem svého společníka. „Neboj, neublíží ti. Postav nám sem ten čaj."

Pious mě uposlechl, ale pro jistotu se hned zase hrnul ke dveřím. Když jsem Chumleymu naléval do jeho plecháčku čaj s mlékem a přidal mu tam nejmíň tři polévkové lžice cukru, sledoval mě rozzářenými zraky a mé počínání komentoval spokojeným „úúúáink." Podal jsem mu hrneček, který opatrně uchopil oběma rukama. Trochu zazmatkoval kvůli cigaretě, která mu v tu chvíli poněkud překážela, ale tenhle problém nakonec vyřešil tím, že ji odložil na stůl. Poté opatrně jedním rtem ozkoušel teplotu čaje, a jakmile zjistil, že je příliš horký, chvílku do něj foukal, a teprve potom ho začal pít. Když dopil, zůstala na dně hrníčku hustá cukrová břečka, a protože Chumleyho heslem zřejmě bylo „kdo šetří má za tři," nasadil si plecháček na nos, zaklonil hlavu a počkal, až mu poslední kapka čajového sirupu skane do hrdla. Teprve pak mi hrneček nastavil k dolítí.

Chumleyho bednu jsme umístili na strategicky výhodné místo, zhruba pětáctyřicet metrů od mé chatrče poblíž mohutného sukovitého pařezu, k němuž jsem přivázal jeho řetěz. Odtud mohl sledovat veškeré dění v táboře a já jsem mu během práce s ostatními zvířaty vždycky všechno vysvětloval, což náš chlupatý rozumbrada pravidelně komentoval souhlasným pobrukováním. První den ovšem způsobil mezi o kus dál uvázanými opicemi pořádnou melu, k níž došlo hned nato, co jsem se jen na okamžik vzdálil, protože jsem si potřeboval cosi přinést z obytné chatrče. Chumley se po mém odchodu nejspíš začal nudit, a tak si v dosahu svého řetězu našel náležitě velký a těžký kámen, s nímž začal hrát cosi na způsob kuželek. Zjistil jsem to želbohu teprve ve chvíli, kdy jsem uslyšel pronikavě zoufalý křik drilů a kočkodanů. Vyběhl jsem a spatřil šutr jako zelná hlávka, který v tu chvíli dopadl přímo mezi uvázané opice, a jen čirou náhodou žádnou z nich nezasáhl. Kdyby takovýhle kámen některou drobnou opičku trefil, docela určitě by to nepřežila. Popadl jsem nejbližší klacík a s hrozivým křikem jsem se s ním řítit na Chumleyho, snaže se co nejvíc pouštět hrůzu. Současně jsem si ovšem v duchu kladl otázku, co by se asi tak stalo, kdybych se touhle směšně nanicovatou hůlkou pokusil doopravdy ztrestat zvíře skoro stejně velké a přinejmenším dvakrát tak silné, jako jsem

sám. Avšak k mému nemalému překvapení sebou Chumley, jakmile mě spatřil, plácnul na zem, zakryl si hlavu rukama a začal pronikavě naříkat. Párkrát jsem ho symbolicky plácnul po zádech, což na něj mohlo mít zhruba stejně ničivý účinek, jako kdybych se pokoušel párátkem zbořit katedrálu svatého Pavla, neboť šimpanzův široký svalnatý hřbet byl jako ze železa.

„Jsi zlé a ošklivé zvíře," huboval jsem přísně, ale Chumley, který správně pochopil, že jeho trest je u konce, se spokojeně posadil a začal si z kožichu onimovat kousky suchého listí.

„Uoúúú," pravil a ostýchavě na mne pohlédl.

„Jestli to ještě jednou uděláš, tak dostaneš pořádný výprask," pohrozil jsem mu, i když jsem si byl vědom, že ke splnění své hrozby bych se musel vyzbrojit přinejmenším kmenem stromu.

„Éééúúú... óóóúúú," odpověděl mi Chumley. Maličko se ke mně přisunul, stočil se mi k nohám a jal se mi snaživě oždibovat lýtko, jako by mě chtěl zbavit kdejakého mikroskopického svinstvíčka. Zatímco se zabýval touhle pokornou činností, přivolal jsem své domorodé pomocníky a přikázal jim, aby z Chumleyho dosahu odstranili všechny kameny, jimiž by eventuálně mohl ohrožovat menší opice. Pak jsem mu ještě jednou promluvil do duše a vzdálil se, ale sotva jsem se po nějaké chvíli vrátil, přistihl jsem ho, jak se marně šfárá v zemi, aby z ní vydoloval další kamennou municí.

Když jsem mu pak toho večera přinesl jídlo a čaj, přivítal mě nadšeným „húú... húúú", natřásáním a horlivým ťukáním klouby zaťaté pěsti o zem. Ale ještě dřív, než se dotkl večere, uchopil mě za ruku a pozvedl si ji ke rtům. S nemalou hrůzou jsem sledoval, jak si konečky mých prstů vložil mezi mohutné řezáky a symbolicky mě do nich něžně hryzl. A tehdy jsem pochopil: vsunout prst do zubů jiného lidoopa a pak udělat totéž i jemu, znamená v šimpanzí řeči přátelské pozdravení a projev bezmezní důvěry, protože vložit ruku do tak hroživých kleští vskutku vyžaduje absolutní víru v partnerovy dobré úmysly. Chumley mi vlastně lichotil tím, že se mnou jednal jako se sobě rovným šimpanzem. Teprve pak se posadil a pustil se s chutí do jídla. Když skončil, přisedl jsem k němu a dal si od něj pečlivě prohlédnout obsah kapes a všechno, co jsem měl u sebe.

Nakonec jsem usoudil, že je čas jít na kutě, jenže Chumley mi odmítl vrátit kapesník, kterého se před chvílí zmocnil. Za zády si jej přehazoval z ruky do ruky, a tak mi znemožňoval, abych si ho mohl vzít zpátky. Pak se rozhodl celou situaci jednou provždy vyřešit tím, že si ho spěšně nacpal do pusy. Uvědomil jsem si, že jestli teď ustoupím, bude si už vždycky myslet, že si může přivlastnit, cokoli ho napadne, a tak jsem příští půlhodinu strávil tím, že jsem tvrdohlavého lidoopa neodbytně přemlouval k vrácení kapesníku, až mi ho nakonec - byť v podobě rozžvýkaného cáru - velice váhavě podal. Ale od té doby jsem už s ním nikdy neměl potíže. Kdykoli si s něčím hrál a já jsem jednoduše nastavil dlaň, vždycky mi dotyčný předmět bez reptání podal.

Poznal jsem za svůj život bezpočet atraktivních a fascinujících zvířat od myši až po slony, ale nikdy žádné, které by se Chumleymu vyrovnalo silou své osobnosti, šarmem a inteligencí. Kdo se s ním blíž seznámil, musel ho nutně dříve či později přestat pokládat za obyčejné zvíře, ale spíše za poněkud frivolního, leč okouzlujícího staršího pána, který se bůhsud' z jakých důvodů rozhodl vystupovat v šimpanzí podobě. Měl dokonalé společenské chování: nikdy se po způsobu ostatních opic hltavě nevrhal na předložené jídlo, ale vždycky vás nejprve pozdravil a několika výmluvnými „hú-hú“ slušně poděkoval. Pak vybraným způsobem zvolna jedl, přičemž sousta, o která neměl zájem, konečky prstů způsobně odkládal na okraj talíře. Jeho jediný prohrěšek proti dobrým mravům spočíval v tom, že když dojedl a dopil, prázdnou misku a hrneček odhodil co nejdál od sebe.

Měl řadu návyků, jež ho v mých očích ještě víc polidšťovaly. Cigaretu si dokázal zapálit stejně bravurně sirkou jako zapalovačem, poté zpravidla ulehl na záda, jednu ruku si složil pod hlavu, překřížil pokrčené nohy, požitkářsky vypouštěl k obloze mohutné obláčky kouře a čas od času odborným zrakem pohlédl na žhnoucí konec cigarety, aby se přesvědčil, není-li třeba ji oklepnout. Pokud došel k závěru, že je načase tak učinit, obratně shodil popel nehtem malíčku. Když jste mu dali sklenku a láhev s limonádou, opatrně si nalil, tváře se u toho soustředěně jako nějaký slavný profesionální barman při mísení drahých nápojů. Ze všech zvířat, co jsem kdy poznal, byl Chumley jediným, koho kdy napadlo podělit se s vámi o své vlastnictví. Když jsem mu dal svazek banánů nebo dvě, tři manga, mnohdy vzal jeden kus ovoce a s tázavým výrazem ve tváři mi ho podal. Nadšeně pobrukoval, pokud jsem přijal jeho nabídku, usedl vedle něj na podlahu a pojedl s ním.

Chumley choval hlubokou averzi k barevným lidem, obřím mnohonožkám a k hadům. Domorodce sice toleroval, ale s oblibou je nejdřív nalákal do své blízkosti a pak po nich s divoce nenávisným řevem vypochoďoval. Myslím, že by jim doopravdy neublížil, ale dělalo mu náramně dobře, mohl-li je k smrti vyděsit a zahnat na zběsilý útěk. Potíž byla ovšem v tom, že domorodci ho při každé příležitosti schválně dráždili, takže Chumley byl čím dál tím popudlivější a při setkání s nimi se mu ježila srst, výhrůžně ze strany na stranu pohupoval mohutnými pažemi a cenil zuby. Bůhví jak by to v takovou chvíli dopadlo s nebožákem, který by mu padl do rukou.

Obří mnohonožky ho sice na jedné straně fascinovaly, ale v hloubi duše jim nedůvěřoval. Tihle živočichové vypadají jako tenká tmavá klobáska, na spodku vybavená obrovskou spoustou (snad stovkou párů) nožek a vpředu dvěma drobnými tykadly. Jsou to naprosto neškodní tvorečci, kteří se posunují na svých nesčetných nohou, šmátrají před sebou tykadly a jsou nejšťastnější, naleznou-li kus řádně ztrouchnivělého dřeva, kterým se krmí. Avšak jejich poněkud hadí pohyb byl Chumleymu podezřelý, i když si, jak se zdá, dobře uvědomoval, že to ve skutečnosti žádní doopravdičtí hadi nejsou. Když jsem

mu jich pár položil na podlahu bedny, v níž přespával, dokázal je celou věčnost fascinovaně pozorovat, špulil přitom rty a čas od času se podrbal na hlavě. Ale běda, když některá mnohonožka přepadla z prázdné bedny otevřenými dveřmi na zem a dala se na pochod směrem k němu! To pak před ní utekl tak daleko, jak mu jen délka řetězu dovozovala, a tak dlouho hlasitě ječel, až jsem mu přispěchal na pomoc a zbavil ho oné odporné příšery.

Ze skutečných hadů měl ovšem panickou hrůzu. Kdykoli mě viděl, jak některého beru do rukou, hlasitě naříkal a lomil rukama, dokud jsem ho zase neodložil. Když jsem pak k němu přistoupil a ukázal mu dlaně, pečlivě mi je prohlédl, nejspíš aby se přesvědčil, jestli mě plaz nekousl. Když se některý had plazil k němu, Chumleyho z toho vždycky málem ranila mrtvice; naježil srst a se srdceryvným úpěním házel po hadovi větvičky a kousky trávy, v marné snaze zastavit jeho postup. Jednou večer se odmítl dát zavřít do své dřevěné kóje, ačkoli se už téměř úplně setmělo, což do té doby nikdy neudělal. Když jsem ho tam chtěl dostat násilím, protože jsem jeho počínání zprvu pokládal jen za hru či pouhý rozmar, vzal mě za ruku, přivedl až ke vchodu do bedny, prstem ukázal kamsi do jejího kouta a s poplašným „hú-hú“ zase rychle odstoupil. Bedlivou prohlídkou jeho lůžka z banánových listů jsem zjistil, že se tam schoval malý, úplně neškodný hádek, jenomže Chumley, který hady nerozlišoval, odmítl podstoupit jakékoli riziko.

Nedlouho po svém příjezdu Chumley náhle přestal přijímat potravu, propadl apatii a celé dny trávil zalezlý ve své bedně. Kromě půl hrníčku čisté vody odmítal i jakékoli pití. Tou dobou jsem byl náhodou mimo tábor, a tak John, který si nebyl jist, co vlastně šimpanzovi chybí, pro mne rychle vzkázal. Neprodleně jsem se tedy vrátil a vyzkoušel kdejakou lahůdku, abych Chumleyho nalákal, ale chudák lidoop mi viditelně hubl před očima. Poslal jsem své lidi, aby pátrali po zvlášť zralých mangových a papájových plodech, ze kterých jsem pro svého pacienta vlastnoručně vyráběl neobyčejně chutné ovocné saláty. Ale Chumley stále nejedl a nejedl. To trvalo skoro týden, a já jsem se už začal vážně obávat o jeho život. Každý večer jsem ho vyváděl na malou procházku, ale byl tak slabý, že si musel vždy po několika metrech odpočinout. Věděl jsem však, že nesmím připustit, aby propadl naprosté apatii, protože s lidoopem, který ztratí zájem o život, bývá zpravidla definitivní konec. Jednou večer jsem si tedy před naší obvyklou procházkou nabral do kapes sušenky, o nichž jsem věděl, že je Cholmondeley zbožňuje. Když jsme ušli kousek cesty, Chumley se posadil a já jsem usedl vedle něho. Zatímco jsme se oba kochali pohledem do blízkého údolí, vytáhl jsem z kapsy sušenku a začal jíst. Udiveně se na mne zahleděl, protože ho zarazilo, že jsem mu nenabídl, jak jsem to do té doby vždycky činil, ale s chutí jsem za hlasitého mlaskání a olizování sušenku spořádal úplně sám. Přistoupil až ke mně a začal mi prohlédávat kapsy. To jsem pokládal za zvlášť dobré znamení, protože něco takového ode dne svého onemocnění neudělal. Našel sušenku, očichal ji a pak

ji k mé veliké radosti snědl. Znovu mi zašmátral po kapsách, našel další sušenku a rovněž ji spořádal. Vcelku jich snědl šest a příští čtyři dny byl živ jen o vodě a sušenkách. Pak jednoho rána vypil svůj první šálek čaje a po něm snědl dva banány. Od té chvíle jsem věděl, že se vše v dobré obrací. Chuť k jídlu se mu rychle vrátila a příštích čtrnáct dní se cpal tak, že nás málem úplně vyjedl, ale pak se jeho hlad ukonejšil a Chumley se znovu vrátil k normálnímu příjmu potravy. Byl jsem šťasten, že se zase dal dohromady, protože jsme se tou dobou měli stěhovat do Kumby a dlouhá cesta by kladla na jeho oslabenou kondici příliš velké nároky.

Nastal den odjezdu, a když Chumley viděl, že přijel nákladní vůz, byl radostí bez sebe, protože cestování na korbě nákladáku doslova zbožňoval. Nadšeně houkal, jásal a tancoval na konci svého řetězu a klouby prstů divoce bubnoval na stěnu své přepravní klece, jako by měl hrůzu, že ho tu zapomeneme. Jakmile bylo všechno nahoře, naložili jsme i jeho bednu, do níž okamžitě nedočkavě nastoupil. Vyzazili jsme a naši domorodí pomocníci, kteří cestovali spolu s bednami a přepravkami na korbě nákladáku, se brzy, jak bývalo jejich zvykem, dali do hlasitého zpěvu, k němuž se Chumley ihned snaživě připojil táhle melodickým houkáním. Naše mládence to tak rozveselilo, že kuchtík, který se nad šimpanzím zpěvem svíjel v záchvatech křečovitého smíchu, spadl z korby, takže jsme museli zastavit, abychom ho stále ještě rozesmátého a zaplaťpánbůh nezraněného znovu naložili. Ještě štěstí, že se na tamních cestách nedalo jet rychleji.

V Kumbě jsme díky laskavosti reverenda Paula Schiblera a jeho paní dostali k dispozici tři školní budovy basilejské misijní stanice. Jak je to po příjezdu na nové tábořiště obvyklé, panoval v prvních okamžicích náležitý zmatek a bylo třeba přednostně zajistit dostatek vody pro naše svěřence. Najal jsem tedy speciálního nosiče vody, kterého jsem vybavil plechovými kbelíky a přikázal mu nanosit dvojnásobnou zásobu, ale než se vrátil, Chumley mi dával hlasitými výkřiky zřetelně najevo, že trpí obrovskou žízní. Byl uvázan venku a kolem něj se tísnil dav místních obyvatel, kteří dosud nikdy vzrostlého šimpanze neviděli. V zoufalství jsem tedy otevřel láhev piva a podal ji Chumleymu, jenž tuto nabídku k mému nemalému údivu přivítal bouřlivě radostným houkáním a okamžitě s chutí smočil ret v pěnivém moku. Čím rychleji piva v lahvi ubývalo, tím náruživěji je šimpanz hltal a tím víc rostl už beztak dost početný dav jeho obdivovatelů. Netrvalo dlouho a Chumley se dal do divokého tance, tleskal dlaněmi, podupával a nakonec začal metat kozelce. Byl pokryt pivní pěnou a evidentně se náramně bavil. Ale jeho pijácké nadšení mi nakonec způsobilo nemalé těžkosti, protože mu trvalo pár hodin než úplně vystřízlivěl a tři místní strážníci měli plné ruce práce s rozháněním nejmíň dvousethlavého davu, který se zvědavě tísnil u vchodu do misijní školy, takže se tamtudy vůbec nedalo projít.

Nedlouho po příjezdu do Kumby jsme získali Sue. Byla to vůbec nejmladší šimpanzí holčička, jakou jsem kdy viděl. Ještě nechodila a v puse měla všehovšudy čtyři mrňavé zoubky. Zvědavě vykukovala z košíku, v němž dorazila, a náruživě si přitom cumlala levou nohu. Jak dokázala přežít v péči svého domorodého majitele, který ji krmil směsí jamy a kokosového mléka, to nikdy nepochopím. Ale už hodinu po příchodu do tábora cucala z kojenecké lahve bohatě oslazené vlažné mléko s rybím tukem. Když jsem ji vzal do náruče, abych ji ukázal Chumleymu, jeho zájem se projevil jedině tím, že se chudince pokoušel ukazovákem dloubat očičko, a tím zcela zlikvidoval všechny mé představy o romantické lásce na první pohled.

Každé utahané mamince, kterou zmáhá péče o její uřvané červenolící mimino, bych ze srdce doporučil toto: „Běž a vyměň svého potomka za šimpanzího kojence, jako je Sue. Budeš s ním mít mnohem méně starostí, ale zato s ním zažiješ daleko víc radosti.“ Naše slečna v noci spala ve svém teplém košíku a den trávila v mé posteli, ale nikdy ani v nejmenším nezlobila. Jediný případ, kdy se dávala do pronikavého křiku, zatínala pěstičky a kopala nohama, nastal tehdy, když jsem jí ukázal kojeneckou láhev, ale pak jsem ji zase odnesl, protože jsem usoudil, že mléko je dosud příliš horké. To byl zločin, který Sue tak snadno neodpouštěla. První kojení začínalo o sedmé ráno a naposledy pila o půlnoci. Poté tvrdě spala až do rána, což je schopnost, kterou by jí leckteré lidské mimino mohlo jen a jen závidět. Přes den ležela, jak už jsem řekl, na mé posteli, cumlala si palec nebo nohu a čas od času cvičila u pelesti vzpor ležmo, aby si náležitě posílila svalstvo paží a měla pak větší chuť k dalšímu kojení. Ale většinu dne jednoduše prospala.

Obličej, ruce a nožky měla růžové, ale jinak byla hustě porostlá drsnou černou srstí. Zprvu jsem se obával, že její raný věk bude pro mne nepřekonatelnou překážkou, protože nebudu s to jí poskytnout náležitou péči. Nakonec se však ukázalo, že Sue působila méně těžkostí než mnohá dospělá zvířata. Mé domorodé pomocníky tak okouzila, že se doslova prali o možnost vzít ji do náručí a dát jí pít, a dokonce jsem nejednou přistihl i Johna, jak ji (když myslel, že ho nikdo nevidí) hladí po macatém bříšku a tichounce jí šeptá miminkovské lichočky.

Myslím, že Chumley na Sue tak trochu žárlil, ale byl příliš velký džentlmen, než aby to dal na sobě znát. Avšak nedlouho po jejím příchodu přijel do Kamerunu sběratel, který byl přímým zaměstnancem londýnské zoo, a tak si k mé velké lítosti Chumleyho odvedl, aby ho osobně dopravil do Anglie. Dlouho jsem ho pak neviděl, až po čtyřech měsících jsem měl možnost ho navštívit v karanténní nemocnici v Regent's Parku. Měl tam velkou, slámostou vystlanou místnost a stal se miláčkem všech tamních zaměstnanců. Nepředpokládal jsem, že mě pozná, protože když jsme se naposledy viděli, měl jsem na sobě tropický oděv a na bradě plnovous, zatímco teď jsem byl hladce oholen a oblečen do civilizovaných šatů. Ale Chumley mě přesto okamžitě

poznal, začal tančit jako potrhlý derviš a poctil mě naším osvědčeným symbolickým kousnutím do prstu. Usedli jsme spolu na slámu, dal jsem mu cukr, který jsem mu přinesl, a pak jsme si společně vykouřili každý jednu cigaretu. Chumley mě přitom zul a pečlivě mi prohlédl nohy, aby se ujistil, že je s nimi všechno v naprostém pořádku. Pak odhodil špaček cigarety do rohu, kde nebyla sláma, která by od něj mohla vzplanout. Když nadešel čas mého odchodu, formálně jsme si potřásli rukama a Chumley se ještě dlouho za mnou díval škvírou ve dveřích. Krátce nato ho přestěhovali do pavilonu opic, kde už soukromé návštěvy přijímat nemohl.

Chumleyho jsem pak už nikdy nespatřil, ale znám jeho další osud. Stal se známou televizní hvězdou a jako zkušený herec pózoval před kamerami v Alexandra Palace. Pak ho ale začaly zlobit zuby, a tak musel zpátky do nemocnice, aby se tam podrobil operaci. Jednoho dne ho to tam přestalo bavit, probouřal se na svobodu a vydal se na cestu přes Regent's Park. Když došel na hlavní silnici, všiml si na zastávce městského autobusu a okamžitě do něj nastoupil, avšak ostatní pasažéři propadli hromadné panice, která Chumleyho natolik vyděsila, že zapomněl na své dobré vychování a v nastalém zmatku pár lidí pokoušel. Co naplat, lidé jednoduše nevědí, že právě hysterický rozruch je nejjistější cestou, jak divoké zvíře vyprovokovat k bezhlavému útoku. Uprchlík tedy znovu vystoupil, zanechav své nyní poněkud zkrvavené spolucestující jejich osudu, a o kus dál se pokusil navázat známost s dámou tlačící dětský kočárek (která z toho málem omdlela) a byl pevně rozhodnut dál podrobně prostudovat životní zvyky Londýňanů, když tu ho obklopila družina strážců zoologické zahrady. Domnívám se, že tehdy si Chumley prvně uvědomil, že civilizované lidstvo mu nenabízí tak vlídnou společnost, jakou slušně vychovaný šimpanz očekává, a tak se chopil nabízené ruky svého ošetřovatele a vrátil se s ním do zoo. Ale od té doby měl punc nespolehlivého zvířete a musel se okamžitě vrátit do pavilonu opic. S veřejnou činností se však stále ještě úplně nerozloučil, protože o něco později se kvůli dalšímu zubnímu ošetření musel znovu odebrat do veterinární nemocnice, kde se ihned rozhodl k další eskapádě.

Byl Štědrý večer a povznesená nálada, která ten den v nemocnici panovala, Chumleymu nejspíš připomněla mnohem bujařejší veselice, jichž býval svědkem v nitru černé Afriky. Rozhodl se proto ke štědrovečerní procházce po Londýně, neboť zřejmě doufal, že v den, zasvěcený lidem dobré vůle, třeba najde někoho, kdo mu nabídne cigaretu a pozve ho na pivo. A tak vylomil vrata své klece a znovu vykročil do Regent's Parku. U Gloucester Gate se marně rozhlížel po autobusu, ale žádný nebyl v dohledu. Parkovala tam však řada aut i několik taxíků, ke kterým v dobré víře přistoupil, ale všichni před ním zabouchli dvířka a nenašel se nikdo, kdo by byl ochoten ho svézt. A Chumley přitom jízdu autem a přátelské posezení tak miloval! Jenomže ti pošetlí lidé si jeho počínání vykládali úplně obráceně. Chudák šimpanz byl pln laskavé

vánoční nálady, a oni na to reagovali tím, že vyrolovali okénka a ječeli o pomoc. Tak takhle, musel si pomyslet Chumley, jsem si namouduši onu tradiční britskou pohostinnost nepředstavoval! Dřív než se mohl pokusit své úmysly komukoli vysvětlit, dorazila udýchaná družina ošetřovatelů a znovu ho odvedla do zoo. Chumley tedy celkem dvakrát utekl a vedení zahrady nebylo ochotno riskovat další malér. Z milého inteligentního zvířete, jež bylo ještě před nedávnem miláčkem televizních diváků, se rázem stala (díky jeho eskapádám) zlá a nespolehlivá příšera, která by mohla znovu uniknout a pokousat nějakého spořádaného občana. A tak byl šimpanzí džentlmen Cholmondeley, řečený Chumley, odsouzen k smrti a zastřelen.

KAPITOLA TŘINÁCTÁ

Víska uprostřed jezera

Kumba byla větší, na kamerunské poměry relativně civilizované městečko. To znamená, že tu žila zhruba desetičlenná bílá kolonie a obec se pyšnila filiálkou Africké obchodní společnosti i malou poliklinikou s lůžkovým oddělením, pročež tu pravidelně stavěly téměř všechny kamiony směřující z pobřeží do vnitrozemí a zpět. Proto jsme si od tohoto místa z čistě sběratelského hlediska moc neslibovali, ale pohlíželi jsme na ně spíš jako na příhodné výchozí stanoviště pro závěrečnou cestu do přístavu. K našemu překvapení nás však Kumba a její obyvatelé obohatili o celou řadu neobyčejně vzácných exemplářů.

Prvý z nich dorazil nedlouho poté, co jsme se usídlili ve třech vzdušných školních staveních na okraji městečka. Tehdy se tam objevil divoce vyhlížející chlápek, který nesl na hlavě dlouhou, zručně vyrobenou bambusovou klec, pečlivě zabalenou do palmových listů. Ukázalo se, že pochází z asi padesát kilometrů vzdáleného Francouzského Kamerunu a krom domorodého jazyka hovoří jen velice lámanou francouzštinou. Jelikož ani já nevládnou tímto jazykem o mnoho lépe, usoudil jsem, že si snad budeme rozumět. Když se přý doslechl, že vykupuji opice, zašel do lesa za svou usedlostí a pár mi jich nachytl. Řekl to, jako by o nic nešlo, ale jakmile rozbalil klec, ke svému úžasu jsem v ní spatřil tři opice, jaké jsem až do té doby nikdy neviděl. Ve skutečnosti však byly čtyři, protože jedné samice se pevně drželo drobounké mládě, napůl zabořené do máminy husté srsti. Byla to nádherná, velká temně šedá zvířata pouze se dvěma barevnými skvrnami: pod bradou měla hebounké bělostné chmýří a srst na spodní části zad jim hrála do cihlově červené barvy. Bez váhání jsem mu zaplatil mírnou cenu, kterou za opice požadoval, a po té jsem se v nejlepší francouzštině, jaké jsem byl mocen, pokusil o další rozhovor. Věděl jsem, že člověka, jenž dokáže odchytit tak krásná a vzácná zvířata, je třeba si jaksepatří považovat.

„Allons, mon ami, avec quelles choses avezvous entrappé ces animaux?" zeptal jsem se.

„Pardon, monsieur?"

Zopakoval jsem svou otázku, jen slovo „animaux" jsem nahradil výrazem, o němž jsem se domníval, že znamená opice.

Chlap se podrbal na hlavě a hluboce se zamyslel.

„Je ne comprends pas, monsieur," pravil omluvně.

Zoufale jsem přemýšlel, co dál, ale v tu chvíli se na scéně objevil John. Věděl jsem, že můj společník strávil nějaký čas v Belgii a umí (nebo to alespoň

o sobě tvrdí) francouzsky. Požádal jsem ho tedy o pomoc, kterou mi, samosebou, neodepřel. Ačkoli jeho franština měla půvabný oxfordský přízvuk, lovec mu kupodivu rozuměl. Odpověděl tedy záplavou slov, jimž zase pro změnu nerozuměl John. Po hektickém půlhodinovém rozhovoru, kdy jsme o překot plácali dohromady angličtinu, franštinu i domorodou angličtinu, jsme se dozvěděli, jak si náš host počíná. Poblíž své usedlosti, v místech, kde se opice zjevně ve větším množství vyskytují, vybuduje z trámů menší klec a do ní láká mlsná zvířata na zralé banány. Ale opice při vstupu do pasti odblokují padací dvířka, která za nimi zapadnou. Vybízeli jsem ho, aby mi nachytal ještě další, a svou prosbu jsem podepřel dvěma balíčky cigaret. Slíbil, že se o to pokusí, ale pak se už nikdy neukázal. Předpokládám, že cena, kterou jsem mu za prvou skupinu opic zaplatil, mu vystačila na několikaměsíční pohodlné živobytí, a protože v Kamerunu platí zásada, že jen blázen pracuje, má-li momentálně dostatek prostředků, nejspíš si řekl, že další výdělek začne shánět teprve tehdy, až mu dojdou peníze. Je to sice nádherná životní filozofie, ale jako sběratele vás tento postoj domorodých lovců rozhodně nepotěší.

Z překrásných opic se vyklubali kočkodani Preussovi, druh, který v anglických zoologických zahradách nebyl spatřen už přes čtyřicet let. Umístil jsem je, jak nejrychleji to šlo, do zbrusu nových klecí, mámu s mládětem pro jistotu odděleně od ostatních. Stali se chloubou mé opičí sbírky, z níž jsem se po několik dní přímo nezřízeně radoval. Pak se ale jednoho zlověstného jitra k opicím nepozorovaně vlízl jakési nezvedené děčko (které za jeho čin, jak alespoň doufám, osud nakonec krutě potrestá) a jalo se otevírat dvířka klecí a házet zvířatům všelijaké pamlsky. U většiny zvířat to tak dalece nevadilo, protože už byla krotká a ochotně se dala krmit přímo z ruky, ale moji kočkodani Preussovi si ještě na život v táboře nezvykli a rozhodně nebyli zvědaví na to, aby jim cizí osoba strkala do klece ruku a šermovala jim před očima kusem ovoce. Jeden kočkodan tedy rychle zaútočil a zahryzl se do ruky, jež se ho pokoušela krmit. Kluk, toť se ví, okamžitě utekl a dvířka klece tak zůstala pár minut otevřená. To kočkodanům stačilo, aby okamžitě vyskákali a vzápětí už vesele pobíhali po střešních trámech školního stavení. V tu chvíli přišli mí domorodí ošetřovatelé krmit zvířata. Chytili provinilce, všimli si opic v trámoví a rychle ke mně přiběhli. Než jsme se však stačili se sítěmi vrátit na místo katastrofy, nádherný párek opic si to už metelil přes travnaté prostranství k nejbližší skupině stromů. Moji lidé se za nimi pustili, ale byla to beznadějná snaha. Jenom doufám, že tahle vzácná zvířata měla dost rozumu, aby co nejrychleji uháněla až do hlubokého lesa, protože na stromech v okolí městečka by se v krátké době stala kořistí místních střelců, toužících po chutné pečince. Nakonec mi tedy zůstala jen ona samice s mládětem.

Přistoupil jsem tedy k malému provinilci, jehož ruka byla, jak jsem s uspokojením zjistil, škaredě pokousaná. Ale když kluk poznal, že ho za jeho

Kočkodan Preussův

rošťárnu rozhodně nepochválím, bleskurychle vzal do zaječích a uháněl, co mu jeho černé nožky stačily. To se už po marné honičce za opicemi vrátili mí udýchaní lidé, kteří se teď pro změnu zase pustili za prchajícím darebou. Ale ten už měl mezitím takový náskok, že ani jeho nedostihli.

O dva dny později, kdy jsem stále ještě oplakával svou ztrátu a doufal, že se ten zázračný lovec z Francouzského Kamerunu vrátí s dalšími kočkodany Preussovými, získal jsem nový přírůstek, jenž mi ztrátu vzácných opic mnohonásobně vynahradil. Navštívil mě totiž mládenec, který třímal v ruce bedýnku od dezinfekčního mýdla. Silný pach prozrazoval, že ještě před krátkým časem musela být plná. Nadzdvíhl jsem víko a ke svému úžasu jsem zjistil, že se na dně smradlavé škatule krčí skutečný poto bezocasý.

A znovu vypukla mela: zvíře jsme narychlo umístili do provizorní klece a hned se pustili do stavby daleko důstojnějšího příbytku. Dočasné obydlí se sice pro tak vzácné zvíře nehodilo, ale bylo daleko lepší než pronikavě čpící bedna, v níž k nám poto dorazil. Kluka jsem vyplatil, pogrataloval mu a vybídl ho, aby se pokusil o další úlovek, což mi také slíbil. Novou klec se vzácným exemplářem jsem nazítří umístil na čestné místo hned vedle prvního pota, když tu se z ničeho nic objevil můj známý mládenec se svou krabicí od dezinfekčního mýdla.

„A hele," pozdravil jsem ho přátelsky. „Jaká hovado ty přinosis dnes? To jako včera?" zeptal jsem se a ukázal na klec s potem bezocasým.

„Áno, prsím," odvětil kluk tak klidně, jako by šlo o naprosto běžnou záležitost.

„Cože??" zvolal jsem. „Totéž co včera, cá?"

Místo odpovědi nadzvedl chlapec víko své páchnoucí bedničky. Uvnitř seděl - pro mne už třetí - poto bezocasý! Nevěřil jsem svým očím: získat během dvou dnů dva exempláře jednoho z nejvzácnějších druhů afrických poloopic, to mi připadalo spíš jako nějaký nesplnitelný sen než jako skutečnost. Chvějící se rukou jsem chlapce vyplatil, vyzval ho, aby se dál snažil a uháněl za Johnem, abych mu sdělil neuvěřitelnou novinu.

„Hádej, co jsem zrovna teď dostal!"

„Něco zajímavého?"

„Dalšího pota..."

„No fajn," odušil potěšeně můj společník. „Takže teď máme celkem tři."

„To je fakt. Ale povím ti, co mi dělá starost. Minule jsem toho kluka požádal, aby mi přinesl dalšího a on se tu s ním dnes objevil, jako by šlo o nejprostší věc na světě. Dnes jsem mu řekl, aby to zkusil znovu. Vím já, jestli se tu zítra neobjeví třeba se šesti dalšími? A z čeho pak budu platit tak fantastickou cenu?"

„Neměj strach," zasmál se John, „dalšího pota už beztak neseženeš."

Ukázalo se, že měl pravdu, ale představa plného košíku těchto vzácných a drahých živočichů mě ještě několik dalších dní pronásledovala. Věděl jsem totiž, že nakonec bych stejně neodolal a koupil je, ať stojí co stojí.

Dalším vzácným přírůstkem byl strdimil okrasný, kterého mi rovnou v upoceně dlani přinesl malý venkovský chlapec. Tenhle nádherný pták byl sameček, jenž je vždy daleko barevnější, a navíc byl naprosto zdravý a bez nejmenšího zranění. Shodou okolností jsem byl u toho, když John strdimila uviděl, a měl jsem to štěstí spatřit ho doslova skákat radostí. Ale když s klukem jednal o ceně, rychle se ovládl a znovu se proměnil v onoho klidného Angličana. Nelítnostně smlouval, srážel cenu a handrkoval se o každé penny, ale lesk jeho očí přitom prozrazoval potlačené vnitřní vzrušení. Jakmile byl obchod konečně uzavřen, zeptal se chlapce, jak se mu podařilo ptáka chytit.

„Do moje ruka, prsím," odpověděl mládenec.

„Jen tak rukou?"

„Áno, mlospán. Pták letět blízko a já chytat do moje ruka - tak..." odpověděl kluk a předvedl rychlé máchnutí paží. John se obrátil ke mně:

„Ty přece údajně rozumíš mentalitě domorodců, Gerry. Můžeš mi tedy vysvětlit, proč mi zdejší lidi nikdy neřeknou pravdu, když se jich zeptám na jejich způsob lovu? Chytit v letu tohoto ptáka by vyžadovalo orlí zrak a

zároveň rychlost vystřelené kulky... Jak toho kluka vůbec mohlo napadnout, že mu skočím na takovou do nebe volající lež?"

„Ty jsi, hochu, na první pohled nevinátko; přesně jako ten Američan, co před nedávnem naletěl šejdířům, kteří mu nabídli ke koupi Buckinghamský palác. Vždyť ty si přímo říkáš o to, aby tě lidi tahali za fusekli!"

John si jen povzdychl, přikázal chlapci, aby se pokusil obstarat mu další ptáky a vrátil se ke krmení svých opeřených miláčků. Ale všiml jsem si, jak se vždycky, když si myslel, že se nedívám, zálibně vracel ke svému vzácnému strdimilovi.

Krátce po téhle události mi reverend Paul Schibler oznámil, že hodlá se svou paní navštívit jednu vesnici, ležící na odlehlém jezeře Soden. Zároveň mi navrhl, abych je na této cestě doprovázel. Aby mě nalákal, vyličil mi, že jezero přímo oplývá spoustou exotického ptactva, takže se mi jistě podaří získat tam nějaké zajímavé exempláře. Když jsem se o téhle možnosti zmínil Johnovi, přímo se nadchl a ochotně se nabídl, že se za mé nepřítomnosti postará o mou už značně rozsáhlou sbírku savců a plazů. Předpokládali jsme, že se na onom jezeře zdržíme asi týden. Nachystal jsem si tedy několik menších přepravních klecí, sbalil své tábornické lůžko a v určený den jsem v Piousově doprovodu nasedl do Schiblerovic automobilu, smontovaného z náhradních dílů. Jeli jsme, až kam nám to jakž takž sjízdná cesta dovozovala, a poté jsme pokračovali zbývajících dvacet či pětadvacet kilometrů po svých.

Pohodlná pěšina nás vedla vcelku rovným terénem, vinula se lesem a mýjela domorodé vísky, které se často skládaly jen z několika chatrčí, jakoby náhodně roztroušených na mýtince mezi lesními velikány. Odevšad se sbíhali domorodci, toužící přivítat mezi sebou manžele Schiblerovy a potřást jim rukama. Lidé, které jsme potkávali, nám zdvořile ustupovali z cesty a zdravili nás. Kdykoli jsme potkali nosiče, vlekoucí těžký náklad, nebo

Ledňáčci trpasličí

nemocné či jinak postižené, Schiblerovi se s nimi vždy na pár slov zastavili, poptali se jich na zdraví nebo na cíl jejich namáhavé pouti. Občas jsme uviděli šarlatově rozkvetlou kolu, po jejímž mohutném stříbřitém pni se vinula záplava popínavých rostlin. Na polích místních zemědělců zrály těžké kukuřičné klasy, jejichž vláknina vlála v teplém vánku, trsy zralých banánů visely v korunách palem, připomínající svícny s pokroucenými žlutými voskovicemi.

Den se už nachýlil, když jsme dorazili k jezeru. Pěšina se kroutila jako had mezi stromy, a tu jsme náhle opustili hradbu kmenů a před námi se zaleskla šedá jezerní hladina, přes níž se táhl svítící žebřík mihotavých vlnek, narýsovaný zlatými paprsky zapadajícího slunce. Mohutný prales obklopoval téměř kruhovitě jezero, v jehož samém středu ležel maličký ostrůvek zdobený řídce rozsetým stromovím, mezi nímž jsme rozeznávali chatrče domorodců. Vstoupili jsme do jezera a brodili se tak daleko, až nám jeho prohřátá voda dosahovala ke stehnům. Pak jeden z nosičů vydal pronikavě řezavý, jakoby žalostně tremolový výkřik, který se nesl po hladině a v mnohonásobné ozvěně se vracel od okolní hradby lesů. Párek nápadně černobílých orlosupů palmových se vznesl z holých větví odumřelého stromu a s těžkým máváním křídel se nad hladinou šinul k ostrůvku uprostřed jezera. Brzy se ze vsi na jezeře ozvalo stejně žalostně táhlé volání a hned nato se od břehu ostrůvku odpoutala drobná černá tečka a blížila se k nám. Kanoe. A za ní další a pak ještě další, jako roj temných rybek vynořivších se zpod zeleným mechem porostlého skaliska.

Zanedlouho nás obklopily. Jejich přídě něžně šustily v sítinách a veslaři radostně volali: „Vítej, mlospán, vítej!“ Naložili jsme svou výbavu na vratké plavidlo, jež se pod její vahou vzpínalo a koléballo jako neposlušný oř, a brzy jsme už klouzali po zšeřelé hladině směrem k ostrůvku. Voda, do níž jsem zanořil ruku, hřála jako vlažná polévka a vše kolem se koupalo ve zlatavém světle zapadajícího slunce. Nádherné ticho rušilo jen šumění vlnek podél bočnic člunu, občasný náraz pádla o loď a rytmické pobrukování veslařů při každém jeho zanoření, po němž naše kanoe vždy maličko poskočila jako rybka klouzající po hladině. Nad námi se objevil první párek papoušků šedých, nápadných svým rychlým, jakoby holubím způsobem letu, a varovným hvizdem se hlásili pod klenbou oblohy, zbarvené zapadajícím sluncem. Když jsme téměř beze slova dorazili na ostrov, zdálo se nám, že klidné ticho kolem by se snad dalo hmatat, a občasné zvuky jako by jen zdůrazňovaly hloubku onoho velebného mlčení přírody.

Schiblerovi vlastnili chatku na nejvyšším místě ostrova uprostřed vísky domorodců, zatímco mně propůjčili chatrč uprostřed stinného háje na samém okraji jezera. Toho večera jsem si šel před spaním vykourit na břeh poslední cigaretu. Klidné jezero se chladně lesklo ve stříbrném světle luny a jen tu a tam je zčeřila ryba, vyskakující s lahodným šplouchnutím nad hladinu. Z hloubi

lesa jsem uslyšel táhlé houkání sovy, doprovázené jemně bzučícím chórem cikád.

Jakmile se nazítří slunce vyhouplo nad hradbu okolních lesů, probudily mě jeho hřejivé paprsky, deroucí se otevřenými dveřmi do mé chatrče, před níž se lákavě doširoka rozprostíraly vody jezera. Vyhrabal jsem se zpod moskytiéry, vykročil ze dveří a jedním skokem se vrhl do vody, která byla ještě od včerejška příjemně vlhá, a přesto chladivě svěží. Uplaval jsem pár metrů, když tu jsem si vzpomněl na krokodýly, zastavil jsem se a chvíli šlapal vodu, bedlivě se rozhlížeje. Za mělkou zátokou se vynořila kanoe, v níž pádloval asi pětiletý prcek.

„Halo, kamaráde,“ zavolal jsem na něj, mávaje pravicí, „být v tahle voda krokodýli?“

Odovědi mi byl veselý dětský smích. „Ne, mlospán, tady žádná krokodýl, prsím.“ „Žádná zlá hovady?“

„Žádná, žádná,“ ujistil mě vesele chlapec a pádloval pryč, ale ještě dlouho jsem slyšel, jak se kucká smíchy. To mě uklidnilo, a tak jsem s rozkoší dokončil báječnou ranní koupel a pak jsem se odebral do vsi na snídani. Poté mi Schiblerovi představili dva veslaře, kteří mě vezmou na projížďku kolem jezera. Byli to statní, ale ostýchaví a zamlklí mladíci, hovořící jen tehdy, když jsem se jich na něco zeptal. Nastoupili jsme do dlouhé, hluboké kanoe, v níž jsem se s dalekohledem na klíně a puškou po boku usadil na přidi. Schibler mě ujistil, že uvidím spoustu ptáků, ale to, s čím jsem se onoho dopoledne setkal, jsem namouduši předem nečekal.

Podél mělkých jezerních břehů ležely ve vodě sluncem vybělené padlé stromy, jejichž holé větve tu a tam trčely nad temnou hladinu, ve které se podoben bledým hadům chvěl a mihotal jejich zrcadlový obraz. Tyhle stromy padly za obět' větrům, stárí a hmyzu, vody jezera poté podemlely jejich kořeny a lesní velikáni se posléze zřítili do mělčiny, kde zvolna rok po roce zapadali stále hlouběji do povolně měkkého červeného bahna. Jelikož se jejich kostry a větve vzpínaly nad hladinu, staly se oblíbeným hřadovištěm pro tisíce ptáků z celého širokého okolí, takže jak jsme tudy projížděli, měl jsem možnost pohodlně si je pomocí polního kukátka obhlédnout. Nejhojněji se tu vyskytovaly anhingy rezavé, ptáci, kteří se nápadně podobají našim kormoránům, od nichž se liší jen velice dlouhými, do tvaru písmene S zahnutými krky. Seděly v řadách na odumřelých stromech, rozpjatá křídla si sušily na slunci a hlavy otáčely k nám, bedlivě nás pozorující. Jejich tmavohnědé peří vypadá zdálky skoro černé a dodává jejich řadám zvláštní ponuré vzezření truchlících pozůstalých, očekávajících příjezd pohřebního vozu. Když jsme připluli blíž, těžce se vznesly a pleskavým letem se přenesly blíž k jezerním břehům, kde se potápěly a vždy znovu vynořovaly na nejnečekanějších místech, či pluly s těly ponořenými a jen s hlavami

vztyčenými na dlouhých krcích, takže připomínaly skupinu plovoucích hadů. Právě tím si také anhingy rezavé vysloužily své anglické pojmenování „hadí pták“.

Dalšími častými ptáky byli orlosupi palmoví, kteří se ve své černobílé livrei ostře odráželi od zeleného pozadí a kanárkově žluté zobáky i nohy se jim jasně leskly ve slunečním svitu. Ti nám dovoľovali připlout až do nejtěsnější blízkosti, a teprve pak se vznesli a přeletěli na nejbližší strom.

Nejvíce mi však učarovala nepřeborná spousta ledňáčků a rybaříků všech barev, tvarů a velikostí, kteří byli tak krotcí, že jsme se k nim mohli přiblížit až na dvoumetrovou vzdálenost. Byli tu rybaříci jižní, jejichž peří zdálky vypadalo jako poseté černými a bílými diamanty, či jako domino pro nějaký velký ptačí bál. Měli dlouhé, jako uhel černé lesklé zobáky. Dále ta byli nápadně černobílí, v párech hřadující rybaříci velcí s temně štetinatými šošolkami, šedobíle kropenatými zády a jako liška rezavými náprsenkami. Velcí jsou zhruba jako holub hřivnáč, ale mají mohutné, čepel nože připomínající zobáky. Spatřili jsme i mé zvláště milované ledňáčky trpasličí, posedávající na tenkých větévkách vyběleného dřeva, kterých se drželi korálkově červenými prsty. Ale snad nejefektivnější byli ledňáčci měniví. Ti vypadali jako zvětšenina ledňáčků trpasličích, ale jakmile vzletli, byli s nimi zcela nezaměnitelní, protože když s pronikavým štetětaním křížovali nízko nad hladinou, záda se jim leskla nepopsatelně nádhernou modří, takže vypadali jako opály poletující nad jezerem. Když jsem je pozoroval, pevně jsem se rozhodl získat několik těchto krasavců pro Johnovu ptačí kolekci. Věděl jsem, že ledňáčky trpasličí už má, podobně jako méně půvabné ledňáčky uzdičkové, a tak jsem si usmyslel, že se soustředím především na rybaříky jižní, rybaříky velké a - to především - na ledňáčky měnivé.

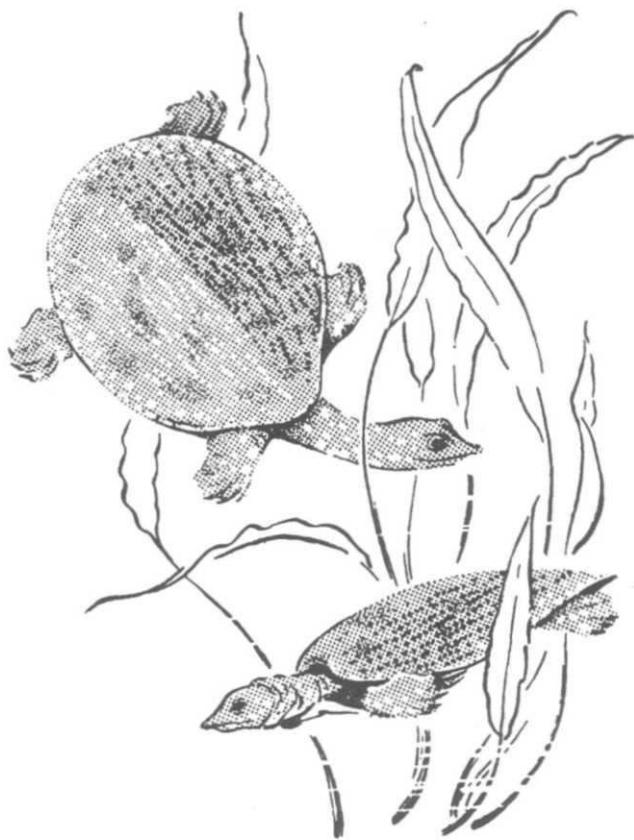
Jakkoli uchvácen ledňáčky a rybaříky, všiml jsem si i ostatního ptactva. Viděl jsem buclaté, strakaté čejky laločnaté se žlutými laloky, jež se jim při každém kroku absurdně houpaly po stranách zobáků; drobné lesklé chrástaly žlutozobé s jemným zeleným nohama, jimiž při nízkém letu čeřili trsy rákosí; křehounké volavky rusohlavé, zadumaně trčící nad blátivými loužemi; ibisy hnědé, shlížející ze stromů chladně rybíma očima. Objevíli jsme i místo, kde strom zahynul teprve před nedávnem a při svém pádu strhl do vody záplavu kvetoucích popínavých i jiných parazitických rostlin. Klidná hladina byla poseta zeleným listím a něžnými okvětními lístky, zatímco mezi květy, jež dosud lpěly a zvolna uvadaly na vyčnívajících větvích, se mihotali strdimilové, nezřídka se v letu zastavující jen pár centimetrů nad hladinou, takže květ i pták se v ní na okamžik odráželi současně.

Po návratu do vsi jsem našel tři chlapce, kteří ovládali přípravu ptačnického lepu „nemehlo“, který se tak osvědčil už v Eshobi. Vysvětlil jsem jim, o jaké ptáky se především zajímám a kolik jsem ochoten za ně zaplatit.

Hned příštího jitra těsně před rozedněním, kdy slunce nízko za obzorem vše barví do zeleného příšeří, mě probudil pleskot pádel. Když jsem vyhlédl dveřmi své chatrče, spatřil jsem trojici malých kanoí se svými mladistvými lovci, vyplouvajícími přes jezero. Prvý se vrátil okolo poledního s košíkem, obsahujícím dva rybařiky jižní a jednoho ledňáčka uzdičkového. Toho jsem zase hned pustil, protože jsem věděl, že John jich má habaděj, ale z rybařiků jsem měl ohromnou radost a hned jsem je umístil do nejlepší přepravy, jakou jsem měl s sebou. Nebyli vůbec vystrašení, jak jsem se předem obával, ale naopak značně agresivní. Kdykoli jsem dal ruku do blízkosti klece, prostrkovali mřížemi ostré zobáky a vztekale mě klovali, takže čištění přepravy se brzy změnilo v dost bolestivou akci. S krmením jsem potíže neměl, protože mělčiny okolo ostrova se tak hemžily drobnými rybkami, že několika máchnutími sítí jsem snadno získal stravu třeba pro tucet vodních ptáků. Můj párek rybařiků se vždy bohatě najedl a pak upadl do dřímoty.

Odpoledne se ukázal druhý chlapec, který však přinesl všehovšudy jediného ledňáčka trpasličího, navíc tak zamatlaného ptáčnickým lepem, že mi trvalo dobrou půlhodinu, než jsem ho natolik očistil, abych ho mohl s klidným svědomím zase pustit na svobodu. Když jsem rozevřel dlaň, chvíli seděl nehnutě, svíraje mi prst ostrými drápky, pak si urovnal pár peříček, které jsem mu při očistě pocuchal, a nakonec vzlétl a rovně jako vystřelený šíp se pustil přes jezero. Třetí lovec přišel až navečer a v proutěném košíku mi přinesl ledňáčka měnivého. Ten si zvykl stejně jako oba předchozí rybařici, ale byl o něco nervóznější.

Měl jsem ohromnou radost a vybídl jsem své mladé lovce, aby se mi nazítří pokusili chytit nějaké rybařiky velké. Už předem jsem si představoval Johnovo nadšení, až mu přinesu hned tři různé druhy ledňáčkovitých. Ale tenhle sen se mi nesplnil, protože chlapci brzy zjistili, že „nemotora" není dost silný, aby udržel tohoto obra. Ale podařilo se jim chytit ještě další rybařiky jižní i ledňáčky měnivé, s nimiž jsem se musel spokojit.

Kožnatky africké

Jednou odpoledne jsem se čváchal ve vlažné vodě jezera a pozoroval hejna drobných rybek, která mi zvědavě kroužila okolo nohou, když tu se na břehu objevil posel se vzkazem od Schiblerových, abych rychle přišel do vsi, protože mi tam kdosi přinesl nové „hovado“. Sotva jsem tam dorazil, spatřil jsem shluk lidí kolem čehosi, co na první pohled připomínalo plochý kámen. Brzy jsem však zjistil, že jde o vůbec největší sladkovodní želvu, jakou jsem kdy viděl. Jmenuje se kožnatka africká a má hladký, jen mírně klenutý krunýř s měkkým, mokrou lepenku připomínajícím okrajem. Mláďata těchto kožnatek vypadají jako hebké lívanečky. Tenhle pozoruhodný plaz má špičatý, mírně protáhlý nos, který zpravidla drží nad vodou, aby se nemusel vynořit celý. Tohle nešťastné zvíře bylo bohužel harpunováno do krku a zahynulo právě ve chvíli,

kdy jsem přišel. Avšak i v okamžiku, kdy domorodci odřízli kožnatce hlavu, její jako břitva ostré čelisti se ještě reflexivně sevřely a rozdrtily kus dřeva. Neměl jsem ani ponětí, že tyhle kožnatky dorůstají takových rozměrů; tahle byla dlouhá sto dvacet centimetrů a tak těžká, že dva muži měli co dělat, aby ji uzdvihli. Když jsem si kožnatku prohlédl a vyzval lovce, aby se mi pokusil chytit nějakou živou, naporcovali jsme ji a uvařili si z ní skvělý guláš. Měla lahodné maso, chutí připomínající mírně tučné jehněčí. Ale mrzelo mě, že živý exemplář tohoto obrovitého plaza jsem nikdy nezískal.

Když nadešel den našeho odjezdu, potřáslí jsme si rukama s obyvateli vesnice, přepluli jezero a přistáli poblíž pěšiny, po níž jsme sem přišli. Před odchodem jsem se ještě jednou ohlédl na ostrov, trůnící v záplavě sluncem se třpytících vod a korunovaný čepicí zeleně. Pak už jsme se vydali na cestu lesem, kde jsem musel dávat bedlivý pozor na nosiče, aby přepravkami se vzácnými úlovky nenaráželi do převislých větví, nebo je při odpočinku nenechávali na pražícím slunci. Dvakrát jsem během cesty krmil ledňáčky i rybaříky. Za tím účelem jsem s sebou měl plechovku s vodou, naplněnou drobnými rybami. Jeden rybařík byl příliš vyplašený a nejedl, ale ostatním ptákům zřejmě cestování nijak nevadilo.

Za krátkého soumraku jsme došli na cestu, proplatili nosiče a spokojeně nastoupili do vozu. Do Kumby jsme přijeli za tmy, Johna jsem však zastihl ještě u večere. Ale ani jeho radost z ledňáčků a rybaříků nedokázala rozehnat tíseň, která se mne zmocnila, když jsem si uvědomil, že jsem se právě vrátil ze své poslední výpravy. Za deset dní odplujeme z Afriky. Ale sliboval jsem si, že se do vesnice na ostrově docela jistě ještě někdy vrátím, i kdyby to mělo být jen na dovolenou. Budu se koupat mezi hejny rybek ve vlažné jezerní vodě, projíždět se na kanoi mezi odumřelými stromy a pozorovat ledňáčky.

PŘETÍŽENÁ ARCHA
KAPITOLA ČTRNÁCTÁ

Archa odplouvá

Zajistit si plavbu do Anglie je poměrně snadné do okamžiku, než se přiznáte, že většinu vašich zavazadel tvoří zhruba stovka klecí s nejrůznějšími druhy velice živých ptáků, savců a plazů. Čelili jsme obrovským potížím až do chvíle, kdy jsme díky laskavosti rejdařské společnosti Elders and Fyffes našli místo na jedné její lodi. Jakmile jsme se však dozvěděli přesné datum odplutí, ke své nelibosti jsme zjistili, že na nutné přípravy k odjezdu máme daleko méně času, než jsme původně předpokládali. Nemůžete se jen tak jednoduše nalodit se všemi zvířaty a čekat, že vám je lodní kuchař nakrmí. Je proto třeba včas nakoupit zásobu krmiva i masa, prohlédnout a eventuálně na poslední chvíli zpevnit a opravit všechny klece, abyste si mohli být jisti, že vám během plavby žádné zvíře neunikne, a zajistit sto a jednu další maličkost. Museli jsme své lidi poslat tři sta kilometrů daleko pro některé potraviny, které se v nížinné oblasti nepěstují, jako jsou například obyčejné brambory. V Kumbě seženete jakékoli množství sladkých brambor, ale ne běžné zeměáky. Nebo taková kukuřice: kupujete-li ji ve velkém, přijde vás mnohem levněji, ale typicky zemědělské oblasti se v Kamerunu nacházejí především na vrchovině. Potřebovali jsme deset tuctů vajec, čtyřicet trsů banánů v nejrůznějším stadiu zralosti, padesát papájí, stovku pomerančů, dvacet ananasů, čtyři pytle kukuřice, čtyři pytle sladkých brambor a čtyři obyčejných, dva pytle fazolí a celou půlku vola. To všechno bylo, jak říkám, třeba obstarat na různých místech Kamerunu a co nejrychleji shromáždit, aby nám cestou na lodi nic nechybělo.

A právě v téhle svízelné době mě sklátila malárie. Neuvědomil jsem si, že jde o tuhle chorobu, ale myslel jsem, že jsem jednoduše příliš vyčerpaný, a tak jsem nemoc skoro týden přecházel a cítil se přitom stále hůř a hůř, až mi nakonec nezbylo, než se dát vyšetřit v nemocnici. Lékař mě prohlédl, dal mi obrovskou, dost bolestivou injekci a nařídil mi ležet v posteli. Neochotně jsem ho uposlechl a na dva dny ulehl, zatímco v naší sbírce panoval nepředstavitelný zmatek. Johnovi nezbylo než se krom ptáků ujmout i mých zvířat, organizovat nákup a uložení krmiva a dohlížet na kdecu. Rozhodli jsme se, že na pobřeží pojedeme v noci, abychom do přístavu dorazili v den nalodění a odplutí brzy ráno. A právě den před odjezdem mě znovu navštívil místní lékař. Naše propůjčená misijní škola připomínala tržnici: v jedné zmeti se tu na zemi povalovaly pytle s krmivem, bedny s vejci a koše s ovocem. Doktor se probrodil vším tím nepořádkem, změřil mi teplotu a připravil si další injekci. Zatímco držel stříkačku s nasazenou jehlou proti světlu a maličko vystříkl

(odporný doktorský zvyk), zeptal se mě, co znamená všechen ten zmatek okolo.

„My totiž zítra večer odjíždíme, pane doktore,“ odpověděl jsem s naprostou samozřejmostí, nespouštěje oči z hrotu injekční jehly.

„Jak to myslíte - odjíždíme?“

„Na loď, víte? V úterý o půl jedenácté už musíme být na palubě.“

„Chcete mi tvrdit, že v tomhle stavu hodláte zítra cestovat do Tika a ještě týž den se nalodit?“ Utrhl se na mne lékař tónem, jakým se mluvívá s nezvedenými dětmi.

„Ale vždyť mi tak moc nechybí,“ protestoval jsem, „dneska ráno mi už bylo docela dobře.“

„Tak poslyšte, vážený,“ pravil nahněvaně doktor, „minulý týden jste měl teplotu v průměru skoro devětatřicet pět. To znamená, že musíte zůstat přinejmenším čtrnáct dní v posteli. Tou lodí jet nemůžete.“

„Ale já s ní jet *musím*, pane doktore. Dalo nám strašnou práci získat lodní listky. Když to odpískáme, pak už jakživi neodjedeme. Jinou možnost jednoduše nemáme.“

„Vy se na tu loď vůbec nemusíte dostat. Ve vašem stavu je taková výprava hotové šílenství. Jestli se totiž cestou do přístavu dostaví recidiva (což je krajně pravděpodobné), bude nutná okamžitá hospitalizace, nebo...“

„Nebo co?“ zeptal jsem se.

„Nebo zemřete,“ odušil suše felčar a obratně do mne vbodl injekční jehlu.

Jen co jsem se trochu vzpamatoval, pokusil jsem se ho znovu umluvit:

„Ale my to stornovat *nemůžeme*. My odjet *musíme*.“

„Jak myslíte,“ odpověděl lékař, „ale já se v tom případě vzdávám odpovědnosti.“ A s těmito slovy odešel mezi pytlí a koši s krmivem do temné africké noci.

Následujícího večera přijely nákladáky, na které naši lidé naložili celou kolekci zvířat a po ní i potraviny: pytle brambor, kukuřice, fazole, bedničky s vejci a půlku vola, zabalenou do vlhkých hadrů, aby se maso udrželo pokud možno v chladu. V okamžiku odjezdu jsem si připadal jako opilý, hlavu jsem měl jako škopek a ve spáncích mi bušily tamtamy. Nasedl jsem do kabiny svého nákladáku, na klín jsem si vzal do deky zabalenou šimpanzí holčičku Sue a vyrazili jsme. Byla to hrůzná cesta, protože té noci se spustil první déšť, jenž vzápětí změnil červenou zem v lepkavou jílovou bažinu, po níž naše vozy zběsile klouzaly a co chvíli tvrdě drncaly, kdykoli najely na kámen, zrádně ukrytý v mazlavé břečce. Z plachtou kryté korby nákladního auta jsem slyšel pohoršeně reptat opice a sklesle jsem uvažoval o tom, který vzácný a teď už nenahraditelný exemplář na tuto divokou jízdu doplatí zdravím nebo i životem. Chvillemi jsem usínal krátkým, neklidným spánkem a probouzel se zimničným drkotáním zubů. Nakonec jsme museli zastavit, abych si mohl z nákladového

prostoru podat další příkrývku, do níž jsem se zabalil. Během deseti minut jsem se však tak zpotil, že jsem deku musel zase odložit. Pak Johnův nákladák píchl a můj partner využil nucené přestávky k tomu, že za mnou zašel, aby se přeptal, jak se cítím. Než řidiči namontovali rezervní kolo, vypili jsme každý velký hrnek horkého čaje z Johnovy termosky.

„Co tví ptáci - jak to snášejí?“ zeptal jsem se.

„Nevím,“ odpověděl zachmuřeně John, „ale párkrát to s námi škaredě zatrásl. Dokud nebudeme v Tiku, tak neseberu dost kuráže, abych se podíval pod plachtu.“

Chápal jsem ho, protože sám jsem na tom nebyl o nic lépe. Koneckonců, cestou jsme tak jako tak bezmocní, a dokud klece nevyložíme, nezbývá nám, než se za svá zvířata modlit.

Když jsme sjížděli poslední svahy Kamerunské hory a silnice začala zvolna klesat k pobřeží, spustil se drobný ledový déšť, který celou okolní krajinu zahalil do mlžného šlojíře. K prvním palmovým plantážím jsme přijeli v okamžiku, kdy vycházející slunce pracně proráželo těžká šedivá mračna, jež halila Kamerunskou horu. Brzy jsme pod okrajem svahu spatřili plochou nížinu, která se rozkládá kolem Tika. To je civilizovaná Afrika; zachvěl jsem se při pohledu na bezmezná míle banánovníků v nekonečných vyrovnaných řadách jako gigantická zelená šachovnice. Hrůzné nakupení tisíců a milionů palem, poslušně rodících v ukázněných šicích plody, jež se ještě zelené sklízí a odváží do přístavu na čekající plavidla. Monotónní jednotvárnost krajiny tu a tam poruší planina s bílým bungalovem, ve kterém bydlí bílý správce plantáže, nebo odporné chatrče z vlnitého plechu, v nichž žijí černí dělníci. Naše vozy zvolna popojížděly drobným deštěm, až konečně zastavily poblíž úzkokolejné železnice. Oběma směry tu projížděly mašinky, vlekoucí otevřené vagony, určené k přepravě banánů do přístavu. Trať přetínala bažinatou oblast zálivu, na jehož protějším konci čekaly lodě se zejícími nákladovými prostory, aby do nich pohltily tuny a tuny ovoce.

K našemu velkému roztrpčení jsme zjistili, že jsme tu předčasně, takže svá zvířata nemůžeme rovnou nalodit. Nechali jsme tedy klece na korbách, protože plachta je jakž takž chránila před deštěm. Slunce zatím nepražilo, takže jsme se nemuseli obávat přehřátí. Ale jen jsme se tak rozhodli, vítr rozfoukal mraky, déšť ustal a horké paprsky začaly nemilosrdně pálit. Dali jsme se tedy do práce, vyložili bedny se zvířaty a navršili je do stínu železniční rampy. Nahlédli jsme do každé klece, abychom zjistili stav svých svěřenců.

„Přišel jsem o dva strdimily, naštěstí ne ty nejvzácnější,“ konstatoval John. „Nejspíš se při tom kodrcání neudrželi na bidýlkách, splašeně poletovali a utloukli se. Ostatní ptáci vypadají, že jsou v pořádku, ale stejně bych už byl nejradši na lodi, abych je mohl nakrmit a dát jim konečně i pít. A jak jsi na tom ty?“

„Jeden dril má škaredě zraněnou ruku. Nejspíš ji, hlupák malá, prostrčil pletivem a při nějakém hupanci mu do ní narazila bedna s jiným zvířetem. Ale to se zahojí. Naštěstí je to u mě jediné zranění. Potové jsou v pořádku, i když jsou dost vystrašení.“

Po určité době, která nám připadala k nepřečkání, dorazil k rampě vláček s prázdnými vagony a my jsme dostali pokyn k nakládání. Jen co jsme přemístili poslední klec, začalo znovu hustě pršet. Ted', když jsme se neměli kde schovat, kamerunské počasí se rozhodlo, že nám ještě na rozloučenou ukáže, zač je toho loket. Během několika vteřin byly všechny klece plné vody a my i naši lidé jsme vypadali, jako kdybychom právě vylezli z cisterny. Vláček se neuvěřitelně pomalu vlekl po kolejích a zvolna nás přibližoval k čekající lodi. Konečně jsme zastavili na molu a všechny klece spěšně nalodili. Znovu mnou trásla zimnice a cítil jsem se pod psa. Vzpomněl jsem si, jak mě lékař varoval před recidivou, a proto jsem rychle seběhl do kabiny, převlékl se do suchých šatů a vyhledal stewarda. Ten dobrák mě pozval k sobě do kabiny a nalil mi sklenici whisky, která by dokázala sklátit koně, ale po níž se mi v žilách rozlilo báječné teplo. Spolkl jsem pár tablet, jimiž mě zásobil doktor v Kumbě, a doslova jsem vyškobrtal na palubu. Všechny mé klece byly promočené a jejich obyvatelé jakbysmet. Musel jsem je očistit, mokré piliny vyměnit za suché a opice zasypat plnými hrstmi pilin, aby si jimi alespoň trochu osušily promoklou srst. Pak jsem připravil teplé mléko a nakrmil je chlebem a ovocem. Trásl se zimou a bylo mi jasné, že nepodaří-li se mi je osušit do setmění, některé na to docela určitě doplatí zánětem plic. Po opicích jsem vyčistil klece potů bezocasých, kteří naštěstí nejhorsímu lijáku ušli, protože jejich přepravky byly skoro celou dobu pod ostatními klecemi.

Tou dobou už dávka whisky přestávala působit a já se cítil stále hůř a hůř. Zdálo se mi, že paluba se pode mnou vlní, že mám hlavu jako tykev, která se co chvíli musí rozskočit bolestí a tupým bušením ve spáncích. Ted' poprvé jsem dostal opravdu strach: když už jsem byl konečně na lodi, neměl jsem nejmenší chuť dát se na poslední chvíli odvézt do nemocnice a nechat Johna, aby celou cestu konal práci za nás oba. Sestoupil jsem do naší kabiny a svalil se na lůžko. Poté sešel do kabiny i John, který mi oznámil, že má své opeřence jakž takž pod kontrolou a během půl hodiny bude s to mi přijít pomoci s ostatními zvířaty, ale já jsem mezitím upadl do těžkého, leč osvěžujícího spánku. Když jsem se probudil, cítil jsem se jako vyměněný; ještě trochu vrávoravě jsem vystoupil na palubu, ale v tu chvíli mi už bylo jasné, že nezemřu. Dokončil jsem večerní krmení, čelní mříže klecí opic a potů jsem zakryl plachtami a šel si nachystat kojeneckou láhev pro Sue. Sotva ji zahlédla, začala radostně vriskat. Z toho jsem poznal, že jí déšť nijak vážně neublížil. Nakonec bylo vše hotovo a já jsem si mohl prvně po dvou dnech s klidným svědomím dopřát trochu odpočinku. Opřel jsem se o zábradlí a zahleděl se do šera na řady banánovníků a kořenovníků. Vytrvalý déšť bubnoval do napjaté ochranné

plachty nad mou hlavou. Nakonec se ke mně připojil i John, který byl konečně se svou prací také hotov. Mlčky jsme pokuřovali a hleděli do deště.

„Myslím, že většina lidí nemá o sběratelství ani ponětí," poznamenal John s pohledem upřeným na řadu klecí za našimi zády. „Málokdo si vůbec dovede představit všechny ty potíže, co se nám v jednom kuse staví do cesty. Koukni se na nás: moc nechybělo, a v tom dešti jsme málem přišli o celou kolekci. Na tyhle věci při návštěvě zoo jakživ nikdo ani nepomyslí."

„Taky to těžko můžeš po někom chtít. Lidi si myslí, že je to stejná hračka, jako to byla pro biblického Noema."

„Noe!" zvolal pohrdlivě John. „Kdyby měl naložit jen pětinu zvířat, o kterých mluví Bible, tak by se mu ta jeho archa zaručeně potopila."

„Všechny ty druhy a poddruhy ptáků a savců, co jsme viděli a nasbírali! Jen s tím, co my teď vezeme, by měl archu několikanásobně přetíženou."

„Tak mě napadá," poznamenal John, ospale zívá a ukázal na dobrou stovku přepravních klecí, „že my jsme tu svoji archu taky jaksepatří přetížili. Takže hochu, já jdu na kutě. Kdy odplouváme?"

„Myslím, že kolem půlnoci. Za minutku jsem taky dole."

John sešel do kajuty a já jsem zůstal na palubě a hleděl na sešeřelou zmoklou krajinu. A tu jsem si všiml, že kdesi mezi stromy vzplanul malý ohýnek, který zářil v temnotách jako žhnoucí červené srdce. Posléze se ozval tichý zvuk bubínku, k němuž se vzápětí přidalo pár chraptivých hlasů dělníků z banánových plantáží. Oheň se mihotal a jeho záře pronikala tmou a deštěm. Tiché, vzdálené hlasy prozpěvovaly melodii snad stejně starou, jako kamerunské pralesy. Byla jednoduchá a primitivní, a přesto tak sladce teskná a jímavá, jako písně, které si druhy prozpěvoval sám bůh Pan. Když jsem hleděl na ohňové srdce, pulsující mezi stromy, a naslouchal bubínku i hlasům, jež se s ním splétaly v rafinovaně prostých tónech, věděl jsem, že se sem jednoho dne musím vrátit, nechci-li být až do smrti pronásledován steskem po kráse i tajemství, zvaném Afrika.

Finále

Cesta domů nepatří k nejsnazším fázím sběratelské expedice, jak by si snad někdo mohl mylně představovat. Pro nás znamenala čtrnáct dní těžké dřiny, ale naší odměnou bylo, že jsme za tu dobu přišli všeho všudy jen o dva exempláře: jednoho ptáka, který byl nemocen už při nástupu na loď, takže nás jeho smrt nepřekvapila, a o jednu promyku, jíž se bůhvíjak podařilo uniknout z klece, a dřív než jsem po ní stihnul hmátnout, proběhla pod zábradlím a spadla do moře.

Kdosi mi tvrdil, že prý stačí některému členu posádky podstrčit pár liber a pak až do cílového přístavu pustit celou kolekci z hlavy. Ale i za předpokladu, že byste našli námořníka, který by měl na péči o zvířata dost času (což je krajně nepravděpodobné), po příplutí byste se patrně nesetkali ani s jedním z mnoha vzácných a choulostivých exemplářů, protože ten člověk by se navzdory vši dobré vůli nedovedl o zvířata správně postarat. Ne, tak jednoduché to, bohužel, skutečně není. Místo toho musíte denně vstávat v nelidskou hodinu, abyste stihli ranní krmení, a od toho okamžiku nemáte až do pozdního večera ani chvilku pro sebe.

Cestou mi dělala veliké starosti Sue. V táboře, kde měla dostatek slunce a tepla, byla zvyklá trávit prakticky celý den na mé posteli. Nechtělo se mi držet ji zavřenou v malé přepravní kleci, ale přitom jsem se bál nechávat ji ležet volně na palubě, protože tou dobou už začínala lézt a měl jsem tedy oprávněné obavy, aby neskončila jako ta nešťastná promyka, co propadla pod zábradlím a utonula v Atlantiku. Vysvětlil jsem svůj problém vrchnímu stevardovi, který mi po chvilce přemýšlení přinesl dětskou ohrádku, kterou na lodi nechali nějakí dřívější cestující. Byl jsem šťasten a v duchu jsem oné neznámé mamince blahorečil za její zapomnětlivost. Ohrádku jsme umístili na chráněném místě paluby, vystlali dekami a položili do ní Sue. Náramně se jí to líbilo a za pár dní se naučila suverénně stát, přidržujíc se rukama horního okraje ohrádky. Je sice pravda, že při každém větším výkyvu lodi vždycky znovu těžce dopadla na široký zadeček, ale aspoň pár vteřin dokázala stát vzpřímeně, a to byl náramný pokrok. Ta ohrádka měla po straně pár drátů s navlečenými barevnými korálky, které naše šimpanzí holčička po celé hodiny nadšeně šoupala nahoru a dolů, nebo se bavila tím, že je horlivě ocumlávala.

Snad celá posádka se do Sue okamžitě zamilovala a námořníci často postávali u její ohrádky, mluvili na ni, laškovali s ní a hladili jí macaté bříško. Bylo až směšné pozorovat obrovské zarostlé topiče (kteří rozhodně nevypadali na nějaké sentimentální citlivky), jak se naklánějí do dětské ohrádky a šišlají na šimpanzí batole, jež si hoví na dece a cumlá si palec. Když se jednoho krásného dne podařilo Sue udělat pár vzpřímených krůčků podél vnitřního okraje ohrádky, čtyři nebo pět drsných mořských vlků mi hned zatepla běželo

sdělit tuhle převratnou novinu, jako by se jednalo o jejich vlastního potomka. Jsem si naprosto jist, že celé osazenstvo strojovny by pro Sue ochotně pletlo dětskou výbavičku, kdybych je o to požádal.

Ale i ostatní zvířata v nemalé míře upoutávala pozornost posádky. Jakmile některá opice dostala rýmu či kašel, tato katastrofální zvěst se bleskurychle rozletěla po celé lodi a já jsem si mohl být jist, že co nevidět za mnou budou chodit jednotliví námořníci s plnými hrstmi bonbonů či jiných lahůdek „pro našeho maroda.“ Kuchař a jeho pomocníci pravidelně schovávali zvlášť vybrané zbytky pro své oblíbence, mezi nimiž dominoval, jak jinak, babuin George. Všechno to rozmazlování, jímž ho posádka zahrnovala, akceptoval s královskou blahosklonností. Sedával ve své kleci a milostivě přijímal dary, které mu jeho obdivovatelé prostrkovali mřížemi. Jen jednou se tenhle oblíbený opičák dopustil nečekané rošťárny. Telegrafista Sparks, který patřil k jeho častým návštěvníkům, nosil mohutné brýle s kostěnými obroučkami, jež George doslova fascinovaly, a proto trpělivě čekal na příležitost, aby si je podrobně prostudoval. Jednoho dne, kdy se Sparks neopatrně naklonil až k mřížím, George bleskurychle hmátl po jeho brýlích a obratně se zmocnil kýžené kořisti. Trvalo mi velice dlouho, než se mi ho podařilo přesvědčit, aby je nešťastnému telegrafistovi vrátil, ale nutno říci, že s nimi zacházel tak opatrně, že je ani v nejmenším nepoškodil.

Počasí nám na zpáteční cestě vcelku přálo: moře bylo klidné až do okamžiku, kdy jsme vpluli do Biskajského zálivu, kde jsme čelili vysokým vlnám pod olověnou oblohou, z níž se vytrvale snášel drobný déšť, podle kterého jsme - i kdybychom to nevěděli - okamžitě poznali, že se blížíme k Anglii. Z našeho hlediska to byl nejsvízelnější úsek cesty, neboť teplota prudce klesla a ledový vítr fičel mezi klecemi, v nichž se třásla zimou naše nebohá zvířata. Kdyby se teď některá opice nasydla, jen stěží by se z toho vykresala. Klece jsme přikrývali tlustými houněmi a před deštěm je chránili napjatými plachtami z nepromokavého materiálu. Kromě toho dostávaly všechny opice ráno i večer horké mléko na zahřátí. Během nočního krmení jsme obepluli nejzápadnější cíp Cornwallu, odkud na nás povzbudivě blikal maják, a brzy jsme vstoupili do Irského moře. Když jsme pak za jednoho kalného jitra spatřili ptáky, posedávající na střeše přístavní budovy, poznali jsme, že kotvíme v Liverpoolu. Naše cesta i všeliká trápení a starosti skončily. Brzy zažijeme svou největší radost, až se naše zvířata konečně zbaví těsných přepravek a přestěhují se do nových, daleko pohodlnějších kletí.

Vykládání zvířat z lodi je vždycky dost svízelné, ale nakonec se všechny naše klece ocitly šťastně na pevnině a my jsme je mohli začít rozdělovat do nákladních aut jednotlivých zoologických zahrad, která tu už na ně čekala. Potové bezocasi, vesele poskakující po větévkách ve svých kletích, byli určení pro londýnskou zoo; šklebíci se George i Sue, jež navzdory všemu zmatku a hluku na své dece dál nerušeně „pásla beránky“, směřovali společně s drily,

mangustou černonohou a mnoha Johnovými ptáky do paigntonské zahrady v Devonu. Kočkodani se nastěhují do zbrusu nového pavilonu opic zoologické zahrady v Chesteru a zbytek kolekce poputuje do Manchesteru a Bristolu.

Nakonec se i poslední klec ocitla na korbě nákladáku a všechny vozy se pak, smáčeny vytrvalým drobným deštěm, zvolna rozjely po hrbolatém přístavním dláždění, vezouce zvířata do nového života a nás k přípravám na další sběratelskou výpravu.

Rejstřík

Anhinga rezavá - *Anhinga rufa* 204-205

Babuin - *Papio cynocephalus* 119-120, 122-124, 126, 218-219

Běložubka* - *Crocidura occidentalis nigeriae* 47

Bulbul zahradní (gabonský poddruh*) - *Pycnonotus barbatus gabonensis* 68

Cibetka africká - *Civettictis c. civetta* 69-71

Cikáda - *Cicadidae* sp. 29, 38, 41-42, 63, 121, 203 **Čejka laločnatá** - *Vanellus albiceps* 205

Červenka pralesní - *Erithacus erythrorax* 68, 112, 162

Daman pralesní - *Dendrohyrax dorsalis* 63

Dril - *Mandrillus leucophaeus* 20, 34-35, 41, 73, 118-122, 138, 186, 213, 219

Drozd kamerunský - *Zoothera cameronensi* 162-163, 169

Drozdík modrohřbetý - *Cossypha cyanocampter* 30, 112

Holub zelený - *Treron waalia* 30

Hrdlička modroskrvná - *Turtur afer* 68, 112

Chameleon:

cristatus* - *Chamaeleo cristatus* 113

rohatý* - *Chamaeleo oweni* 114-115

trpasličí* - *Rhampholeon spectrum* 116

Chocholatka Ogilbyova - *Cephalopus o.ogilbyi* 49, 100-102, 115, 173

Chřástal:

běloskrvný - *Coturnicops pulchra* 30, 110

žlutozobý - *Limnocorax flavirostra* 205

Ibis hnědý - *Plegadis falcinellus* 205

Kaloň angolský* - *Rousettus angolensis* 60-61, 127

Kočkodan

bělonosý - *Cercopithecus nicticans martini* 32, 118, 120

červenonosý (kamerunský poddruh*) - *Cercopithecus erythrotis camerunensis* 118-121

mona - *Cercopithecus mona* 153, 170-172

Preussův - *Cercopithecus preussi* 197-198

Komba Demidoffova - *Galago demidovii pusillus* 79-80

Kožnatka africká - *Trionyx triunguis* 208

Krajta

písmenková - *Python sebae* 97-99

zemní* - *Calabaria reinhardti* 40-41

Krokodýl pralesní (čelnatý)

- *Osteolaemus tetraspis* 83-87, 95-96, 132-133, 203

Krysa bělobřichá - *Oenomys hypoxanthus* 45-46

Kukačka bělobřichá - *Centropus l.leucogaster* 18

Ledňáček

měnivý - *Alcedo quadribrachys* 112, 205-207

trpasličí - *Ceyx picta* 17-18, 68, 112, 205-206

uzdičkový - *Halcyon malimbica* 205-206

Luskoun bělobřichý - *Phataginus tricuspis* 55-56, 106-107

Mamba zelená - *Dendraspis angusticeps* 152

Mangusta černonohá - *Bdeogale n. nigripes* 174, 219

Myš

křečkovitá - *Cricetomys gambianus* 45, 148-149

páskovaná - *Lemniscomys striatus* 47

Oblovka - *Achatina variegata* 30, 39

Obří mnohonožka* - *Helminthomorpha* sp. 81, 189

Orlosup palmový - *Gypohierax angolensis* 13, 202, 205

Osinák africký - *Atherurus africanus* 37, 76-79, 94

Papoušek šedý - *Psittacus erithacus* 12, 18, 48, 203

Perlička chocholátá - *Guttera edouardi* 140-141

Poto

bezocasý - *Arctocebus calabarensis* 82-83, 92, 148-149, 151, 198-199, 214, 219

velký - *Perodicticus potto* 149

Rybařík

jižní - *Ceryle rudis* 205-207

velký - *Megaceryle maxima* 205, 207

Serval - *Leptailurus serval* 159-161

Sklípan* - *Hysterochrates gigas* 94, 108

Snovatec rudokrký - *Malimbus nitens* 112

Stěhovaví mravenci rodu *Dorylus** - *Dorylus* sp. 20, 42, 102-106

Strdimil okrasný - *Nectarinia superba* 17, 131, 200-201, 206, 213

Šimpanz - *Pan troglodytes* 162, 179, 183-195, 212, 218

Štětoun africký - *Potamochoerus porcus* 30, 33-34

Turako velký - *Corithaeola cristata* 44

Varan nilský - *Varanus niloticus* 165, 167-169, 173

Veverka* - *Funisciurus leucostigma talboti* 160-161

Vodní užovka* - *Natrix anoxopus* 71-72, 74, 88, 94, 118, 133-134, 137

Volavka rusohlavá - *Bubulcus ibis* 205

Vydřík - *Potamogale velox* 87-92

Zmije gabonská - *Bitis gabonica* 108, 137-138

Zoborožec žlutohlavý - *Ceratogymna elata* 17, 18, 127, 148, 154, 170-172

*uvedený druh či poddruh nemá český název